ཞེས།། རྣམ་བཤད་སྙིང་པོ་རྒྱན་བཞུགས་སོ། །།
立題曰心要莊嚴疏 ।।

ཞེས། རྗེ་བཙུན་དམ་པ་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་
於一切時恭敬頂禮尊德正士具
ལ་དུས་ཐམས་ཅད་དུ་གུས་པས་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་
大悲眾之足。 勝慧到彼岸
མན་ངག་གི་བསྟན་བཅོས་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རྒྱན་གྱི་འགྲེལ་བ་དོན་གསལ་བའི་
口訣論現觀莊嚴之明義釋之詳疏稱為心要莊嚴疏。
རྣམ་བཤད་སྙིང་པོའི་རྒྱན་ཅེས་བྱ་བ། །མ་ཁྱས་མཆོག་བྱེ་བས་བགྲོད་པའི་ལམ། ।
千萬勝學晉昇道，
ཕ་རོལ་ཕྱིན་པའི་ཚུལ་ལུགས་མཆོག །གང་གི་དྲིན་གྱིས་གསལ་མཛད་པ། །རྗེ་ 005
到達彼岸勝理軌， 由某之恩令明晰，
བཙུན་བླ་མ་དེ་ལ་འདུད། །ཐུབ་བསྟན་རྩོག་པའི་ལམ་གྱི་གནད། །ཇི་བཞིན་གཟིགས་
頂禮於彼尊德師。 圓滿能教道關鍵， 如理見
ཤིང་མངའ་བཟློས་ནས། །འགྲོ་ལ་བརྩེ་བས་འདོམས་མཛད་པ། །བླ་མའི་ཞབས་
且證得已， 愛有情故予教誡， 頭頂
ལ་སྤྱི་བོས་འདུད། །ཟབ་ཅིང་རྒྱ་ཆེ་ཇི་ལྟ་ཇི་སྙེད་དོན། །མ་ལུས་གཟིགས་ཤིང་ཐུགས་
禮敬上師足。 甚深廣大如有盡有義， 無餘見且
རྗེའི་གཞན་དབང་གྱུར། །རྒྱལ་ཚབ་དམ་པ་འཇམ་པའི་དབྱངས་ལ་སོགས། །བརྒྱད་
大悲他所制， 補處正士妙吉祥等等，
པའི་བླ་མ་རྣམས་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །སྔ་ཕྱིའི་ཚོར་རིམས་ངེས་པའི་མཚམས་སྦྱར་ 010
於之傳承師眾頂禮矣。 決定前後順序之銜接，
དང་། །རྩ་བའགྲེལ་སྦྱོར་མཚམས་སྙིང་པོར་བྱེད་པ་ཡིས། །ལུགས་འདིའི་ཕྱོགས་
本釋配合作為心要者， 不見其解
ཙམ་རྟོགས་པར་མ་མཐོང་ནས། །ཁུངས་འདི་འབྱེད་ལ་རྩང་ཟད་སྦྱོ་བ་སྐྱེས། །དྲི་
此軌略分已， 辨析此典略略生好樂。

མེད་རིགས་པའི་མིག་དང་མི་ལྡན་ཞིང་། །ངེས་གཉེན་དམ་པའི་དམིགས་བྱ་དང་
未能具足無垢推理眼，　已離導盲善識正士故，
བྲལ་བས། །ཀུན་མཁྱེན་རྒྱལ་བའི་གྲོང་ཁྱེར་འཇུག་འདོད་ཀྱང་། །ལོག་པའི་ལམ་
雖欲趨入遍智勝者城，　由顛倒道
ནས་ཀྱི་ནར་འཇུག་པར་ཟད། །ཟབ་མོའི་ལམ་འདི་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་དཀའ་ནའང་། །　015
唯入於平庸。　雖此深道最極難通達，
རང་ཉིད་ཆོ་ཅབས་ཀུན་ཏུ་འདྲིས་ཕྱིར་དང་། །ལྷ་དང་བླ་མའི་བྱས་ཤེས་དྲིན་གཟིའི་
為我能於一切生薰習，　知天上師已作報恩故，
ཚེད། །ཟཱཊ་པར་བྱ་ཡིས་རྩེ་གཅིག་གྱས་པས་ཉེན། །དེ་ལ་འདིར་འོ་སྐོལ་གྱིས་
當解釋故盼專一敬聽。　其次在此，我等
ཤིན་ཏུ་རྙེད་པར་དཀའ་བ་དང་། རྙེད་ན་དོན་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་དལ་འབྱོར་ཐོབ་པའི་
至極難獲，若獲則能成辦大事之暇滿，在此
P002
དུས་འདིར་འཛིག་རྟེན་པའི་ཆོག་པོ་རྣམས་ཀྱི་ལུགས་ལས་ཁྱད་ཞུགས་པའི་འཛིག་རྟེན་ཕྱི་
已得之時，若不能較世俗老叟眾之作風更為優異，
མ་ཕན་ཚད་ཀྱི་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་སྐྱེས་བུའི་མངོན་པར་འདོད་པའི་དོན་
妥善奠定後世以後之暫時究竟士夫增上欲求事
ཀྱི་གཞི་ལེགས་པར་མ་ཚུགས་པར་ཆེ་འདི་ཙམ་ཀྱི་རྣེད་པ་དང་བཀུར་སྟི་སོགས་ཀྱི་ཆེད་
之基，卻僅只為此世之所得與承事等等而辛勤，
དུ་འབད་པ་ནི་འབྲས་བུ་མེད་པའི་སྤུན་པ་འཕྱང་བ་དང་འདྲ་ཞིང་། དུད་འགྲོའི་ཀུན་
則就如同簸揚無果實之穀糠呢！且也不能超越
སྤྱོད་ལས་མ་འདས་པར་ཤེས་པར་བྱས་ལ་དལ་འབྱོར་ལ་སྐྱིང་པོ་ལེགས་པར་ལེན་　005
畜生之行為。如前知已，應致力在暇滿上妥善
པ་ལ་འབད་པར་བྱའོ། །དེ་ལ་འགྲོ་བ་མཐའ་དག་ལ་གཅིག་ཏུ་ཕན་པར་མཛད་
取得心要。其中，佛陀薄伽梵唯是利濟
པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཚོས་ཀྱིས་འཁོར་ལོ་རིམ་པ་གསུམ་དུ་བསྐོར་
所有眾生，依序三次轉動正法之輪，

བར་མཛད་པ་ལས་དུས་གསུམ་གྱི་འཕགས་པ་རྣམས་ཀླེགས་ཤིང་རྗེས་སུ་ཀླེགས་
其中作為三時聖者眾已趨往且隨後將趨往
པར་འགྱུར་བའི་ལམ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ཚད་མར་གྱུར་པའི་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ཀྱིས་
之道與伴隨之果、已為量士夫眾
ལུང་དང་རིགས་པའི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་ལུགས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ལྡུགས་ 010
以廣大教言與理聚抉擇所成之軌則，予之趨入而
ནས་དེ་དག་གི་དོན་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱས་ཏེ་བསླབ་པ་རིན་པོ་ཆེ་རྣམ་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་
徹底通達彼等之義，隨後由三學珍貴寶之門
ནས་ཚུལ་བཞིན་དུ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལས་རྒྱལ་བ་དགྱེས་པའི་ཐབས་མཆོག་ཏུ་གྱུར་
如理修持者，應知彼為令勝者欣悅之殊勝
པ་གཞན་མེད་པར་ཤེས་པར་བྱས་ནས། དེ་ཡང་སྒོང་དཔོན་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་
方便，此外無他。 彼又，聖無著軌範師者，
ཅེས་བྱ་བ་སྟོན་རྒྱལ་བ་དུ་མ་ལ་ལྷག་པར་བྱ་བ་བྱས་ཤིང་། དགེ་བའི་རྩ་བ་རྒྱ་ཆེན་པོ་
往昔已於諸勝者行特別所作，且生出廣大善根 *1*，
བསྐྱེད་པ། དེ་ལྟར་ཡང་སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་མགོན་གྱིས་ཡོངས་ 015
現在復受佛陀與菩薩怙主所完全攝受 *2*，
སུ་བཟུང་བ་བློ་བྱོས་ཀྱི་མཐུ་གཞན་ལས་ཁྱད་ཞུགས་པ། ཐུབ་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་
聰慧威勢較他者為優異 *3*，已經妥善成辦肩負
ལྡན་འདས་ཀྱི་བསྟན་པའི་ཁྱར་བཞེས་པའི་སྨོན་ལམ་ལེགས་པར་བྱུབ་ཅིང་། དྲང་
能者佛陀薄伽梵聖教重責大任之願望 *4*，且蒙
ངེས་ཀྱི་མདོ་སྡེའི་དགོངས་པ་རྣོགས་པར་འགྲེལ་བར་ལུང་བསྟན་པ་དེས། ཕྱི་རབས་
授記能圓滿註釋引領決定經藏之尊意 *5*；彼見
ཀྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སྡེ་སྣོད་རྒྱ་མཚོ་ལྟ་བུ་བལྟ་བ་ལ་འབྱོན་པོ་
後世所調眾閱讀如大海般大乘之藏典，已如
ཡོངས་བསླད་པ་བཞིན་དུ་གྱུར་ཏེ། ཚིག་སྡུད་ཀྱིའི་འབྲེལ་ཡང་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་དཀའ་ 020
迷途旅客一般也；即雖僅詞句前後關聯亦難

P003

ན་དོན་མཆོག་ཏུ་ཟབ་པ་ལྟ་ཅི་སྙོས་པར་གཟིགས་ཤིང།　　རང་ཉིད་ཀྱང་དེ་བཞིན་
徹底通達，遑論殊勝奧義；且亦了知如來之
གཤེགས་པའི་གསང་བའི་གནས་ཐམས་ཅད་ལ་ལྷོག་ཏུ་གྱུར་པར་མཐོང་ནས།　　ཐུབ་པའི་
一切秘密處於自己也成為隱蔽，隨即心忖：「擁有
གསུང་གི་གསང་བ་ཐམས་ཅད་ལ་ལྷོག་ཏུ་མ་གྱུར་པའི་སྤྱན་མངའ་བ་རྣལ་ཆབ་དམ་
對能者之一切語密不隱蔽之眼者即是補處正士，
པ་དེ་མཉེས་པར་བྱས་ན་ཅི་འདོད་པའི་དོན་འགྲུབ་བོ་སྙམ་དུ་དགོངས་ནས་སྣྲུབ་པ་ལ་
若能令彼欣悅，則將成辦任何所求事也。」，知已
ཞུགས་པས་ཞལ་མངོན་སུམ་དུ་གཟིགས་ཏེ།　　བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་རྗེ་འཕྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་　005
即入於禪修，故親謁聖容，仰賴薄伽梵之神變而
དགའ་ལྡན་དུ་བྱོན་ཏེ་ཆོས་གསལ་པས་གསུང་རབ་མཐའ་དག་གི་དགོངས་པ་ཡོངས་
降臨兜率天，既聽法已，完整圓滿通達
སུ་རྫོགས་པར་རྟོགས་པར་གྱུར་ཏེ།　　།འཛམ་བུ་གླིང་པའི་ཕྱི་རབས་ཀྱི་གདུལ་བྱ་
一切至言之尊意。亦為攝受瞻部洲
རྣམས་རྗེས་སུ་བཟུང་བའི་ཆེད་དུ་དམ་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྒྲིས་ཀྱང་གནང་སྟེ།　　དེ་ཡང་
後世諸所調眾，而賜予正法之厚禮，彼即
རྣམ་འབྱེད་རྣམ་པ་གཉིས་དང་།　　རྒྱན་རྣམ་པ་གཉིས་དང་།　　ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་
二部分辨、二部莊嚴與大乘
བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཏེ་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་ལྔའོ།　　།དེ་ལ་སྤྱིར་བཅོམ་ལྡན་འདས་　010
寶性論，即五部大論。其中總言之，薄伽梵之
ཀྱི་གསུང་རབ་ལས་དྲང་དོན་དང་ངེས་དོན་འབྱེད་པའི་ཚུལ་གཉིས་གསུངས་ཏེ།
至言中宣有二道理區分引領義與決定義也；
འཕགས་པ་བློ་གྲོས་མི་ཟད་པའི་མདོ་དང་།　　ཏིང་ངེ་འཛིན་རྒྱལ་པོའི་མདོ་ལས་
《聖無盡意經》、《禪定王經》等宣說，
གསུངས་པ་སོགས་དང་།　　དོན་ཟབ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བའི་མདོ་ལས་
以及《深義解深密經》宣說矣。
གསུངས་པའོ།　　།དང་པོ་ནི།　　ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པས་
前者指出：講述萬法以自性相成立

སྟོང་པར་སྟོན་པ་དེས་པའི་དོན་དང།　　གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་ལ་སོགས་པ་ཚིག་དང་
為空者，為決定義；以種種詞句文字講述
ཡི་གེ་སྣ་ཚོགས་ཀྱིས་སྟོན་པ་དང་པའི་དོན་དུ་བསྟན་ལ།　　མདོ་སྡེ་ཕྱི་མས་ནི་ཀུན་
士夫、諸蘊等，為引領義。後部經則指出：
བཏགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང་།　　གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་
遍計法為自性相不成立，依他與圓成
རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པར་བསྟན་ནས་ཐམས་ཅད་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་
則為自性相成立；隨即宣謂：片面講述一切
གྲུབ་པར་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་སྟོན་པ་དང་།　　ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་
自性相不成立與片面講述自性相成立，
གྲུབ་པར་སྟོན་པ་དང་དོན་དང་།　　རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་པ་དང་མ་གྲུབ་པའི་　020
即引領義；明確區分自性相成立與不成立
P004
ས་ཚོགས་གསལ་བར་ཕྱེ་ནས་སྟོན་པ་དེས་པའི་དོན་དུ་གསུངས་སོ།　　མདོ་སྡེ་མའི་
之界限而講述，即決定義。怙主龍樹
རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་མཛོད་པོ་གླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་དང་དོན་དང་དེས་འབྱེད་པའི་ཤིང་
追隨前經，妥善開創區分引領義與決定義
རྒྱའི་སྲོལ་ལེགས་པར་ཕྱེ་བས་མདོ་གཉིས་པ་དང་བའི་དོན་དུ་འབད་པ་མེད་པར་
之宗風，故無辛勞成立第二部經為引領義。
གྲུབ་པར་མཛད་དོ།　　།དེ་ལ་སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་ནི།　　རྣམ་
其中，聖無著軌範追隨二部分辨
འབྱེད་རྣམ་པ་གཉིས་དང།　　ཐེག་པ་ཆེན་པོ་མདོ་སྡེ་རྒྱན་གྱི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་　005
與《大乘經莊嚴論》，依據後部經
མདོ་སྡེ་ཕྱི་མའི་དང་དེས་འབྱེད་པའི་རྒྱལ་ལ་བརྟེན་ཏེ།　　གཙོ་བོར་རྣམ་པར་རིག་པ་
區分引領決定之道理，主要妥善開創了
ཙམ་གྱི་ཤིང་རྒྱའི་སྲོལ་ལགས་པར་ཕྱེ་ཞིང་།　　ཐེག་པ་ཆུང་ངུའི་སྡེ་སྣོད་རྣམས་ཀྱི་
唯了相派之大車宗風，且亦註釋小乘諸

དགོངས་པ་ཡང་འགྲེལ་པར་མཛད་དོ། །དེ་ལ་ཆོས་དང་ཆོས་ཉིད་རྣམ་པར་འབྱེད་

藏典之尊意。其中《辨法法性論》指出：

པ་ལས་གཟུང་འཛིན་གཉིས་སུ་སྣང་བའི་གཞན་དབང་བདེན་པར་གྱུར་པ་འཁོར་བ་

取執二顯之依他起為諦成，係形成輪迴

འགྱུར་པའི་གཞི་ཆོས་དང་། གང་ལ་དམིགས་ནས་གོམས་པས་ཐར་པ་ཐོབ་པའི་ 010

之基法；緣彼串習故能得解脫之所依，

རྟེན་གཟུང་འཛིན་རྫས་ཐ་དད་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཆོས་ཉིད་དུ་བསྟན་ལ། དབུས་དང་མཐའ་

即取執異質空，即法性。《辨中邊分別論》

རྣམ་པར་འབྱེད་པ་ལས་ནི། གཉིས་སྣང་བདེན་པར་གྱུར་པ་གཞིར་བྱས་ནས་མཚན་

以二顯諦成為基礎而區分三性相，

ཉིད་གསུམ་དུ་ཕྱེ་སྟེ། ཐེག་པ་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་གཞི་དང་ལམ་དང་

建立共通與不共乘門之基道果諸項。

འབྲས་བུ་རྣམས་བཞག་པར་མཛད་དོ། །ཐེག་པ་ཆེན་པོ་མདོ་སྡེའི་རྒྱུད་ལས་ནི།

《大乘經莊嚴論》不破二顯諦成，

གཉིས་སྣང་བདེན་པར་གྱུར་པ་མ་བཀག་པར་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་སད་པར་བྱེད་ 015

廣大抉擇由令大乘種姓醒覺之方便

པའི་ཐབས་ནས་བཟུང་སྟེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རང་ཉིད་རྟོགས་པ་གོང་ནས་གོང་

肇始，菩薩自己之證悟由上向上

དུ་ཁྱད་པར་དུ་འཕེ་བའི་ཚུལ་དང་། གདུལ་བྱ་གཞན་རྗེས་སུ་འཛིན་པའི་ཐབས་རྒྱས་

成為更殊勝之方式以及攝受其他所調之

པར་གཏན་ལ་འབེབས་ཤིང་། གཞུང་གསུམ་པོ་དེ་དག་གིས་ནི་གདུལ་བྱའི་བསམ་

方便。彼等三部教典唯講述觀待於所調

པ་ལ་ལྷོས་པའི་དོན་དམ་པ་ཙམ་ཞིག་བསྟན་གྱི། ཆོས་ཐམས་ཅད་རང་བཞིན་གྱིས་གྲུབ་

眾心意所成之勝義，然而不明述萬法

པས་སྟོང་པའི་དོན་དམ་པ་གསལ་བར་མ་མཛད་དོ། །བསྟན་བཅོས་གསུམ་པོ་དེ་དག་ 020

自性成立為空之勝義。追隨彼等三部論典

P005

གི་རྗེས་སུ་འབྱངས་ནས་མདོ་སྡེ་དགོངས་འགྲེལ་དུ་དང་དེས་འབྲིད་པའི་ཚུལ་དང་
之後，隨順《解深密經》區分引領決定
མཐུན་པར་སློབ་དཔོན་ཀྱིས་ས་སྡེ་ལྔ་སྡེམ་རྣམ་གཉིས་ལ་སོགས་པར་རྣམ་པར་རིག་
之道理，軌範師於五部地論、二部總攝等妥善
པ་ཙམ་གྱི་ཤིང་རྟའི་སྲོལ་ལེགས་པར་ཕྱེ་ཞིང་། ཐེག་པ་དམན་པའི་སྡེ་སྣོད་ཁ་ཅིག་
創立唯了相宗之大乘宗風。些許小乘藏典中
ཏུ་བས་ཀུ་ཤ་བྱའི་རང་སངས་རྒྱས་དང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་ཚོགས་ལམ་
宣說麟喻獨覺、大乘種姓者於資糧道經百劫、
དུ་བསྐལ་བ་བརྒྱ་དང་། བསྐལ་པ་གྲངས་མེད་གསུམ་དུ་ཚོགས་བསགས་ནས་སྒྲུབ་ 005
以及經三無數劫累積資糧已於一座晉登加行道
ལམ་དོད་ཡན་ཆད་སྦྱན་གཅིག་ལ་བབྱོད་པའི་ཚུལ་གསུངས་པ་ཡང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་སར་
暖位以下之理。前述亦於聲聞地中有宣說。
གསུངས་སོ། །ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་ལས་ནི་རྣམ་པར་རིག་པ་
《大乘寶性論》講述：對於已串習唯了相宗
ཙམ་གྱི་ཚུལ་ལ་གོམས་པས་རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱས་པ་རྣམས་ལ་ཡང་དུས་ཕྱིས་བསྟན་
教理而令相續成熟之眾士而言，在後時亦應
པར་བྱ་ཞིང་། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་དབང་པོ་མཆོག་ཏུ་ལྡན་པ་རྣམས་ལ་
講述者；對於大乘種姓者殊勝根器眾
དང་པོ་ཉིད་ནས་བསྟན་པར་བྱ་བ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་བྱང་ཆུབ་དང་། རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ 010
而言，在初時應講述者；在獲得聲聞菩提、
བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པ་ལ་ཡང་དེས་པར་རྟོགས་དགོས་པའི་ལམ་གྱི་དམིགས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་
獨覺菩提而言，亦定須證悟之道所緣，即是
བདེན་པས་སྟོང་པ་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་སྤྲོས་པ་ཐམས་ཅད་བློ་དང་བྲལ་བ་མདོ་རྒྱས་
萬法諦空、勝義諦、已離一切戲論者，彼為
འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་དང་། དེ་ཉིད་གསལ་བྱེད་སྐྱིང་པོའི་མདོར་ཁྱད་པར་མེད་
廣中略三經與《如來藏經》毫無差別明白
པར་གསལ་བར་སྟོན་པར་འཆད་ལ། དེ་ཉིད་སྤྲོ་བ་དཔོན་ཐོགས་མེད་ཀྱིས། དེའི་
指出矣。彼則無著軌範於其註釋中如實依循

འགྲེལ་པར།　དགོངས་པ་ཇི་ལྟ་བཞིན་དུ་གསལ་བར་མཛད་པས་དྲང་དེས་འབྱེད་　015

尊意而闡明，故未應思其離開觀待於初項

ཚུལ་དང་པོ་ལ་ལྟོས་པའི་ཕྱིར་རྟའི་སྲོལ་འབྱེད་མགོན་པོ་ཀླུ་སྒྲུབ་ལས་ལོག་སུ་བསམ་

區分引領決定道理而創立大車宗風之怙主

པར་མི་བྱ་སྟེ།　དེ་ཉིད་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་ཕྱིར་རོ།　།སློབ་དཔོན་ཀྱིས་རྒྱུད་བླ་

龍樹也；追隨於彼後之故。承許軌範師於

མ་རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཚུལ་དུ་ཁྱད་པར་བཞེད་པ་ནི་མི་འཐད་དེ།　འགྲེལ་པ་

《寶性論》演繹唯了相宗之教理，未應理也；

དེར།　མཐར་ཐུག་ཐེག་པ་གཅིག་ཏུ་བསྟན་ལྟེང།　སྟོང་ཉིད་ཐུ་མོ་རྒྱས་པར་

於彼註中成立究竟一乘、廣大抉擇細分空性；

གཏན་ལ་ཕབ་པ་དང་ཤིན་ཏུ་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ།　།བསྟན་བཅོས་མངོན་པར་རྟོགས་　020

與之極相違之故矣。此《現觀莊嚴論》

P006

པའི་རྒྱན་འདིར་ནི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་བ་མཐར་ཐུག་པ་ཡང་དང་ཡང་དུ་གསུངས་མོད་

雖再再宣說空性究竟見地，

ཀྱི།　གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་གཙོ་བོ་ནི།　རིགས་ཅན་གསུམ་གྱི་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་

然主要所抉擇者即三種姓者之現觀次第，

པ།　ངོ་བོར་ངེས་པ་དང་།　གྲངས་ངེས་པ་དང་།　གོ་རིམས་ངེས་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་

由本質決定、數量決定、次第決定三者之門

ནས་ཇི་ལྟར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་མདོ་རྒྱས་འབྲིང་བསྡུས་གསུམ་གྱི་སྐབས་དོན་ཁོང་

如何修行之方式，明晰指出廣中略三經

ན་གནས་པ་གསལ་བར་སྟོན་པར་བྱེད་དོ།　།མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རྒྱན་འགྲེལ་པ་　005

內中所住之隱義矣。講說《現觀莊嚴論》與註釋，此中

དང་བཅས་པ་འཆད་པ་འདི་ལ་དོན་གསུམ་སྟེ།　མཚན་གྱི་དོན་དང་།　གཞུང་གི་

分三：甲一、名稱義，甲二、正文義，甲三、結語義。

དོན་དང་།　མཇུག་གི་དོན་ཏོ།　།དང་པོ་ལ།　དངོས་དང་།　ཞར་བྱུང་དོ།　།

甲一分二：乙一、正式名稱，乙二、附錄。初者分二：

དང་པོ་ལ། མཚན་སྒྲུབ་བ་དང་། མཚན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། རྒྱ་གར་

丙一、譯名，丙二、釋名。丙一，此論之名稱，印度語

ཀྱི་སྐད་དུ་བསྡུན་བཅོས་འདིའི་མིང་ལ། ཞ་ལྷེ་ནས་ཡིའི་ཏེའི་བར་རོ། །དེ་བོད་ཀྱི་

中曰阿毗至計底，彼於西藏語則曰謝拉等。彼又，

སྐད་དུ་ཤེས་རབ་ཅེས་སོགས་ཏེ། དེ་ཡང་ཞ་ལྷེ་ས་ལ་ནི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ 010

「阿毗薩瑪雅」義「現觀」，「阿朗噶喇」義「莊嚴」，

ཞེས་ཚམ་གྱར་ནི་རྒྱན། ན་མ་ནི་ཞེས་བྱ་བ། ལྷ་རྦ་པར་མི་ཏ་ནི་ཤེར་ཕྱིན། ཡུ་པ་ལྷེ་ཤ་

「那瑪」義「稱為」，「札嘉巴拉米達」義「勝慧到彼岸」

ནི་མན་ངག །ཤགས་ནི་བསྡུན་བཅོས། ཡི་ཏི་ནི་འགྲེལ་པའོ། །གཉིས་པ་ནི། ཤེར་ཕྱིན་

「鄔巴迭夏」義「口訣」，「夏札」義「論」，「計底」義

ནི་རྩ་བའི་མདོ་དང་། ཡམ་དང་འབྲས་བུའོ། །དབྱི་བ་དང་བཅས་པ་བསྡུས་དོན་ཀྱི་

「註釋」。丙二，慧度者 *1*，根本經、道與果。在攝

སྐབས་སུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །མན་ངག་ནི་མདོའི་དོན་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པར་

義階段將說明連同分類之內容。口訣者 *2*，令輕易

བྱེད་པའོ། །འཆོས་སྒྲུབ་ཀྱི་ཡོན་ཏན་གཉིས་དང་ལྡན་པས་བསྡུན་བཅོས། མདོན་དུ་ 015

了達經文之義。具調整與拯救二功德，故為「論」*3*。

ཕྱོགས་པའམ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པས་མངོན་རྟོགས་དང་། རང་བཞིན་ཀྱི་རྒྱན་

正面朝向或現證，故為「現觀」*4*。自性莊嚴

གཟུགས་བཟང་པོ་ལ་མཛེས་བྱེད་ཀྱི་རྒྱན་གདུ་བུ་ལ་སོགས་པས་སྤྲས་པ་གསལ་བྱེད་

美麗身上莊扮以環釧等能美莊嚴，隨後出現在能明

མེ་ལོང་ལ་སོགས་པའི་ནང་དུ་ཤར་བ་མཐོང་ན་སྐྱེ་བོ་རྣམས་དགའ་བ་སྐྱེད་པ་ལྟར།

明鏡等內，見時能令諸士心生喜悅。同理，自性

རང་བཞིན་ཀྱི་རྒྱན་ཡུམ་ཀྱི་ལུས་བཟང་པོ་ལ་མཛེས་བྱེད་ཀྱི་རྒྱན་དོན་བདུན་ཅུས་བཀྲ་བ།

莊嚴佛母之美麗身上莊扮以能美莊嚴七十義而

གསལ་བྱེད་བསྡུན་བཅོས་འདིར་སྣང་བས་ན། མཁས་པ་རྣམས་དགའ་བ་སྐྱེད་པའི་ 020

光燦，在能明此論中顯出，故令諸博士心生喜悅，

P007

ཕྱིར། རྒྱན་དང་མིང་དེ་སྐད་སྨོས་པར་བྱེད་པས་ཞེས་བྱ་བ་དང་། རྟ་བའི་དོན་

故「莊嚴」5。語言上稱呼彼名，故「稱為」。註釋

འགྲེལ་པར་བྱེད་པས་འགྲེལ་པའོ། །གཉིས་པ་ལ། བམ་པོའི་གྲངས་དང་།

根本文之義，故「註釋」6。乙二分二：丙一、卷數。

འབྱུང་གྱི་ཕྱག་གོ །དང་པོ་ནི། བམ་པོ་ཞེས་པ་གཞུང་གི་ཚ་མང་པོ་ཕྱོགས་

丙二、譯敬偈。初者，所謂「卷」，將正文諸多部份

བཅིག་ཏུ་བསྡོམས་པའི་མིང་དོ། །གཉིས་པ་ནི། སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་

集合為一分之名稱。第二，所謂「頂禮諸佛菩薩」，

སེམས་དཔའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཞེས་པ་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ 005

為了成辦暫時與究竟之諸多

ཐུག་གི་འདོད་དོན་དུ་མ་འགྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་ལོ་སྟྲོ་བས་བཀོད་པའོ། །གཉིས་པ་ལ་

所求事，故譯師寫之矣。甲二分三：

གསུམ། ཡིད་པ་ལ་འཇུག་པ་དང་། ཡིད་པ་ཉིད་དགོད་པ་དང་། ཡིད་

乙一、趨入解釋。乙二、列出解釋。

པ་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། མཆོད་པར་བརྗོད་ཅིང་ཡིད་

乙三、解釋究竟。乙一分三：丙一、供讚且

པར་དམ་བཅའ་བ་དང་། འགྲེལ་པ་རྩམ་རིགས་པར་སྒྲུབ་པ་དང་། ཁེངས་སྤྲུང་

立誓解釋，丙二、成立撰註為合理，丙三、謙虛辭

ཞིང་སྨྲོ་བསྒྲེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ནོ། །དང་པོ་ནི། གྲགས་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །གང་ 010

與何故生好樂。丙一，「恭敬禮」矣。於何耶？

ལ་ན་གཞུང་ལམ་འབྲས་བུའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ། གཞུང་སྨོས་པས་

於之教典、道與果之勝慧到彼岸；雖明說教典

གཞན་གཉིས་ཀྱང་འགྲུབ་མོད་ཀྱི་འདིར་ནི་གསུམ་ཀ་བརྗོད་བར་བྱའོ། །དོགས་པ་

亦可成立他二者，然在此應認定為三者。為何

ཅིའི་དོན་དུ་ན་ཡུམ་དེའི་རྒྱན་གྱི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་དག་ཡུམ་གསུམ་པོ་ཀུན་གྱི་རྒྱན་

必要性耶？彼佛母之莊嚴詞作為章節，而作為一切

དུ་འགྱུར་བར་ནི་འགྲེལ་པ་འདིས་རྣམ་པར་དབྱེ་ཕྱིར་ཏེའོ། །འགྲེལ་པ་རྟོམ་པའི་

三佛母之莊嚴者，為此註能予詳辨之故。撰註

ཐོག་མར་བཟའ་བར་དམ་བཅས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། རྩོམ་པ་མཐར་ཕྱིན་པའི་
初始立誓解釋有其必要性也；為撰註能達
ཚེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མཆོད་བརྗོད་བྱས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། གནས་སྐབས་
究竟之故。行供讚有其必要性也；為成辦
དང་མཐར་ཐུག་གི་དོན་དུ་མ་འགྲུབ་པའི་ཚེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགོས་སོགས་བཞི་
暫時與究竟諸多所求事之故。實際上講述了
དོན་གྱིས་བསྟན་པས་འགྲེལ་པ་འདི་ཚོས་ཅན། བརྗོད་བྱ་ཡོད་དེ། མདོ་དང་རྩ་
必要性等四項：此註釋作為有法，有所詮也；講述
བའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དོན་སྟོན་པའི་ཕྱིར། དགོས་པ་ཡོད་དེ། ཁྱེད་ལ་བརྟེན་ནས་
佛經與根本論之義之故。有必要性也；為了依汝
རྩ་བའི་བསྟན་བཅོས་ཡུམ་གསུམ་གྱི་རྒྱན་དུ་འགྱུར་བར་གོ་བའི་ཚེད་ཡིན་འི་ཕྱིར། 020
而了解根本論成為三佛母之莊嚴之故。有更必要
P008
ཉིད་དགོས་ཡོད་དེ། ཁྱོད་ཀྱི་དགོས་པ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་མཐར་རྣམ་མཁྱེན་ཐོབ་པའི་
性也；為了依汝之彼必要性而究竟上得相智之故。
ཕྱིར། འབྲེལ་པ་ཡོད་དེ། ཚོས་གསུམ་ཕྱི་མ་ཕྱི་མ་སྟ་མ་ལ་འབྲེལ་བའི་ཕྱིར།
有相關也；三者中後者後者相關於前者前者之故。
སྡིང་པོ་བསྡུ་བ་ནི། ཆོགས་བཅད་འདིས། བསྟན་པ་ལ་འཇུག་པའི་སྒོ་དམ་པ་
歸納心要者，此偈頌指出聖教之純正
སྒྲུབས་སུ་འགྱོ་བ་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། འབྲས་བུའི་ཤེར་ཕྱིན་གྱིས་བསྡུས་པའི་སངས་
入門即是皈依也；在指出果慧度所攝之
རྒྱས་དཀོན་མཆོག་དང་། ལམ་ཤེར་ཕྱིན་གྱིས་བསྡུས་པའི་ཚོས་དཀོན་མཆོག་ 005
佛寶與道慧度所攝之法寶為
སྒྲུབས་འགྱེའི་ཡུལ་དུ་བསྟན་པ་ན། དེ་ཙུལ་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པའི་འཕགས་པའི་
皈依境時即可了解：亦應皈依如理
དགེ་འདུན་ཡང་སྒྲུབས་སུ་གོ་བར་འགྱུར་བས། དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་སྒྲུབ་པའི་
禪修彼者之聖僧。故當由二因：相信

རྣམ་པ་ཡོད་པར་ཡིད་ཆེས་པ་དང།　འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་གྱིས་འཇིགས་
三寶有救度之能力、因為輪迴痛苦而恐懼，而
པ་གཉིས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་ཆོག་ཙམ་མ་ཡིན་པར་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའི་བློ་བསྐྱེད་པར་
生出皈依之想，非僅口舌矣。
བྱའོ།　།ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་སོགས་ཆོས་ལྟན་གྱི་བྱ་བགང་བྱེད་པའི་ཐོག་མར་　010
在進行聞思修三者等任何如法之事情時初時
སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པར་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་བསྟན་བཅོས་མཛད་པ་
必需先行皈依，為了有前述了解故眾撰論者
རྣམས་ཀྱིས་མཆོད་བརྗོད་ཐོག་མར་བཀོད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ།　།བསྟན་བཅོས་ཀྱི་
於初時先列出供讚文，實應知矣。如何修持
དོན་ཇི་ལྟར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་བར་བར་དུ་ཡང་འཆད་པར་འགྱུར་ལ།　ཕྱོགས་
論典之義？其理將於中間中間講述。總攝
གཅིག་ཏུ་དྲིལ་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་ནི་གཞུང་ལོགས་སུ་རྩོམ་པར་འདོད་པས་
為一而修持之方式，欲另行撰寫，故應
དེར་བལྟ་བར་བྱའོ།　།གཉིས་པ་ལ་གསུམ།　ཕྱིའི་རྒྱུན་དགེ་བའི་བཤེས་　015
閱彼。丙二分三：丁一、成立具有外緣
གཉེན་གྱི་མན་ངག་དང་ལྡན་པར་སྒྲུབ་པ་དང།　ནང་གི་རྒྱུན་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དོན་
善知識之口訣，丁二、成立具有內緣通達
མཐའ་དག་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་ལྡན་པར་སྒྲུབ་པ་དང།　དེས་ན་འཕྲིལ་པ་
論典一切義之勝慧，丁三、彼故撰註為合理矣。
རྩོམ་པ་རིགས་པའོ།　།དང་པོ་ལ་བཞི་ལས།　སློབ་དཔོན་སྤྱ་མས་བྱས་པའི་
丁一分四，其中或曰：「有無前賢軌範師
འཕྲིལ་པ་ཡོད་དམ་མེད།　ཡོད་ན་རྙེས་པར་འགྱུར་ལ།　མེད་ན་མན་ངག་
已撰之註解？有則成為重複，無則無口訣，
མེད་པས་རྩོམ་མི་རིགས་སོ་ཞེ་ན།　སློབ་དཔོན་སྤྱ་མའི་འཕྲིལ་པ་ལ་བརྟེན་པའི་མན་　020
故撰寫事未應理也。」，有依於前賢軌範之口訣，
P009

ངག་ཡོད་ཅིང།　ཡུམ་ཀུན་གྱི་རྒྱུན་དུ་འགྲེལ་པས་རྒྱོས་པའི་སྐྱོན་ཡང་མེད་པ་ལ།

且作為一切佛母之莊嚴而注釋，故亦無重複之過。

དང་པོ་སྒྲོབ་དཔོན་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་རྣམ་བཤད་མཛད་ཚུལ་ནི།　རྣམ་བཤད་མཛད་

初者，無著軌範撰詳疏之情形者，謂：「撰寫詳疏」。

གང་གི་ན་སྐྱབས་དཔའ་དུ་ཡོད་པས་བསྟན་བཅོས་ཆེན་པོ་མདོའི་འོ།　།གང་གིས་ན་

何者之耶？釋名中有，故為大論、本經之矣。

འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་སོ།　།དེའི་ཡོན་ཏན་ནི་བསམ་པ་ཕུན་ཚོགས་སྐྱེང་རྗེས་

何者為之耶？聖者無著為之矣。其功德者，心意美滿

རྒྱུད་ལྡའི་འགྲོ་བ་ལ་ཆགས་པས་ཀུན་ཏུ་སྟེ།　ལྷག་པར་ཆགས་པར་མཛད་པ་

悲心愛戀五續有情，故週遍愛戀之，「週遍」即

དང་སྤྱོར་བ་ཕུན་ཚོགས་གཞན་སྡུག་བསྔལ་ལས་སྐྱོབ་པ་ཉིད་ཀྱིས་མི་ཕམ་མཁོན་ལ་

特別；加行美滿救他離苦。親自於不敗怙主尊前

གསན་ནས་ནི་འོ།　།ཐོགས་མེད་ཀྱིས་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོའི་རྣམ་བཤད་མཛད་རིགས་

聽聞之後也。無著撰寫般若經之詳疏為合理也；

ཏེ།　རྗེ་བཙུན་ལ་ཡུམ་གྱི་མདོའི་ཚིག་དོན་རྫོགས་པར་གསན་ནས་ཐུགས་སུ་ཆུད་

於尊德前圓滿聽聞佛母經之詞義，隨後徹底通達

པའི་ཕྱིར།　སྐུ་མཆེད་གཉིས་ལྟ་བ་མཚུངས་པར་སྨྲ་བས་ནི།　ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་

之故。有說二昆仲見地相等者，唯是應

བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་ལ་ཞེན་ཏུ་བསམ་པར་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ།　།གཉིས་པ་

細思《大乘寶性論註》矣。第二，世親演繹

དབྱིག་གཉེན་གྱིས་བཤྲོལ་ཚུལ་ནི།　རྣམ་པར་བཤྲོལ་ལོ།　།གང་ན་སྔར་ལྟར་རོ།　།

之情形者，謂：「詳演繹」矣。何之耶？如前。何者

གང་གིས་ན།　འགྲོ་བའི་དོན་མཛད་མཐོ་རིས་ལེགས་གྱི་རྒ་ལག་ཏུ་གྱུར་པས་

為之耶？作為眾生之事__增上生與決定勝之親友，

དབྱིག་གི་གཉེན་དེས་སོ།　།གང་དུ་ཞེ་ན།ཐུབ་གཉེལ་འགྲེལ་དུའོ།　།རྗེ་ལྟར་ན་

故稱世親，彼為之矣。於何耶？於《二萬文註》矣。

གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་བྱ་རང་གི་བདག་ཉིད་ཡིན་པ་ལ་ཡང་དག་པར་བརྟེན་

如何耶？於之色等所知為內在之體性，依於純真已，

རྣམ་སེམས་ཙམ་གྱི་ཚུལ་དུའོ། །དེས་ཡང་དག་པར་བཤད་པ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན།

即於唯識之道理矣。或曰：彼純真而釋耶？耽著

གཉིས་སྟོང་བདེན་གྲུབ་ལ་ཞེན་པས་རང་གི་མོས་པ་གཙོར་བྱེད་པས་ཡིན་གྱི་སྙིང་པོའི་

二空諦成，故以自己之勝解為主要故，然則心要

དོན་ནི་དེ་ལས་གཞན་དུ་མཐའ་བྲལ་དབུ་མར་གནས་པའོ། །གསུམ་པ་འཕགས་

義係另外住於離邊中觀矣。第三，聖者詳辨之

པས་ཞིབ་ཚུལ་ནི། རྣམ་པར་ཞིའོ། །གང་ན་ཡུམ་གྱི་མདོ་དང་རྒྱན་ནོ། །འོག་

情形者，謂：「詳辨」矣。於何者耶？於佛母經與

མ་ལ་ཡང་ཤེས་པར་བྱའོ། །གང་གིས་ན་མཐོང་ལམ་ཐོབ་པས། འཕགས་པའི་ཁོངས་

莊嚴論。後文亦應如此了解。何者為之耶？位列聖者

སུ་གཏོགས་པ་ཡི། རྣམ་པར་གྲོལ་བ་ཞེས་བྱ་བས་སོ། །ཡང་ནི་སྒྲ་མ་གཏེགས་སུ་

行列內，稱為解脫者，作之矣。「亦」，謂不僅

P010

མ་ཟད་པའོ། །གང་དུ་ན་ཉི་ཁྲི་འགྲེལ་པར་རོ། །ཇི་ལྟར་ན་སྙིང་པོའི་དོན་མཐའ་

前二者也。於何處耶？二萬註也。如何耶？心要義

བྲལ་དབུ་མར་གནས་པ་ལ་དེ་ལྟར་ཁོང་དུ་ཆུད་པའི་བློས་ཀུན་ནས་བསླངས་ནས་དབུ་

住於離邊中觀，以如彼徹底通達之勝慧為動機而

མའི་ཚུལ་དུའོ། །དེ་ལྟར་འགྲེལ་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། དབྱིག་གཉེན་དེས་སྙིང་པོའི་

於中觀道理也。何故如彼註釋耶？彼世親於

དོན་སེམས་ཙམ་གྱི་ཚུལ་དུ་བྱས་པ་བཞེད་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བྱས་པ་མིན་པར་

唯識道理已作而承許為心要義，見其並非如理如實

མཐོང་ནས་སོ། །དཔོན་སློབ་གཉིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་སྤྱིའི་ལུགས་ལ་

所作已也。應知二軌範師於大乘道次第總體上，

བྱང་དང་གོ་རིམས་དང་སྐྱེ་ཚུལ་སོགས་མཐུན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །བཞི་པ་བཅུན་

在數量、次第、生起方式等皆為相隨順。第四，大德

པ་གྲོལ་སྡེས་རྣམ་བཤད་བྱས་ཚུལ་ནི། རྣམ་བཤད་བྱས་སོ། །གང་གིས་ན་རྣམ་གྲོལ་

解脫軍撰詳疏之情形者，謂：「撰詳疏」也。何者為之耶？

སྡེ་དང་པའི་ས་ཚོགས་ལམ་ལ་གནས་པ་དེ་ཡིས་སོ། །དེས་ནི་འཕགས་པས་མཇོད་
解脫軍，住於信心之地，資糧道者，彼為之也。時間為
པ་དེའི་འོག་ཏུའོ། །གང་དུ་ཉི་ཁྲི་རྣམ་འགྲེལ་དུའོ། །ཇི་ལྟར་ན་བསྟན་བཅོས་
隨其之後。於何處耶？於《二萬詳疏》。如何耶？
རྒྱས་འབྲིད་བསྡུས་པ་མཐའ་དག་གིས་མདོར་བར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པ་ཚང་བར་
雖不獲得一切廣中略論典完整講述之八現觀次第，
བསྟན་པ་མ་རྟེད་པར་རང་གིས་ཇི་ལྟར་རྟེད་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་ཉི་ཁྲི་འབའ་
然而隨順自己如何所獲得，唯配合《二萬頌》
ཞིག་དང་སྦྱར་ནས་བྱས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། ཇི་སྐད་བཤད་པའི་ཚུལ་དེ་ལྟར་མཁས་
而為之矣。第二，如前詞句所述情形，四位
པ་བཞིས་ཆོག་དོན་ཅི་རིགས་སྣང་བར་བྱས་ཤིང་སངས་རྒྱས་གཉིས་པ་ལྟར་གྱུར་
博士已經費盡唇舌闡明，而且如同第二佛名滿
པ་དབྱིག་གཉེན་ལ་སོགས་པ་འཕགས་ཞེས་རབ་ཏུ་དོན་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་
天下之世親等些許者，唯是尚不如實獲得
དུ་མ་རྟེད་པའི་བསྟན་བཅོས་རྒྱས་འབྲིད་བསྡུས་པ་མཐའ་དག་འདི་སྣོང་པོའི་དོན་
尊意之義。廣中略論典一切究竟心要之義與
མཐར་ཐུག་པ་དང་མདོར་བར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་ཚང་བར་སྦྱོར་ཅིང་དེ་ཉིད་རྒྱུན་གྱིས་
現觀次第，此予完整講述，且莊嚴論註釋
འབྲེལ་པ་དེ་ལྟར་བདག་གིས་རྟེད་པ་གང་དེ་ཡ་མཚན་ཉོ་ཞེས་པ་རང་ཉིད་སྣལ་བ་
彼者；我如前述而獲得，彼事實是奇罕矣。前述
དང་ལྡན་ཞིང་ཤེས་རབ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པར་སྦྱོར་བའོ། །འདིས་ནི་འབྲེལ་པ་
係謂自己具有緣份，且具特別勝慧也。亦當
སྔ་མ་རྣམས་དང་རྒྱོས་པའི་སྐྱོན་སྤྱངས་པར་ཡང་ཞེས་པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ནི།
由此而知已除去與諸前釋重複之過失。第三，
སྔར་བཤད་པའི་མཁས་པ་དེ་ལྟ་བུས་ཀྱང་མ་རྟེད་པས་ཤིན་ཏུ་རྟེད་པར་དཀའ་བ་ཟད་
前述彼等博士亦尚不獲得，故是最極難獲得；

P011

མོའི་ལམ་མངོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པ་དང་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་འདི་ཅི་ཞིག་

此甚深道八現觀次第與空性之義，如何一般能

ལྟར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བྱིན་རླབས་ཀྱི་དབང་གིས་རྣེད་པ་ནི་སྐལ་བ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་

由佛陀之加持之故而獲得者，實是具有特別

ལྡན་པས་བདག་དང་མཚུངས་པའི་མཁས་པ་གཞན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ལ་

緣份；故與我相等同之其他博士眾人亦於佛陀

བྱས་པ་ཤེས་ཤིང་དྲིན་གཟོ་བའི་ཚེད་དུ་དབྱེ་བར་རིགས་སོ། །སྒོམ་དོན་བཞིའི་

知已作，且為報恩而詳辨者，為合理矣。由四位

བཤད་པའི་ཚུལ་གྱིས་ནི་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་སངས་རྒྱས་ནས་བཟུང་སྟེ་དམ་པ་

軌範師解釋之情形，指出具有由真圓滿佛起始

བར་མ་ཆད་པའི་མན་ངག་དང་ལྡན་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་འགྲེལ་པ་གཅིག་

直至正士前賢間不中斷之口訣。彼又，雖依賴

ལ་བརྟེན་ནས་རྫོགས་པར་མ་རྟོག་ཀྱང་ཆ་ལ་ལ་འགྲེལ་པ་གཞན་ལ་བརྟེན་པ་དང་

一家註尚不能圓滿獲得，然些許部份則依他家註；

སངས་རྒྱས་ལ་ཡུན་རིང་དུ་གསོལ་བ་བཏབ་པའི་ཐུགས་རྗེའི་མཐུ་ལས་རྟེད་པ་ནི་ཐག་

且長久祈請佛陀，由其大悲威勢而獲得。

པ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་མཐའ་དག་རྟེད་ནས་ལམ་རིམ་གྱིས་བགྲོད་པ་ནི་ལམ་

為能了知：獲得大乘一切道次第而漸次登

གྱི་རྩ་བ་དག་བའི་བཤེས་གཉེན་མཉེས་པར་བྱས་པ་ལ་རབ་ལས་པར་ཤེས་པའི་

入道中，需賴能令道之根本善知識喜悅；

ཚེད་དུ་སྒོམ་དཔོན་གྱིས་བཀོད་པ་ཡིན་པས་ཕྱི་རབས་ཀྱི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་

故軌範師列之矣。故後世諸所調伏眾亦應

བཤེས་གཉེན་ཚུལ་བཞིན་དུ་བསྟེན་པ་ལ་འབད་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ཞེས་པའི་ཤྭང་

勤勉於如理依止善知識。「如前」四句指出：

པ་བཞེས། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་བྱིན་རླབས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུམ་གསུམ་གའི་

依賴善知識之加持而了知作為三部佛母之

རྒྱུན་དུ་ཤེས་ཤིང་། ཚིག་དོན་མཐའ་དག་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་

莊嚴，且具有通達一切詞義之特別勝慧，

ལྟན་པས་སློབ་དཔོན་རང་ཉིད་དགའ་བ་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པར་བསྟན་ཏོ། །རྒྱང་པ་ཐ་མ་

故軌範師自己生出大喜悅也。最末四句則指出

བཞིས་འགྲེལ་པ་རྩོམ་པའི་ཕྱི་ནང་གི་རྒྱུན་མ་ལུས་པ་ཚང་བས་འགྲེལ་པ་རྩོམ་རིགས་

立誓撰寫：齊備撰寫註釋之外內不餘順緣，

པའི་དམ་བཅའ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་སློབ་དཔོན་འདིས་འགྲེལ་པ་རྩོམ་པར་

故撰註為合理矣。彼故謂曰：「此軌範撰註釋

རིགས་ཏེ། དེ་རྩོམ་པའི་ཕྱི་ནང་གི་རྒྱུན་མ་ལུས་པ་ཚོགས་པའི་ཕྱིར་ཅེས་པའོ། །

為合理也；聚集撰彼之外內不餘順緣之故。」

དེས་ན་ཚོས་ཉན་འཁྲད་བྱེད་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དགོན་

彼故期盼欲求聽講正法之眾士，亦如前釋般

མཆོག་གསུམ་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་ཡིད་འཐུལ་ནུས་པ་རེ་དང་། རང་གི་དགེ་བའི་

皈依三寶，心意撼動；如若自己依師

P012

བཤེས་གཉེན་བསྟེན་ཚུལ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པ་མ་བྱུང་ན་ལྷ་བདུད་དུ་བབས་པ་ལྟར་

軌理不能不顛倒，則將如同降神成魔一般，

འགྱུར་ཞིང་། ལམ་གྱི་བག་ཆགས་འཇོག་མི་ནུས་པས་གནས་འདི་ལ་གཟབ་

且未能置下道之習氣，故應慎此關鍵。

པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ནི། དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་གྱི་བྱིན་རླབས་ཀྱི་མཐུས་

第三，唯仰賴善知識加持之威勢而獲得慧度之義，

ཆེད་པ་མ་གཏོགས་རང་དབང་དུ་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་དོན་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་སེང་བཟང་བདག་

此外在自主、一切情形之下雖非獅子賢我內心

གི་ནི་བློའི་སྤྱོད་ཡུལ་མིན་ཡང་རྒྱུན་གྱི་འགྲེལ་པ་རྩོམ་པ་ལ་སྤྲོ་བ་སྐྱེས་སོ། །ཅིའི་

之行境，然而於撰寫莊嚴論註釋仍生好樂矣。

ཆེད་དུ་ཞེ་ན་རང་ཉིད་བག་ཆགས་བཞག་ཅིང་བརྗེད་བྱང་དུ་བྱ་བ་དང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་

何故耶？自己結下習氣、作為備忘、

རིགས་དང་ལྡན་པ་གཞན་ལ་ཡང་རྟོགས་པ་བསྐྱེད་པའི་སྒོ་ནས་རང་གཞན་ལ་ཕན་

其他具大乘種姓者亦能生證悟，以之欲求

གཏོགས་པར་འདོད་པས་སོ། ཞེ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་གཞན་ལ་ཕན་གདགས་ནུས་

助益自他，故矣。依彼而能助益自他也；

ཏེ། འགྲེལ་པ་འདི་ལྟ་བུ་རྩོམ་པ་ནི་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་ཆེད་དུ་སྨྲིན་སོགས་ཀྱི་བསོད་

撰寫如此註釋者，係隨順為了相智之故而

ནམས་དག་སྒྲུབ་པ་དང་རྟེས་སུ་མཐུན་པའི་ཐབས་དམ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྣམ་

成辦布施等諸福德之正方便之故。

འགྲེལ་ལས། འབྲེལ་བ་དང་ནི་རྟེས་མཐུན་ཐབས། སྐྱེས་བུའི་དོན་ནི་རྟོད་བྱེད་

《釋論》曰：「相關以及隨順方，士夫事者

ངག ཅེས་བཤད་པ་ལྟར། མངོན་མཐོ་ངེས་ལེགས་ཀྱི་ཐབས་རྫོགས་པར་སྟོན་

能詮言。」如其所釋，如此論典圓滿指出增上生

པའི་བསྟན་བཅོས་འདི་ལྟ་བུ་དོན་དེ་དག་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་དམ་པའོ། སྒྲོབ་དཔོན་

決定勝之方便，係成辦彼等事之正方便。軌範師

ཉིད་ཀྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་རྣམས་རིགས་པའི་ལམ་ནས་ལེགས་པར་

自己由理路妥善引用大乘諸道次第，

དྲངས་ནས་འགྲེལ་པ་འདི་མཛད་པ་ཡིན་པས། ཚིག་སྔ་མ་ནི་ཞིབས་སྒྲུང་བ་ལ་

隨後撰寫此註釋，故前句配合謙虛辭

སྒྲུབ་བ་ལ་ཁ་ན་མ་ཐོ་བ་མེད་དོ། །གཉིས་པ་ལའང་པ་ཉིད་དགོད་པ་ལ་གསུམ།

而無罪。乙二、列出解釋，分三：丙一、供讚文。

མཆོད་བརྗོད་དང་། རྒྱས་པ་ལ་དད་པའི་གང་ཟག་ལྷེ་སྟེ་བཞག་པ་དང་། བསྟན་

丙二、對於相信廣品者進行詳釋。丙三、釋其他

དོན་གཞན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ། མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། རྩ་བ་

歸納義。丙一分三：丁一、銜接文。丁二、根本文。

དང་། འགྲེལ་པའོ། །དང་པོ་ནི། འཕགས་པ་བྱམས་པས་རང་ཉིད་དམ་

丁三、註釋文。丁一，聖彌勒明確指出自己

པའི་སྤྱོད་པ་དང་མཐུན་པར་རབ་ཏུ་སྟོན་པས་རྩོམ་པའི་བྱ་བ་རིམ་ཅན་དུ་མ་ཡོད་པའི་

隨順正士之行為故，在撰寫之事具有諸多次第

P013

ནང་ནས།　རེ་ཤིག་དང་པོར་ཡུམ་ལ་ཕྱག་འཚལ་བ་ནི་རང་དོན་གྱི་དགོས་པའོ།།

之中，暫時首先於佛母行頂禮者，已事之必要性矣。

གཞན་དོན་གྱི་དགོས་པ་ནི་གདུལ་བྱ་གཞན་དག་ལྷོག་ཏུ་མེད་པའི་རབ་ཏུ་དང་བ་བསྒྲིད་

他事之必要性者，為其他調伏眾生起不退轉最極

པའི་ཆེད་དུའོ།　།དེའི་དགོས་པ་ནི།　ཞུགས་ཤིག་ཅེས་དངོས་སུ་མ་བསྒུལ་ཡང་

清澈矣。其必要性者，雖不說「請學」而正式敦勸，

དོན་གཉིར་ཤུགས་དྲག་པོ་སྐྱེས་ནས་དོན་གྱིས་འཇུག་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་གང་ལ་དང་

然為生起強烈希求而能實際趨入故。於何生清澈

བ་སྐྱེ་ཞིང་འཇུག་ན་ཡོན་ཏན་བྱ་ན་མེད་པ་མང་པོའི་འབྱུང་གནས་སུ་གྱུར་པ་བཅོམ་

而趨入耶？作為諸多無上功德之泉源即薄伽梵母，

ལྡན་འདས་མ་ཡོན་ཏན་རིན་པོ་ཆེ་ཕུལ་དུ་བྱུང་དུ་མེད་ཅིང་དཔག་ཏུ་མེད་པའི་སྒྲས་

功德珍貴寶、奇罕、無可破壞、難量、成辦四子

བཞིའི་བཞེད་དོན་སྒྲུབ་པའི་འབྱུང་གནས་ཏེ་རྒྱུ་ལའོ།　།རྗེ་ལྟར་ན།　ཉེར་ཞེར་ཁྱིད་

所允事之泉源，即因，於之矣。如何耶？「導近寂靜」

པ་སོགས་ཡོན་ཏན་ཡོད་པ་རྗེ་ལྟ་བ་བཞིན་བརྗོད་པ་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་ཅན་གྱི་སྒོར་ནས་སོ།　།

等句，由具有依據功德如何而先陳述之方式。

དང་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ཞུགས་པ་ལ་དགོས་པ་ཅི་ཡོད་ཅེ་ན།　ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་

依賴清澈而趨入，有何必要耶？曰：「慧度

ཕྱིན་པའི་ཡུལ་ཅན་གྱི་རབ་ཏུ་དང་བ་ནི་གནས་སྐབས་དང་མཐའི་ལེགས་པ་ཐམས་

有境之最清澈者，係能得暫時與究竟一切

ཅད་འཐོབ་པའི་དང་པོའི་རྒྱུའི་གཙོ་བོ་ཡིན་ནོ།　།ཞེས་བྱ་བར་ཚད་མས་གྲུབ་ནས་

美好之第一主要因矣。」，已經由量成立後，

གདུལ་བྱ་གཞན་རྣམས་ཀྱང་དད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་དགོངས་པའོ།　།

考慮其他調伏眾亦能依信心而得菩提矣。

ཚད་མ་གང་གིས་གྲུབ་ན་འཕགས་པ་བྱམས་པའི་མཉམ་གཞག་སོ་སོར་རང་གིས་

由何量成立耶？彌勒聖者之等置，各各自己

རིག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་རྟོགས་ཤིང་དེས་དྲངས་པའི་རྗེས་ཐོབ་ཀྱིས་ངེས་པར་བརྒྱང་

了別本智證悟，且彼所引出之後得予之

ནས་སོ། །རྗེ་བཙུན་ལ་རང་དོན་དོན་གཉིར་མེད་པར་འདོད་པ་སོགས་ནི་ཐག་པ་

認定。諸承許「尊德氏無己事希求」者，

ཆེན་པོའི་གཞུང་ལ་ངལ་བ་ཞེའ་ཀུ་མ་བྱས་པ་ཡིན་ཏེ། རྗེ་བཙུན་མའོན་པར་རྫོགས་

係不勤勞細究大乘教典也；若就尊德氏為

པར་སངས་རྒྱས་པའི་དབང་དུ་བྱེད་ན་ཐུན་མོང་དང་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐབས་མ་

現圓滿佛而言，係不能區分共通與不共之

ཕྱེད་པ་ཡིན་ལ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་དབང་དུ་བྱེད་ན་ནི་རང་དོན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་

階段；若就菩薩而言，若不見己事完全

པ་ལ་ཆོས་སྐུ་དགོས་པར་མ་མཐོང་ན། རང་དོན་དུ་ཞེ་བ་རྒྱང་པས་ཆོག་པར་འཛིན་

美滿實需法身，則不能除去執著在己事上唯寂靜

པ་ལྡོག་མི་ནུས་ལ། དེ་མ་ལྡོག་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་མི་

即已足可，若不除彼，未能圓滿大乘發心

P014

རྫོགས་པར་འགྱུར་ཏེ། རང་དོན་ཆོས་སྐུ་ལ་དོན་གཉིར་ས་བཅུ་པའི་གནས་སྐབས་

之性相也；希求己事法身，未需在第十地

སུ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་ལ་རང་དོན་གྱི་སྐུ་དང་གཞན་དོན་གྱི་སྐུ་

階段之故；理應亦無需區分佛身為己事身

གཉིས་སུ་ཕྱེ་བ་ཡང་དགོས་པ་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །སྨོན་པོ་བསྡུས་ཏེ་བསྟན་པ་ནི།

與他事身二者矣。歸納心要而述：

རྗེ་བཙུན་གྱིས་འདིར་མཆོད་བརྗོད་མཛད་པའི་དགོས་པ། དད་པ་སྟོན་འགྱོ་མ་

尊德氏在此撰供讚文之必要性，如謂曰：「先行

ལྟར་བསྐྱེད་པ་སྟེ། ཞེས་སོགས་དང། དད་པའི་རྩ་བ་རབ་བརྟན་བྱ། ཞེས་གསུངས་

生起信心如母也。」等句，及謂曰：「令信根本極

པ་ལྟར། དད་པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟོན་དུ་འགྱོ་བ་ཡིན་ཏེ། ཐག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་

堅固。」，信心行於一切之前也；如若對於

ལམ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་པ་ལ་དད་པ་ཤུགས་དྲག་པོ་ཡོད་ན། དེས་འདྲུན་པ་

大乘之教典、道路與果有強烈信心，彼能引出

ཤུགས་དྲག་དྲངས་ནས་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་སོགས་ལ་འཇུག་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ལ།
強烈希求，隨而趨入聞思修三者等等；
དད་པ་སྟོན་དུ་མ་སོང་ན།　འཇིག་རྟེན་ཕྱི་མ་ཕན་ཚད་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་
若非先有信心，則未能生穩定內心為下世
ལམ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་བློ་རྣལ་མ་མི་སྐྱེ་བར་གཟིགས་ནས་ལམ་ལ་འཇུག་པར་འདོད་
以後之故而修持大乘道。係已見前述而考慮
པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་མར་མཐའི་འབྲས་བུའི་སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་དང་།　མཁྱེན་
到：「欲求趨入道中之眾士，初時對於究竟
པ་གསུམ་བྱིས་བསྡུམ་པའི་ཚོས་དཀོན་མཆོག་དང་།　དེ་ཙུལ་བཞིན་དུ་སྒྲུབ་པའི་
果位之佛寶、三智所攝之法寶、如理禪修
དགེ་འདུན་དཀོན་མཆོག་རྣམས་ལ་ལྟོག་ཏུ་མེད་པའི་དད་པ་བསྐྱེད་པར་བྱའོ་སྙམ་དུ་
彼者之僧寶，應生出不退轉之信心矣。」
དགོངས་པ་ཡིན་ནོ།　།འོག་ནས་ཇི་ཙམ་བྱིས་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་
後文指出：忖思以若干而可善巧修持
པ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ་མཁས་པ་ཡིན་སྙམ་པ་ལ་དད་སོགས་ཡུལ་ལྔ་ལ་མཁས་
現觀道次第耶？指出需善巧信等五境。
དགོས་པར་བསྟན་ལ།　དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་སོགས་དམིགས་དད་པ་དང།　ཞེས་
彼亦係曰：「緣諸佛等生信心。」
པས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།།
而指出大乘不共之皈依。
གཞུང་འོག་མ་རྣམས་སུ་ཡང་ཆོག་དོན་བཤད་པ་གཙོ་བོར་མི་བྱེད་ཀྱི།　ཇི་ལྟར་
諸後文亦未以講述詞義為主要，然而係於如何
ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་རྣམས་དུས་གསུམ་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ངོ་བོ་ཇི་རིན་
修持之種種方式，仰賴三時一切諸佛之本質
པོ་ཆེ་ཉིད་ཀྱི་མན་ངག་ལ་བརྟེན་ནས་འཆད་པ་ཡིན་ནོ།　གཉིས་པ་ལ།　ཆོག་དོན་དང་།
至尊仁波切自己之口訣而講述。丁二、根本文，分二：
P015

བརྒལ་ལན་གྱིས་གཏན་ལ་དབབ་པའོ། །དང་པོ་ལ། བསྟོད་པ་དང་། ཕྱག་

戊一、詞義。戊二、答辯抉擇。初者分二：己一、讚嘆。

འཚལ་བའོ། །དང་པོ་ལ། མཁྱེན་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་གྱི་སྒོ་ནས་བསྟོད་པ་དང་།

己二、頂禮。己一分二：庚一、由三尊智功德門讚嘆。

འཕགས་བཞིའི་ཡུམ་བྱེད་པས་བསྟོད་པའོ། །དང་པོ་ནི། གཞི་ཤེས་ཀྱི་སྒོ་ནས་

庚二、作為四聖之母故讚嘆。庚一，由基智門讚嘆者，

བསྟོད་པ་ཁྱེད་པར་མཛད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །གང་ཞིག་ན་ཉན་

任何彼能領導，於彼敬頂禮矣。領導何者耶？

ཐོས་རང་སངས་རྒྱས་སྡུག་བསྔལ་དང་ཀུན་འབྱུང་ཉེ་བར་ཞི་བ་ཚོལ་བ་རྣམས་སོ། །

聲聞獨覺諸追求苦諦與集諦近寂靜之眾士。

གང་གིས་ན་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཀུན་ཤེས་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །

由何耶？即以現證補特伽羅無我之遍知。

གང་དུ་ན་འབྲས་བུ་ཉེར་ཁྱེད་པར་མཛད་པ་དང་། ལམ་ཤེས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བསྟོད་

於何耶？能領導至近寂靜果位。由道智門讚嘆者，

པ་ནི། སྒྲུབ་པར་མཛད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །ཇི་གང་གིས་ན་

任何能行，於彼敬頂禮矣。所依為之耶？

འགྲོ་བ་ལ་གནས་སྐབས་དང་མཐར་ཐུག་གི་ཕན་པ་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་

於有情眾，諸位菩薩係能成辦暫時究竟之

དཔའ་རྣམས་སོ། །ཐབས་གང་གིས་ན། ལམ་གསུམ་བདག་མེད་པར་ཤེས་པའི་

利益者也。何方法耶？即以通達三道無我

ལམ་ཤེས་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །དོན་གང་སྒྲུབ་ན། འཇིག་རྟེན་རིགས་ཅན་གསུམ་གྱི་

之道智矣。成辦何事耶？能成辦世間三種

དོན་སྒྲུབ་པར་མཛད་པའོ། །རྣམ་མཁྱེན་གྱི་སྒོ་ནས་བསྟོད་པ་ནི། གསུང་པར་

姓者之事。由相智門讚嘆者，進行宣說，

མཛད་པ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །གང་ཟག་གང་གིས་ན་ཐུབ་པ་སངས་རྒྱས་བཅོམ་

於彼敬頂禮矣。何士夫為之耶？能者佛陀

ལྡན་འདས་རྣམས་སོ། །ཐབས་གང་གིས་ན་རྣམ་པ་མ་ལུས་པ་བདག་མེད་པར་མཁྱེན་

薄伽梵眾。何方法耶？相智通達不餘形相為

པའི་རྣམ་མཁྱེན་གང་དང་ཡང་དག་པར་ལྡན་པས་སོ། །འབྲས་བུ་གང་ན་ཞེག་པ་

無我，純真具有彼者，即以之矣。何果耶？三乘

གསུམ་གྱི་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པས་བརྗོད་བྱ་རྣམ་པ་ཀུན་དང་ལྡན་པའི་མདོ་སྡེ་རིན་

道盡皆圓滿故，具有一切所詮種類之此諸種

པོ་ཆེ་སྣ་ཚོགས་པ་འདིའོ། །གང་ཞེས་པ་སྤྱིའི་སྒྲ་ཡིན་ཡང་མཁྱེན་གསུམ་ལ་བསྟོད་

經藏珍貴寶。雖然「彼」字為總體詞，但在讚嘆

པའི་སྐབས་དང་། གཞན་གཉིས་ལ་བསྟོད་ཟིན་པས་ཤུགས་དང་། ཐུབ་པའི་ཚེག་

三智之階段，已讚嘆畢另二者，故間接上；且

དང་འབྲེལ་བས་རྣམ་མཁྱེན་ཁོ་ན་ལ་གོ་བར་འགྱུར་རོ། །གཉིས་པ་ནི། ཉན་

與「能者」一詞相關，故可知唯是相智。庚二，

ཐོས་འཕགས་པ་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་འཕགས་པའི་ཚོགས་དང་བཅས་པའི་

聲聞聖者，以及菩薩聖者聚集眾，佛陀

P016

སངས་རྒྱས་ཀྱི་ནི་ཡུམ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །གཉིས་པ་ནི། དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་

之母者，於彼敬頂禮矣。己二，「於彼敬頂禮」

ཞེས་ཏེ་གླས་པས་འདུད་པའི་ཚུལ་སྟོན་པ་དེ་དག་གི་དོན་སྤྲར་བཤད་ཟིན་ཏོ། །

指出恭敬頂禮之道理，前已釋彼等之義。戊二、

གཉིས་པ་ལ། གོ་རིམས་ངེས་པ་དང་། གྲངས་ངེས་པ་ང་། ཡུམ་སྲས་ཀྱི་

答辯抉擇，分四：辛一、次第決定。辛二、數量

དོན་དང་། བསྟོད་ཡུལ་གྱི་མཁྱེན་གསུམ་ངོས་བཟུང་བའོ། །དང་པོ་ནི། བསྟན་

決定。辛三、母子之義。辛四、認定所讚境三尊智。

བཅོས་རིན་ཆེན་སྒྲོན་མ་ནས་བཤད་པ་ལྟར། མདོའི་གྲྭིང་གཞིའི་གོ་རིམས་དང་

辛一，有曰：「如同《寶炬論》所釋一般，係

མཐུན་པར་བཤད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེར་བ་མི་འཐད་དེ། མཆོད་བརྗོད་དང་གྲྭིང་གཞི།

隨順佛經引言之次第而解釋也。」，未應理也；

སྒོམ་དཔོན་དང་འཕགས་པ་གཉིས་ཀས་མ་སྦྱར་ཞིང་། སྒོམ་དཔོན་གྱིས་གྲྭིང་གཞིའི་

軌範與聖者二位皆不將供讚與引言配合；且軌範

བཤད་པ་གཞན་དུ་མཛད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁ་ཅིག་ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས་ཅན་ཐེག་པ་
亦另撰引言之解釋故。某者曰：「為令聲聞
གསུམ་ལ་རིམ་གྱིས་གཞུག་པའི་ཚེད་དུ་དང་པོར་གཞི་ཤེས་ལ་བསྟོད་པ་ཡིན་ནོ། །
種姓者依序趨入三乘，故先讚嘆基智矣。」
ཞེས་ཟེར་བ་ནི། བསྟན་བཅོས་འདིའི་ཚེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་གང་ཡིན་མ་རྟོགས་
所述係尚不通達此論典所特別針對之調伏眾
པ་ཡིན་ཏེ། འདིར་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་འབའ་ཞིག་ཡུམ་ལ་དད་པ་
為何也；在此唯係為了令大乘種姓者對佛母
བསྐྱེད་ནས་ཐོས་སོགས་ཀྱིས་འཇུག་པར་བྱ་བའི་ཚེད་ཡིན་ལ། བསྟན་བཅོས་འདིའི་
生起信心，隨後由聽聞而趨入；此論典所
ཚེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་ལ་རིགས་ཅན་གསུམ་ཀ་ཡོད་ན་ཐེག་པ་ཐུན་མོང་བའི་བསྟན་
特別針對之調伏眾，若為三種姓者，理應成為
བཅོས་སུ་འགྱུར་དགོས་པའི་ཕྱིར། ཡང་གདུལ་བྱ་ཐེག་པ་གསུམ་ལ་རིམ་གྱིས་
共乘論典之故。又，謂曰：「係為了令調伏眾
གཞུག་པའི་ཚེད་དུ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་པ་ཡང་དོན་མ་ཡིན་ཏེ། སྤྱིར་དེ་ལྟ་བུའི་གདུལ་
依序趨入三乘。」，亦非其義也；總體雖可能
བྱ་སྲིད་ཀྱང་སྣབས་འདིར་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་རིགས་ངེས་པའི་གང་ཟག་ལམ་ལ་འཇུག་
有如彼調伏眾，但在此階段，係針對大乘決定
པའི་རིམ་པ་སྟོན་པ་སྣབས་སུ་བཏ་ཅིང། དང་པོར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ནས་འཇུག་
種姓者指出入道次第之階段；且於供讚階段
པའི་ཚུལ་མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་སྣབས་ཉིད་ནས་བསྟན་པ་ལ་དགོས་བ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་
指出初時由聲聞道趨入之道理，亦無絲毫
པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་འགྲེལ་ཆེན་གྱི་ཆོས་སྐུའི་མཚམས་སྦྱོར་དུ་མངོན་རྟོགས་
必要性之故。彼故如《大註》法身銜接文處
བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པ་སྟོན་པའི་སྣབས་སུ་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱི་སྐོན་ནས་འཇུག་པར་
講述八現觀之次第時謂曰：「令由一切知之

བྱེད་པ་དང།　ཞེས་སོགས་གསུངས་པ་ལྟར་རྒྱན་གྱི་ཚིག་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་ཉིད་
門而趨入。」等句，係隨順《莊嚴論》所特別
ཡམ་ལ་འཇུག་པའི་རིམ་པ་དང་མཐུན་པར་བསྟོད་པ་ཡིན་ཏེ།　དེ་ཡང་སྐབས་
針對之調伏眾之入道次第而讚歎。彼又係
གསུམ་པའི་སྐབས་སུ་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་གི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལ་བསམ་
為了了解：若尚不在第三段時所抉擇之
པ་ལེགས་པར་མ་སྤྱངས་ན་སྐྱིང་རྗེ་ཆེན་པོ་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་མི་སྐྱེ་ཞིང་
中士道次第方面妥善修學心意，則未能生
དེ་ལྟ་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་མཚན་ཉིད་རྫོགས་པ་དང།　ལམ་ཤེས་
性相盡圓滿大悲心；且若依彼，亦未能生
སོགས་ཀྱང་མི་སྐྱེ་བས་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་པ་ལ་སྐྱེས་
性相圓滿大乘發心與道智等；故在相續
བུ་འབྲིང་གི་བསམ་པ་སྤྱང་བ་སྟོན་དུ་འགྱོད་གོས་པར་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ།　།
生出上士道次第，需先修學中士之心意矣。
འདི་དག་ལ་བརྗོད་བྱ་བ་མང་སྟེ།　བར་བར་དུ་འཆད་ཅིང་རྒྱན་གྱི་ལམ་གྱི་
此等方面所述仍多，在中間中間時講述，且
རིམ་པ་ཇི་ལྟར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་ལོགས་སུ་ཡང་འཆད་པར་འགྱུར་རོ།　།
如何實修《莊嚴論》之道次第，將另述其理。
གཉིས་པ་ནི།　གདུལ་བྱ་རིགས་ཅན་གསུམ་ཀ་རྗེས་སུ་འཛིན་པར་འདོད་པའི་
辛二，大乘士夫欲求攝受所調眾
ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གང་ཟག་གིས་ཉམས་སུ་ལྡང་བར་བྱ་བའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་འདི་
三種姓者，其所修持之道次第，
ཙམ་ཁོ་ནས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པར་འགྱུར་བས་མང་བ་ཡང་མ་ཡིན་ཉུང་བ་ཡང་མ་
唯此即為美滿，故亦不為多，亦不為少。
ཡིན།　ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས་ཅན་རྗེས་སུ་བཟུང་བར་འདོད་ཅིང་རང་གི་ལམ་ཡོངས་
欲求攝受聲聞種姓者，且欲求令
སུ་རྫོགས་པར་བྱ་བར་འདོད་པས་ཐོག་མར་སྔར་བཤད་པ་ལྟར་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་དང་
己道盡皆圓滿，故如前所釋般，初時應

ཐུན་མོང་བའི་བསམ་པ་ལ་གོམས་པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ནི། མཁྱེན་པ་སྟེ་མས་
串習共通中士心意。辛三，前智生
འཕགས་པ་ཕྱི་མ་བསྒྲུབ་ཅིང་ཉེར་ཞི་ལ་སོགས་པའི་བཞེད་དོན་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པས་
後聖，且能成辦近寂靜等等所允事，
ཡུམ་དང་སྲས་ནི་བསྒྱེད་བྱ་སྒྱེད་བྱེད་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །བཞི་པ་ནི། གཞི་
故應知母與子為所生與能生。辛四，基智
ཤེས་ཀྱང་འོག་ནས་མདོའི་དྲིས་ལན་གྱི་དོན་བསྡུའི་སྐབས་ནས་བཤད་པ་ལྟར་མི་
亦係具有無常等十六形相，如後文經文問答
རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་རྣམ་པ་ཅན་ཡིན་ནོ། །དེས་མཚོན་ནས་གཞན་གཉིས་ཀྱང་
總結階段所釋一般。以彼表示後，亦應知
ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། འོག་ད་མ་ཐག་ཏུ་མཁྱེན་པ་གསུམ་ཀ་ལ་སྐྱེ་མེད་ཀྱི་རྣམ་པ་
另二者。後文立刻釋三智皆具無生之

P018

ཅན་དུ་བཤད་པ་ནི། ཡུམ་གྱི་ལྷོག་པ་ངོས་བཟུང་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཏེ། མ་ནི་ཤེས་
形相者，係為了認定佛母之一方面也；如同
རབ་ཀྱི་ཕབས། ཞེས་བཤད་པ་ལྟར། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཆ་ཐུན་མོང་བའི་རྒྱུ་དེ་ལ་
釋曰：「母者勝慧父方便。」，勝慧分為共通因，
མ་དང་། ཐབས་ཀྱི་ཆ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་རྒྱུ་ལ་ཕ་ཞེས་བརྗོད་པས། ཡུམ་
說其為母；方便分為不共因，說其為父，故承許
གྱི་ལྷོག་པ་ངོས་བཟུང་བཞེད་ནས། ཤེས་རབ་ཀྱི་གཙོ་བོ་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་
為認定佛母之一方面，且指出彼勝慧之主分為
ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི། ཡུམ་དང་མཁྱེན་པ་ལ་དེས་ཁྱབ་པར་སྟོན་པ་
證無我慧，然而並非指出彼遍及佛母與尊智。
མ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ལ། བསྡུས་པའི་དོན་དང་། དགོས་པའི་དོན་དང་།
丁三、註釋文分三：戊一、歸納義。戊二、必要義。
རྩོད་པ་སྤང་བ་དང་། ཚིག་གི་དོན་ཏོ། །དང་པོ་ནི། རྩ་བའི་ཚིགས་སུ་བཅད་
戊三、斷諍論。戊四、詞義。戊一，此根本偈頌者

པ་འདིས་ནི་ཚོས་ཅན་ཡུམ་འདིའི་ཆེ་བའི་བདག་ཉིད་ཕུལ་དུ་བྱུང་བ་དང་ལྡན་པ་
作為有法，係講述此佛母之偉大性質，具足至極
བརྗོད་དེ། མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་ཡུམ་ལ་བསྟོད་པ་བརྗོད་པའི་ཕྱིར། གཉིས་
奇罕也；由三智之門於佛母講述讚嘆之故。
པ་ལ། རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། དོན་བསྡུ་བའོ། །དང་པོ་ལ། དད་པ་སྐྱེ་
第二，廣釋與歸納。初者，生信情形、
ཚུལ་དང་། དེ་ལས་དོན་གཉིས་ཀྱི་འདུན་པ་སྐྱེ་བ་དང་། དེ་ལས་ཞུགས་ནས་
由彼而生追求之希求、由彼趨入後得果之
འབྲས་བུ་ཐོབ་པའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ལ། དབང་རྩུལ་དང་པ་སྐྱེ་ཚུལ་དང་།
情形。初者，鈍根生信情形、利根生信
དབང་རྣོན་དང་པ་སྐྱེ་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། ཚིགས་བཅད་དེ་ཐོས་ནས་དུས་དེ་
情形。初者。聞彼頌文之後，暫時，《莊嚴論》
ལོག་རྟོག་ཀྱི་གདུལ་བྱ་དང་པའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་རྣམས་ནི་ཚོས་ཅན། ཡུམ་འདི་
所調眾隨信行眾士作為有法，於此佛母生起
ལ་རབ་ཏུ་དད་པ་སྐྱེའོ། །ཡོན་ཏན་དེ་ལྟ་བུ་ཡོད་དེས་སྙམ་དུ་ཐེ་ཚོམ་མེད་པར་མྱུར་
強烈信心矣。心忖：「定有如彼功德」，無疑而
དུ་དད་པ་ཤུགས་དྲག་པོ་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་ནི། རྒྱས་པ་ཀྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་
迅速生起猛烈信心之故。第二，《莊嚴論》特別
གདུལ་བྱ་དབང་རྣོན་ཚོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་རྣམས་ཀྱང་ཚོས་ཅན། ཚིགས་བཅད་
針對之所調眾利根隨法行眾士亦作為有法，由聽聞
དེ་ཐོས་པས་རྒྱུན་བྱས་ནས་ཡུམ་དེ་ལ་རབ་ཏུ་དང་བ་བསྐྱེད་པར་བྱེད་པ་ཉིད་དོ།།
彼偈頌作為助緣，即能令於彼佛母生起最極清澈矣。
དེས་རྒྱུན་བྱས་ནས་གཞི་དང་ལམ་དང་རྣམ་པ་སྐྱེ་བ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་ཤེས་པའི་ཡེ་
以彼為作助緣，詳細觀察盡通達基道形相無生
ཤེས་ཚིགས་སུ་བཅད་པའི་བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་ཡུམ་ཡོད་པ་ལ་གནོད་
之本智具有偈頌所詮義性相之佛母，有無

P019

པ་ཡོད་མེད་ལེགས་པར་བརྟགས་པའི་ཚེ་དེ་འདྲ་ཡོད་པ་ལ་གནོད་པ་མ་མཐོང་ནས་
妨害，彼時對於如前具有不見妨害已而生出
དང་བསྟི་བས་སོ། །གོང་དུ་འདི་དང་འདིར་དེ་ཞེས་སྨོས་པ་ནི། མཆོད་བརྗོད་
清澈，故矣。前謂「此」而此謂「彼」，係於
ལ་ཉེ་རིང་གིས་ཡིན་གྱི། གཞན་གྱི་ཡཁང་པ་ཆོག་དོན་ལ་མ་ཞུགས་སོ། །དང་
供讚有遠近，然而他釋不合詞義。生清澈
བསྟི་བའི་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་
之情形如何耶？認定謂曰：「慧度一切智三者
ཉིད་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ལམ་གྱི་ཚུལ་ལུགས་གསུམ་པ་ཅན་ནི་གདོན་མི་ཟ་བར་སྲིད་
之體性，具三道之理趣，無疑而可能矣。」，
དོ་ཞེས་ངོ་བོ་ལ་དང་བ་སྟེ་བ་དང་། སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པ་འཕགས་པ་བཞི་བསྟན་
於本質生起清澈。謂曰：「能生出佛陀等等
པར་མཛད་པ་ནི་གདོན་མི་ཟ་བར་སྲིད་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་ངེས་པར་བརྗོད་སྟེ་རུས་པ་ལ་
四聖者，無疑而可能矣。」，於能力生起
དང་བསྟེ་བའོ། །དབང་རྟེན་དང་པ་སྟེ་བ་རྒྱུ་མཚན་ལ་ལྟོས་པས་གནོད་པ་མ་མཐོང
清澈。利根依賴原因生起信心，故原因
བ་ཉིད་རྒྱུ་མཚན་ཡིན་གྱི། མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་ལུང་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱར་མི་རུང་སྟེ། དབང་
即是不見妨害，然未堪以供讚之經文為原因也；
རྟོན་ལུང་དོན་ལ་དཔྱད་པ་དག་ནས་སྣྲུབ་བྱེད་དུ་ཁས་ལེན་པ་ཡིན་ལ་སྣ་བས་འདིར་
利根於文義研究清淨方承許為能立，在此階段，
དེ་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། ཁ་ཅིག་དབང་རྟེན་ལ་དད་པ་སྟེ་ཚུལ་སྟོན་པ་ཡིན་གྱི།
彼未應理之故。某者承許：「指出利根生信之
དད་པ་སྟེ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མ་བསྟན་པར་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ། ཚིགས་
情形，然絲毫不述及生信原因。」，未應理也；
བཅད་དེ་ཐོས་པས་རྒྱན་བྱས་ནས་དབང་རྟེན་དང་བ་མ་སྟེས་པའམ་འོན་ཏེ་རྒྱུ་མེད་རྒྱུན་
利根不以聞彼偈頌為助緣而生清澈，或無緣無故
མེད་དུ་སྟེས་པའམ་རྒྱུ་རྐྱེན་ཡོད་ཀྱང་འདིར་མ་བསྟན་པ་གང་ཡང་མི་འཐད་ཅིང།
而生，或雖有因緣然此處不述，任皆未應理，

གཞུང་འདིའི་དོན་དང་འགལ་བ་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་པར་སླའོ། །དབང་རྟོག་གྱི་སྐབས་
與此文義相違則易知矣。若承許：「在此利根
འདིར། གཞི་ལམ་རྣམ་གསུམ་སྒྲུབ་མེད་དུ་ཚད་མས་ལེགས་པར་གྲུབ་ནས་དེའི་དོན་
階段，以量妥善成立基道形相三者為無生，
གོམས་པར་བྱས་པས་གོམས་བྱའི་དོན་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་འཕགས་པའི་གོ་
隨後以量成立有串習彼義而現證所串習義之
འཕང་ཡོད་པར་ཚད་མས་གྲུབ་པར་ཁས་བླངས་ན་ཡང་ཉེས་པ་ཅི་ཡོད། དེ་ལྟ་ན།
聖者果位。」，則有何過失耶？或曰：「若依彼，
དང་བ་སྒྲིས་པ་ལས་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་ལ་རིམ་གྱིས་འཇུག་པར་བཤད་པ་དང་
與所釋已生清澈後依次第趨入聞思修
འགལ་ལོ་ཞེ་ན། འོན་གཅིག་དང་དུ་བྱལ་བ་གྲུ་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་ཕྱོགས་ཆོས་
成相違矣。」，那麼！若以離一多論因能成立
P020
དང་ཁྱབ་པ་བསྒྲུབ་ནུས་ཤིང་དམ་བཅའི་དོན་གོམས་པ་ལས་གསལ་སྣང་འབྱུང་བ་
宗法與遍，且能成立串習立宗之義後能
སྒྲུབ་ནུས་ན་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ཚུན་ལེགས་པར་ཤེས་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པར་
出明顯，則理應需承許妥善通達《現觀論》。
འགྱུར་རོ། །གཞི་ལམ་རྣམ་གསུམ་སྒྲུབ་མེད་དུ་ཚད་མ་གང་གིས་གྲུབ་ཅེ་ན། གཅིག་
或問：以何量成立基道形相三者為無生耶？
དང་དུ་མའི་ངོ་བོ་ཉིད་དང་བྲལ་བའི་ཕྱིར་ཅེས་བྱ་བ་དང་རྗེ་བཟེགས་མའི་གཏན་
謂曰：「已離一與多之本質性之故。」，以及
ཚིགས་ལ་སོགས་པའི་རྒྱས་ལ་བརྟེན་པའི་ཚད་མས་དང་པོར་ཚོགས་ལམ་གྱི་གནས་
金剛屑論因等等，依前述論因所成之量，初時於
སྐབས་སུ་གྲུབ་ཅིང། དེའི་དོན་གོམས་པར་བྱས་པ་ལས་ལམ་ཤེས་དང་རྣམ་མཁྱེན་
資糧道成立，串習彼義之後，即能得道智
ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །མཁྱེན་པ་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱིས་ཆོས་གསུམ་གཱ་བདེན་
與相智。以後二智證悟三法無諦實而生，

པའི་སྐྱེ་མེད་དུ་རྟོགས་ཀྱང།　　ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཕྱ་མོ་རྟོགས་པས་ཁྱད་པར་དུ་
然以證悟細分法無我作為特別之
བྱས་པའི་གཞི་ཤེས་སྐབས་འདིར་དངོས་སུ་སྟོན་པ་མ་ཡིན་མོད་ཀྱི།　　གཞི་སྐྱེ་བ་
基智，在此階段並非正式所講述，然而
མེད་པར་ཤེས་པ་ཞེས་བཤད་པ་ནི།　　ཡུམ་གྱི་ལྡོག་པ་ངོས་བཟུང་བའི་ཚེད་དུ་གང་
謂曰：「通達基無生。」，係為了認定佛母
ཟག་གི་བདག་གིས་སྐྱེ་བ་མེད་པར་ཤེས་པའི་དོན་དུ་བཟུང་བར་བྱའོ།　　།འདི་དག་
之一方面，認定為通達人我無生之義矣。
གིས་འཕྲུལ་གཞི་བསྐྱེད་ནས།　　གཞི་ཤེས་དང་ལམ་ཤེས་ལ་བདག་མེད་རྟོགས་
亦見有眾士以此等作為錯誤基，而承許基智與
པའི་ཁྱབ་པ་ཁས་ལེན་དག་ཀྱང་སྣང་ལ།　　རང་གི་སྙིང་དུ་འགལ་བའི་ཁུར་ཞིན་
道智週遍證悟無我。自己背上矛盾之擔子至極
ཏུ་ལྷི་བས་ཡུན་རིང་པོ་ནས་ནོན་པ་མི་ཤེས་པ་ཁ་ཅིག་ནི།　　ཚོག་ཏང་སྔ་མས་དངོས་
沈重而久受壓迫，如前無知某者承許：前句
སུ་བསྟན་པའི་གཞི་ཤེས་ཐེག་དམན་པ་འབའ་ཞིག་ལ་ཡོད་པར་འདོད་ཅིང་།
正式講述之基智，唯小乘有之，且與此處
འདིར་ཆཤད་པ་དང་དོན་ཁྱད་པར་མེད་པར་འདོད་བཞིན་དུ་གཅིག་དུ་བྱལ་གྱི་རྟགས་
所釋無別；即說明由離一多論因成立基
ལས་གཞི་བདེན་པའི་སྐྱེ་མེད་དུ་གྲུབ་པའི་དོན་དུ་འཆད་ཅིང་།　　ཉན་ཐོས་འཕགས་པ་ལ་
諦實無生之義；且其見有承許聲聞聖者證悟
ཆོས་ཀྱི་བདག་མེད་ཕྱ་མོ་རྟོགས་པ་ཡོད་པར་འདོད་པ་ལ་ཐན་མཐོང་བ་ལྟར་བྱེད་པ་
細分法無我者宛如看見噩耗一般。見有如前矣。
དག་སྣང་དོ།　　།དབུ་མ་པ་བཞེད་པའི་གཏན་ཚིགས་དུ་མ་ཡོད་ཀྱང།　　འདིར་ནི་
中觀宗所承許之論因有諸多，
གཅིག་དང་དུ་བྱལ་གྱི་གཏན་ཚིགས་ཙམ་ཞིག་བཤད་པར་བྱ་སྟེ།　　དེ་ལ་སློབ་དཔོན་
然在此唯略述離一多論因，其中認定

P021

ཉིད་བཞེད་པའི་དགག་བྱའི་ཆོས་ངོས་བཟུང་བ་དང་། དེ་གཞི་གཞན་གྱི་སྟེང་དུ་

軌範師自己所許之應破，與彼於其他基上面

འགོག་པའི་གཏན་ཚིགས་སོ། །དང་པོ་ནི། དཔེར་ན་སྒྲུ་མ་མཁན་གྱིས་སྒྲུལ་

能破之論因。初者，例如魔術師變魔術時，小石

པའི་ཆ་རྡེའུ་ཤིང་བུ་སོགས་ཏ་གྲང་དུ་སྣང་བ་ན། སྣང་བ་དེ་ཉིད་ཐོག་འཁྲུལ་པའི་

木片顯現為牛象馬時，如若彼所顯並非心識

དབང་གིས་བཞག་པ་མ་ཡིན་པར། རྡེའུ་ཤིང་བུ་སོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་ཡོད་ན། དེ་

因錯亂之故而安立，而係在小石木片等方面即有，

དག་གི་རིགས་འདྲ་སྔ་མས་བཞག་པའི་ལག་རྗེས་སུ་འགྱུར་བས། མིག་མ་བསྐྱད་

則理應為彼等之前分同類所置之成果，故需眼睛

བ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་མཐོང་དགོས་པ་བཞིན་དུ་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་ཐོག་ལ་སྣང་བའི་

未受感染眾亦見可之。同理，若補特伽羅與諸蘊並非

དབང་གིས་བཞག་པ་མ་ཡིན་པར་ཡུལ་རང་གི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྟོང་ལུགས་ཀྱི་

因為在心識上顯出之故而安立，而係由對境自己不共

ངོས་ནས་གྲུབ་ན། དོན་དམ་དཔྱོད་བྱེད་ཀྱི་རིགས་པས་དཔྱད་བཟོད་ཅིང་འཕགས་པའི་

住軌方面而成立，則理應堪忍抉擇勝義推理研析，

མཉམ་གཞག་གིས་གཟིགས་དགོས་པ་སོགས་སུ་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་ཐོག་ལ་སྣང་

且需聖者等置見之等等矣。彼故，非由在

བའི་དབང་གིས་བཞག་པ་མིན་པར། ཡུལ་གྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྟོང་ལུགས་

內心顯出之故而安立，然係由對境不共住軌

ཀྱི་ངོས་ནས་གྲུབ་པ་ནི་དགག་བྱའི་ཆོས་སོ། །གཉིས་པ་ལ། རྟགས་དགོད་པ་

方面而成立者，即是所破法矣。第二分二：

དང་། རྩལ་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ནི། བདེན་པའི་གཅིག་དང་དུ་མ་གང་དུ་

舉論因、成立道理。初者，若諦實一與多

ཡང་མ་གྲུབ་ན། བདེན་པར་མེད་པས་ཁྱབ་སྟེ། དཔེར་ན་གཟུགས་བརྙན་བཞིན།

任皆不成立，則週遍無諦實也；如影像般，

གཞི་ལམ་རྣམ་པ་གསུམ་པོ་ཡང་བདེན་པའི་གཅིག་དང་དུ་མར་མ་གྲུབ་བོ་ཞེས་བྱ་

謂：「基道形相三者亦不成立為諦實一與多矣。」

བ་ཁྱབ་བྱེད་མ་དམིགས་པའི་གཏན་ཚིགས་སོ། །གཉིས་པ་ལ། ཕྱོགས་ཆོས་
此為能遍不可得論因。第二，成立宗法、
བསྒྲུབ་པ་དང་། ཁྱབ་པ་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ལ། བདེན་པའི་གཅིག་བྱས་དུ་
成立週遍。初者，成立離諦實一、
བསྒྲུབ་པ་དང་། དུ་བྱས་དུ་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ཆོས་ཅན། བདེན་
成立離諦實多。初者，彼為有法，
པའི་གཅིག་ཏུ་མ་གྲུབ་སྟེ། ཆ་བཅས་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྫོད་གཞི་བུམ་པ་ལྟ་བུའི་
不成立為諦實一也；係有部分之故。例如所諍事瓶子
སྟེང་དུ་ཇགས་དེ་མངོན་སུམ་གྱིས་གྲུབ་ལ། རྫོད་གཞི་མངོན་སུམ་གྱིས་མ་གྲུབ་པའི་
之上，可直接成立彼論因。在不能直接成立
སྟེང་དུ་ཆ་མེད་ཤེས་བྱ་ལ་སྤྱིད་པ་འགོག་པའི་ཚད་མ་དང་། ཆ་ཡོད་མེད་དངོས་
之所諍事上，則依二量而成立：破所知上能有無分
P022
འཐལ་དུ་དེས་པའི་ཚད་མ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་བོ། །དེའི་ཁྱབ་པ་བསྒྲུབ་པ་
之量、確定有無部分為正相違之量。成立彼之
ལ་ཚད་མ་གསུམ་དགོས་ཀྱང་། ཇགས་དང་དགག་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་གཞི་མཐུན་འགོག་
週遍雖需三量，然破論因與所破法為同位則難以
པ་རྟོགས་པར་དཀའ་བས་དེ་བརྗོད་ན་ཆ་བཅས་ཀྱང་ཡིན། བདེན་པའི་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་
了解，若略述之，亦是有部分且亦是諦實一成立之
པ་ཡང་ཡིན་པའི་གཞི་མཐུན་དུ་གྱུར་ན། ཆ་དང་ཆ་ཅན་གཉིས་སྣང་ལུགས་ངོ་བོ་
同位如果成立，則部分與有分二者於顯軌上雖顯
ཐ་དད་དུ་སྣང་ཡང་སྡོད་ལུགས་ངོ་བོ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་ཆ་
為本質相異，然於住軌上需本質同一也；否則
བཅས་མི་སྲིད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །སྣང་ལུགས་ངོ་བོ་ཐ་དད་དུ་སྣང་ཡང་
不可能成為有分之故矣。顯軌上雖顯為本質相異，
སྡོད་ལུགས་ངོ་བོ་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་པ་དེ། རྫུན་པའི་སྡོད་ལུགས་ལ་མི་འཐལ་ཡང་
住軌上成立為本質同一，彼於假住軌上雖未相違，

བདེན་པར་གྱུར་པའི་སྟོད་ལུགས་ལ་འགལ་བ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་ཆ་ཅན་དེ་དང་
然於諦成住軌上則相違也；彼又，彼有部分與諸部分
ཆ་དུ་མ་ཚོས་ཅན། ཐ་དད་མེད་པར་ཐལ། ཐ་དད་དུ་ཡོད་ན་འཕགས་པའི་མཉམ་
作為有法，理應無相異，若相異，則需聖者之
གཞག་གིས་གཟིགས་དགོས་པ་ལས། ཐ་དད་དུ་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གིས་
等置有見之；然聖者之等置不見為相異之故。
མ་གཟིགས་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། ཆ་ཅན་དེ་ཚོས་ཅན། དུ་མར་ཐལ། གྱུབ་
若承許，彼有分作為有法，理應為多，成立
ཅིང་ཆ་དུ་མ་ཐ་དད་མེད་པའི་ཕྱིར། འདོད་ན། གཅིག་ཏུ་འཇལ་བའི་ཚད་
且與諸分無相異之故。若承許，則量取一之量
མས་གནོད་དོ། །ཆ་དུ་མ་ཚོས་ཅན། གཅིག་ཏུ་ཐལ། གྱུབ་ཅིང་ཆ་ཅན་དང་ཐ་
能害之矣。諸部分作為有法，理應為一；成立且與有部分
དད་མེད་པའི་ཕྱིར། འདོད་པ་ལ་དུ་མར་འཇལ་བའི་ཐ་སྙད་པའི་ཚད་མས་གནོད་ཅིང་།
無相異之故。若承許，量取多之名言量能害之。
དེ་དག་ལ་བརྟེན་ནས་ཆ་དུ་མ་དང་ཆ་ཅན་ཐ་དད་མེད་པ་ཁེགས་ལ། དེ་
依於彼等能破除諸部分與有部分無相異。破除
ཁེགས་པས་ཐལ་བའི་རྟགས་དེ་ཁེགས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཡ་གྱལ་བཀག་ནས་ཚོགས་
彼故，破除彼應成論因。彼又，若破除支分
པ་ཁེགས་པ་ཡིན་པས་རྟགས་རྒྱུར་ཕྱི་མ་ཁེགས་པ་མི་འཐད་ཅིང་། སྔ་མ་ཁེགས་
則破除聚集，故破除論因後項為未應理，故需承許
པས་རྟགས་དེ་ཁེགས་པར་ཁས་ལེན་དགོས་ལ། ཆ་དང་ཆ་ཅན་ཐ་དད་དུ་ཡོད་ན་
破除前項即破除彼論因，若部分與有分為
འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གིས་གཟིགས་ངོར་ཁེགས་པས་ཆ་བཅས་དང་བདེན་པའི་
相異，於聖者等置能見之面上能破除，故破
གཅིག་གྱུབ་ཀྱི་གཞི་མཐུན་ཁེགས་པ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་བདེན་པའི་དུ་བྱལ་དུ་
有分與諦實一同位。第二，成立離諦實多者，
P023

བསྒྲུབ་པ་ནི། གཞི་ལམ་རྣམ་གསུམ་ཚོས་ཅན། བདེན་པའི་དུ་མར་མ་གྲུབ་སྟེ།
基道形相三者作為有法，不成立為諦實多也；
བདེན་གྲུབ་ཀྱི་གཅིག་མེད་པའི་ཕྱིར། སྔར་བདེན་པའི་གཅིག་ཏུ་མ་གྲུབ་པ་བསྒྲུབས་
無諦實一之故。或曰：「前已成立諦實一不能
པས་འདིར་བདེན་པའི་གཅིག་མེད་པ་རྟགས་སུ་འགོད་པ་ཅི་ཡིན་ཞེན། རྟགས་འདིའི་
成立故，此處何故舉無諦實一為論因耶？」，在成立
ཁྱབ་པ་བསྒྲུབ་པ་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་ཞིང་དེའི་རྟགས་ནི་ཆ་མེད་ཤེགས་པ་དང་བདེན་པའི་
此論因之週遍上為必需，且彼論因能破無部分；
གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ན་ཆ་མེད་ཀྱི་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་དགོས་པ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས་གྲུབ་པ་
若諦實一可成立，需為無部分之一；依前述二者
ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ཁྱབ་པ་སྒྲུབ་པ་ནི། དེ་ལ་རྟགས་ཀྱི་མཚན་གཞི་ངེས་པའི་ཚད་
而成立矣。第二，成立週遍者，雖然其中有三量：
མ་དང་། བསྒྲུབ་བྱའི་ཆོས་དང་དགག་བྱའི་ཆོས་དངོས་འགལ་དུ་ངེས་པའི་ཚད་མ་
決定論因事例之量、決定所立法與所破法
དང་། རྟགས་དང་དགག་བྱའི་ཆོས་ཀྱི་གཞི་མཐུན་འགོག་པའི་ཚད་མ་གསུམ་དགོས་
正相違之量、破論因與所破法同位之量，
ཀྱང་སྔ་མ་གཉིས་རྟོགས་སླ་བས་ཕྱི་མ་ནི། གཞི་གཟུགས་བརྙན་གྱི་སྟེང་དུ་གཅིག་
然前二項易解，就後者而言，以彼決定基影像
དང་དུ་མ་ཕན་ཚུན་སྤང་འགལ་གྱི་དངོས་འགལ་དུ་ངེས་པའི་ཚད་མ་དེས། གཅིག་
之上一與多為互絕相違之正相違之量，即可了解
དང་དུ་མའི་ཕྱོང་གསུམ་མི་སྲིད་པར་རྟོགས་པ་ན། གཞི་གཟུགས་བརྙན་གྱི་སྟེང་དུ་
不可能有一與多之第三者，以之可了解：基影像
བདེན་གྲུབ་ཀྱི་གཅིག་དང་དུ་མའི་ཕྱོང་གསུམ་མི་སྲིད་པར་རྟོགས་པས་དེས་པ་ཡིན་ནོ། །
之上不可能有諦成之一與多之第三者，由之決定矣。
རིགས་པའི་རྣམ་གཞག་མ་ཤུང་བ་ཁ་ཅིག །ཡོད་ན་གཅིག་དང་དུ་མ་གང་རུང་དུ་
某者不熟悉推理理論，謂曰：「若有，則定為
ངེས་པ་དེས། བདེན་པར་ཡོད་ན་བདེན་པའི་གཅིག་དང་དུ་མ་གང་རུང་གིས་མ་ཁྱབ་
任何一與多，以之能斬執著增益：若諦實有，

པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་གཅོད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ། དེ་ལྟ་ན། བྱས་ན་
不週遍為諦實一與多任何者。」若依彼，或者
མི་རྟག་པའི་ཁྱབ་པ་དེས་པའི་ཚད་མ་དེས། སྒྲ་བྱས་ན་སྒྲ་མི་རྟག་པས་མ་ཁྱབ་
決定無常週遍之量，就聲而言，彼需能斬執著
པར་འཛིན་པའི་སྒྲོ་འདོགས་གཅོད་དགོས་པས། རྟགས་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་རྗེས་དཔག་
增益：聲無常之量不週遍。故理應依彼論因之
གིས་སྒྲོ་འདོགས་གསར་དུ་མི་གཅོད་པར་འཇུར་རོ། །བརྗོད་པར་བྱ་བ་མང་སྟེ་རེ་
比度未能新斬除增益。所述繁多，暫且擱置。
ཤིག་བཞག་གོ །གཉིས་པ་ནི། ཡུམ་ལ་དད་པ་སྐྱེས་པ་ལ་དགོས་པ་ཁྱད་པར་
第二，於佛母生信心有特別必要性也；能令
ཅན་ཡོད་དེ། ཡུམ་དེ་ལ་རབ་ཏུ་དང་བས་ཀྱང་དེའི་ཡོན་ཏན་འཕགས་བཞིའི་བཞེད་
對於佛母生起清澈故於彼之功德能成辦四聖所

P024

དོན་བསྒྲུབ་པ་སོགས་མངོན་པར་འདོད་པའི་གང་ཟག་ཀྱང་བྱ་དབང་ཡོ་རྩེ་
允事等等有增上欲求之士夫、《莊嚴論》之
རྩལ་གཉིས་ཀ་ཡང་ཤིན་ཏུ་དང་ཏེ་བརྩེད་བྱར་ཡོད་པ་ལ་བརྟེན་པའི་གསུངས་རབ་
所調利鈍根二眾，亦最極恭敬彼慧度與依於
ཀྱས་འབྱིང་བསྡུས་པ་རྣམས་ལ་ཤིན་ཏུ་གུས་པར་བྱེད་ཅིང་དོན་གཉིར་གྱི་འདུན་པ་སྐྱེ་
有彼所詮之廣中略至言諸者，且生起追求之
བའི་ཕྱིར། གང་གི་དོན་དུ་ཞེ་ན། བརྩེད་བྱ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་དང་བཅས་པ་ལ་
希求之故。為何之故耶？為了對於盡圓滿
རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཙམ་བརྗོད་བ་ལ་སོགས་པའི་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་གྱི་ཤེས་
所詮隨時隨地能背誦詞句等而生起聞思修
རབ་བསྒྲིད་པའི་དོན་དུའོ། །གསུམ་པ་ནི། དོན་གཉིར་ཆེན་པོ་སྐྱེས་པ་དགོས་པ་
三慧之故。第三，生大希求係具有
ཁྱད་པར་ཅན་དང་བཅས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་སྐྱེས་པ་དེ་ནས་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལེགས་
特別必要性也；已生彼，其後依彼而

པའི་མཆོག་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། དོན་གཉིས་སྐྱེས་

將得殊勝美好無上菩提之故。並非生

མ་ཐག་ཐོབ་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བ་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པ་གསུམ་སྐྱེ་

希求之當下即得也；需依次第生出聞所生

བའི་རིམ་གྱིས་ཐོབ་དགོས་པའི་ཕྱིར། དེ་དག་གིས་ནི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་རྗེ་བཙུན་གྱི་

等等三慧而得之故。彼等正式指出：道次第

ཐུགས་རྒྱུད་ལ་འབྱུངས་པའི་རྗེས་འགྲོ་དངོས་སུ་བསྟན་ནས་ལྟོག་པ་ཕྱོགས་ལ་འཕེན་

尊德氏相續所生者為順行；間接則

པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་མ་ལ་རབ་ཏུ་དང་བའི་

引出反面。第二，於薄伽梵母最極清澈之

དད་པ་ནི་ཆོས་ཅན། ལེགས་པ་ཐམས་ཅད་འཐོབ་པའི་རྒྱུའི་གཙོ་བོ་ཡིན་ཏེ། དེ་

信心作為有法，係能得一切美好之主要因也；

ལྟར་རྒྱུ་འབྲས་ངེས་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མའི་སྒོ་ནས་བསྟན་ཟིན་པ་དེའི་ཕྱིར། གསུམ་པ་ནི།

如前，以抉擇因果量之方式已述畢，彼之故。第三，

བསྟན་བཅོས་རྩོམ་པའི་ཐོག་མར་ཤེར་ཕྱིན་ལ་བསྟོད་པ་དེ་མཐའ་དག་ལའམ་ཕྱོགས་

或曰：「於撰寫論典之初時讚嘆慧度，於彼

གཅིག་ཁོ་ན་ལ་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན། སྒོར་བཞི་དང་ཚོས་སྐུ་ལ་མ་བསྟོད་པས།

全體或唯於部分耶？若依初者，則不讚嘆四加行

བྱངས་ཤུངས་པར་འགྱུར་ལ། གཉིས་པ་ལྟར་ན། གསུམ་པོ་གང་རུང་དམ།

與法身，故理應數量為太少。若依第二，讚嘆三者

གཅོ་ཙོ་རྣམ་མཁྱེན་གཅིག་པུ་ལ་བསྟོད་པས་ཆོག་གི །གསུམ་ཆར་བསྟོད་པའི་ཡུལ་

中任一，或主要相智一項即可，何故說三者皆

དུ་སྨོས་པས་ཅི་བྱ་ཞེ་ན། ཕྱོགས་ཕྱི་མ་ཁས་མི་ལེན་ཞིང་སྔ་མ་ཁས་ལེན་ལ །དེ་

為讚嘆境？」，不承許後者而承許前者。

ཡང་གསུམ་པོ་ཉིད་དངོས་སུ་སྨོས་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་དང་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡོད་

彼又，直接述及三者，有其原因，且有特別

P025

པས། གྲངས་ཉུང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་བསྟོད་
必要性，故數量未為太少。其中，由三智方式而行
པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ། རྗེ་བཙུན་དོན་བརྒྱད་ཀ་ལ་བསྟོད་བཞེད་ཅིང། ཐམས་
讚嘆，有其原因也；尊德氏之心意為讚歎八事，
ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་གསུམ་གྱིས་ནི་དོན་བརྒྱད་བསྡུས་ལ་བསྡུས་པ་དེ་ལྟར་ཐུགས་ལ་
一切智三者可以歸納八事，內心如前認定，
བཞག་ནས་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་གྱི་སྒོ་ནས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་
隨後由一切智三者之功德門讚歎
རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བསྟོད་པའི་ཕྱིར། མཁྱེན་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་ཡུམ་ལ་བསྟོད་པ་
慧度之故。由三智之門讚歎佛母，
ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། མཁྱེན་གསུམ་གྱིས་བསྡུས་པའི་དོན་བརྒྱད་པོ་དེ་དག་ཀྱང་
有必要性也；三智所歸納之八事，彼等
ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྫོགས་པ་ཡིན་ཞིང། མཁྱེན་པ་གསུམ་པོ་དེས་
亦圓滿慧度；且由即將說明之方式，
ཀྱང་འཆད་པར་འགྱུར་བའི་ཚུལ་གྱིས་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱི་བཞེད་པའི་དོན་ཐམས་
亦將可知：「以彼三智，諸位聖者之一切
ཅད་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཤེས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། ཀྱང་སྔ་མ་
所允事成為美滿。」之故。前「亦」字表示：
གསུམ་དུ་བརྒྱད་འདུས་པས་བརྒྱད་པ་དེ་དག་ཀྱང་བསྟོད་པའི་ཡུལ་དུ་བཞེད་ཅེས་
八項納入於前三者，故承許曰：「彼等八項亦為
པའོ། །གསུམ་གྱིས་བརྒྱད་བསྡུས་པའི་ཚུལ་ནི། རྒྱ་ཆེ་བས་ཆུང་བ་བསྡུས་པ་
所讚境。」三項歸納八者之方式，廣大歸納略品、
དང། རང་བཞིན་གྱིས་གནས་སྐབས་བསྡུས་པ་དང། སྡུད་བྱེད་ཀྱི་མཁྱེན་གསུམ་
自性歸納階段、能納之三尊智與
དང། བསྡུ་བྱའི་མཁྱེན་གསུམ་ཐ་དད་དུ་འཆད་པ་སོགས་ནི་རིགས་པས་དཔྱད་
與所納之三尊智相異，諸種說法未堪忍推理
མི་བཟོད་པས་རིལ་བཞག་ལ། དོན་ནི། མཁྱེན་གསུམ་རྫོགས་པར་ཉམས་སུ་

བྱང་ན་དོན་བརྒྱད་པོ་མཐའ་དག་ཉམས་སུ་བྱེད་པར་འགྱུར་བས། མཁྱེན་པ་གསུམ་
即成為修行一切八事。故不可能
རྫོགས་པ་འདོད་བྱའི་ཡོན་ཏན་ཅན་དུ་མཐོང་ནས་དོན་བརྒྱད་ཀ་དེ་ལྟར་མ་མཐོང་པ་མི་
見三智圓滿具有所求功德而不見八事
སྲིད་ཅིང། མཁྱེན་པ་གསུམ་ལ་བསྟོད་བཞིད་ནས། དོན་མངོན་པར་རྟོགས་པ་
如彼，不可能承許讚歎三智而未承許
བརྒྱད་ལ་བསྟོད་མི་བཞིད་པ་མི་སྲིད་པ་དང། མཁྱེན་པ་གསུམ་ཙམ་ཞིག་ཅོག་
讚歎八現觀事。詞句所述唯三尊智，
གིས་ཟིན་པར་བསྟན་པའི་དགོས་པ་ནི། རིགས་ཅན་གསུམ་གྱི་བཞིད་དོན་སྒྲུབ་
其必要性者，承許成辦三種姓者所允事，
བཞིད་པ་དག་དེ་གསུམ་གྱི་ལམ་མ་འདྲེས་པ་སོ་སོར་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་རོ། །
則彼眾應不混雜通達彼三道之故。

P026

དོན་བསྡུས་ན། མདོར་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་པོ་གང་རུང་གཅིག་ཡིན་ན། མཁྱེན་
總結言之，若為八現觀任何一項，
པ་གང་རུང་གཅིག་གི་བསྒོམ་བྱའི་རྣམ་པ་ཡིན་པས་ཁྱབ་ཅིང། ཚུལ་དེ་ལྟར་ཉམས་
週遍即為三智任一之所修形相；依前道理
སུ་ལེན་པས་གསུམ་གྱིས་བརྒྱད་བསྡུས་པའོ། །བཞི་པ་ལ། ཡོན་ཏན་སོ་སོའི་
而修持，故三項可歸納八者。第四，由各各功德
སྒོ་ནས་བསྟོད་པ་དང། བསྡུས་ཏེ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་པོ་
讚嘆、歸納而讚嘆。首先分三，初者，
གཞི་ཤེས་ཀྱིས་ཉེར་ཞིད་ཞི་བའི་ཚུལ་ནི་ཐོབ་པར་མཛོད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་ཞེས་
基智引領至近寂靜之情形，曰：「能得
སོ། །གང་ཟག་གང་གིས་ན། ཉན་ཐོས་དང་དེར་མ་ཟད་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱང་
任何彼。」何者為之耶？不止聲聞，獨覺亦
སྐྱེ་འབྲས་བུ་རང་དོན་དུ་སྒྲུབ་ལས་འདའ་བར་འདོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་སོ། །རང་
為己之故而欲求涅槃之果，諸眾為之矣。

རྒྱལ་ཚིག་གང་གིས་ཇི་ལྟར་བསྟན་ཅེ་ན། ཉན་ཐོས་དེའི་ཕྱོགས་སུ་བསྒྲུན་ནས་ཤུགས་

何詞句如何指出獨覺耶？歸納於彼聲聞方面，

ལ་བསྟན་པས་སོ། །དེ་ཡང་གཞི་ཞེས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བརྗོད་པའི་ཚིག་གི་རིམ་པ་

間接指出，故矣。彼又，以述基智功德之同一

གཅིག་གིས་བསྟན་པའོ། །ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཕྱོགས་སུ་བསྒྲུན་ནས། བསྟན་ཡང་

詞句指出。雖歸納於聲聞方面而指出，然非

ཁྱད་པར་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། གཞན་ལ་སྒྲ་མིད་དུ་ཚོས་སྟོན། གཟུང་རྟོག་སྤྲངས།

無差別也；於他者無聲演法 *1*、已斷取妄 *2*、

སྲིད་པ་ཐ་མའི་ཚེ་སྐྱོབ་དཔོན་ཀྱི་མན་ངག་ལ་མི་ལྟོས་པ་སོགས་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཅུང་

最後有世未需依賴軌範之口訣 *3*等等 *4*，解脫

ཟད་ཙམ་ཞིག་གིས་ལྷག་པའི་ཕྱིར། ཐབས་གང་གིས་ན། །གཞི་ཐམས་

方面略略增上之故。以何方法耶？週遍

ཅད་གང་ཟག་གི་བདག་གིས་སྟེ་བ་མེད་པར་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །

了知一切基上補特伽羅我為無生，即以彼矣。

འབྲས་བུ་གང་ན། ཉོན་མོངས་ཟད་པར་སྤྲངས་ཀྱང་སྡུ་མའི་ལས་ཉོན་ཀྱི་འབྲས་

於何果耶？有二者：雖已斷盡煩惱，然仍伴有

བུ་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ཕུང་པོ་དང་བཅས་པའི་སྲོད་འདས་དང་། ཕུང་པོ་དེ་མེད་པའི་

前時業力煩惱剩餘果苦蘊之涅槃，以及彼

མཚན་ཉིད་ཀྱི་སྲོ་ངན་ལས་འདས་པ་རྣམ་པ་གཉིས་སོ། །འདིར་སྐྱག་མེད་ཀྱི་

五蘊無剩餘為性相之涅槃。在此，承許無餘

སྲོད་འདས་བེམ་རིགས་རྒྱུན་ཆད་པའི་སྲོད་འདས་ལ་འདོད་པ་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ཉན་

涅槃為心物續流斷絕之涅槃，則未應理也；

ཐོས་སྡེ་པས་བཏགས་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། སྒོབ་དཔོན་རང་ཉིད་

其唯是聲聞部派所安立之故；軌範師自己

ཀྱིས་རིགས་པའི་ལམ་ནས་དྲངས་པའི་དམན་པའི་སྲོད་འདས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བྱེད་པ་

以理路所引小乘涅槃之理論中有之

P027

སྐབས་སུ་བབ་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ལམ་ཤེས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་གྱི་དོན་སྒྲུབ་

之故。第二，道智成辦世間事之

པའི་ཚུལ་ནི། རྟེན་གྱི་གང་ཟག་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་པར་འགྲོ་

情形。所依士夫菩薩，直至輪迴盡有而

བའི་དོན་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐབས་ལམ་ཐམས་ཅད་བདེན་པའི་སྒྲུ་བ་མེད་པར་རྟོགས་

成辦世間事，方法即以證悟一切道皆無

པའི་ངོ་བོའི་ཀྱིས་འབྲས་བུ་འགྲོ་བ་རིགས་ཅན་གསུམ་པོ་མཐའ་དག་གི་དོན་

諦實生，成果即能成辦一切有情三種姓者

བསྒྲུབ་པར་མཛད་པ་གང་ཡིན་པ་དང་། གསུམ་པ་རྣམ་མཁྱེན་ཀྱིས་ཆོས་འཁོར་

之事，任何其行為。第三，以相智轉動法輪

བསྐོར་བའི་ཚུལ་ནི། བསྐོར་བར་མཛད་གང་གིས་ན། སངས་རྒྱས་སྐྱོ་གསུམ་མི་

之情形，何者轉動耶？佛陀，具有純真防護

མཐུན་ཕྱོགས་ལས་ཡང་དག་པར་བསྡམས་པའི་སྐུ་ཅན་ཞེ་སྡང་འབྲེལ་ཀྱི་རྣལ་

三門不順品之聖身、較之具有止觀雙運瑜珈

འབྱོར་ཅན་གྱི་དབང་ཕྱུག་ཉན་ཐང་དག་ལས་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་

自在之聲獨二者擁有更美滿之法自在、

མངའ་ཞིང་། དེ་དག་ཅགས་མངའ་བསྐྱེད་བས་ན་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱིས་སོ། །ཐབས་

以教語權控彼眾故為主尊，眾者為之矣。

གང་གིས་ན། ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་ངོ་བོའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་སྒྲུ་བ་མེད་པར་

以何方法耶？相智徹證萬法之因、果、本質之一切

ཐུགས་སུ་ཆུད་པའི་རྣམ་མཁྱེན་གང་དང་ལྡན་ན་སྟེ་དེ་ཡིས་སོ། །འབྲས་བུ་གང་ན།

形相為無生，具有彼者，以由彼矣。何果耶？

གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱི་ཉོན་མོངས་ཀྱི་སྤྲུལ་པ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་གི་གཉེན་པོར་ཆོས་ཕུང་

所調眾之煩惱行八萬四千，作為其對治者為

བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་གི་རང་བཞིན་གྱི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་མ་ལུས་པ་བརྗོད་བྱ་ཐབས་ཀྱི་

八萬四千法蘊自性之不餘法輪，所詮方便

རྣམ་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་བསྐོར་བའོ། །དེ་ལ་བཅོམ་ལྡན་

之種類盡皆圓滿，轉動一切種類矣。其中，

འདས་ཀྱིས་གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་ཀྱི་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་བཅད་པའི་ཚེད་དུ་གསུངས་
世尊為斬除所調眾相續之不順品，所宣說
པའི་ལུང་དང་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ཆོས་ཇི་སྙེད་པ་དེ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་
之盡所有教言與現觀法，彼一切皆係法輪。
ཡིན་ལ་ཅིའི་ཕྱིར་འཁོར་ལོ་ཞེས་བྱ་ཞེ་ན། འཁོར་ལོས་བསྒྲུར་བའི་རྒྱལ་པོའི་
或問：「何故名為輪？」，轉輪聖王
འཁོར་ལོ་རིན་པོ་ཆེ་ཡུལ་གཞན་དང་གཞན་དུ་རིམ་གྱིས་འཕོ་བ་དང་། དེའི་དབང་
之輪寶，依序飛往他處他處，彼故能戰勝
གིས་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་རྒྱལ་བར་བྱེད་པ་ལྟར། དེ་ཡང་གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་
不順品；如彼一般，彼亦依序移動於
ལ་རིམ་གྱིས་འཕོ་བ་དང་། འདོད་ཆགས་སོགས་མི་མཐུན་པའི་ཕྱོགས་ལས་རྒྱལ་
所調之相續，能戰勝欲貪等等不順品，
P028
བར་བྱེད་པས་འཁོར་ལོ་དང་ཆོས་མཐུན་པའི་ཕྱིར་འཁོར་ལོ་ཞེས་བྱའོ། །ཆོས་ཀྱི་
故與轉輪於法上隨順，故稱為「輪」。在
འཁོར་ལོ་ཐོར་བུ་ཐོར་བུར་གསུངས་པ་རྣམས་ཀྱི་དོན་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་གོ་སླབ་
零散零散法輪上諸所宣說之義，若為易解而
བསྡུས་ན། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་རིམ་པ་གསུམ་གྱི་མིང་གི་ཐ་སྙད་ཀྱིས་དངོས་སུ་
歸納，即用「三法輪」一名，正式名稱
གསུངས་པ་དོན་ཟབ་དགོངས་པ་ངེས་པར་འགྲེལ་བ་ལས་འབྱུང་བ་དང་། མིང་གི་
則是出自《解深密經》。雖不
ཐ་སྙད་དངོས་སུ་མ་གསུངས་ཀྱང་གདུལ་བྱ་བཀྱི་བའི་རིམ་པ་གསུམ་གྱི་སྒོ་ནས་སྟོན་
正式說此名稱，然在《聖陀羅尼自在王經》
པར་འཕགས་པ་གཟུངས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོའི་མདོ་ལས་འབྱུང་བའོ། །དང་
中則由引領所調三次第而講述。
པོ་ནི། མདོ་དེ་ལས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་དང་པོར་ཡུལ་ཕ་ར་ན་སིར་དྲང་
初者，彼經曰：「世尊初於瓦拉那西神仙說法

སྦོད་སྐྱ་བ་རི་དྭགས་ཀྱི་ནགས་སུ། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་
鹿野苑處，對於純真進入聲聞乘門眾，
རྣམས་ལ་འཕགས་པའི་བདེན་པ་བཞིའི་རྣམ་པ་བསྟན་པས། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ངོ་
講述四聖諦形相，法輪希罕奇特，
མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བ། རྫོན་ལྟར་གྱུར་པའམ། མིར་གྱུར་པ་སུས་ཀྱང་མཐུན་པར་
夙昔為天神者，或為人者，任誰亦不曾相隨順
འཇིག་རྟེན་དུ་མ་བསྐོར་བ་ཞིག་རབ་ཏུ་བསྐོར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་
而在世間深入轉動。世尊所深入轉動
ཀྱི་འཁོར་ལོ་རབ་ཏུ་བསྐོར་བ་དེ་ཡང་བླ་ན་མཆོག་པ་སྐབས་མཆོག་པ་དྲང་བའི་དོན་
之彼法輪，亦係有上 *1*、有階段 *2*、引領義 *3*、
རྟོད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལགས། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་
成為諍論處 *4* (一) 。世尊由萬法
ཉིད་མ་མཆོག་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས། སྐྱེ་བ་མ་མཆོག་པ་དང་འགག་པ་མ་མཆོག་
無本質性肇始 *1*，由不生 *2*、不滅 *3*、
པ་དང་གཅིད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་། རང་བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་
本然寂靜 *4*、自性完全涅槃肇始 *5*，
ཉིད་ལས་བརྩམས་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་
對於純真進入大乘門之眾人講說空性，
སྟོས་པའི་རྣམ་པས་ཆོས་ངོ་མཚར་རྨད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་བསྐོར་
以其形相轉動至大希罕奇特之第二法輪。
ཏེ། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་དེ་ཡང་བླ་ན་མཆོག་པ་སྐབས་
世尊所轉動之彼法輪，係有上 *1*、有階段 *2*、
མཆོག་པ་དྲང་བའི་དོན་རྟོད་པའི་གཞིའི་གནས་སུ་གྱུར་པ་ལགས་ཀྱི། བཅོམ་ལྡན་
引領義 *3*、成為諍論處 *4* (二)。然世尊
འདས་ཀྱིས་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མ་མཆོག་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས། སྐྱེ་བ་མ་
由萬法無本質性肇始 *1*，由不生 *2*、
P029

མཆིས་པ་དང་། འགག་པ་མ་མཆིས་པ་དང་གཟོད་མ་ནས་ཞི་བ་དང་། རང་

不滅 3、本然寂靜 4、

བཞིན་གྱིས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་ལས་འདས་པ་ཉིད་ལས་བརྩམས་ནས། ཐེག་པ་

自性完全涅槃肇始 5，

ཐམས་ཅད་ལ་ཡང་དག་པར་ཞུགས་པ་རྣམས་ལ་ལེགས་པར་རྣམ་པར་ཕྱེ་བ་དང་ལྡན་

對於純真進入一切乘門之眾人，具有妥善分別，

པ་ངོ་མཚར་རྣད་དུ་བྱུང་བའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་གསུམ་པ་བསྐོར་ཏེ། བཅོམ་ལྡན་

轉動希罕奇特之第三法輪。世尊

འདས་ཀྱིས་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་བ་འདི་ནི་བླ་ན་མ་མཆིས་པ་སྣབས་མ་མཆིས་

此次轉動之法輪，係無上 1、無階段 2、

པ་ངེས་པའི་དོན་ལགས་ཏེ། རྩོད་པའི་གཞི་གནས་སུ་གྱུར་པ་མ་ལགས་སོ། །

決定義也 3；不成為諍論處 4。」

ཞེས་གསུངས་སོ། །མདོ་སྡེ་འདིའི་དོན་ལ་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་བཞེད་པ་མི་

於此經藏之義，諸大車乘之承許出現

འདྲ་བ་དུ་མ་བྱུང་སྟེ། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་

諸多不同也；若依據聖無著軌範為攝受

རིགས་ཅན་དུ་མ་རྗེས་སུ་བཟུང་བའི་ཆེད་དུ། རྣམ་པར་རིག་པ་ཙམ་གྱི་ཤིང་རྟའི་

諸多大乘種姓者之故，開創唯了相大車

སྒོ་ལྟེ་བ་ལྟར་ན། མདོ་སྡེ་འདི་ནས་འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་དྲང་ངེས་འདི་ལྟར་ཕྱེ་

之宗風而言，此經藏如此區分三法輪之引領

བ་དང་། མཐར་ཐུག་ཐེག་པ་གསུམ་དུ་གསུངས་པ་རྣམས་སྐྱེ་ཇི་བཞིན་པར་མཛད་

決定，且究竟三乘，其諸所宣說，係如實詞句。

ལ། དེ་ཡང་འཁོར་ལོ་གཉིས་པའི་མཚན་གཞི་ཤིན་ཏུ་ཕྱིན་གྱི་མདོ་རྒྱས་འབྱེད་བསྟན་

彼又，第二法輪之事例廣中略三品般若經

པ་གསུམ་དང་བའི་དོན་དུ་འཆད་ཚུལ་ནི། མདོ་འདིའི་གོང་དུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་

為引領義之說法，在此經文前面，勝義生

དཔའ་དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཀྱིས། དྲང་ངེས་ཞུས་པའི་ལན་དུ་སྟོན་པས།

菩薩叩詢引領決定義，導師答覆宣曰：「

ཀུན་བརྟགས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་མ་གྲུབ་པ་དང།　　གཞན་དབང་དང་ཡོངས་གྲུབ་

遍計自性相不成立，依他與圓成二者則

གཉིས་རང་གི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་གྲུབ་ལ།　དེ་ཡང་ཀུན་བརྟགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་

自性相成立。彼又，遍計為性相無本質性，

ཉིད་མེད་པ་དང།　　གཞན་དབང་སྐྱེ་བ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པ་དང།　དོན་དམ་པ་ངོ་

依他為生無本質性、勝義無本質性，

བོ་ཉིད་མེད་པ་དང།　ཡོངས་གྲུབ་དོན་དམ་པ་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་གསུམ་

圓成為勝義無本質性，考慮前述三項道理

ལ་དགོངས་ནས།　ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་བཤད་དོ་ཞེས་གསུང་པ་

而解釋萬法為無本質性矣。」如同前述，

ལྟར།　ངོ་བོ་ཉིད་གསུམ་གྱི་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་ཚུལ་རྣམ་པ་གསུམ་དགོངས་གཞིར་

將三本質性三項無本質性之道理作為考慮基

P030

བྱས་ནས་ཆོས་ཐམས་ཅད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་གསུངས་པས་ཡུམ་གྱི་མདོ་སྡུད་ཇི་

而宣曰：「萬法無本質性矣。」故佛母經

བཞིན་པ་མ་ཡིན་ལ།　དྲང་བའི་དོན་ཡིན་ཡང་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་

非如實詞句。雖係引領義，然廣大抉擇

དམིགས་པ་འཇུག་ཅ་མེད་པའི་ཡོངས་གྲུབ་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་རྒྱས་པར་

無妄本智之所緣__不變圓成所攝之空性，

གཏན་ལ་འབེབས་པ་མདོ་སྡེ་རྣམས་ཀྱི་གཙོ་བོ་ཡིན་ཞིང་དེའི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་

實係諸經藏之主要者，而且其所專為之調伏眾，

བྱས་ནི་མདོ་སྡེ་གཞན་གྱིས་དགོངས་པ་བཀག་ཅ་ལ་ལྟོས་མི་དགོས་པར་དགོངས་པ་

未需依賴其他經藏演繹尊意，即能圓滿通達

རྫོགས་པར་རྟོགས་ཤིང་སྣང་ཞིང་བཞིན་པར་མི་འཛིན་ནོ།　　།མདོ་དགོངས་འགྲེལ་ལྟ་

尊意。然不認定其為如實詞句。如同《解深密經》，

བུས་དེའི་དགོངས་པ་གསལ་བར་ཕྱེ་ནས་བསྟན་དགོས་པའི་རིགས་ཅན་རྣམས་ནི་

必需明白區分其尊意而講述之種姓眾士，雖為

ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་ཡིན་ཡང་སྔ་མ་ལས་དབང་པོ་དམན་པ་ཡིན་ལ། དབུ་

大乘種姓者，然根器較前者遲鈍。中觀唯識

སེམས་ཀྱི་ཁེད་ཀྱ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཡུམ་གྱི་མདོ་དྲང་དེས་ཀྱི་ཁྲད་པར་མི་འདྲ་ཡང་།

之諸大車乘，雖在佛母經為引領或決定上不同，

འདིར་བཤད་པའི་འཁོར་ལོ་གཉིས་པའི་མཚན་གཞིར་བཞེད་པ་ལ་ནི་འདྲའོ། །

然承許為此處所釋第二法輪之事例，則同矣。

འདིར་བཤད་པའི་འཁོར་ལོ་དང་པོ་ནི་གོ་བར་ཟད་ལ། འཁོར་ལོ་ཐ་མ་གང་ཡིན་

此處所釋之初法輪容易了解。西藏某者以後

ངེས་དོན་དུ་བྱས་ནས་དེའི་མཚན་གཞིར། མདོ་སྡེ་འདི་ཉིད་དང་། དེ་བཞིན་

法輪為決定義，隨後承許：「其事例

གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་མདོ་ལ་སོགས་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བོད་ཁ་ཅིག་འདོད་ཅིང་།

即此經藏與《如來藏經》等矣。」

ཡང་ཁ་ཅིག་མདོ་དེ་དག་གིས་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་བསྟན་པ་རང་དབང་བའི་རྟག་

又，某者謂：「彼等佛經係指出：勝義諦為

པ་དང་། ཀུན་བཏགས་དང་གཞན་དབང་འབྲེལ་བའི་བློས་རྟོག་པ་ཞེན་ཏེ་བཞག་ཅིང་།

成立，為自主之常；遍計與依他為迷惑心驕傲

རང་གི་ངོ་བོས་གྲུབ་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་བསྟན་ཏོ་ཞེས་སྨྲ་ཞིང་། ཁྱད་པར་

而安立，且絲毫亦無以自己之本質而成立也。」

དུ་ཕྱི་མ་ཉིད་ཤེར་ཕྱིན་ཀྱི་མདོར་བརྗོད་བྱའི་གོ་བོར་བསྟན་པར་འདོད་པ་དག་ནི།

特別是承許：後者係般若經所示主要所詮。

མདོ་དང་དགོངས་འགྲེལ་ཀྱི་དོན་རྒས་པ་ཙམ་ཡང་འབྱེད་པའི་ནུས་པ་མེད་པ་ཡིན་ཏེ།

前述諸項，雖於佛經與《解深密經》粗略之義

མདོ་སྡེ་འདི་ཉིད་དུ་གཞན་དབང་དང་ཡོངས་སུ་གྲུབ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་དང་། མཐར་

亦無能力區分也；此經藏中指出依他與

ཐུག་ཐེག་པ་གསུམ་དུ་བསྟན་ལ། དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་མདོ་དང་།

圓成實為諦成、究竟三乘。《如來藏經》*(成佛後第十年開示)*

P031

འཕགས་པ་དཔལ་ཕྲེང་གི་མདོ་ལ་སོགས་པར་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་པས་སྟོང་ཞིང་ 001 pdf 037
與《聖祥鬘經》等開示：萬法諦空且
དྲི་མ་གློ་བུར་བ་ཡིན་པ་དང་། མཐར་ཐུག་ཐེག་པ་གཅིག་ཏུ་བསྟན་པར་ཐེག་པ་
污垢為偶然，究竟唯有一乘；前述於
ཚེན་པོ་རྒྱུད་བླ་མས་ལེགས་པར་བསྒྲུབས་པས་དེ་དག་གི་དོན་གཅིག་ཡིན་མིན་བསམ་
《大乘寶性論》已妥為成立。故當細思彼等是否
པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ། །ཡང་གནས་ལུགས་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པའི་ཚུལ་རྒྱུད་བླ་མའི་
同義矣。又，證實相義理趣，於《寶性論釋》
འགྲེལ་པར་ཤེར་ཕྱིན་ཀྱི་མདོ་ལ་ཞལ་འཕངས་མཛད་ཅིང་། དེ་ནས་རང་སྟོང་འབའ་ 005
內另詳般若經，彼述自空，
ཞིག་བསྟན་ལ། སྣོང་པའི་མདོ་ལས་དོན་དམ་བདེན་གྱུབ་བསྟན་པ་རྒྱུད་བླ་མས་
如來藏經述勝義為諦成，出於《寶性論釋》
འགྲེལ་པར་འདོད་པ་ཡང་འགལ་འདུ་འབའ་ཞིག་ཏུ་ཟད་སྟེ། ཆེས་ཤིན་
之承許亦唯相違背也。是為至極粗糙
ཏུ་རགས་པའི་ལོག་རྟོག་གི་གནས་སུ་སྣང་བས་དེ་ཙམ་ལས་མ་སྤྲོས་སོ། །ཡང་ཁ་
之倒妄處，故唯彼外不贅矣。又，某者
ཅིག་འདི་ནི་བླ་ན་མཆིས་པ་ཞེས་ཉི་ཚེག་སྨོས་པའི་མཚན་གཞིར་མདོ་སྡེ་དགོངས་
主張：所謂「此者為無上」，係近稱詞，其事例
པ་ངེས་འགྲེལ་རིལ་འཛོམ་པ་ཡང་མི་འཐད་དེ། དེར་ས་བཅུའི་དབང་ཕྱུག་གི་ 010
即整部《解深密經》。彼亦未應理也；其中，
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་བཅུས། སྟོན་པ་ལ་དྲི་བ་མི་འདྲ་བ་ངེ་ཚེ་མཛད་པའི་དྲིས་
十位十地自在菩薩個別叩詢導師不同問題，
ལན་གཞན་རྣམས་འདིའི་མཚན་གཞིར་འབྱེལ་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་བྱང་
餘諸回答與此事例無關之故矣。彼故，勝義
ཆུབ་སེམས་དཔའ་དོན་དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཀྱིས། དྲང་དོན་དང་ངེས་དོན་ཞུས་
真聖菩薩叩詢引領義與決定義，
པའི་ལན་སྟོན་པས་བཀའ་སྩལ་པ་དེ་ཉིད་ཡིན་ལ། སྔར་དྲངས་པའི་མདོ་འདི་ནི།
導師垂覆者，即是唯此也。前所引此經文者，

སྟོན་པས་གསུངས་པའི་ལན་དེའི་དོན་བསྟུས་ན་བདག་གིས་འདི་ལྟར་གོའོ་ཞེས་དོན་ 015
即勝義真聖攝而叩稟謂：「若攝導師
དམ་ཡང་དག་འཕགས་ཀྱིས་བསྟུས་ནས་ཞུས་པའོ། །འཁོར་ལོ་བར་ཐ་གཉིས་ཀྱི་
垂覆之義，吾如是解矣。」將中後二法輪之
དྲང་དོན་ཀྱི་ཐ་སྙད་སོར་བཞག་བྱས་ནས་མདོའི་མཚན་གཞི་གོ་བརྗོག་པ་ནི་དོན་ལ་
引決義名言保留然而相反佛經之事例者，顯然
ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་དཔྱད་པ་ཙམ་འབའ་ཞིག་ལ་བརྟེན་པར་གསལ་ལོ། །སློབ་དཔོན་
實唯依賴文詞，絲毫不研究意義也。若分析
འཕགས་པ་ཐོགས་མེད་ཀྱིས། རྒྱུད་བླ་མའི་འགྲེལ་པར་བཀའ་བའི་དོན་ལ་དཔྱད་
聖無著軌範師於《寶性論釋》中所引伸之義，
པ་དང་། སློབ་དཔོན་སངས་རྒྱས་བསྐྱངས་དང་། སློབ་དཔོན་ཟླ་བ་གྲགས་པས་ 020
以及依據佛護軌範師、月稱軌範師註解
P032
སློབ་དཔོན་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱི་དགོངས་པ་བཀའ་བ་ལྟར་ན། དགོངས་འགྲེལ་ཉིད་སྒྲུ་ཇི་ 001
龍樹軌範師之尊意，則係承許：《解深密經》
བཞིན་པ་མ་ཡིན་པ་དྲང་བའི་དོན་དང་། འདིར་བཤད་པའི་འཁོར་ལོ་གཉིས་པ་
非如實詞句，係引領義；此處所釋第二法輪
ཡུམ་གྱི་མདོ་ངེས་པའི་དོན་དུ་བཞེད་ཅིང་། འཁོར་ལོ་དང་པོར་ཡང་མི་རྟག་སོགས་
佛母經，則為決定義；且承許：於第一法輪
བསྟན་པ་དྲང་བའི་དོན་ཡིན་ཡང་གང་ཟག་དང་ཆོས་ལ་བདག་མེད་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་
所述之無常等雖為引領義，然諸所述
ཐ་མོ་བསྟན་པ་རྣམས་ནི་ངེས་པའི་དོན་དང་། ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་དང་པོ་བསྐོར་ 005
細分人、法無我空性，則為決定義；初轉
བའི་ཚེ། ལྔ་སྡེ་དང་། ལྷ་བརྒྱད་ཁྲི་སོགས་ཀྱིས་ཀྱང་། བདག་མེད་ཐ་མོ་དེ་
法輪之時，五賢比丘、八萬天神等眾，亦現證
ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་བཞེད་ལ། རིགས་པ་དྲུག་ཅུ་པ་དང་། དབུ་མ་
細分無我真性。《六十正理論》與

རིན་ཆེན་ཕྲེང་བར་ཡང་ཞེག་པ་དམན་པའི་སྡེ་སྣོད་དུ་བདག་མེད་ཕྱ་མོ་དེ་ཉིད་བསྟན་

《中觀寶鬘論》亦成立小乘藏典有述及

པ་དང། གདུལ་བྱ་དེ་དག་གིས་ཀྱང་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པ་ལ་དེ་ཉིད་

細分無我真性、彼等所調眾得阿羅漢果

རྟོགས་དགོས་པར་སྣང་བ་ཡིན་ནོ། །སློབ་དཔོན་ལེགས་ལྡན་འབྱེད་ལ་སོགས་པ་ 010

亦需證悟真性。清辨軌範師等眾，初時證悟

དང་པོར་རང་རྒྱུད་ཀྱི་ཚུལ་ལ་བརྟེན་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་རྟོགས་པའི་ཚུལ་ལ་རིང་

自續義理之空性義，隨後長期

དུ་འདྲིས་པར་བྱས་ཤིང། རྒྱུད་སྨིན་པ་ན་དེ་མ་ཐག་སྟོང་ཉིད་ཀྱི་ལྟ་ཤེས་སྒོམ་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཉན་

薰習其義理，相續成熟時，立即徹悟

པར་འཇུག་བའི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་ཟེར་རྒྱས་ཙམ་ཐོས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཉན་

細分空性。唯依賴於聽聞前述大士之說法而覆述

ཐོས་འཛགས་པ་ལ་བདག་མེད་ཕྱ་མོ་རྟོགས་པ་མི་སྲིད་དོ་ཞེས་སྨྲ་བ་དག་ནི། ཨ་

謂：「聲聞聖者未可能證悟細分無我矣。」

སྐྱེས་བུང་པོ་ཆེ་ལ་སྟོབས་འགྲན་པ་དང་མཚུངས་པས་བདག་ལེགས་སུ་འདོད་པ་ 015

前述係如同狐狸與大象較力，故欲一己決定勝

རྣམས་ཀྱིས་གནས་འདི་ལ་གཟབ་པར་བྱ་སྟེ། དལ་འབྱོར་ཡང་སྐྱུར་དུ་འཇིག་པར་

之眾人，應慎此關鍵也；暇滿亦將迅速

འཇུག་ཞིང་ཆོ་འདིའི་ཕུན་ཚོགས་ཀྱང་སྐྱིང་པོ་ཤེགས་ཏུ་ཆུད་བའི་ཕྱིར་རོ། །བྱང་ཆུབ་

損壞，且此世美滿亦無些略精華之故。

སེམས་དཔའ་ཀླུ་མ་ལ་ཧྭི་ལའི་ཞལ་སྔ་ནས་ནི། གཞན་ཀྱིས་གང་ཟག་དང་ཕུང་པོ་

噶瑪喇希喇菩薩承許：「其他者遍計士夫

ལ་སོགས་པ་བདེན་པར་བཏགས་པ་ཉིད་ཀུན་བཏགས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ལ་ངོ་བོ་རྩྭང་

與諸蘊等等為諦實，即是遍計；其亦無

ཟད་ཀྱང་མེད་པ་ཉིད་ཀུན་བཏགས་མཚན་ཉིད་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པའི་དོན་དུ་དགོངས་ 020

絲毫本質，即《解深密經》所宣遍計性相

P033

འགྲེལ་ལས་གསུངས་ཤིང། གཞན་དབང་བདེན་པར་གྱུར་པ་བཀག་པ་ན། ཡོངས་ 001
無本質性之義。破依他諦實成立時，
གྱུར་བདེན་པར་གྱུར་པ་ཡང་ཞར་ལ་ཁེགས་པས། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོར་ཆོས་ཐམས་
附帶亦破圓成諦實成立，故般若經宣說萬法
ཅད་བདེན་པར་མེད་པར་གསུངས་པ་དེ་ཉིད་ངེས་དོན་དུ་སྒྲུབ་པའི་ཆེད་དུ། མདོ་
無諦實，為成立其為決定義之故，
དགོངས་འགྲེལ་གྱིས་དེའི་གཞུང་བཏུགས་པར་བཞེད་དོ། །འཕགས་པ་གཟུངས་
《解深密經》引入其經文。」
ཀྱི་དབང་ཕྱུག་རྒྱལ་པོས་ཞུས་པའི་མདོ་ལས། འཁོར་ལོ་གསུམ་གྱི་ཐ་སྙད་མ་ 005
《聖陀羅尼自在王經》雖未宣說三法輪名言，
གསུངས་ཀྱང། རོར་བྱ་མཁན་མཁས་པས་རོར་བུ་སྦྱོང་བའི་ཚུལ་དཔེར་བརྗོད་ནས་
然引用寶珠巧匠冶煉寶珠道理之比喻
གདུལ་བྱ་གཅི་བའི་རིམ་པ་གསུམ་མཛད་དེ། དང་པོར་མི་རྟག་པ་དང། སྡུག་
而宣說引領所調三次第：初時以厭患話語，
བསྔལ་བ་དང། བདག་མེད་པ་དང། མི་གཙང་བ་ཡིད་འབྱུང་བའི་གཏམ་གྱིས་
講說無常、空、無我、不乾淨，
འཁོར་བ་ལ་སྐྱོ་བ་བསྐྱེད་ནས་འཕགས་པའི་ཆོས་འདུལ་བ་ལ་འཇུག་པར་མཛད་པ་
令於輪迴生厭離，隨後引入戒典聖法；
དང། དེའི་འོག་ཏུ་སྟོང་པ་ཉིད་དང། མཚན་མ་མེད་པ་དང། སྨོན་པ་མེད་ 010
其後講說空性、無表相、無願求，
པའི་གཏམ་གྱིས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་ཚུལ་རྟོགས་པར་མཛད་པ་དང། དེའི་
令其證悟如來道理；
འོག་ཏུ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོའི་གཏམ་འཁོར་གསུམ་ཡོངས་སུ་དག་
其後講說不退轉法輪、三輪全部清淨，
པའི་གཏམ་གྱིས་རང་བཞིན་སྣ་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱུ་ཅན་གྱི་སེམས་ཅན་དེ་བཞིན་གཤེགས་
令具種種自性因之有情入於
པའི་ཡུལ་ལ་འཇུག་པར་མཛད་པའོ། །འདིས་ཅི་བསྟན་ཅེ་ན། གདུལ་བྱ་ཐེག་
如來境。或問：此述何耶？述所調

པ་གསུམ་ལ་རིམ་གྱིས་གཞུག་པ་དང། ཐེག་པ་ཆེན་པོར་རིགས་ངེས་པ་གཉིས་
依次第入於三乘與大乘決定種姓
ཀའི་ལམ་བགྲོད་པའི་རིམ་པ་བསྟན་པ་ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་དམན་པར་རིགས་ངེས་
二者之晉道次第也；即使是小乘
པ་ཡིན་ན་ཡང་རིམ་པ་དང་པོས་རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱས་ནས་རིམ་པ་གཉིས་པས་སྤྱད་པ་
決定種姓者，亦需以第一次第令相續成熟，隨後
ལ་བྱོལ་བར་མཛད་དེ་རིམ་པ་གསུམ་པའི་སྒོ་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་བཀྲི་
以第二次第令解脫三有，隨後以第三次第引入
བར་མཛད་ལ་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་རིགས་ངེས་པ་ཡིན་ན་ཡང། རིམ་པ་དང་པོས་
大乘道；即使是大乘決定種姓者，如前
རྒྱུད་སྨིན་པར་བྱེད་པ་སྟར་དང་འདྲ་ལ། དེ་ནས་རིམ་པ་གཉིས་པའི་དོན་ཉམས་
以第一次第令相續成熟，隨後修行第二次第

P034

སྤྱ་ལེན་ཅིང་། དེའི་རྗེས་སུ་སྒོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་དེ་ཉིད་ཐབས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུ་
之義，隨後以第三次第講述在廣大方便分
ཆེན་པོས་ཡོངས་སུ་བཟུང་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་རྒྱལ་རིམ་པ་གསུམ་པས་བསྟན་
攝持之下修行彼了空慧之道理。
ཏེ། །རིམ་པ་དང་པོའི་བདག་མེད་ནི་རབས་པའི་བདག་མེད་ཡིན་ལ། རིམ་
第一次第之無我係粗分無我，第二次第
པ་གཉིས་པས་བསྟན་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བའོ། །འོན་དེ་རིམ་པ་གཉིས་པར་སློབ་པ་མི་
所述者則最極細分矣。有謂：「然修第二次第則
འཐད་དེ། སྒོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་སྔོན་དུ་ཐབས་ཀྱི་ཆ་འབྱོར་དགོས་
未應理也；在了空慧之前時，需先有方便分
པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེས་སྨྲའོ་མེད་དེ། དབུ་མ་རྒྱན་གྱི་འགྲེལ་པ་ལས་གསུངས་པ་
之故。」無過失也；如《中觀莊嚴論釋》所宣說，
ལྟར། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་དབང་པོ་རྣོན་པོས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་
大乘利根種姓者在發起殊勝菩提心

བསྒྲིད་པའི་སྔ་རོལ་ཏུ་སྟོང་པ་ཉིད་རྟོགས་པ་འགྲོ་དགོས་པའི་ཕྱིར་དང།　རིམ་པ་

之前時，需先證悟空性之故。

འདི་ཡང་གཙོ་བོའི་གདུལ་བྱའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ།　།འདིའི་

此次第亦針對主要所調而宣說之故矣。

ལྟར་ན།　དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྙིང་པོའི་མདོ་ཡང་རིམ་པ་གསུམ་པ་འདིའི་　010

若依此，亦應認定《如來藏經》即為此

མཚན་གཞིར་བཟུང་བར་བྱ་སྟེ།　ཐེག་པ་ཆེན་པོ་རྒྱུད་བླ་མའི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་སྐབས་

第三次第之事例也；在《大乘寶性論》第一段述

དང་པོའི་མཇུག་དགོས་པ་སྟོན་པའི་གཞུང་གི་དོན་དུ་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་བའི་ཕྱིར་

趨入必要性之經文義中極明白之故矣。

རོ།　།དེ་དག་གི་དོན་ནི།　བསྟན་བཅོས་དེའི་རྣམ་བཤད་དུ་རྒྱས་པར་བཤད་ཟིན་

彼等之義，於彼論之詳疏中已廣釋竟，應由之

པ་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ།　།ཆོས་ཀྱི་ཕུང་པོའི་ཚད་དང།　ཉན་ཐོས་སྡེ་པའི་འདོད་

而了解。法蘊之量、聲聞部派之承許，

ཚུལ་ལ་སོགས་ནི་གོ་བར་ཟད་དོ།　།གཉིས་པ་ནི།　སངས་རྒྱས་ཉན་ཐོས་དང་　015

易於了解矣。第二，頂禮能成辦佛陀

བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ་སོགས་པས་ཡོངས་སུ་བསྐོར་བའི་བཞེད་དོན་དེ་སྐྱབ་པར་

聲聞與菩薩等完全轉動之彼所允事

བྱེད་པ་ཉིད་ཀྱི་ཡུམ་དེ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ།　།གཉིས་པ་རྒྱས་པ་ལ་དད་པའི་གང་

之佛母。第二，對於相信廣品者

ཟག་ལ་ཕྱེ་སྟེ་བཤད་པ་ལ།　བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དགོས་པའི་དོན་དང།　བསྡུས་

進行詳釋，分三：論典必要性之義、

པའི་དོན་དང།　ཚིག་གི་དོན་ཏོ།　།དང་པོ་ལ།　བསྟན་བཅོས་བརྩམས་པ་དགོས་

歸納義、詞句義。初者分二：排除撰論無必要性

མེད་ཀྱི་དོགས་པ་སོ་སོར་སྤངས་ནས་བརྗོད་བྱ་མཁྱེན་གསུམ་སྟྲིའི་རྣམ་གཞག་བཤད་　020

之各各疑慮後釋所詮三尊智之總理論、

P035

པ་དང་། མདོ་དང་རྒྱས་པའི་སྐྱོན་སྤྱངས་ནས་དགོས་པ་ཡོད་པར་བསྒྲུབ་པའོ། །

排除與經重複之過失後成立有必要性。

དང་པོ་ལ། རྩོད་པ་དང་། ལན་ནོ། །དང་པོ་ནི། ཅི་རྩོད་པའི་དོན་འདི་དག

初者分二：諍論、回答。初者，何耶？此等諍論義，

ཁས་ལེན་པ་དངོས་སུ་ཡོད་པའམ། འོན་ཏེ་མེད་ཀྱང་དོགས་པ་ཁོང་ན་གནས་པ་

正式有承許者耶？抑或雖無，然由內心提出耶？

བསུ་བ་ཡིན། དང་པོ་ལྟར་ན། ཡུམ་གྱི་མདོ་འམ་བསྟན་བཅོས་ལ་རྩོད། དང་

若依前者，係諍論佛母經或論典耶？

པོ་ལྟར་ན་ནི། མདོ་ལས། མཁྱེན་པ་གསུམ་ལ་སོགས་པ་ཁྱད་གཞིར་བཟུང་ནས་ 005

若依前者，契經係以三尊智等作為特別基而

སྟོང་པ་ཉིད་རྒྱས་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པས་གཞི་ཁོ་ན་སྟོན་ནམ་སྣམ་པ་སོགས་ཀྱི་དོགས་

廣大抉擇空性，故無忖思「唯述基耶？」等之

པ་མེད་ལ། གཉིས་པ་ལྟར་ན། བསྟན་བཅོས་རྫོགས་པར་མཐོང་ནས་སམ། འོན་

疑慮。若依第二，由完整閱畢論典或唯

ཏེ་མཆོད་བརྗོད་ཙམ་ཞིག་མཐོང་ནས་ཡིན། ཀུང་ཟད་ཀྱང་མ་མཐོང་ན་ནི། སྐྱོན་

由閱讀供讚文耶？若些略亦不曾閱讀，則理應

དཔོན་གྱིས་དེ་ལྟར་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་། ཞེས་སོགས་འབྱེལ་མེད་དུ་འགྱུར་རོ། །

與謂曰：「軌範師如前頂禮以及。」等無關係。

དང་པོ་ལྟར་ན། བརྗོད་བྱ་གང་སྟོན་ཞེས་མོད། ཅིའི་ཕྱིར་རྩོད་པ་བྱེད། གཉིས་ 010

若依前者，了解述何所詮時，何故提諍論耶？

པ་ལྟར་ན། རྗེ་བཙུན་གྱིས་མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་ཚིགས་བཅད་ཙམ་ཞིག་བྱིས་ཚར་མ་

若依第二，尊德氏方寫畢供讚偈頌，有何士夫

ཐག་དེ་ལྟ་བུའི་དོགས་པ་སྐྱེས་པའི་གང་ཟག་དེ་སུ་ཞེག་ཡིན། མཁྱེན་གསུམ་གྱི་

即刻生出如前疑慮耶？見由三尊智

སྐོར་ནས་ཡུམ་ལ་བསྟོད་པ་མཐོང་བ་ན་མཆོད་བརྗོད་ནས་ཇི་ལྟར་འབྱུང་བ་དང་མཐུན་

讚嘆佛母時，隨順供讚文如何所出，

པར་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ལུས་རྫོགས་དགོས་པའི་ངེས་པ་ཙུང་ཟད་ཀྱང་མེད་ལ། གལ་

絲毫亦無論典之主幹必須圓滿之決定性。

ཏེ་ཡོད་ན་ཡང་མཁྱེན་གསུམ་གཏན་ལ་འབེབས་པར་རྟོགས་ཟིན་ནས་ཡང་གང་ཞེག་ 015
若有，則係已通達抉擇三尊智後，亦不具心念
བརྗོད་བྱར་བྱེད་སྐམ་པ་རྟོག་པ་དང་མི་ལྡན་པའི་དྲི་བ་ཡིན་པས། དེ་ལྟ་བུའི་བརྒལ་
忖思：「何為所詮耶？」而提問耶？此論典中
ལན་བསྟན་བཅོས་འདིར་བྱེད་དོན་མེད་ལ། འོན་ཏེ་དེ་ལྟ་བུ་འདོད་པ་སྐུ་ཡང་མེད་
作如前答辯實為無義。然而雖任何誰亦無如前欲求，
ཀྱང་། མཐའ་གཞན་དུ་སྤྱིད་པའི་དོགས་པ་བཅད་པའི་ཆེད་དུ་སློབ་དཔོན་གྱིས་
但若係為了排除另邊可能之疑問，故軌範師
བཀོད་པ་ཡིན་ན། འགྲེལ་ཆེན་དང་འགལ་བས། ཇི་ལྟར་ཡིན་བརྗོད་པར་བྱ་
舉出，則與《大註》相違。故謂：「需如何說明耶？
དགོས་ཤིང་། བརྒལ་བ་འདི་གང་ལས་འཕྲོས་པ་ཡང་བརྗོད་པར་བྱ་དགོས་སོ་ཞེ་ 020
且亦需如何說明此辯駁係由何引出耶？」。

P036

ན། བདེན་མོད་ཀྱི། མཁྱེན་གསུམ་བརྗོད་བྱར་བྱས་པའི་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་ཞེས་ 001
確實也，曰：「撰一以三尊智為所詮之論典。」
ཤུགས་ལ་དམ་བཅས་པ་ལ་རྩོད་པ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བ་ཡང་འཐད་པར་དཀའ་སྟེ། དེ་
係曰：「於間接立誓諍論。」亦難合理也；
ལྟར་ངེས་བཞིན་དུ། གང་བརྗོད་བྱར་བྱེད་ཅེས་འདྲི་བ་བྱིས་པའི་དྲི་བ་ཡིན་པའི་
在如前決定之下問曰：「所詮何耶？」係童蒙
ཕྱིར། བསྟོད་ཡུལ་གྱི་ཡོན་ཏན་དང་མཐུན་པར་བསྟན་བཅོས་རྩོམ་ཞེས་ཤུགས་ལ་
提問之故；曰：「隨順所讚境功德而撰論。」亦不
དམ་འཆའ་བ་ཡང་འབྱེལ་པ་ངེས་པ་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། དེས་ན། དེ་ལྟར་ཆོལ་ 005
一定與間接立誓有相關之故。彼故，若真有
བའི་གང་ཟག་དངོས་སུ་ཡོད་ན། མཁྱེན་གསུམ་གཏན་ལ་འབབས་པ་ཡིད་དཔྱོད་
如前反駁者，由伺察門決定為抉擇
གྱི་སྒོ་ནས་ངེས་ནས་དེ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ལ་དེ་དག་གི་དམིགས་པ་གཞི་དང་ལམ་
三尊智已，於抉擇彼時，不了知彼等之所緣為

དང་རྣམ་པ་གསུམ་མ་རྟོགས་པར་ཡུལ་ཅན་གསུམ་པོ་རྟོགས་པར་བྱར་མིད་པས་

基、道、形象三者，則不能了知三有境，

དེའི་དམིགས་པ་གསུམ་པོ་ཐོག་མར་གཏན་ལ་དབབ་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན་འོག་

故需先抉擇其三所緣。若依前，則謂：「應

ནས་འཆད་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་རོ་ཞེས་པ་དང་། དོགས་པ་སྐྱེ་བའི་གཞི་ནི་མཆོད་ 010

有後文所述過矣。」生疑之基，即供讚

བརྗོད་དོ། །དེ་ལྟ་ཡང་། རྟོག་ལྟན་གྱི་དྲི་བའི་ལན་འདིབས་པ་སྐབས་སུ་བབ་

文矣。雖如前，然為回答具思維問題之時機，

པས། རྟོག་ལྟན་ལ་མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་ངག་ལ་བརྟེན་ནས་དོགས་པ་དེ་འདྲ་སྐྱེ་བ་བཅད་

故在思維下依於供讚詞句而生如前疑問，實難

པར་དཀའ་བས་དེས་ན་དོགས་པའི་གཙོ་བོ་ནི་མཁྱེན་པ་གསུམ་གা་བརྗོད་བྱར་

除去。彼故主要疑問即：若三尊智皆為所詮，

བྱེད་ན། མདོ་དང་རྒྱས་པས། མངོན་རྟོགས་རྒྱན་བརྩམས་པ་དགོས་པ་མེད་པར་

則與經重複，故理應撰《現觀莊嚴》為無

ཐལ་བའི་རྩོད་པ་དགོས་འབྱེལ་གྱི་མཚམས་སྦྱར་དུ་འབྱུང་བ་དེ་ཉིད་ཡིན་ལ། དེའི་ 015

必要性。此諍論係出於必要相關之銜接處。

མཐའ་གཅོད་པ་ལ། ཡ་གྱལ་རེ་རེ་བརྗོད་བྱར་བྱེད་པ་ལ་རྩོད་པ་སྦྱང་བ་འདི་ཉིད་

其研析方面，即是斷除以其中一項為所詮之諍論，

ཡིན་པས་ཕྱོགས་སྔ་ཚོང་ན་གནས་པ་སྒོབ་དཔོན་གྱིས་བསྟུབའི་དོན་དུ་གསལ་ལ།

係立論者有之，明確實為軌範所迎出，

འགྲེལ་ཆེན་དང་ཡང་མི་འགལ་ཏེ། དེ་ལྟ་བུ་འདོད་པ་བྱུང་ན། འདིར་བརྒལ་བའི་

亦不違《大註》。若如前承許，在此辯駁階段，

སྐབས་སུ་བསྟན་པའི་སྐན་འབྱིན་འདི་དག་འཕེན་པའི་དོན་ཡིན་ལ། འདིར་བཤད་པ་

，，。。

ལྟར། ཡ་གྱལ་རེ་རེ་ཁོ་ན་སྟོན་ན་ཉེས་པ་འདི་དག་ཏུ་འགྱུར་རོ་ཞེས་པ་ཡང་ 020

，，，。。

P037

དེ་ལྟར་ཁས་ལེན་ན་བདེན་ཡང། དེ་ལྟར་ཁས་མི་ལེན་ནོ་ཞེས་ཁོང་ན་གནས་པ་ 001

སློབ་དཔོན་གྱིས་བླངས་པ་ཡིན་ནོ། །བརྒལ་ལན་འདི་དག་མཆོད་བརྗོད་ལ་འཕྲོས་

པ་ལ་བསམས་ནས། མཆོད་བརྗོད་ཀྱི་རྩེད་ལན་གྱི་དོན་ཚན་དུ་སྡུད་ཅིང། སྐྱེ་བོ་

བློ་གྲོས་དམན་པ་དག་ཅེས་སོགས་དགོས་འབྲེལ་གྱི་རྩེད་ལན་ལ་འཆད་པ་ནི། དོན་

ལེགས་པར་མ་རྟོགས་པའི་རྣམ་འགྲེལ་དུ་གསལ་ཏེ། མངོན་རྟོགས་རྒྱན་བརྩམས་པ་ 005

དགོས་པ་ཡོད་པར་སྣང་བའི་ཆེད་དུ། དགོས་མེད་ཀྱི་དོགས་པ་སྤངས་ནས་བསྟན་

བཅོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་མཁྱེན་གསུམ་སྤྱིའི་རྣམ་གཞག་སྟོན་པར་ཆེས་ཤིན་ཏུ་གསལ་ལོ། །

རྩོད་ལན་སྤྱི་མཆོད་བརྗོད་དང་དགོས་འབྲེལ་གྱི་དོན་ཚན་སོ་སོར་བྱེད་པ་མི་འཐད་

པ་ཡང་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་ན་དེ་ལྟར་ཕྱག་འཚལ་བ་དང་བསྟོད་པ་སྤྱོན་དུ་

འགྲོ་བའི་བསྟན་བཅོས་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རྒྱུན་རྩོམ་ན། ཚོས་རབ་ཏུ་རྣམ་འབྱེད་ 010

ཀྱི་ཤེས་རབ་བསྒྲིད་པའི་ཆེད་དུ་གཞི་དང་མི་མཐུན་ཕྱོགས་སྤང་བའི་ཆེད་དུ་གཉེན་པོ་

དང་། ཤེས་བྱ་མ་ལུས་པ་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་རྣམ་པ་རྣམས་ལས་གང་ཡང་རུང་བ་

ཞིག་བརྗོད་བྱར་བསྟུས་པ་མཛོད་བཏུགས་ན་དེ་ཐམས་ཅད་མི་རིགས་ཏེ། ཕྱོགས་དང་པོ་

ལྟར་ན་ནི། བསྟན་།བཅས་འདི་རྩོམ་པའི་འབད་པ་དོན་མེད་པ་ཡིན་ཏེ། ཚོས་མངོན་པ་

དང་རྒྱོས་པའི་ཕྱིར།　འདི་ལྟར་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་མངོན་རྟོགས་རྒྱུ་　015
， ， ， 。 。
འདི་ལས་ནི་ཆོས་རྣམས་ཀྱི་རང་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་མཚན་ཉིད་
， ， ， 。 。
ཀྱི་བསྟན་བཅོས་མངོན་པའི་བསྟན་བཅོས་དག་ལས་མི་སློས་པའི་གཞི་གང་ཡིན་པ་དེ་
， ， ， 。 。
འབྱུང་བ་ནི་མེད་པའི་ཕྱིར། ཕྱོགས་གཉིས་པ་ལྟར་ན་ཡང་གཉེན་པོ་རྣམ་པར་བྱང་
， ， ， 。 。
བའི་དངོས་པོ་ཙམ་ཞིག་བརྗོད་བྱར་བསྟུས་པའི་ཕྱིར། སྒྲུབ་བྱ་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་
， ， ， 。 。
པའི་དངོས་པོ་བརྗོད་བྱར་མ་བསྟུས་པས་བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་གཉེན་པོ་　020
， ， ， 。 。
P038
འདི་སྒྲུབ་བྱ་གང་གི་གཉེན་པོ་ཡིན་པ་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་མི་འགྱུར་རོ། །ཕྱོགས་　001
， ， ， 。 。
གསུམ་པ་ལྟར་ན་ཡང་རྣམ་པ་གཞི་དང་བཅས་ནས་སྟོན་ནམ། གཞི་དང་མ་འབྲེལ་
， ， ， 。 。
བར་སྟོན། དང་པོ་ལྟར་ན། མངོན་པ་དང་རྒྱས་པའི་ཉེས་པ་དེ་ཉིད་དུ་
， ， ， 。 。
འགྱུར་ལ། ཕྱི་མ་ལྟར་ན། རྣམ་པ་གཞི་མེད་པ་ཙམ་ཞིག་བརྗོད་བྱར་བསྟུས་
， ， ， 。 。
པའི་ཕྱིར། འཇུག་ཡུལ་དོན་གཉེར་གྱི་སྐྱེས་བུ་ལ་མཁོ་བའི་དོན་རྩང་ཟད་ཀྱང་མ་　005
， ， ， 。 。
བཞད་པར་ཐལ། ཕུང་པོ་མི་རྟག་པ་དང་བདག་མེད་པ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་
， ， ， 。 。
གཞི་དང་འབྲེལ་བའི་དོན་བསྟན་བཅོས་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་རྩང་ཟད་རྟོགས་པ་མེད་
， ， ， 。 。

པས་སོ། །འདོད་ན་བསྟན་བཅོས་འདི་བརྒམས་པ་དོན་མེད་པར་ཐལ། སྐྱེས་བུ་
，，，。。
ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་དོན་ཆུང་ཟད་ཀྱང་མ་ཚའོང་པའི་ཕྱིར། དེས་ན་བསྟན་བཅོས་
，，，。。
བརྒམས་པ་དགོས་པ་མེད་པ་ཡིན་ནོ་སྟམ་དུ་རྟོག་ལྡན་གཞན་དག་སེམས་པར་འགྱུར་ 010
，，，。。
བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། གཉིས་པ་ལ་བཞི། ལན་དངོས། ཤེས་བྱེད་ཀྱི་ལུང་
，，，。。
དགོད། ལུང་གི་དོན་བཤད། དོན་བསྡུ་བའོ། །དང་པོ་ནི། མངོན་རྟོགས་
，，，。。
རྒྱན་ཆོས་ཅན། གཞི་གཉེན་རྣམ་པ་གང་རུང་རེ་རེ་ཙོ་ན་བརྗོད་བྱར་བསྡུས་པའི་སྒོ་
，，，。。
ནས་སྐྱོན་ཡོད་པ་དེ་ནི་མ་ཡིན་ཏེ། གང་གི་ཕྱིར་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་གཞི་གཉེན་རྣམ་པ་
，，，。。
གསུམ་ཀ་བརྗོད་བྱར་གཏན་ལ་འབེབས་ལ། གཞི་གཉེན་རྣམ་པའི་ཕྱོགས་གསུམ་ 005
，，，。。
ཆར་ཀྱིས་ཀྱང་མཁྱེན་གསུམ་མཆོན་པའི་ཚུལ་ཀྱིས་ཁྱོད་ཀྱི་བརྗོད་བྱར་བསྡུས་པའི་
，，，。。
ཕྱིར་རོ། །མཁྱེན་གསུམ་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ། འཕགས་
，，，。。
པའི་མངོན་རྟོགས་མཐའ་དག་གཏན་ལ་འབེབས་འདོད་པས་སོ། །དེ་ཡང་ཉན་ཐོས་
，，，。。
དང་རང་སངས་རྒྱས་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དང། ཐུབ་ན་མེད་པའི་
，，，。。
སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་མཐའ་དག་གོ་རིམས་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་གཞི་ 020
，，，。。
P039

ཤེས་དང་། ལམ་ཤེས་དང་། རྣམ་མཁྱེན་དང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་གསུམ་ 001

， ， ， ○ ○

བྱིས་བསྡུས་པས་ནའོ།། །།ཚེ་གཅིག་འཕགས་བཞིའི་མངོན་རྟོགས་བརྙེད་བྱང་བསྡུས་ཏེ།

， ， ， ○ ○

མཁྱེན་གསུམ་བརྙེད་བྱང་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། ཁྱབ་སྟེ། མཁྱེན་གསུམ་བྱིས་འཕགས་

， ， ， ○ ○

བཞིའི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། ཅེས་སྨོ་བ་ནི། རྩོད་བྱེད་སེལ་བས་འཇུག་

， ， ， ○ ○

པའི་རྣམ་དབྱེ་མ་ཤེས་པར་འགྱུར་བས་བཞག་གོ། །གཞི་གཉེན་རྣམ་པ་གསུམ་དང་། 005

， ， ， ○ ○

མཁྱེན་པ་གསུམ་ནི།།སྐབས་འདིར་གཅིག་ལ་བརྟེན་ནས་ཅིག་ཤོས་མཚོན་པར་

， ， ， ○ ○

བྱར་ཡོད་དེ། ཁྱད་གཞི་ཁྱད་ཆོས་བསྟོམས་ན། གཞི་བདེན་བཞིའི་སྟེང་དུ་བདག་

， ， ， ○ ○

མེད་གཉིས་འཛིར་དང་བཅས་པ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཅེས་པར་འགྱུར་ལ།

， ， ， ○ ○

སོ་སོར་ཕྱལ་ན་གཞི་གཉེན་རྣམ་པ་གསུམ་གཅེས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་འོག་

， ， ， ○ ○

གི་གཞི་ཤེས་པའི་བྱེ་བྲག་རྣམས་ཞེས་སོགས་ནས་ཤེས་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ལ་ 010

， ， ， ○ ○

སྐབས་འདིར་སྟོན་ཀྱི་བོད་མཁས་པ་ཁ་ཅིག་གིས་ཀྱང་གསུམ་ཀ་བརྗོད་བྱར་

， ， ， ○ ○

བསྡུས་ན། བསྟན་བཅོས་བརྒམས་པ་དགས་མེད་དུ་ཐལ་བའི་རྩོད་པ། དགོས་

， ， ， ○ ○

འབྲེལ་ཀྱི་མཚམས་སྦྱར་ནས་འབྱུང་བ་དེ་མ་རྟོགས་པར། འདིར་དེའི་རྩོད་ལན་

， ， ， ○ ○

ལྟགས་ལ་བསྟན་པར་བསམས་ནས།།གསུམ་ཀ་བསྡུས་ན་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ལུས་

， ， ， ○ ○

གསུམ་དུ་ཐལ་ཞེས་པའི་རྩོད་པ་བཀོད་ནས། གང་ཟག་གཅིག་འཚང་རྒྱ་བའི་ཚ་ 015
，，，。。
རྒྱུན་སྟོན་པ་ཡིན་པས། ལུས་གསུམ་དུ་མི་འགྱུར་ཞེས་པའི་ཡན་ཏུ་དོན་མཐུན་
，，，。。
གསུམ་གང་ཟག་གཅིག་ཁོ་ནའི་མངོན་རྟོགས་སུ་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན། གང་ཟག་གཅིག་
，，，。。
གི་ཚ་རྒྱུན་དུ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་ཡིན་ཡང། མཐུན་གསུམ་གང་ཟག་སོ་སོའི་
，，，。。
མངོན་རྟོགས་ཡིན་པ་འདི་སྐར་ཞེས་འཆད་དོ། །དེ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་དེ། ཡ་
，，，。。
བྱལ་རེ་རེའི་རྩོད་པ་སྤང་བ་ཐལ་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དང་། གསུམ་ཀ་བསྟུས་ན་བསྟན་ 020
，，，。。
P040
བཅོས་བརྒམས་པ་དགོས་མེད་དུ་ཐལ་བ་རྩོད་པའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པས། དེ་འགྲེལ་ 001
，，，。。故於
པ་འདིའི་འཁྲིགས་བསྟན་གྱི་དོན་དུ་འཆད་པ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་རྩོད་
此註之間述義中述彼，為未應理之故。彼故彼
སྤང་འདི་དག་ནི་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་སྤྲིའི་རྣམ་གཞག་དང་། མངོན་པར་རྟོགས་
等斷諍，係為了要成立論典總體所詮之理論，以及
པའི་རྒྱུན་བརྒམས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་པར་སྣང་བའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ། །གཉིས་པ་
撰寫《現觀論》有其必要性。第二分二：一、舉
ལ། ཡུམ་བར་མ་དང་། བསྡུས་པའི་ཤེས་བྱེད་དགོད་པ་དང་། རྒྱས་པའི་ 005
《中品佛母》、《集攝經》之能知。二、引出
ཤེས་བྱེད་ཁ་འཕངས་པའོ། །དང་པོ་ལ། མདོར་བསྟན་དང་། རྒྱས་བཤད་དོ། །
廣品之能知。初者分二：略述與廣釋。
དང་པོ་ནི། མཐུན་གསུམ་གྱིས་འཕགས་བཞིའི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་པའི་རྒྱུ་མཚན།
初者，以三尊智歸納四聖之現觀，原因如此，

འདི་ལྟར་རྒྱལ་བའི་ཡུམ་བཅ་མ་ལས་རབ་འབྱོར། ཞེས་བོས་ནས། ཐམས་ཅད་

《中品佛母》中呼「須菩提。」後即說明：一切

ཤེས་པ་ཉིད་ནི་རྣམ་གཞག་གི་རྟེན་དང་། སྐྱེ་བའི་རྟེན་ལས། དང་པོའི་དབང་དུ་

知者，就安置所依與能生所依之中，就前者

བྱས་ནས། ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། ། 010

而言，即是聲聞與獨覺眾之現觀矣。

ལམ་ཤེས་པ་ཉིད་ནི་སྔ་མ་དང་འདྲ་བར་མངོན་རྟོགས་རིགས་སོ་སོར་འབྱེད་པའི་

道智者如前，現觀類各各區分之安置所依

རྣམ་གཞག་གི་རྟེན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མངོན་པར་

而言，即是菩薩眾之現觀矣。

རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། །རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་ནི་རྣམ་གཞག་དང་སྐྱེ་བའི་

一切相智者，安置所依與能生

རྟེན་གཉིས་ཀ་ལྟར་ཡང་། དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་དག་བཅོམ་པ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་

所依二者雖同，然即是如來阿羅漢

པའི་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་ཁ་ཅིག་གིས་ 015

正圓滿佛眾之現觀矣。其中，某者承許：

གཞི་ཤེས་ཉན་ངང་ཙོ་ན་དང་། ལམ་ཤེས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཙོ་ནའི་རྒྱུད་

基智唯聲聞獨覺之相續有，道智唯菩薩

ལ་ཡོད་པར་འདོད་པ་ནི། བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཡེ་ནས་མ་ཡིན་ཏེ།

之相續有。然所許根本非論典之尊意也；

འགྲེལ་ཆེན་དུ། ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའི་བརྗོད་པར་བྱ་བ་འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་

《大註》曰：「如語所釋之所詮，即是聖慧度

ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་སྟོང་ཕྲག་བརྒྱ་པ་ལ་སོགས་པའི་མདོའི་དོན། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་

千數百品等等經文之義，菩提心、

སེམས་དང་གདམས་ངག་ལ་སོགས་པ་སྒྲུབ་པའི་རང་བཞིན། གནས་སྐབས་བརྒྱད་ 020

教誡等等禪修之自性，以八段之

P041

ཀྱི་དབྱེ་བས་ཕྱེ་བ་ཐམས་ཅད་ཅེས་དང་། གཞན་ཡང་གཞི་མེད་འགྲོ་མེད་སྐྱེ་མེད་ 001
分類而一切區分。」另又曰：「無基無去與
དང་། ཞེས་པའི་སྐབས་ཀྱི་འགྲེལ་པ་དང་། ཆོས་སྐྱེའི་འགྲེལ་པར་ཡང་འགག་དུ་
無生。」階段 *4* 之註解，與法身 *8* 註中亦再再
མར་གསུངས་པས། སྐབས་བརྒྱད་ཀྱི་བརྗོད་བྱའི་གཙོ་བོ་བརྒྱད་རྣམ་མཚན་
宣說。故八段之八項主要所詮，係以
བྱེད་ཆོས་བཅུ་ལམ་གྱི་གཞིར་བཟུང་ནས། དེའི་གནས་སྐབས་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་བ། ཐེག་
十項相智能表法作為道基，將其分為八個階段，
པ་ཆེན་ཡོའི་གང་ཟག་གིས་ཉམས་སུ་ལྡང་བར་བྱ་བ་དང་། འགྲེལ་ཆུང་འདིར་ཡང་། 005
作為大乘士夫之所修，此《小註》*明義釋*亦曰：
མདོར་བར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་བདག་ཉིད། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཉམས་སུ་ལྡོང་
「八現觀之體性，即菩薩之所修。」
བྱར་གསུངས་པས། ཁྱིད་ལྟར་ན་གཞི་ཤེས་སྐབས་གསུམ་པའི་བརྗོད་བྱའི་གཙོ་
故若依汝，理應需承許不講述基智為
བོར་མ་བསྟན་པར་ཁས་ལེན་དགོས་པར་འགྱུར་རོ། །ཆོས་སྐྱེའི་འགྲེལ་པར་ཡང་།
第三段之主要所詮。法身註亦曰：「
རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་དང་། ཞེས་པའི་དང་གི་སྒྲས། ལམ་ཤེས་དང་
一切相智性以及。」，釋「以及」一詞即是
གཞི་ཤེས་བསྟན་པར་ཟཱཊ་པ་སོགས་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་སྔོན་གྱི་ཁ་ 010
述道智與基智，與前述等相違之故。又昔時
ཅིག །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྒྱུད་ལ། གཞི་ཤེས་དང་ལམ་ཤེས་གཉིས་ཀ་སྐྱེ་
某者云：「菩薩相續雖生基智與道智二者，
ཡང་ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་མཁྱེན་པ་གསུམ་གར་ངོ་བོ་ཐ་
然本質相異；佛陀之相續，三智本質相
དད་པར་སྐྱེ་ལ། དེ་ཡང་རྣམ་མཁྱེན་གྱིས་རྣམ་པ་མ་ལུས་པ་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་
異而生；彼亦，相智雖現知不餘形相，
པ་ཡིན་ཡང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཁྱེན་པ་གཞན་གཉིས་ཀྱིས་མི་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །
而佛陀之其他二智則未能了知之故矣。

ལམ་ཤེས་ཀྱིས་ལམ་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་ཀྱང་། གཞི་ཤེས་ཀྱིས་མི་ཤེས་ 015

道智雖現了知道之總性相，而基智則未知。

ལ། དེས་ན་ཀུན་མཁྱེན་གསུམ་དུ་ཕྱེ་བའི་གཞི་ཤེས་ཀྱིས་གཞི་རྫོང་པ་དང་།

彼故劃分一切為三智，其中基智唯僅了知基，

ལམ་ཤེས་ཀྱིས་གཞི་དང་ལམ་རྫོང་པ་ཤེས་པས། མཁྱེན་པ་གསུམ་ངོ་བོ་ཐ་དད་

道智唯僅了知基與道，故三智唯是本質

པ་ཁོ་ནའོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། ། དེ་ལ་ཁ་ཅིག་གིས། རྣམ་མཁྱེན་ཀྱིས་གཞི་མ་རྟོགས་

相異也。」於彼則某者云；「若相智不了知

ན་དེ་ལ་བརྟེན་པའི་རྣམ་པ་རྟོགས་པར་འགལ་ལ། གཞི་རྟོགས་ན་གཞི་ཤེས་དང་ངོ་

基，則違了知依彼之形相；若了知基，則與基智

བོ་གཅིག་མ་ཡིན་པ་ཉམས་སོ་ཞེས་ཟེར་བ་མི། སྐུན་འབྱིན་ཡང་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་ 020

本質非一成衰損矣。」所云難以成為真能破，

དཀའ་ཞིང་། འོན་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ལ་རྟོག་པ་དང་རྟོག་མེད་འབྱུལ་པ་གང་ཡང་

然因佛陀未有任何虛妄與無妄

P042

མི་མངའ་བས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐུགས་རྒྱུད་ཀྱི་གཞི་ཤེས་དེ་རྟོག་མེད་མ་འབྱུལ་ 001

迷惑，故需承認佛陀相續之彼基智為

བར་ཁས་ལེན་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན། གཞི་སྣང་བ་ན། དེ་ལ་རྣམ་པ་ཡང་སྣང་

無妄不惑也。依彼則若基顯出，彼則形相亦需

དགོས་ཤིང་། མངོན་སུམ་དུ་སྣང་ཡང་མི་གཟིགས་པའི་ཏིལ་སངས་རྒྱས་ལ་མེད་དེ། pdf050

顯出，且雖現顯出而心未察見之，佛陀為無也，

འབྱུལ་པའི་ས་བོན་མཐའ་དག་ཟད་པར་སྤངས་པའི་ཕྱིར་དང་། སྤོང་དཔོན་སེང་གེ་

一切迷惑種子窮盡而已斷之故。如獅子賢

བཟང་པོས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མིག་གི་ཤེས་པས་ཀྱང་ཤེས་བྱ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པར་ 005

軌範曰*大註*：「雖佛陀之眼識亦通達一切所知。」

གསུངས་པ་ལྟར་ཁས་ལེན་དགོས་པས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་མཁྱེན་གསུམ་ངོ་བོ་ཐ་

而需承認也。故實難安立佛陀之三智為本質

དང་པ་བཞག་པར་དཀའོ། །སྐབས་འདིར་གཞི་ཤེས་ཉན་རང་གི་མངོན་རྟོགས་སུ་

相異矣。或問：「此階段為何說基智為聞獨之

ཅཤད་པ་ཇི་ལྟར་ཞེ་ན། རྣམ་གཞག་གི་རྟེན་ཐ་དད་པ་ཙམ་དུ་ཟད་དེ། ཉན་རང་འཕགས་པ་

現觀耶？」唯是安置所依相異也。聞獨聖眾

རྣམས་ཀྱིས་ཉེར་ཞི་ཙམ་བསྒྲུབ་པ་ལ་གཞི་ཤེས་དགོས་ཤིང་། གཞི་ཤེས་ཙམ་

僅將成辦近止息，則需基智，且僅基智

ཀྱིས་ནུས་པའི་ཕྱིར་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་རྣམ་མཁྱེན་སྐྱེད་པ་ལ་ལམ་ 010

即能夠之故也。菩薩要生出相智，則需了知

གསུམ་ཤེས་དགོས་ཤིང་། དེ་ཙམ་ཀྱིས་སྐྱེད་ནུས་པའི་ཕྱིར་དང་། ཚོས་ཀྱི་

三道，且僅彼即能生出之故也。轉動

འཁོར་ལོ་མ་ལུས་པ་བསྐོར་བ་ལ་རྣམ་མཁྱེན་དེས་པར་དགོས་པས་མཁྱེན་པ་སོ་

不餘法輪，定需相智。故個別尊智之不

སོའི་ལག་རྗེས་མི་འདྲ་བས་རྣམ་གཞག་ཐ་དད་པའོ། །གཉིས་པ་ལ་གསུམ་ལྟི་དང་

同成效，故安置即為相異矣。第二分三，

པོ། གཞི་ཤེས་ཀྱིས་ཉན་རང་གི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་ཚུལ་ལ་ཞུ་བ་ནི། བཅོམ་

初者。叩詢基智集攝聞獨現觀之道理者，

ལྡན་འདས་རྒྱ་མཚན་དང་དགོས་པ་ཅིའི་སླད་དུ་ཐམས་ཅད་འཚལ་བ་ཉིད་ཉན་ཐོས་ 015

即謂「薄伽梵以何原因與必要之故而一切通達

དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་ལགས་ཞེས་སོ། །གཉིས་པ་ལ་ནི།

者，即是聲聞與獨覺眾之現觀也。」第二，

རབ་འབྱོར་ཞེས་བོས་ནས་གཞི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཕྱི་དང་ནང་གི་ཚོས་སྐྱེ་མཆེད་བཅུ་གཉིས་

喚須菩提已，一切基者，外內之十二處諸法，

པོ་རྣམས་ཇི་སླེད་པ་འདི་ཙམ་ཡིན་ལ། དེ་དག་ཀྱང་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་

盡其所有，唯是此也。彼等亦，聲聞與獨覺眾

རྣམས་ཀྱིས་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་གི་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་ནས་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་

劃分為無常等十六項之差別已而現實了知，

པས་གཞི་ཤེས་ཡོད་ཀྱི་ལམ་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ཀྱང་ངེས་པར་འབྱུང་བཞིན་ 020

故有基智；然亦非如以一切三道出離般，

པ་མ་ཡིན་པས་ལམ་ཤེས་མེད་ལ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡང་མ་

故無道智；而且亦非現實而證一切形相，

P043

ཡིན་པས་རྣམ་མཚན་མེད་པ་དེའི་ཕྱིར་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་མངོན་ 001

故無相智。彼故謂曰：「聲聞與獨覺眾之

རྟོགས་ནི་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་བསྡུས་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །འདིས་ཉན་ཐང་

現觀者，即一切知所攝矣。」此示聲獨

ལ་གཞི་ཤེས་ཡོད་པ་དང་ལམ་ཤེས་དང་རྣམ་མཚན་མེད་པར་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི།

有基智，且無道智與相智，然略略

གང་ཟག་གཞན་གཉིས་ལ་གཞི་ཤེས་མེད་པ་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མ་བསྟན་ནོ། །གཉིས་

亦不示他二士夫無基智矣。第二，

པ་ལམ་ཤེས་ཀྱིས་བྱང་སེམས་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་ཚུལ་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་ཞུ་ 005

道智集攝菩薩現觀之道理者分二，初叩詢者。

བ་ནི། བཅོམ་ལྡན་འདས་ཅིའི་སྐད་དུ་ལམ་གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་འཚལ་བ་ཉིད་བྱང་

即謂曰：「薄伽梵，何故通達三道之形相者，

ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་ལགས་ཞེས་པའོ། །གཉིས་པ་ལན་ལ།

即菩薩眾之現觀。」矣。第二，回答，

ཚིག་དོན་དང་མཐའ་དཔྱད་པའོ། །དང་པོ་ནི། ཤེས་རབ་རྣམ་པར་དག་པ་དང་

詞義與研析矣。今初者。具純淨勝慧，

ལྡན་པས་གདམས་པ་རབ་བྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་

故予教誡：須菩提，菩薩眾者，任何聲聞

གང་ཡིན་པ་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་དང་། རང་སངས་ 010

之道，證悟補特伽羅無我本智；與任何獨覺

རྒྱས་ཀྱི་ལམ་གང་ཡིན་པ་གཟུང་འཛིན་རྩ་བ་དང་ཀྱིས་སྟོང་པར་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་

之道，證悟取執異質空本智；

དང་། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་གང་ཡིན་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་མེད་དུ་རྟོགས་པའི་ལམ་

與任何佛道，證悟萬法無諦實；初時當於

གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་དང་པོར་རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་པར་བྱ་ཞིང་དེ་ནས་ལམ་ཐམས་ཅད་མངོན་སུམ་

相續生起一切三道，且隨後當現實通達

དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །ལམ་གསུམ་པོ་དེ་དག་ཀྱང་སྤྱང་རྩེགས་ཀྱི་སྟོང་ནས་ཡོངས་སུ་རྫོགས་

一切道矣；# 亦當以斷證門而令彼等三道盡圓滿，

པར་བྱ་ཞིང་ལམ་གསུམ་པོ་དེ་དག་གི་ལམ་གྱི་བྱ་བ་སེམས་ཅན་སྨིན་པ་ཡང་བྱ་བ་དེ་ 015

且亦當行彼等三道之道事，成熟有情。

ལྟར་བྱེད་པ་དེའི་ཕྱིར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་ནི་ལམ་གྱི་རྣམ་

如彼行，彼故謂曰：「菩薩眾之現觀者，

པ་ཤེས་པ་ཉིད་ཅེས་བྱའོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པ་ཆོས་ཅན། ཤེས་

即道相智矣。」菩薩聖者為有法，

རབ་རྣམ་པར་དག་པ་དང་ལྡན་ཏེ། ལམ་གསུམ་གྱི་སྤང་རྟོགས་ཀྱི་རིགས་རྫོགས་པར་

具有純淨勝慧也，精通於相續生起三道之

རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་པ་ལ་མཁས་པའི་ཕྱིར། འོག་མ་ལ་ཐབས་རྣམ་དག་དང་ལྡན་ཏེ།

圓滿斷證類之故。後者具純淨方便也；

ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་དུས་དང་དུས་མ་ཡིན་པ་ལ་མཁས་པའི་ཕྱིར། 020

精通令純真邊現起之時與非時之故。

ལམ་གསུམ་གྱི་བྱ་བ་མཐའ་དག་བྱའམ་ཞེན། ལམ་གསུམ་པོ་དེ་དག་གི་ཡང་

或問：「將行三道所有事耶？」未應現實得彼等

P044

དག་པའི་མཐའ་མངོན་སུམ་དུ་མི་བྱའོ། །དེ་དག་གིས་ཞེས་བཏོན་ནས་གཞུང་མ་ 001

三道之純真邊也。謂「彼等」，而致力顛倒

དག་པ་ལ་ཅཁད་པ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་བྱེད་པ་དུ་མ་སྣང་དོ། །དུས་ཐམས་ཅད་དུའམ་ཞེན་

解釋不淨教典，見有多矣。或問：「於一切時

སྐུལ་སྐྱེའི་དབང་དུ་བྱས་ན། རྒྱལ་བ་འོད་དཔག་མེད་ཀྱིས་བདག་མངས་རྒྱས་པའི་

耶？」，若以化身為主，則如勝者彌陀誓曰：「於

ཞིང་དེར་མངོན་པར་ཤེས་པ་དང་མི་ལྡན་པ་མེད་པར་མ་གྱུར་པ་དེ་སྲིད་དུ་བདག་

吾已成佛之彼剎土，無未具神通者，直至不成，

འཚང་མི་རྒྱའོ་ཞེས་དམ་བཅས་པ་ལྟ་བུ་སྤྲུལ་སྐུའི་ཞིང་ཁྲད་པར་ཅན་གྱི་གདུལ་བྱའི་ 005
吾未成佛矣。」係為化身特別剎土之所調之故
ཆེད་དུ་དམ་བཅས་པ་དང་། འོངས་སྐྱེའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་འཁོར་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་
而立誓。就報身而言，誓曰：「眷屬唯出大乘
པོའི་འཕགས་པ་ཤ་སྟག་འབྱུང་བའི་ནུས་པ་མ་རྫོགས་པ་དེ་སྤྱིད་དུ་འཚང་མི་རྒྱ་
聖者，直至彼能力不圓滿則將未成佛。」
བར་དམ་བཅས་ཤིང་དེ་ལྟར་སྨོན་པའི་སྨོན་ལམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་མ་བྱས་པ་
如前發願之願望，尚不完全圓滿；
དང་། དུས་གཅིག་ཏུ་ཞིང་བྱེ་བ་ཕྲག་བརྒྱར་སྐྱེའི་བཀོད་པ་བྱང་དེ་སྙིད་དང་།
以及於一時，於百千萬剎土，盡彼數身莊嚴，
རེ་རེ་འཁོར་དུ་ཡང་སེམས་ཅན་གྲངས་མེད་པ་འཕགས་པའི་ལམ་ལ་འགོད་པའི་ 010
一一亦能安置眷屬無數眾生於聖道，能令盡有
སེམས་ཅན་ཇི་སྙེད་པ་དེ་སྙེད་རྣག་སྨིན་པ་བཏེ་ལ་བས་ཆོག་པ་ལྟ་བུའི་སེམས་ཅན་རྣམས་
有情如膿瘡成熟而可破裂般，尚不能如前完全
ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་མ་བྱས་པ་དང་། འོངས་སྐྱེའི་ཞིང་དང་། སྤྲུལ་སྐུའི་ཞིང་
成熟有情眾；如報身剎土、特別化身剎土
ཁྲད་པར་ཅན་བདེ་བ་ཅན་ལྟ་བུ་འགྲུབ་པའི་རྒྱུའི་དགེ་བའི་རྩ་བ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་ pdf 053
極樂國般，其成辦因為善根，尚不以其盡圓
པའི་སྒོ་ནས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་ཡོངས་སུ་མ་སྨྱངས་པར་ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་
滿之門完全調治佛剎土，則於寂靜法界歷
བསྐལ་པ་ལ་སོགས་པའི་བར་དུ་སྐོམས་པར་ཞུགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཡང་དག་པའི་ 015
經劫等之間，未應以等入理趣而現實得
མཐའ་མངོན་དུ་མི་བྱའོ། །སྨོན་ལམ་རྫོགས་པའི་ཚད་ཆོས་ཉིད་ལ་མཉམ་པར་བཞག་
純真邊也。有謂：「願望圓滿之量，能夠在等置
བཞིན་དུ་གཞན་དོན་འབད་མེད་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་ཀྱང་བྱེད་ནུས་པ་ལ་འཆད་པ་ནི། ཆོས་སྐུ་
於法性之時無勤自成行他事。」此說則成
མ་ཐོབ་པར་དུ་ཆོས་སྐུ་མངོན་དུ་མི་བྱའོ་ཞེས་པར་འགྱུར་བས་དོགས་པའི་གནས་
曰：「在尚不得法身則未應得法身矣。」故無

མེད་ལ། སེམས་ཅན་སྨིན་པའི་ཚད་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་གྱི་གདུལ་ (འཕྲོ་) བྱ་རྒྱས་
疑處也。成熟有情之量，令菩薩道之所調(晉昇)皆
པ་ལ་བྱེད་པ་ཡང་སྡུ་མ་དང་འདྲ་ཞིང་བསྒྲུབ་བྱ་འབའ་ཞིག་གོ། །ཡང་སངས་ 020
圓滿；彼亦如前，唯是所立矣。又倡言
རྒྱས་བང་སྣང་ལ་ཞིང་དག་པ་འབའ་ཞིག་གཟིགས་པ་དང་། མ་དག་པའི་ཞིང་
曰：「於佛陀自顯，唯見淨剎土，不淨剎土

P045

གདུལ་བྱའི་གཞན་སྣང་ནས་འཇོག་པ་སྐད་བྱེད་པ་ནི་སངས་རྒྱས་བང་རྒྱུད་ཀྱིས་བསྟན་ 001
係就所調之他顯而安立。」此說係未知安立
པའི་ཇི་སྲིད་པ་མཁྱེན་པའི་ཡེ་ཤེས་སྒྲིབ་མེད་འཇོག་མི་ཤེས་ཤིང་། ཐམས་ཅད་
佛陀相續所攝之無過通達盡所有智；且曰：「
མཁྱེན་པའི་གཟིགས་པ་ལོག་པས་ནི་ཐམས་ཅད་དུ་མེད་པ་གོ་བར་བྱེད་དོ། །ཞེས་
一切智所見之反面，應了解為一切無也。」
པའི་རིགས་པའི་རྣམ་གཞག་ཁོང་དུ་མ་ཆུད་པའི་ལོག་པར་རྟོག་པ་འབའ་ཞིག་ཡིན་
此係唯是不通達推理理論之倒見也；
ཏེ། སངས་རྒྱས་བང་གི་སྣང་བ་ལ་མ་དག་པའི་ཞིང་གི་སྣང་བ་མ་ཤར་ན། མ་ 005
在佛陀自己之所顯，若不出現不淨剎土之所顯，
དག་པའི་ཞིང་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་མངོན་སུམ་དུ་མ་གཟིགས་ཤིང་ཤུགས་ལ་རྟོགས་པ་
則佛陀不現實見不淨剎，且間接上證悟
ཡང་མི་འཐད་པས་མིད་ངེས་སུ་འགྱུར་དགོས་སོ། །དེས་ན་སྡུ་མ་ནི་སྣང་བཤད་པ་
亦未合理，故需理應定無矣。彼故，前者為如前
ལྟར་ཡིན་ལ། བར་པ་ནི། ཞིང་བྱ་བ་ཕྲག་བརྒྱར་སྣུད་བགོད་པ་གྲངས་དེ་སྙེད་
所說也。中間者，於百千萬剎土有盡彼數之身莊嚴，
དང་། སྐུའི་བགོད་པ་རེ་རེའི་འཁོར་དུ་སེམས་ཅན་གྲངས་ལས་འདས་པ་ལ་ཚོགས་
一一身莊嚴之眷屬有越數量之有情，以一一
སུ་བཅད་པ་རེ་རེས་འཕགས་པའི་གོ་འཕང་ལ་འགོད་ནུས་པ་ནི། ཇི་སྲིད་ཀུན་སློང་ 010
偈頌即能置之於聖者果位，其則直至有動機

གི་རྟོག་པ་ཡོད་པ་དེ་སྲིད་དུ་མི་རྣམ་པས་དེ་འདྲ་དུས་གཅིག་ཏུ་ལན་ཅིག་བྱེད་པ་ཡང་
之妄念，於彼時即為未能，故需仰賴如彼於一時
འབད་མེད་ལྷུན་གྲུབ་ཏུ་འགྱུར་བ་ལ་རག་ལས་ཤིང་། མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་དང་།
雖行一次，亦成為無勤而自成；且需觀待亦已斷
ཟག་པ་མེད་པའི་ལས་ཀྱང་སྤྱངས་ནས་སྣང་མི་ལྡང་བའི་ཚུལ་གྱིས་ཞི་བའི་
無明習氣地與無漏業後，以未再興起之方式
དབྱིངས་སུ་སློམས་པར་འཇུག་པ་ལ་ལྷོས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་འདྲའི་གདུལ་བྱ་དེ་ཉིད་
而等入於寂靜法界矣。如彼之所調，若已安置
སྨིན་གྲོལ་གཉིས་ཀྱི་ནང་ནས་སྨིན་ལམ་ལ་བཀོད་ཟིན་ན། ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་ 015
彼於熟解二者中之成熟道，間接指示將
དུ་བྱ་བར་ཤུགས་ལ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །ཞིང་ཡོངས་སུ་སྦྱངས་བའི་ཚད་ཀྱང་།
得純真邊矣。剎土已完全調治之量，亦非任
ཞིང་གང་ཡང་རུང་བ་མ་ཡིན་གྱི། ལོངས་སྤྱོད་ཞིང་དང་། སྤྲུལ་སྤྱོད་ཞིང་ཁྱད་
何剎土皆可，係就特別報身剎土與化身
པར་ཅན་འགྲུབ་པའི་དགེ་བའི་རྩ་བའི་ནུས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའོ། །གཉིས་པ་ལ་
剎土，其能成辦之善根能力皆圓滿。第二，
སྤྱིར་བཏང་དམིགས་བསལ་གྱི་ཚུལ་ངོས་བཟུང་བ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་
認定一般與例外之理趣、釋所宣說菩薩
ཉན་རང་གི་སྒང་རྟོགས་རྫོགས་པར་བྱ་བར་གསུངས་པའི་དོན་བཤད་པ་དང་། ཡང་ 020
當圓滿聲獨斷證之義、認定
དག་པའི་མཐའ་ངོས་བཟུང་ནས་དེ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཚུལ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་
純真邊而釋得彼理趣。初者。一般與
P046
ནི། སྤྱིར་གཏང་དང་དམིགས་བསལ་གྱི་བརྡ་སྤྲས་ཟེན་འབའ་ཞིག་གི་བརྡ་ཡིན་པས་ 001
例外一詞，字面上即「唯是」一詞，故配合
ཤུགས་བསྟན་ལ་སྦྱོར་བ་མི་འཐད་ལ། སྐབས་འདིར་དངོས་བསྟན་གྱི་དབང་དུ་བྱེད་
間述未應理也。此階段若由正述而言，

ན། དེ་དག་ཀྱང་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱ་ཞིང། དེ་དག་གི་ལམ་གྱི་བྱ་བ་ཡང་
謂曰：「亦當令彼等完全圓滿，且亦當行彼等之道事。」
བྱ་ལ། ཞེས་སྨྲིར་བཏང་ནས། ལམ་གྱི་བྱ་བ་ཐམས་ཅད་རྫོགས་པར་བྱའམ་སྙམ་ན།
為一般也。或思：「圓滿行所有道事耶？」謂
དེ་དག་གི་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་སུམ་དུ་ནི་མི་བྱའོ། །ཞེས་པ་དམིགས་བསལ་ཏེ། 005
曰：「未應現實得彼等之純真邊也。」則為例外也。
དོགས་པའི་གནས་ཆུང་བས་དེ་ཙམ་ལས་མ་སྨྲོས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། ཁ་ཅིག pdf 055
疑處鮮小，故唯彼外不贅述矣。第二，某者主
ཉན་རང་གི་རྟོགས་པ་ས་དང་པོར་རྫོགས་ལ། སྤྱངས་པ་ས་བརྒྱད་པར་རྫོགས་ཤིང་
張：「初地時圓滿聲獨證德，八地時圓滿斷德。
ཕྱི་མའི་རྒྱུ་མཚན་དུ་ཉོན་ཡིད་གནས་བྱུར་པ་དང་། ཉོན་སྤྲིན་མ་ལུས་པར་སྤྱངས་པ་
後者之因係煩惱意已轉變，且已不餘斷煩惱
ལ་བྱེད་པ་ནི་སྨྲོས་དཔོན་གྱི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། འཕྲལ་ཆེན་དུ། ཁམས་གསུམ་
障。」彼非軌範所許也。《大釋》分類三界
གྱི་སྒྲོམ་སྤྱངས་ཉོན་མོངས་བཅུ་དྲུག་གི་དབྱེ་བ་མཛད་ནས། དེ་ཡང་འཕྲལ་ཆེན་དུ། 010
修斷為十六煩惱，彼亦《大釋》宣曰：「以
མཐོང་བ་དང་སྒོམ་པའི་ལམ་ལ་ཡོངས་སུ་སྤྱོང་བའི་ཆོས་ཀྱི་དབྱེ་བས་རབ་ཏུ་དགའ་བ་
見道與修道完全調治法之分類而
ལ་སོགས་པའི་ས་བཅུར་རྣམ་པར་བཞག་གོ །ཞེས་གསུངས་པས། ས་བཅུ་པའི་
安置極喜等十地矣。」故釋第十地
གནས་སྐབས་ན་ཡང་ཉོན་སྤྲིན་ཡོད་པར་བཤད་དོ། །ཁ་ཅིག་ལུགས་དེ་བཀག་ནས།
階段亦有煩惱障矣。某者破前軌後主張：「
སྤྱངས་རྟོགས་གཉིས་ཀ་ས་དང་པོར་རྫོགས་ལ། སྤྱངས་པ་རྫོགས་པའི་དོན་འཁོར་
初地圓滿斷證二者；就斷德圓滿之義而言，
བར་འཆིང་བྱེད་ཀྱི་ཉོན་སྤྲིན་ས་དང་པོ་ནས་ཀྱང་སྤྱངས་ལ། བག་ལ་ཉལ་གྱི་ཉོན་ 015
初地已斷能縛輪迴煩惱障，然聲獨阿
སྤྲིན་ཉན་རང་དག་བཅོམ་པས་ཀྱང་མ་སྤྱངས་ཏེ། མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་རྒྱུ་ལས་
羅漢亦尚不斷隨眠煩惱障也；由無明習氣

ཡིད་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་ལུས་ལེན་པས་སོ། །དེས་ན་སྟང་ས་རྟོགས་གཉིས་ཀ་ས་
因取得意自性身故，故初地
དང་པོར་རྫོགས་སོ་ཞེས་སྨྲ་བས་ནི། སྟང་གཉིན་གྱི་རྣམ་གཞག་དང་། སྟང་བྱ་
圓滿斷證二者。」彼說唯是顛倒說明
སྤོང་རྩལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་སྨྲ་བ་འབའ་ཞིག་ཡིན་ཏེ། ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པས་ཉོན་
斷治理論、斷所斷理也；大乘祖師誰亦不曾
སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་ཟད་པར་མ་སྟང་བ་ཡིང་རྟ་ཆེན་པོ་གང་གིས་ཀྱང་མ་གསུངས་ཤིང་། 020
宣說聲獨阿羅漢尚不已斷盡煩惱障種子；
ལེགས་པར་བཀག་པའི་ཕྱིར་དང་། རིགས་པས་ཀྱང་མི་འཐད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་
且善破除故。以推理亦未應理之故矣。若依彼，

P047

ལྟ་ན་ཉན་ཐོས་ཀྱི་མཐོང་ལམ་དུ་ཉོན་སྒྲིབ་ཀུན་བཏགས་ཀྱི་ས་བོན་ཟད་པར་མ་སྟང་ས་པས། 001
聲聞見道尚不已斷盡遍計煩惱障種子，
འཕགས་པའི་གང་ཟག་སློབ་པ་རྣམས་དགེ་འདུན་དགོན་མཆོག་ཏུ་བཞག་ཏུ་མི་རུང་བར་
故理應不當將有學聖眾列入僧寶也。
འགྱུར་ཏེ། ཁྱོད་ལྟར་ན་མཐོང་ལམ་ཐོབ་མ་ཐག་ནས་སྐྱབས་གནས་ཡང་དག་ལ་ཐེ་
若依汝，方得見道起，於純真皈處起懷疑心
ཚོམ་ཟ་བའི་ས་བོན་མཐོང་ལམ་ནས་ཟད་པར་མ་སྟང་ས་པའི་ཕྱིར། མ་གྲུབ་ན་ཉན་
之種子，由見道起尚不斷盡之故。若不成，則違
རང་དགྲ་བཅོམ་པས་ཉོན་སྒྲིབ་ཟད་པར་མ་སྟང་ས་པ་འགལ་ལ། མ་རིག་བག་ཆགས་ 005
聲獨阿羅漢尚不斷盡煩惱障。依賴無明習
ཀྱི་ས་ལ་བརྟེན་ནས་ཡིད་ཀྱི་རང་བཞིན་གྱི་ལུས་ལེན་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བཀོད་པ་འབྱེལ་
氣地而取得意自性身，以之為原因，是無
མེད་ཡིན་ཏེ། མ་རིག་བག་ཆགས་ཀྱི་ས་ཞེས་བཤད་པ་ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པ་དང་།
關聯也；所說「無明習氣地」，聲獨阿羅漢與
དབང་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྒྱུད་ལ་ཡོད་པར་ནི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་
得自在菩薩之相續有之，且大乘諸祖師以其為所知

ཞེས་སྒྲིབ་ཀུ་མཛད་ཅིང་ཉོན་སྒྲིབ་ཀུ་མ་མཛད་པའི་ཕྱིར། ཁོ་བོ་ཅག་ཀྱང་བཙག་ལ་ཉལ་
障，不以之為煩惱障故也。或云：「我等亦承許
ཀྱི་ཉོན་སྒྲིབ་ཞེས་སྒྲིབ་ཀུ་འདོད་དོ་ཞེ་ན། དེ་བས་ཆོས་འདི་ངོ་མཚར་ཆེ། ས་དང་པོར་ 010
隨眠煩惱障為所知障矣。」此法較彼更大奇罕，初地
ཉན་རང་གི་སྤྱངས་པ་རྫོགས་མ་རྫོགས་དཔྱོད་པའི་སྤང་བྱར་ཞེས་སྒྲིབ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་
圓不圓滿聲獨之所斷？無論如何未當以所分析之所斷
དུ་མི་རུང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་ཐ་སྐྱེས་རྒྱལ་པོར་བསྐོས་པ་ལྟར། སངས་
為所知障故矣。彼故如封狐為王般，已入
རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་ནང་དུ་ཞུགས་ནས་དེ་སུན་འབྱིན་པར་མི་བྱའོ། །དེས་ན་ཉེ་བྱིན་སྡང་བར།
佛聖教，未應壞彼。彼故，《二萬彰顯
གཞན་ཡང་རྒྱུན་དུ་ཞུགས་པ་ནས་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བར་ཀྱི་ཤེས་པ་དང་། སྤྱོད་བ་
論》宣曰：「又有謂：『由預流果直至獨覺之
གང་ཡིན་པ་དེ་ནི་མི་སྐྱེ་བའི་ཆོས་ལ་བཟོད་པ་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བཟོད་ 015
心識，凡彼能斷，即是得無生法忍菩薩
པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་གསུངས་པ་ཡིན་ནོ། །བཟོད་པ་གང་ཡིན་ཞེ་ན། སྤྱག་བསྟལ་ལ་
之忍位矣。』忍為何耶？即是
ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པའོ། །འདི་གང་ལས་ཤེས་ཞེ་ན། ལམ་གཞན་ཁྱད་པར་ཡོད་པ་
苦法智忍也。由何知此耶？有較他道為
ཡིན་ན། རིགས་དང་དབང་པོ་དང་ཚོགས་ཁྱད་ཞུགས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །བྱང་
特別，種姓、根器與資糧較特別之故。菩薩
ཆུབ་སེམས་དཔའི་བཟོད་པའི་བྱེད་པར་གཞན་རྣམས་ཀྱི་ཉོན་པའི་བྱེད་པ་མ་ལུས་པ་ pdf 057
忍之能行，已超越他眾之不餘妄心能行
འདས་པར་གྱུར་པའི་ཕྱིར། དེ་དག་གི་ཤེས་པ་དང་སྤྱངས་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དེའི་ 020
之故。任何彼等之彼心識與已斷，即是彼
བཟོད་པ་ཡིན་ཀྱི། ཉོན་པའི་ཚད་འདི་ཙམ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་རྣམ་གྲངས་
之忍也，然有謂：『證量非唯此矣』者，是他
P048

གཞན་ཡིན་ནོ། །ཞེས་གསུངས་པའི་དོན་ལྟར་ཨཱཊཱ་དེ་བྱང་སེམས་མཐོང་ལམ་པའི་ 001
項目矣。」依所宣義而釋，於菩薩見道位者之
སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པའི་བྱེད་པར་ཉན་ཐོས་ཀྱི་གང་ཟག་གི་
苦法智能忍，集攝聲獨眾之不餘補特
བདག་མེད་རྟོགས་པའི་བྱེད་པ་མ་ལུས་པ་འདུས་པ་ལ་དགོངས་ནས་ཉན་ཐོས་གི་སྒྲུབས་
伽羅無我能證。思慮彼已，謂曰：「其義即是
རྟོགས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་བཟོད་པ་དེར་འདུས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི། གང་ཟག་
聲獨之斷證集攝於菩薩之忍。此外，其義並
གི་བདག་མེད་རྟོགས་པའི་ནུས་པ་མ་ལུས་པ་མཐོང་ལམ་དུ་རྫོགས་པའི་དོན་ནི་མ་ 005
非：證補特伽羅無我之不餘能力，於見道位圓
ཡིན་ནོ། །ཞེས་པའི་དོན་དུ་གསུངས་པས་ཉན་ཐོས་པ་དང་རྟོགས་པ་གཉིས་
滿也。」依所宣故，聲獨之斷證二者或任
ཀཱཧམ། གང་རུང་རེ་རེས་དང་པོར་རྫོགས་པ་དེའི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་གྱི། འོན་
一項，於初地圓滿，則非所許也。或問：那麼
ཅི་ཞེན། ཉན་ཐོས་ཉོན་སྒྲིབ་དང་ཤེས་སྒྲིབ་གཟུང་རྟོག་དང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཐུན་
何義耶？唯示據聲獨而言，煩惱障與所知障
མོང་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབ་བྱར་བསྟན་པ་དེ་ཟད་པར་སྨྲོད་འདོད་ན་མཐོང་ལམ་གྱི་གནས་
取妄係獨覺之不共所應斷。若欲斷之，
སྐབས་སུ་སྨྲོད་ནུས་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པ་ལ་དགོངས་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ 010
在見道階段則有能斷之能力。慮及此，
བཟོད་པའི་བྱེད་པར་གཞན་རྣམས་ཀྱི་རྟོགས་པའི་བྱེད་པ་འདུས་པར་ཨཱཊཱ་དོ། །
故說菩薩之能忍集攝他眾之能證矣。
ནུས་པ་དེ་འདྲ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གོང་དུ་ལམ་གཞན་ཆོས་ཐམས་ཅད་བདེན་སྟོང་དུ་
有如彼能力，其原因如前，若有以他道而較聲獨
མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཉན་ཐོས་ཁྱད་ཞུགས་པ་ཡོད་པ་ཡིན་ན། དེའི་ pdf 058
為特別之萬法諦空現證本智，則彼之上，
སྟོང་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་དང་ལྡན་པ་དང། དད་སོགས་ཀྱི་དབང་པོ་ཁིན་
具大乘種姓、信根等最

ཏུ་རྣོ་བ་དང་། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་རྒྱ་ཆེན་པོའི་སྒོ་ནས་ཉན་རང་ལས་ཁྱད་ 015
極銳利、福德資糧廣大之門而謂：「較聲獨
ཞུགས་པའི་ཕྱིར་རོ་ཞེས་རྒྱུ་མཚན་བཀོད་པའོ། །བློ་མ་ལོ་སྟོ་བ་ཆེན་པོ་ནི།
為特別之故矣。」舉彼為因矣。故師父大洛札瓦
རྒྱུད་བློ་མའི་འགྲེལ་པར་རྣམ་པར་མི་རྟོག་པའི་ཡེ་ཤེས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ལམ་
謂曰：「《寶性論釋》宣曰未妄本智所攝之
ཤེས་པ་ཉིད་ས་བརྒྱད་པར་རང་གི་དད་གིས་འབྱུང་བར་གསུངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས།
道智，彼係於八地由己之信而出矣。據之，
ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་ས་བརྒྱད་པར་གཟུགས་བརྙན་གྱི་རྒྱུལ་དུ་བསྐྱེད་
於八地，以影像理趣生起聲聞與獨覺
པ་ཡིན་གྱི། དེ་མན་ཆད་དུ་མ་ཡིན་ཏེ། ཉན་རང་དུ་ལྡུང་བའི་དོགས་པ་ཡོད་པའི་ 020
之道，而彼下非是也，有墮聲獨之疑慮故
ཕྱིར་རོ། །འོན་བཟོད་པ་གང་ཞེ་ན། སྡུག་བསྔལ་ལ་ཆོས་ཤེས་པའི་བཟོད་པའོ།
矣。那麼或問忍為何耶？苦法智忍也。

P49

།ཞེས་བཤད་པ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། དེ་ནི་ཤེས་བྱ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་གྱིས་བསྡུས་པའི་ 001
或問：「所釋為何耶？」彼則係示所知聲
བཟོད་པ་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི། ཤེས་བྱེད་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་
聞道所攝之忍，而非示能知菩薩不
བཟོད་པ་སྟོན་པ་མ་ཡིན་པས། ཉན་རང་གི་སྒང་རྟོགས་ས་བརྒྱད་པར་རྫོགས་
共之忍。故承許：於八地圓滿聲獨之斷
པར་བཞེད་དོ། །ཉི་ཁྲི་སྣང་བའི་ལུང་འདིའི་དོན་ནི། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སྤྱོད་
證矣。《二萬彰顯論》此經文之義者：例如菩薩
ལམ་བཟོད་པ་ལ་གནས་པ་ལྟ་བུས་ཉོན་སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་སྤྱོད་བ་ལ་གཙོར་བོར་འབད་ན། 005
住於加行道忍位，若主要係勤斷煩惱障種子，
མཐོང་ལམ་ཐོབ་པའི་ཚོད་དུ་ཉོན་སྒྲིབ་ཅད་པར་སྤྱོད་ཀུས་ཤིང་དེ་སྒོམ་པའི་རྣམ་གོལ་
則得見道之量，係能盡斷煩惱障，且能得已斷之

ལམ་ཐོབ་ནུས་པས། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མཐོང་ལམ་ཆོས་བཟོད་ལ་གནས་པ་དེས་

解脫道。故住於大乘見道法忍，若彼
ཀྱང་དེ་ལྟར་འབད་ན་སྟར་བཤད་པ་ལྟར་ཐོབ་པའི་བརྒྱ་མཐའ་བཟུང་གི་ཚུལ་གྱི་

亦如彼而勤力，則如前述，係示假設獲得理趣
ལམ་གྱི་ནུས་མཐུ་བསྟན་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ལྟ་མིན་པར་དམན་ལམ་སྟོན་དུ་མ་སོང་བའི་

之道之能勢；此外，若非如彼，不曾先行低道之
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པས། ཉོན་སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་ཟད་པར་སྤྱངས་པ་དང། 010 pdf 059

菩薩聖者，在不得佛果之間，未出已斷盡
དེའི་རྣམ་བྱོལ་ལམ་སངས་རྒྱས་མ་ཐོབ་བར་དུ་མི་འབྱུང་བ་སྟོན་གྱི་ཡང་བཞེད་

煩惱障種子與彼之解脫道也。軌範師亦承許
པ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ནི། དེ་ལ་ཡང་དག་པའི་མཐའ་ནི་གང་། དེ་མངོན་དུ་

矣。第三，或問：「其中純真邊者何耶？令其現前
བྱེད་པའི་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། ཡང་དག་པའི་མཐའ་དེ་བཞིན་ཉིད་ཙམ་ལ་བྱས་ནས།

之理趣何耶？」若純真邊唯是真如性，
དེ་མངོན་དུ་བྱའི་དོན་དེ་ལ་སྐྱར་མི་ལྡང་བའི་ཚུལ་དུ་མཉམ་པར་བཞག་པ་ལ་བྱེད་

令其現前之義，係能以未再起之理趣而等置
པ་དང། ཆོས་ཉིད་ངོ་བྱ་གྱི་འགོག་པ་ཡང་དག་པའི་མཐར་བྱས་ནས། དེ་ཐོབ་ 015

於彼。若純真邊係指法性離垢之滅，則得
པ་ལ་མངོན་དུ་བྱས་པར་བཞེད་པ་རྣམས་ནི། སངས་རྒྱས་མ་ཐོབ་བར་དུ་སངས་

彼即是已令現前也。前諸承許者，義則應成謂：「不
རྒྱས་མངོན་དུ་མི་བྱའོ། །ཞེས་པའི་དོན་དུ་འགྱུར་བས་འཐད་པར་དཀའོ།

得佛果之間，未應令佛果現前矣。」故難合理也。
།ཆད་པའི་སྐྱང་འདས་ལ་བྱེད་པ་ཡང་རྫོགས་སྨིན་སྦྱངས་ནས་མངོན་དུ་བྱ་བར་དོན་གྱིས་

若係間缺涅槃，則亦與所述圓熟淨已令現前義
བསྟན་པ་དང་འགལ་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཁ་ཅིག་དེ་བཞིན་ཉིད་ཙམ་ལ་མི་ལྡང་བའི་

者相違故矣。某者倡言：「於未興起之理趣
ཚུལ་དུ་མཉམ་པར་འཇོག་པ་དང། དེ་བྱལ་གྱི་དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་མི་ལྡང་བའི་ཚུལ་ 020

等置於唯真如性，與能或未能以未興起之理趣

བྱིས་མཉམ་པར་བཞག་ནུས་མི་ནུས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འབྱེད་པ་སྐད་བྱེད་པ་ནི་བཞད་

而等置於離垢之真如性，以之為區別。」理當

P50

གད་བྱ་བར་རིགས་སོ། །དེས་ན་གདམས་ངག་འདི་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་རིགས་ངེས་ 001

為可笑矣。彼故，此教誡主要係教誡大乘

པའི་གང་ཐག་ལ་གཙོ་བོར་གདམས་པ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་

決定種姓士夫，彼亦是教誡曰：「由發起

སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་བཟུང་སྟེ། དམིགས་བསལ་གསུམ་པོ་མ་རྫོགས་པའི་སྐབས་

殊勝菩提心起，特別三者尚不圓滿之

གང་དུ་ཡང་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་མི་བྱའོ་ཞེས་གདམས་པ་ཡིན་ལ། གདུལ་

階段，於何亦未應令純真邊現前矣。」若就

བྱ་ཐལ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན་ཉན་རང་དགྲ་བཅོམ་པ་ཞི་བའི་དབྱིངས་ལས་ལངས་ནས་ 005

普通所調眾而言，聲獨羅漢由寂靜法界

ཐེག་པ་ཆེན་པོར་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནས་བཟུང་སྟེ། དམིགས་བསལ་གསུམ་པོ་མ་ pdf 060

起來後於大乘發心起，即教誡曰：「在特

རྫོགས་པའི་བར་སྐབས་གང་དུ་ཡང། དེང་ཕྱིན་ཆད་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་

別三者尚不圓滿之間何階段，亦由今日起，未應

དུ་མི་བྱའོ་ཞེས་གདམས་པ་ཡིན་ནོ། །དུས་དེའི་བར་དུ་སུ་གང་གིས་ཀྱང་ཡང་

令純真邊現前矣。」若於彼時之間，任誰亦不可

དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱེད་ནུས་པ་མི་སྲིད་ན། སྐབས་འདིར་དེ་ལྟ་བུའི་གདམས་

能令純真邊現前，則應知於彼階段，陳述如

ངག་ཟབ་པ་ལ་དགོས་པ་མེད་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །དེ་ལྟ་ན་ཡང་དག་པའི་ 010

彼教誡，為無必要也。若察彼，或問：「純

མཐའ་གང་། དེ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེན། སྤྱིར་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱང་

真邊為何？令彼現前理趣如何耶？」總言之，

ཡང་དག་པའི་མཐའ་ཡིན་ཞིང། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་

真如性亦是純真邊也。且若菩薩聖眾已令

ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱས་ན། དེ་བཞིན་ཉིད་ལ་མངོན་སུམ་དུ་མཉམ་པར་

純真邊現前，則需現實等置於

བཞག་དགོས་མོད་ཀྱི། འདིར་ནི་ཁྱབ་པ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ཉེ་བར་ཞི་བའི་

真如性。然在此，即是遍行苦近

དབྱིངས་དེ་ཉིད་ཡིན་ལ། ཉན་རང་དག་བཅོམ་པ་ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་སྐྱོམས་པར་ཞུགས་ 015

止息之界。已等入於止息界之聲獨羅

པ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་སྐྱོམས་པར་འཇུག་པའི་སྤྱི་རོལ་ཏུ་ཞི་ཏེ་བའི་བདེ་བ་དེས་ཐུགས་

漢眾，亦於等入之前時，內心為止息之樂所

ཕྱོགས་ནས་བསམ་རྟོ་ལ་ལྷོས་ནས། སྣང་མི་ལྡང་བའི་ཚུལ་དུ་བསྒལ་བའི་བར་དུ་

奪已，觀待於心意，於不再興起之理趣而經

ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་སྐྱོམས་པར་ཞུགས་པ་ནི། ཐེག་པ་དམན་པའི་རིགས་ཅན་ཉིད་

歷劫之間，已等入於止息界，彼即就小乘種姓

ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱས་པའི་དོན་ཡིན་ནོ། །དེ་ལྟ་

而言，純真邊已現前之義也。如彼

བུའི་གདུལ་བྱ་ཐེག་པ་དམན་པར་རིགས་ངེས་པ་ནི། དང་པོ་ནས་སྔར་བཤད་པའི་ 020

所調，係小乘決定種姓者，若於初時，給予前釋

གདམས་པ་བྱིན་ན་དམན་པའི་རིགས་ལས་ཀྱང་ཉམས་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །ཞི་

之教誡，則理應較小乘種姓更衰損矣。由

P51

བའི་དབྱིངས་ལས་ལངས་ནས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པའི་གང་ཟག་དེ་ 001

寂靜界起來後，發起勝菩提心之彼士夫，

སྔོན་གོམས་པའི་ཤུགས་ཀྱིས། ཡང་དང་ཡང་དུ་སྐྱོམས་འཇུག་དེ་ལ་སྐྱོམས་པར་

因往昔串習之力，將再再等入於彼等

ཞུགས་པར་འགྱུར་མོད་ཀྱི། ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་གཏེར་བའི་དྲི་ཙམ་ཡང་མེད་ pdf 061

入，然亦無捨大乘發心之垢，

པར་དཔྱོད་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །འགོག་བདེན་དོན་དམ་པའི་བདེན་

聰慧眾當知矣。承許滅諦為勝義諦之

པར་བཞེད་པའི་ཤིང་རྟ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱི་བཞེད་པ་ལྟར་ན་ནི། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོའི་ 005
諸位大乘祖師，若依據其承許，在般若經
སྐབས་འདིར་བསྟན་པའི་ཡང་དག་པའི་མཐའ་དེ་བཞིན་ཉིད་འབའ་ཞིག་ལ་བཤད་
此階段所開示之純真邊，唯應釋其唯是真
པར་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ། །འགྲེལ་པ་མཛད་པའི་སློབ་དཔོན་འདིའི་བཞེད་པ་ནི། སྔར་
如性矣。撰釋之此位軌範之承許者，如
བཤད་པ་ལྟར་སློབ་དཔོན་ཆོས་ཀྱི་བཤེས་གཉེན་ཡང་བཞེད་དེ། དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་
前所釋，法友軌範亦承許也。所謂「未令
སུམ་དུ་མི་བྱེད་པའི་རྟེན་ཅན་ཞེས་པའི་ཐད་དུ། གང་ཟག་ལ་བདག་མེད་པའི་མཐའ་
真實性現實之有依者」方面，應認定「補特伽
ཞི་བ་ཉིད་དེ་ཞེས་ཡང་དག་པའི་མཐའ་ངོས་བཟུང་བ་དང་། དེའི་ཤེས་བྱེད་དུ་སྨོས་ 010
羅無我邊止息性」為純真邊，引用修道未開
ལམ་མི་སྟོན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱི་གཞུང་དྲངས་པ་རྣམས་ནི་སློབ་དཔོན་གྱི་དགོངས་པ་
示為原因之諸經文，作為彼之能知，已妥善
ལེགས་པར་རྟོགས་པ་ཡིན་ལ། ཆོས་ཀྱི་བཤེས་གཉེན་ཡང་དག་མཐའ་ཚད་པའི་
通達軌範之尊意。云法友承許純真邊為
སྐྱང་འདས་ལ་འདོད་ཟེར་བ་ནི་མ་བརྟགས་པའོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་དམན་
間缺涅槃者，實不細觀察矣。或問：「不曾先
ལམ་སྟོན་དུ་མ་སོང་བ་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་གསུམ་པོ་མ་རྫོགས་པར་དུ་ཡང་དག་པའི་
行低道之菩薩眾，在尚不圓滿三法之間，能
མཐའ་མངོན་དུ་བྱེད་ནུས་སམ་མི་ནུས། མངོན་དུ་བྱས་ན་ཚུལ་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན། མངོན་ 015
不能令純真邊現前耶？若已現前，其理如何？」
དུ་བྱེད་འདོད་ན། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མཐོང་ལམ་ཐོབ་མ་ཐག་པའི་རྗེས་ནས་ནུས་ན།
若欲令現前，若方得大乘見道當下之後即能，
ས་བརྒྱད་པ་བས་ལྟ་ཅི་སྨོས། འོན་ཀྱང་ས་བདུན་པ་མན་ཆད་དུ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་
八地者復何需言。然於七地以下，令現前之
དོགས་པ་ཆུང་ལ། ས་བརྒྱད་པར་དོགས་པ་ཆེ་བས་ས་བརྒྱད་པ་ཐོབ་ནས་རྒྱལ་བ་
疑慮微小，而八地則疑慮大，故得八地已，諸

རྣམས་ཀྱིས་འགོག་པ་ལས་སྐྱོང་བར་མཛད་དོ། །དེ་ཡང་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་ཙམ་

勝者令由滅盡而起矣。彼亦唯是假設，

ཡིན་གྱི། ས་བརྒྱད་པ་ཐོབ་ནས་ཆོས་གསུམ་མ་རྫོགས་པའི་བར་དུ་ཡང་དག་པའི་ 020 pdf 062

此外既得八地已，於三法尚不圓滿之間，如何可

མཐའ་མདོན་དུ་བྱེད་པ་ག་ལ་སྲིད། གལ་ཏེ་མངོན་དུ་བྱེད་ན་དེ་བཞིན་ཉིད་ཀྱི་སྟེང་དུ་

能得到純真邊。若得到，於真如性之上，

P52

ཞུབ་པ་འདུ་བྱེད་ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ཉེ་བར་ཞི་བའི་བདེ་བ་དེས་ཐུགས་ལེགས་པར་དྲངས་ནས། 001

遍行苦近止息之彼樂，妥善牽引心意已，

ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་བསྒྲལ་པ་ལ་སོགས་པར་སློམས་པར་འཇུག་པའི་དོན་ཏོ།

歷經劫等而等入於止息界，即其義矣。

།དམིགས་བསལ་གསུམ་རྫོགས་ནས་ནི་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱེད་ཀྱང་། ཞི་

三特別者圓滿已，雖令純真邊現前，彼

བ་དེས་ཐུགས་ཁོགས་ནས་དེའི་གཞན་དབང་དུ་འགྱུར་བའི་དོགས་པ་ག་ལ་ཡོད།

止息奪取心意，而成為他主，彼疑慮如何有。

ཉན་རང་ཞི་བའི་དབྱིངས་ལས་ལངས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོར་ཞུགས་པ་རྣམས་བར་བར་ 005

聲獨若由寂靜界而起，已入於大乘諸眾，雖偶爾

དུ་ཡང་དག་པའི་མཐའ་མངོན་དུ་བྱེད་ཀྱང་། གོམས་པའི་དབང་ཙམ་དུ་ཟད་ཀྱི་འདི་

偶爾令純真邊現前，然唯串習之故，「當長久

ལ་དུས་ཡུན་རིང་དུ་མཉམ་པར་བཞག་པར་བྱའི་སླམ་པའི་འཕེན་པ་ནི་ཅུང་ཟད་ཀྱང་

等置於此矣。」如前思惟而牽引內心者，絲毫亦

མེད་དོ། །གནས་འདི་དག་ཤིན་ཏུ་རྟོགས་པར་དཀའ་བས་དཔྱད་ལྡན་རྣམས་ཀྱིས་

無矣。此諸要處至極難通達，故善析者眾，於彼

ཐེ་ཚོམ་སྐྱེ་རིགས་པའི་སྐབས་དེར་ཐག་གཅོད་མི་བྱ་བར་ལེགས་པར་དཔྱད་པར་བྱ་

理當生疑之段落，未應決斷，唯是理當善為

རིགས་པ་ཁོ་ནའོ། །གསུམ་པ་རྣམ་མཁྱེན་གྱིས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་ 010

分析矣。第三，相智集攝佛現觀理趣分二，

ཚུལ་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་ཞུ་བ་ནི་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཞེས་སོ། །གཉིས་པ་ལན་
初，叩啟者，謂曰：「博伽梵」矣。第二，回答
ནི། རབ་འབྱོར་ཞེས་བོས་ནས། རྣམ་པ་ངོ་བོ་གང་དག་དང་། རྟགས་འབྲས་
者，由曰：「須菩提」起，至曰：「形相本質
བུ་གང་དག་དང་། མཚན་མ་རྒྱུ་གང་དག་གིས་གཟུགས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་བར་
彼等與，徵兆與果彼等與，表相與因以彼等，
གྱི་ཆོས་རྣམས་རབ་ཏུ་བཤེད་ཅིང་ཐ་སྙད་འདོགས་པའི་རྣམ་པ་སོགས་དེ་དག་དེ་བཞིན་
色至相智間萬法，最詮名言施設相，如來通達
གཤེགས་པས་ཐུགས་སུ་ཆུད་དེ། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ཅེས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། 015
彼等也。彼原因之故。」第二，《中品佛母》
ཡུམ་བར་མ་ལས། མཁྱེན་གསུམ་གྱིས་འཕགས་བཞིའི་མངོན་རྟོགས་བསྡུས་ཚུལ་ pdf 063
開示三智於四聖之現證集攝之理趣。同彼，
གསུངས་པ་དེ་བཞིན་དུ་མདོར་བསྡུས་པ་བརྒྱད་སྟོང་པ་ལས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ། དེ་
《集攝經》、《八千頌》亦宣說也，彼宣：「欲
ལས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལ་སློབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་ཡུམ་ལ་བསླབ་ཅེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་
學聲聞地者，亦當學佛母。」等等
པ་གསུངས་པའི་ཕྱིར། གསུམ་པ་ནི། རྒྱས་པ་ལས་ཀྱང་གསུངས་ཏེ། རྒྱུན་དུ་
之故。第三，《廣品》亦宣謂：「欲學
ཞུགས་པའི་ས་ལ་སློབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་ཞེས་སོགས་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་པའི་ཕྱིར་ 020
預流地者亦。」等等廣大宣說之故
རོ། །གསུམ་པ་ནི། མཁྱེན་པ་གསུམ་བསྟན་པ་དེ་ལ་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་ནི་
矣。第三，開示三智者，彼中一切知者，
P53
ཁྱད་པར་གསུམ་དང་ལྡན་ཏེ། དམིགས་པ་གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་ལ་རྣམ་པ་ 001
具有三差別也，所緣為色等之法；形相
མི་རྟག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་གི་རྟེན་ཅན་བྱལ་བའི་འབྲས་བུ་གང་
為無常等等十六形相之有依；離繫果

ཟག་གི་བདག་ཀྱ་རྟོངས་པ་སྤངས་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། ལམ་ཤེས་པ་ཉིད་ནི་

為具已斷補特伽羅我愚昧，是彼之故矣。道智者

ཆོས་ཅན། ཐབས་ཤེས་རབ་ཏུ་བར་ཅན་དང་ལྡན་ཏེ། ཐེག་པ་གསུམ་པོ་ཐམས་

為有法，具有特別方便勝慧也，一切三乘

ཅད་ཀྱིས་ངེས་པར་འབྱུང་བའི་ཤེས་རབ་དང་། དུས་མ་ཡིན་པར་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་མངོན་ 005

定出之勝慧，與於非時未令真實性

སུམ་དུ་མི་བྱེད་པའི་རྟེན་ཅན་ཀྱི་ཐབས་དང་། སྐྱེས་བུ་བྱེད་པའི་འབྲས་བུས་སེམས་

現實之有依之方便，與以士用果集合

ཅན་མ་བསྡུས་པ་སྡུད་པ་ལ་སོགས་པར་བྱེད་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །རྣམ་པ་ཐམས་

尚不集合之有情，是有諸等作用之故矣。一切

ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་ནི་དོན་གཉིས་མཐར་ཕྱིན་ཏོ། དམིགས་པ་ཆོས་ཐམས་ཅད་རྣམ་

相智者，二事已究竟也，所緣為萬法，形相

པ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པའི་རྟེན་ཅན་འབྲས་བུ་གཞན་དོན་ནམ་མཁའི་ཁམས་ཀྱི་

勝義無生之有依，果位則為他事方面，至虛空

མཐས་གཏུགས་པར་སེམས་ཅན་ཀྱི་དོན་རྒྱུན་མ་འཆད་པ་དང་རང་དོན་ཡང་དག་པ་ 010

界邊之有情之事，持續而不曾斷；與己事方面，

ཉིད་ཀྱི་མཐའ་སྣར་མི་ལྡང་བའི་ཆུལ་གྱིས་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་དང་རྟེན་མེད་པ་

以未再興起理趣現證純真性之邊；與非煩

ཅན་མ་ཡིན་པའི་མ་རིག་པའི་བག་ཆགས་ཀྱི་རིགས་འདྲ་ཕྱི་མ་མཚམས་སྦྱོར་བ་ཉིད་

惱無明習氣之同類後分銜接已斷者，

སྤངས་པ་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །བཞི་པ་ནི། མཁྱེན་གསུམ་གྱིས་འཕགས་ pdf 064

是彼等之故。第四，三智集攝四聖

བཞིའི་མངོན་རྟོགས་མཐའ་དག་བསྡུས་པ་དེ་ལྟ་བས་ན་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རྒྱུན་ནི་

之所有現證也，彼故《現觀莊嚴論》者為

ཆོས་ཅན། འཕགས་བཞིའི་མངོན་པར་རྟོགས་པ་རིལ་རྩོགས་པར་བསྟན་པ་ཡིན་ 015

有法，謂曰：「圓滿開示完整四聖之現觀

ནོ་ཞེས་བྱ་བ་འདི་འཐད་པ་ཡིན་ནོ། །གཞི་དང་གཉེན་པོ་དང་རྣམ་པ་མཐའ་དག་

矣。」此為合理矣，集攝一切基、對治與形相

བསལ་བས་སོ། །གཉིས་པ་མདོ་དང་རྒྱས་པའི་སྐྱོན་སྤྱངས་ནས་དགོས་པ་ཡོད་པར་

故矣。第二，斷與經重復之過失後成立有必

སྒྲུབ་པ་ལ། དོགས་པ་བཀོད་ནས་མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། རྩ་བ་དང་། འགྲེལ་

要性，分三：舉出疑點而銜接、根本文、註釋文。

པའོ། །དང་པོ་ནི། གཞི་གཉེན་རྣམ་པ་མཐའ་དག་གཏན་ལ་འབེབས་ན། མཁྱེན་

初者。或曰：「如若抉擇所有基、對治與形相，

གསུམ་རྒྱས་པར་གཏན་ལ་འབེབས་དགོས་ལ། དེ་ལྟ་ན། ཤེར་ཕྱིན་གྱི་མདོ་དང་ 020

則需廣大抉擇三智，依彼則與《般若經》

རྒྱོས་པས་མདོན་རྟོགས་རྒྱན་བརྩམས་པ་དགོས་པ་མེད་པར་འགྱུར་རོ་ཞེ་ན་དོགས་

重復故，理應撰《現觀莊嚴》為無必要矣。」

P54

པའི་གཙོ་བོ་སྤྱོད་བ། འདིར་དངོས་སུ་གཏོད་ནས་མདོན་རྟོགས་རྒྱན་བརྩམས་པ་ 001

此處正式列出斷除前述主要疑點後，成立撰

ལ་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་ཡོད་པར་སྒྲུབ་པ་ལ་མཐའ་གཅོད་པའི་ཡན་ལག་ཡིན་ནོ། །

《現觀莊嚴》有特別之必要性則為肯定支分。

མདོ་དང་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དགོས་པའི་ཁྱད་པར་མི་ཤེས་པའི་

劣慧士夫眾未知經論之不共特別必要性，

སྐྱེ་བོ་བློ་གྲོས་དམན་པ་དག་གི་དོགས་པ་བསལ་བའི་ཕྱིར་ཏུ་བྱམས་པས་རང་གི་

為除其疑問故，慈氏宣說

བསྟན་བཅོས་ཀྱི་བརྗོད་པར་བྱ་བ་དང་། དགོས་པ་དང་། དགོས་ 005

已論正述之所詮、必要、必要

པའི་ཡང་དགོས་པ་དངོས་སུ་བསྟན་པ་དང་། འབྲེལ་པ་ཁོང་ན་ཡོད་པ་རྣམས་གསུངས་ཏེ། རྗེ་

之更必要，以及內在相關諸項也。

ལྟར་དོགས་ན། བཅོམ་ལྡན་འདས་འཕགས་པ་མ་རྟུལ་བ་ལས་རྟུལ་བས་ཡང་

如何起疑耶？或思：「世尊聖勝不勝亦

མདོན་རྟོགས་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པ་དེ་བསྟན་པ་ལ་དགོས་པའི་དོན་ཅི་ཞེག་ཡོད། མེད་

開示彼八現觀之次第，有何必要義耶？

དོ་སྣམ་དུའོ། །ལེགས་པར་རྟོག་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། དབང་པོ་རྣོ་འབྲིང་རྟུལ་པོ་

無矣。」顛倒了解之原因：「不論就利中鈍

གང་གི་དབང་དུ་བྱས་ཀྱང་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྒྱས་པ་དང་འབྲེང་དང་མདོར་བསྡུས་པ་ 010 pdf 065

根何者而言，世尊允諾利益對於廣中略品

ལ་དང་པའི་སེམས་ཅན་ལ་ཕན་འདོགས་པར་བཞེད་པ་ཐུགས་རྗེ་ཅན་ཉིད་ཀྱིས་ཤེས་

起信之有情，大悲士親自已闡明般若

རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་དོན་མཐའ་དག་གསལ་བར་མཛད་པ་མ་ཡིན་ནམ།

波羅蜜多之一切義，非耶？」

མཛད་ཟིན་པའི་ཕྱིར། གང་ལས་ན། རྒྱལ་བའི་ཡུམ་གསུམ་པོ་དེ་དང་དེ་ལས་

已作為之故。由何耶？由彼與彼三部佛母

སོ། །དོན་གང་ན། མདོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པའོ། །ལེགས་རྟོག་བསལ་

矣。何義耶？八現觀次第矣。除顛倒了解

ནས་དགོས་འབྲེལ་གྱི་ངག་ཀོད་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། བསྡུན་བཅོས་འདི་ལ་ 015

而列出必要相關詞，有其必要也；作為

འཇུག་པའི་ཐབས་ཀྱི་ཡན་ལག་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགོས་འབྲེལ་གྱི་ངག་ཀོད་པས་

趨入此論之方便支分故。列出必要相關詞

འཇུག་པར་འགྱུར་ཏེ། ངག་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་དགོས་པ་ཤེས་ཆེར་ཡོད་སྙམ་པའི་

故將趨入也；依此語詞或思：「或有必要耶？」

དོན་ལ་ཐེ་ཚོམ་བསྐྱེད་པ་ཉིད་ཀྱིས་འཇུག་པའི་ཕྱིར་རོ། །དོགས་པ་སྟ་མ་ནི། ཕྱིན་

於其義起疑而趨入之故矣。前項疑點大致是

ཅི་ལེགས་ལ་ཞེས་ཆར་ཡོགས་པ་ཡིན་པས། ཐེ་ཚོམ་བས་ལ་ནས་ཐེ་ཚོམ་བསྐྱེད་ཅེས་པའི་

顛倒品，故未應執其義為：「除疑慮已而

དོན་དུ་མི་གཟུང་ངོ་། །མདོར་ན་བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པ་ལ་སྐྱེས་བུའི་གནས་ 020

起疑。」總之於撰寫此論，或思：「就成辦

སྐབས་དང། མཐར་ཐུག་གི་དོན་འགྲུབ་པའི་དགོས་པ་ཕལ་ཆེར་མེད་སྙམ་པ་དང།

士夫暫時與究竟之事，大致上無必要性。」

P55

དགོས་པ་ཡོད་ཀྱང་སྐྱེས་བུའི་དོན་དུ་གཉིར་བྱ་མ་ཡིན་སྣམ་པ་དང་། དེ་ཡིན་ 001
或思：「雖有必要，但非士夫之所追求。」
ཡང་དགོས་པ་དེ་སྐྱབ་མི་རུས་སྣམ་པ་དང་། སྤྱིར་བསྐྱབ་རུས་ཀྱང་འདིར་བསྟན་
或思：「雖是，然不能成辦彼必要性。」或思：「
པའི་ཐབས་དང་མ་འབྲེལ་སྣམ་པའི་དོན་དུ་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱོགས་དང་འགལ་བ་དགོས་
總之雖能成辦，然與此所述方便無關。」違前述無義
སོགས་བཞི་ལ་དོན་འགྱུར་གྱི་ཐ་ཚོམ་བསྒྲེད་པའི་འཇུག་པའི་ཡན་ལག་སྟོན་པ་ཡིན་
懷疑，而係於必要等四項生有義懷疑作為趨入支分，
ནོ། །གཉིས་པ་ནི། བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པ་ལ་ཡུམ་གྱི་མདོ་དང་རྗེས་པའི་ 005
是為所述。第二，撰寫此論，無與佛母經重復之
སྟོན་མེད་དེ། འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཡུམ་གྱི་མདོའི་དོན་བདེ་བླག་ཏུ་རི་རྟོགས་པ་ཞེས་
過也；賴此謂曰：「輕易即通達佛母經文義。」
བྱ་བ་བསྟན་བཅོས་འདི་རྩོམ་པའི་དགོས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །མདོའི་དོན་བདེ་ pdf 066
即是撰著此論之必要性故矣。輕易通達
བླག་ཏུ་རྟོགས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་རྣམ་མཁྱེན་མཆོག་བྱེད་ཀྱི་སེམས་
經文義有必要性也；依彼而對於能表相智
བསྐྱེད་པ་སོགས་ཆོས་སྤྱོད་བཅུའི་བདག་ཉིད་ཀྱི་མདོའི་དོན་བློ་དང་ལྡན་པ་བྱང་ཆུབ་
之發心等十種法行之體性之經文義，菩薩具
སེམས་དཔས་མངོན་སུམ་དུ་མཐོང་བར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། མདོའི་དོན་མངོན་སུམ་ 010
聰慧者將能現實親見之故。現實親見經文義之
དུ་མཐོང་བའི་ཐབས་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐོས་བསམ་གྱིས་དྲན་པ་ལ་བཞག་ནས་
方便並非無也；以聞思置於憶念已
གོམས་པར་བྱས་པས་མངོན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། བསྟན་བཅོས་འདི་རྟོགས་པར་
而行串習，故可現前之故。此論所通達之義
བྱ་བའི་དོན་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ཏེ། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་
具有特別性也；一切相智彼所現實親見，
ཀྱིས་མངོན་སུམ་དུ་གཟིགས་ཤིང་། དེར་བགྲོད་པའི་ལམ་ཆོས་བཅུ་གསུམ་སྐབས་

བརྒྱད་ཀྱིས་ཕྱི་བ་སྟོན་པས་ཡུམ་གསུམ་པོ་འདི་ལས་བཤད་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་བརྗོད་ 015
區分，導師由此三佛母之諸種任何解釋，
བྱར་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་ཕྱིར། མངོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པ་དེ་ཚོས་
抉擇彼為所詮之故。彼八現觀次第為有
ཅན། གང་ཟག་གང་ཡང་རུང་བས་རྫོགས་པར་ཉམས་སུ་ལེན་ཏ་མ་ཡིན་ཏེ། ཕྱི་
法；非任何士夫可圓滿能領納也；非是
རོལ་པ་དང་ཉན་རང་སོགས་གཞན་ཀྱིས་ལེན་པའི་ཕྱིར། རྣང་པ་དང་པོ་
外道與聲獨等他者能領納之故。第一、二
གཉིས་ཀྱིས་བརྗོད་བྱའི་ངོ་བོ་དང་། དེ་ནས་གཅིག་གིས་ཁྱད་པར་དང་། དེ་ནས་
句為所詮之本質，其後一句為特色，後
གསུམ་ཀྱིས་ཉིང་དགོས་དང་། ཐ་མ་གཉིས་ཀྱིས་དགོས་པ་བསྟན་ནས་འབྲེལ་པ་ 020
三句為更必要性，以末二者開示必要性而實
དོན་ཀྱིས་འཕངས་སོ། །གསུམ་པ་ལ། དགོས་པ་དང་། ཉིང་དགོས་དང་།
則引出相關矣。第三分三：必要性、更必要性、
P56
བརྗོད་བྱའོ། །དང་པོ་ནི། བསྟན་བཅོས་འདི་བརྩམས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། 001
所詮。初者。撰此論典有必要性也；《莊嚴論》
རྒྱན་གྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་ཡུམ་གྱི་དོན་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པར་
所專為之調伏眾將能輕易通達佛母
འགྱུར་བ་ནི་བསྟན་བཅོས་འདི་རྩོམ་པའི་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །གང་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་ pdf 067
義者，即撰著此論之必要性。或問輕易
པ་ཞེ་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་མདོའི་དོན་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་
通達何耶？般若經之義，菩提心與
བསྒྲུབ་པ་ལ་སོགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཆོས་བཅུ་གཞི་བྱས་ནས་མངོན་པར་རྟོགས་པ་
禪修等之性相，以十法為基礎而區分為八種現
བརྒྱད་ཀྱི་རིམ་པར་ཕྱེ་བའོ། །གཉིས་པ་ནི། དགོས་པའི་ཡང་དགོས་པའི་ཚེད་ 005
觀之次第。第二，為了必要之更必要之故

དུ་མངོན་པར་འདོད་པའི་དོན་ནི་ཉིང་དགོས་སོ། །ཉིང་དགོས་མེད་པ་མ་ཡིན་
而增上欲求，即更必要矣。非無更必要性也；
ཏེ། དགོས་པ་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་ཀྱི་དབྱིངས་ཆོས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལ་ཀུན་ཏུ་
依賴此必要性，具證悟法界遍行於一切
འགྲོ་བ་རྟོགས་པའི་མཚན་ཉིད་ས་རབ་ཏུ་དགའ་བ་ལ་སོགས་པ་རྟོགས་ཤིང་ཐོབ་པའི་
有法作為性相，次第得極喜地等，故謂
རིམ་པས་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་མཐའ་དག་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མངོན་སུམ་
曰：「將現實而得一切現觀之次第，
དུ་བྱེད་པར་འགྱུར་བ་ཞེས་བྱ་བ་འཐོབ་པའི་ཕྱིར། ཉིང་དགོས་མངོན་དུ་འགྱུར་ 010
一切相。」將可獲得之故。或問更必要性
བའི་ཐབས་གང་ཞེ་ན། དྲན་པའི་ཤེས་པ་ལ་ལེགས་པར་བཞག་ནས་ཕྱིས་མངོན་
現前之方便何耶？於之憶念識妥善安置之後，
སུམ་དུ་བྱེད་པར་འགྱུར་རོ། །གང་བཞག་ན་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་
將現實而得。置何者耶？般若經
མདོའི་དོན་མ་ལུས་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་མཁྱེན་མཆོག་
不餘之義，菩提心與布施等相智
བྱེད་ཀྱི་ཆོས་བཅུ་པོ་སྦྱོད་པའི་རྟེན་སེམས་བསྐྱེད་དང་། སྦྱོད་པ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་
能表十法，即行持之所依發心、修持行持即
སྒྲུབ་པའི་སྦྱོད་པ་དང་། །ཐོབ་བྱའི་འབྲས་བུ་བསྡུས་པ་རྣམས་སོ། །དེ་ཡང་ 015
禪觀行持、所得果所攝諸項。彼又係就
སྐབས་བརྒྱད་ཀྱིས་གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་གཙོ་བོའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་མངོན་པར་
八段所抉擇之主要者而言，劃分
རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་བདག་ཉིད་དུ་ཕྱེ་བའོ། །དྲན་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཇི་ལྟ་བུ་ཞེ་ན།
為八現觀之體性。憶念識之特色何耶？
མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་རྣམས་ཐོས་པའི་དོན་ལ་རིགས་པས་ལེགས་པར་བསམས་
於現觀之諸次第，以推理妥善思惟所聞之義已，
ནས་ཇི་ལྟར་འདོད་པར་ངེས་ཤེས་འབྱེན་རྒྱས་པའི་ཉམས་སུ་མྱོང་བ་ཤིན་ཏུ་གསལ་ 020 pdf
如所欲求而能引出定解，領納覺受至極明晰，

བས་བཞག་པའི་བག་ཆགས་ལས་བྱུང་བའི་དུན་པའོ། །གང་གིས་ཐོག་

所置習氣而出者即憶念。何者初時由

P57

མར་ཐོས་བསམ་གྱིས་ཉམས་སུ་མྱོང་ནས་མཐར་མངོན་སུམ་དུ་བྱེད་པར་འགྱུར་ཞེ་ན། བྱང་ 001

聞思領納覺受，末時現實而得耶？菩薩為

རྒྱལ་སེམས་དཔའ་རང་དང་གཞན་གྱི་དོན་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་བསྒྲུབ་པ་དེ་ལྟ་བུའི་ལམ་ལ་

將美滿成辦自他事之故，決定趨入如前之

ངེས་པར་འཇུག་ཅིང་གཞན་གྱི་དྲིན་ལ་མི་འཛེག་པས་ན་ཅི་ལ་ཡང་མ་རག་པར་ཆས་

道，且不靠道聽途說，故任皆不依賴而前往

ཤིང་བསྒམས་པ་དག་ཁོ་ནས་མྱོང་བར་འགྱུར། འདི་དག་གིས་སྐབས་གསུམ་པའི་

進行，唯前述眾將領納也。此諸項已妥善破除

གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་གཙོ་བོ་ཉན་རང་རྒྱུད་ཀྱི་གཞི་ཤེས་སུ་འདོད་པ་ལེགས་པར་ 005

主張第三段之主要所抉擇為聲獨自續之

བཀག་པ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ནི། རྒྱལ་བའི་ཡུམ་རྣམ་པ་གསུམ་ཆར་ལས་

基智矣。第三，由三部佛母所講述而作為所詮

བརྗོད་པར་བྱ་བ་ཉིད་དུ་བསྟན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་བརྗོད་བྱ་ཡིན་ནོ། །

者，即彼為論典之所詮矣。何者

གང་གིས་བསྟན་ན་བཅོམ་ལྡན་འདས་རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་ཆ་འཕྲུལ་དང་། ཐུགས་ཀྱི་

講述耶？世尊以三種神變：幻變之神變、

བརྗོད་པའི་ཆ་འཕྲུལ་དང་། རྗེས་བསྟན་གྱི་ཆ་འཕྲུལ་རྣམ་པ་གསུམ་གྱིས་འགྲོ་

意普詮之神變、隨示神變，隨示於

བ་མཐའ་དག་ལ་ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ལམ་རྗེས་སུ་སྟོན་པར་མཛད་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། । 010

一切有情三乘之道，即彼為之矣。

བརྗོད་བྱ་གང་ན། བརྗོད་བྱ་ཁྱད་པར་ཅན་དང་ལྡན་ཏེ། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་

所詮何耶？具特別所詮也，彼一切相

མཁྱེན་པ་ཉིད་ནི་གང་ཞེག་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པས་རྣམ་མཁྱེན་དུ་འཇུག་པའི་སངས་

智者，現證某者故入於相智，即是佛道，

རྒྱས་ཤིད་ཀྱི་ལམ་སེམས་བསྐྱེད་ནས་སྒྲུབ་པའི་བར་ཏེ། དེ་གཞིར་བཟུང་ནས་གནས་

由發心至禪修之間也。以彼為基礎而

སྐབས་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་བས་མདོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་པོ་ཐམས་ཅད་ཤེས་པར་མཚོན་པ་

劃分為八段故，指出十法近表示一切

ཚོས་བཅུ་སྟོན་པ་དེས་ལྷུར་ལེན་པ་ཡིན་ནོ། །མདོར་ན་མདོན་རྟོགས་བརྒྱད་དོ། ། 015

八現觀，而以彼勤奮，總之，即八現觀。

བརྗོད་བྱའི་ཁྱད་པར་ནི། སེང་གེ་དང་། འཕྲོག་བྱེད་དང་། དབྱིག་གི་སྐྱེ་པོ་ལ་སོགས་

所詮之特別者，獅子、能奪、親寶諸位之

པའི་རྗེས་སུ་འབྲང་བའི་ཕྱིར་རོལ་པ་དང་ཅིག་ཤོས་ཀྱི་འདོད་ཆགས་དང་བྲལ་བ་ཉན་ pdf 069

追隨者外道，與片面離欲貪之聲

རང་ལ་སོགས་པ་ཚོས་ཐམས་ཅད་བདག་མེད་པ་མཐའ་ཐམས་ཅད་དང་བྲལ་བ་ལ་

獨等，尚不曾串習萬法無我離

གོམས་པར་མ་བྱས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཐོས་པ་ལས་བྱུང་བ་ལ་སོགས་པའི་ཤེས་པའི་

一切邊之諸位，尚不以聞所生等心識之次第

རིམ་གྱིས་མ་སྡུད་པ་དེ་བརྗོད་བྱ་ཡིན་ནོ། །དེ་དག་གིས་མ་སྡུད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ 020

所領納者，彼即所詮矣。彼眾尚不領納，有其原

ཡོད་དེ། རྗེད་པར་བྱེད་པ་ཡུམ་གྱི་མདོ་རྒྱུན་དང་བཅས་པ་དང་། བརྗོད་པར་བྱ་

因也；能詮之佛母與莊嚴論，與所詮

P58

བ་མདོན་རྟོགས་བརྒྱད་པོ་དག་ཐབས་དང་ཐབས་ཀྱི་སྒྲུབ་པར་བྱེད་པའི་རྒྱལ་གྱིས་ 001

八現觀，二者由方便與方便能成道理

འབྱེལ་པར་མཛད་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཁྱབ་སྟེ། དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཤིན་ཏུ་རྒྱས་པའི་

而相關之故。週遍也，彼眾於最廣大藏典與

སྡེ་སྣོད་དང་། དེའི་དགོངས་འགྲེལ་གྱི་བསྟན་བཅོས་ལ་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་

彼之註論，尚不曾進行任何聞思修三者

གང་ཡང་མ་བྱས་པའི་ཕྱིར། ཐེག་པ་ཆེན་པོ་བ་དམིགས་པ་ཆེ་བས་ཀྱང་ཁྱད་པར་

之故。大乘者所緣廣大故，亦特別殊

དུ་འཕགས་པ་ཡིན་ནོ། །གཞུང་འདི་འབྲེལ་པ་ཁོང་ན་གནས་པ་སློབ་དཔོན་གྱིས་
勝矣。亦有謂軌範師闡明此教典之內在
གསལ་བར་མཛད་པ་ལ་ཡང་བཞད་དོ། །དེས་ན་བརྗོད་བྱའི་ངོ་བོ་ནི། འགྲེལ་ 005
相關性矣。彼故，所詮之本質者，《大註》謂
ཚེན་དུ། དེ་ལ་འབྲས་བུ་བསྟན་པས་བྱང་ཆུབ་དོན་དུ་གཉིར་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་
曰：「其中開示果位，故令希求菩提之
དཔའ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཡོངས་སུ་ཤེས་པར་བྱེད་
菩薩完全完整通達發心等等，
པའི་ཕྱིར་ན། དང་པོ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་བརྗོད་དོ། །ཞེས་གསུངས་
故先詮一切相智矣。」故曰：「
པས། རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་ཉིད་ལམ། རྣམ་མཁྱེན་དུ་བགྱིད་པར་བྱེད་པའི་
一切相智彼與道。」能晉昇相智之道，
ལམ་གཙོ་བོར་བསྟན་པ་ལ་བྱའོ། །མཆོད་བརྗོད་དང་དགོས་འབྲེལ་ནི། འོག་ 010
應為主要所述矣。供讚與必要相關者，應知
ནས་འཆད་པར་འགྱུར་བའི་བསྡུས་དོན་གཞན་གཉིས་ལ་ཡང་སྦྱར་དགོས་པར་ཤེས་
亦需配合後面將要講述之其他二項歸納義。
པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་བསྡུས་དོན་ལ། མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། དགའ་ཉི་ pdf 070
第二，歸納義分四：銜接詞、近列語詞、
བར་དགོད་པ་དང་། བསྡུས་ཀྱི་བཤད་པ་དང་རྒྱས་པར་མ་བཀོལ་བའི་རྒྱུ་མཚན་ ཞེས་ །
歸納說明、不廣大鋪陳之原因。
དང་པོ་ནི། འབྲེལ་བ་རྩ་བས་དངོས་སུ་མ་བསྟན་པས་དོགས་པ་བཅད་བཞིད་ནས།
初者，根本頌不正式講述相關性，故考慮除懷疑已，
ཐོག་མར་འབྲེལ་བ་སྨོས་པའོ། །དེ་ལྟར་འབྲེལ་པ་ལ་སོགས་པ་བསྟན་ནས་ཤེས་ 015
先說相關性矣。如前已述相關等之後，
རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ལུས་རྣམ་པར་བཞག་པ་གསུངས་ཏེ། ཉན་པ་པོ་ལ་
宣說般若波羅蜜多之身軀理論也；觀待於
ལྟོས་པའི་དགོས་པ་ནི། གང་ལ་བྱ་ཉན་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཡན་ལག་རྒྱས་བཤད་

ཀྱི་རིམ་པ་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དང་། འཆད་པ་པོ་ལ་ལྟོས་པ་ནི་

通達支分廣釋次第之故；觀待於講說者，

བསྟན་བཅོས་ཀྱི་དོན་མདོ་ཙམ་རྣམ་པར་དབྱེ་བ་བྱས་པ་ཡང་ཡན་ལག་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་ 020

且見略略詳細區分論典義後，亦較容易

རིམ་པ་མ་འཇོངས་པ་ཉིད་ཀྱིས་བཤད་པར་བྱ་སླ་བར་གཟིགས་ནས་མཛད་པས་སོ། །

不紊亂解釋支分廣釋次第，而為之故矣。

P59

ལུས་ཀྱི་བསྡུས་དོན་ནི། ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་བཅོ་ལྔས་མདོ་དང་རྒྱས་པར་བསྟན་ 001

身軀之攝義者，詞分為章節有十五，為略述與

པས་སོ། །གཉིས་པ་ལ། ལུས་མདོར་བསྟན་པ་དང་། རྒྱས་པར་བཤད་པའོ། །

廣述矣。第二分二，身軀略述與廣釋。

དང་པོ་ལ། བཤད་བྱ་འཆད་བྱེད་མདོར་བསྟན་པ་དང་། འཆད་བྱེད་ཀྱི་ཀུང་གྲངས་

初者分二：略述所釋能釋、能釋之句數。

སོ། །དང་པོ་ལ་ཚིག་དོན་དང་། མཐའ་དཔྱད་པའོ། །དང་པོ་ནི། གཞུང་

初者分二：詞義、研析。初者，廣中略三部

ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་རྒྱས་འབྱེད་བསྟས་པ་གསུམ་ནི་གཏན་ལ་དབབ་བྱའོ། । 005

般若波羅蜜多教典者，即是所抉擇。

གང་གིས་ནི་བསྟན་བཅོས་འདིས་སོ། །ཇི་ལྟར་ན། རྣོད་བྱེད་སྐབས་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་

以何者耶？以此論。如何耶？劃分能詮為八段，

བ་དང་། བརྗོད་བྱའི་དོན་གྱི་དངོས་པོ་ཡང་མངོན་རྟོགས་བརྒྱད་དུ་ཕྱེ་བ་ཉིད་ཀྱིས་

亦且劃分所詮義之事為八現觀，以由之而純真

ཡང་དག་པ་ཕྱིན་ཅི་མ་ལོག་པར་རྗོགས་པར་བཤད་དོ། །གཉིས་པ་ལ་སྟོན་དབྱེ་

不顛倒而圓滿解釋矣。第二分二：列出

བྱ་བཞིད་པ་དགོད་པ་དང་། གཞན་ཀྱིས་ལོག་པར་བཤད་པ་དགག་པའོ། །དང་

軌範之承許、破他顛倒解釋。初者。

པོ་ནི། འབྱེལ་ཆེན་ལས། དེ་ལྟར་ན་དང་པོ་ཐོས་པ་དང་བསམ་པ་དང་སྒོམ་ 010 pdf 071

《大註》謂曰：「若如前，先以次第生起具

པའི་རང་བཞིན་ཅན་གྱི་ཤེས་པ་སྐྱེ་བའི་རིམ་གྱིས་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་ཁྱེན་པའི་ཡེ་

有聞思修自性之識，由之證悟一切相智

ཤེས་རྟོགས་པའི་ཕྱིར། ཕ་རོལ་ཏུ་རབ་ཀྱི་མཐར་འགྲོ་བ་ཡིན་པས་ན་ཕ་རོལ་ཏུ་

之故。彼岸者，往最極邊也，故已到達彼

ཕྱིན་པའོ། །དེ་ཡང་ཤེས་རབ་ཅེས་བྱ་བ་ཆོས་རབ་ཏུ་རྣམ་པར་འབྱེད་པའི་མཚན་

岸矣。彼又，所謂『勝慧』，性相為極辨別

ཉིད་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ནི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་སྟེ། སངས་

法。勝慧到彼岸者，勝慧已到彼岸也，

རྒྱས་བཅོམ་ལྡན་འདས་ཀྱི་གཉིས་སུ་མེད་པའི་ཡེ་ཤེས་སྐྱུ་མ་ལྟ་བུ་ནི་དངོས་ཡིན་ལ། 015

佛陀薄伽梵之如幻無二本智者，為正式。

དེ་འཐོབ་པ་དང་རྗེས་སུ་མཐུན་པ་ཉིད་ཀྱིས་ན་ཚིག་དང་དག་གི་ཚོགས་ཀྱི་གཞུང་དང་།

因為能得彼與隨順彼故，文詞聚集之教典，

མཐོང་བ་ལ་སོགས་པའི་མཚན་ཉིད་ཅན་ལ་ཡང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་

與具看見等性相之道，亦稱為『勝慧到彼

པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བཏགས་པའོ། །དེ་ཡང་སློབ་དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོའི་ཞལ་སྔ་

岸』，為借名矣。彼又，陳那軌範親口

ནས་ཀྱིས། ཤེས་རབ་ཕ་རོལ་ཕྱིན་གཉིས་མེད། །ཡེ་ཤེས་དེ་ནི་དེ་བཞིན་

釋曰：『勝慧到彼岸無二，本智彼則為如來，

གཤེགས། །བསྒྲུབ་བྱ་དོན་དེ་དང་ལྡན་པས། །གཞུང་ལམ་དག་ལ་དེ་སྐྱེ་ཡིན། ། 020

具彼所修義之故，教典道二是彼詞。』

ཞེས་བཤད་པ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱིར་དེ་དང་འབྲེལ་བས་གཟུགས་བརྙན་དང་བྲལ་བ་

彼之故與彼相關，故已離影像之

P60

རྣམ་པ་གསུམ་གཅོ་ཡང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཉིད་དོ། །ཞེས་ངེས་པར་བརྗོད་ 001

三者，亦稱為『即勝慧到彼岸』，所認定者

བ་ཡིན་ཏེ། གཙོ་བོ་ལས་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ནོ། །དེ་རྣམས་ཉིད་ཀྱི་ནི་མ་ཡིན་

係以其中主要者而言，並非唯是彼諸項也，

ཏེ། འདི་མེད་ན་མི་འབྱུང་བས་བྱང་ཆུབ་གསུམ་གའི་དབང་དུ་བྱས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

無此則未出之故，係就三菩提為主而言之故。

དེ་ཡང་འདི་ཉིད་ལས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལ་སློབ་པར་འདོད་པས་ཀྱང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་

彼又此者(二萬)謂曰：『欲學習聲聞地者，

རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་མཉན་པར་བྱའོ་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་འཆད་པར་འགྱུར་བ་ 005

亦當聽聞此勝慧到彼岸。』等等係將述說

ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་དོ། །དེའི་དོན་ནི་ཁྱད་ཆོས་གསུམ་མམ་བཞེས་ཁྱད་པར་དུ་ pdf 072

也。」彼之義者，曰：「以三差別法或四項

བྱས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཡེ་ཤེས་ཁོན་ཤེར་ཕྱིན་དངོས་ཡིན་ལ། ལམ་ཤེར་ཕྱིན་

作為特別之佛陀本智，唯其為正式慧度，而道慧度

དང་གཞུང་ཤེར་ཕྱིན་བཏགས་པ་བ་ཡིན་ནོ། །དངོས་བཏགས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ལ་སློབ་

與教典慧度則係借名。在正式與借名之差別上

དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱི་བློང་ཡིའི་གཞུང་དྲངས་པ་ཡིན་གྱི་ཀུན་ཏུ་མཚུངས་པ་མ་ཡིན་ཏེ་

引用了陳那軌範之教典，然非完全相等也；

གཉིས་སྟོང་གི་ཤེས་པ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་ལས་ཁྱད་པར་དུ་མཛད་བཞེད་ནས་སྐྱུ་མ་ 010

較二空識諦成更為特別，而謂為

ལྟ་བུ་ཞེས་སློས་སོ། །ཇེན་གྱི་གང་ཟག་ཕག་པ་ཆེན་པོ་བ་དང་འབྲེལ་བས་ཤེར་ཕྱིན་

「如幻」矣。其義為所依士夫與大

ཀྱི་གཟུགས་བརྙན་དང་བྲལ་བའི་ཤེར་ཕྱིན་གསུམ་གཡང་ཤེར་ཕྱིན་ཉིད་དོ་ཞེས་སློབ་

乘者相關，故離影像慧度之三慧度，皆亦

དཔོན་ཕྱོགས་སྐྱང་གིས་ངེས་པར་བཟུང་བ་ཉིད་དོ་ཞེས་པའི་དོན་ཏོ། །ཕག་པ་ཆེན་

為慧度矣。」陳那軌範認定矣。」或問何

པོའི་གཞུང་ལམ་འབྲས་གསུམ་འབའ་ཞིག་སྟོན་པ་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། གཏན་ལ་དབབ་

故唯示大乘之教典、道、果三項？就所抉

བྱའི་གཙོ་བོའི་དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི། དེ་ཁོ་ནར་ཟད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཉན་ 015

擇之主要者而言，然而非僅唯彼也；若無

རང་གི་ལམ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་མེད་ན། ཕག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་དང་ལམ་ཡང་མི་

抉擇聲獨之道，則亦不能產生大乘之教典與道，

འབྱུང་བས།　བྱང་ཆུབ་གསུམ་གའི་ལམ་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་གཏན་ལ་འབེབས་
故以三菩提之道為主而進行抉釋之
པའི་ཕྱིར་རོ།　།གཉིས་པ་ནི།　ཁ་ཅིག་གཙོ་བོ་ལས་དབང་དུ་བྱས་པས་སོ་ཞེས་
故矣。第二，或有承許：「所謂『針對
པ་འདིས།　ཤེར་ཕྱིན་གསུམ་གྱི་གཙོ་བོ་འབྲས་བུ་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་
主要者』，係指出以三慧度之主要者果慧度
བསྟན་པར་འདོད་པ་ནི་ལོག་པར་ཟཧད་པ་ཡིན་ཏེ།　སློབ་དཔོན་ཕྱོགས་གླང་གི་　020
為主也。」彼為顛倒而說也，陳那軌範之此
གཞུང་འདིས་དངོས་སུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལམ་འབྲས་གསུམ་བསྟན་པ་ཡིན་ལ།
經文，係直接指出大乘之教典、道、果三項，
P61
དེ་བསྒྲུབ་པ་ནི།　ལམ་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་བདེན་འཛིན་གྱི་བཅིངས་པའི་　001
成立彼者(獅子賢)，影像道慧度，即受到諦執所束縛
མི་རྟག་སོགས་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་དང།　དེ་ཙམ་གྱིས་ཐོབ་པར་བྱ་བའི་འབྲས་　pdf 073
之證無常等本智；唯以彼所得之果，即影像
བུ་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་དང།　དེ་དག་གཙོ་བོར་གཏན་ལ་འབེབས་པའི་
果慧度；主要抉擇彼等之教典，即影像
གཞུང་ཤེར་ཕྱིན་གྱི་གཟུགས་བརྙན་དང་བྲལ་བ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་གསུམ་ཤེར་
教典慧度；離彼之大乘三法，即謂為「慧
ཕྱིན་ནོ་ཞེས་གཞུང་དེས་བསྟན་པ་ཡིན་ལ།　དེ་ཡང་གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་གཙོ་བོ་　005
度」，即彼書中所指出者；彼亦所謂「所抉擇
ཡིན་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་གྱི།　འབྲས་བུ་ཤེར་ཕྱིན་གཙོ་བོར་བསྟན་པ་ལ་དོགས་
之主要者」之義，此外無需疑慮果慧度為
པའི་གནས་མེད་པའི་ཕྱིར་རོ།　།ཤེར་ཕྱིན་འདི་མེད་ན་བྱང་ཆུབ་གསུམ་གཉིས་འབྱུང་
主要指出之故矣。若無此慧度，則未能出三菩提，
བས་གསུམ་གའི་ལམ་སྟོན་ཏེ།　གང་དུ་ཞེ་ན།　ཉན་ཐོས་ཀྱི་ས་ལ་སློབ་པར་འདོད་
故指出三者之道也。於何耶？「欲學聲聞地者

པས་ཀྱང་ཞེས་སོགས་འོག་ཏུ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །དེ་ཡང་ཐེག་པ་གསུམ་ཆར་

亦」等句，後文將述，彼亦謂曰；「三乘
ཐོབ་པའི་རྒྱུ་ཞེས་པར་རོ། །གཞུང་དང་ལམ་ཤེར་ཕྱིན་གཉིས་ནི་ཤེར་ཕྱིན་བཏགས་ 010

能得因」矣。教典與道慧度二者，為借名
པ་ཡིན་ཏེ། འདོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་འབྱས་བུ་ཤེར་ཕྱིན་བརྗོད་བྱར་སྟོན་པའི་

慧度也。借名之原因，講述果慧度為所詮
ཕྱིར་དང། དེ་ཐོབ་པའི་ཐབས་ཡིན་པའི་ཕྱིར་རོ། །བཏགས་པའི་དགོས་པ་ནི།

之故，能得彼之方便之故。借名之必要性者，
འབྱས་བུ་ཐོབ་པར་འདོད་པས་གཞུང་ལ་ཐོས་བསམ་དང། ལམ་ཉམས་སུ་ལེན་

欲得果位者，應知必需聞思教典，與修持
དགོས་པར་ཤེས་པའི་ཕྱིར་རོ། །དངོས་མ་ཡིན་ཏེ། ཤེས་རབ་ཀྱི་མཐར་ཕྱིན་པ་

道路之故矣。非正式也，無到達勝慧究竟
མེད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཁ་ཅིག་ཤེར་ཕྱིན་ལ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཁྱབ་པར་འདོད་པ་ནི། སྐྱ་ 015

之故矣。# 某者承許勝慧週遍慧度者，不
བཞད་པ་དང་འཇུག་པའི་ཁྱད་པར་མ་ཕྱེད་པ་དང། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྤྱོད་

區分釋名與運用之差別。即以菩薩相續之
རྒྱུད་ཀྱི་སྦྱིན་པའི་ཞ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་སོགས་ལ་འདིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཞ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པར་

此布施度等為慧度，故謂為「慧度」，
བྱེད་པས་ཤེར་ཕྱིན་ཞེས་པའི་སྒྲ་བཞད་དུ་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །དེས་ན་གཞུང་ཤེར་

有釋名之故矣。彼故，教典慧度者，
ཕྱིན་ནི། །ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་འབྱས་བུ་དང་བཅས་པ་གཙོ་བོར་གཏན་ལ་འབེབས་ pdf 074

即是以大乘之道與果，作為主要抉擇之
པའི་རྗེད་བྱེད་གཞུང་གི་ཚོགས་རྣམས་ཡིན་ལ། ལམ་ཤེར་ཕྱིན་ནི་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་ 020

諸能詮教典。道慧度者，證悟空性
པའི་ཤེས་རབ་དང། ཐབས་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོས་དངོས་སུ་ཟིན་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་

之勝慧，與方便大悲正式攝持之菩薩

P62

དཔའི་ཐུགས་རྒྱུད་ཀྱི་ལམ་རྣམས་སོ། །འབྲས་བུའི་ཤེས་ཕྱིན་ནི། སྔར་བཤད་པ་ལྟར་ 001
相續之諸道矣。果慧度者，如前所釋般，
ཁྱད་ཆོས་བཞིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་མཐར་ཕྱིན་པའི་ཡེ་ཤེས་སོ། །གཉིས་པ་ལ།
以四差別法而為差別之究竟本智矣。第二，
ལམ་སྤྱིའི་རྣམ་གཞག་དང་། སོ་སོའི་ངོ་བོ་ཉཊ་པའོ། །དང་པོ་ལ།། སྒོམ་དཔོན་
釋道總理論，與釋各別之本質矣。初者，列前位
སྤྱ་མའི་ལུགས་དགོད་པ་དང་། དེ་འཐད་མི་འཐད་དཔྱད་པ་དང་། རང་གི་ལུགས་
軌範師之軌則，分析彼為合不合理，與自宗
སོ། །དང་པོ་ནི། ཁ་ཅིག་ན་རེ་མཉམ་པ་གསུམ་ནི། དུས་གསུམ་ཀྱི་འཕགས་ 005
矣。初者。某者承許：三智者，抉擇三時
པ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱུད་ལ་བསྒྲིད་པར་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་སྤྲོ་གཏན་ལ་འབེབས་པ་
一切聖者之相續所生之總現證；
ཡིན་ལ། སྒྲོར་བཞི་དང་ཆོས་སྐུ་ནི་ལྟར་ཀྱི་རྒྱུན་གྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱའི་རྒྱུད་
四加行與法身者，開示現下《莊嚴論》所專為
ལ་བསྒྲིད་པར་བྱ་བའི་ལམ་ཙམ་སྟོན་པ་ཡིན་པས། སྤྲོ་དང་བྱེ་བྲག་དང་ཁྱབ་ཆ་རྒྱང་
調伏眾相續所生之唯道，故有總體各別、
ཡོད་པར་འདོད་ལ། ཡང་ཁ་ཅིག །མཉམ་གསུམ་ནི་རལ་གྲི་ཐང་ལ་བཞག་པ་
週遍大小也。又某者云：「三智者，如長劍置於平
དང་འདྲ་བས་ན་མཚམས་མེད་ལ། སྒྲོར་བཞི་དང་ཆོས་སྐུ་རལ་གྲི་ལག་ཏུ་བླངས་ 010
野上，故無界限；四加行與法身，如長劍已
པ་དང་འདྲ་བས་ན་མཚམས་བཞག་ཏུ་ཡོད་དོ་ཞེས་ཟེར་བ་ཡང། སྤྱ་མ་ལས་ཁྱད་
握手中，故有界限矣。」彼與前者無大
པར་ཆེར་མེད་ལ། ཡང་ཁ་ཅིག་མཉམ་པ་གསུམ་གྱི་སྐབས་ནི། ཐོས་བསམ་གྱིས་
差別也。又，某者云：「三智之階段者，主要
གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱ་བ་དེ་ཉིད་གཙོ་བོར་སྟོན་པ་ཡིན་ལ། སྒྲོར་བཞི་དང་ཆོས་
開示以聞思所抉擇者；四加行與

སྐུ་སྒོམ་བྱང་གིས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ།
法身，則開示修所生修持之道次第矣。」
།ཟེར་རྒྱུས་ཐོངས་པ་ཁ་ཅིག །སྒབས་དང་པོ་གསུམ་གྱིས་ལྟ་བ་སྟོན་ལ། བར་པ་ 015 pdf 075
某信口者主張：「前三段示見地，中間
བཞིས་བསྒོམ་པ་དང་སྤྱོད་པ་སྟོན། ཐ་མས་འབྲས་བུ་སྟོན་པར་འདོད་དོ། །ཡང་ཁ་ཅིག
四段示禪修與行持，末則示果位。」又某
།ལམ་རྒྱང་པའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས་རྣམ་མཁྱེན་ཆོགས་སྤྱོད་ཀྱི་གནས་སྐབས་
者以之為單獨道軌，云：「於資糧加行階
སུ་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་ཡིན་ལ། ལམ་ཤེས་ས་དང་པོ་ནས་དྲུག་པའི་བར་དང་།
段，相智為所修；道智則為於初地至六地之間，
གཉི་ཤེས་ས་བདུན་དང་། སྤྱོད་བཞི་དག་པ་ས་གསུམ་ལ་རིམ་ཅན་དུ་སྒོམ་ལ།
基智於七地，四加行於清淨三地；依序而禪修。
ཆོས་སྐུ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སར་སྐྱེད་ངོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། །ཡང་སློབ་དཔོན་ཆོས་ཀྱི་བཤེས་ 020
法身則於佛地生起矣。」又，<u>法友</u>軌範
གཉེན་ན་ར། སྐབས་གཉིས་པའི་སྐབས་ནས་བསྟན་པའི་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་དང་།
謂：「第二段所開示的聲聞道

P63

རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་དང་སྐབས་གསུམ་པ་དང་བཞི་པའི་སྐབས་ནས་བསྟན་ 001
與獨覺道，與第三段、第四段所開示的
པའི་ཐེག་པ་དམན་པའི་ལམ་རྣམས་རིམ་གྱིས་བསྐྱེད་ནས་དགྲ་བཅོམ་པའི་འབྲས་
小乘諸道，依序生起已，令羅漢果已
བུ་མངོན་དུ་བྱས་ཏེ་ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་སོམས་པར་ཞུགས་ནས། དེ་ལས་ལངས་ཏེ་
經現前，既等入於寂靜法界後，由彼起已，
སྐབས་དང་པོའི་སྐབས་ནས་བསྟན་པའི་སེམས་བསྐྱེད་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དང་།
第一段所開示之第一與第二發心，
སྐབས་བཞི་པའི་སྐབས་ནས་བསྟན་པའི་ཐར་པ་ཆ་མཐུན་རྒྱུད་ལ་བསྐྱེད་ཅིང་། ཐེག་ 005
第四段所開示之順解脫分，方在相續生起，

པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་འཇུག་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་ཟེར་ཏེ། །གཉིས་པ་ནི། དེ་
令進入大乘之道矣。」第二，安
དག་ཕལ་ཆེར་བཞག་པར་དཀའ་སྟེ། དུས་གསུམ་གྱི་འཕགས་པ་ལམ་ལེགས་དང་
立彼等，大致為困難也；三時之聖者，相續已
རྣམ་མཁྱེན་རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྲོང་བཞི་དང་ཆོས་སྐུ་རྒྱུད་ལ་མི་བསྒྲུབ་པ་
生道智與相智諸眾，相續未生四加行與法身者，
ནི་མི་སྲིད་ཅིང། འདིར་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ན་ཡང། འདི་ནི་དུས་གསུམ་གའི་ལམ་
未可能也。雖於此抉擇，此則開示三時之
བསྟན་པའོ། །འདི་ནི་ད་ལྟར་བ་འབའ་ཞིག་གི་ལམ་བསྟན་པའོ་ཞེས་སོ་སོར་ 010
道矣。謂「此者唯開示現在之道矣。」亦無
འབྱེད་པའི་ངེས་བྱེད་ཀྱི་ཚད་མ་རྩང་ཟད་ཀྱང་མེད་པའི་ཕྱིར་དང། དེ་ལས་གོ་ལྡོག་ pdf 076
絲毫別擇決定量之故。與彼相反也，
སྟེ་གཞན་གྱིས་ཁས་བླངས་ན་ཡང་གནོད་པ་བསྟན་པར་ཤེན་ཏུ་དཀའ་བའི་ཕྱིར་རོ།
雖他者承許，然極難示妨害之故矣。
།ལུགས་གཉིས་པ་ཡང་མི་འཐད་དེ། གང་ཟག་སྐྱེ་རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་ཀྱང་མངོན་པར་
第二軌則亦未合理也，不論誰之相續生起，
རྟོགས་པ་བརྒྱད་ལ་ས་མཚམས་ངེས་པར་བཞག་དགོས་ཏེ། གཞན་དུ་ན་དང་པོར་
定需於八現證安立界限也；若為他者，未知先
འདི་སྒོམ་ལ་དེའི་རྗེས་སུ་འདི་སྒོམ་པའི་ལམ་གྱི་ཚོ་རིམ་མི་ཤེས་པས། ལམ་ 015
修此項、隨後修此項之道次第，故
འཆད་པ་པོ་དང། ཉན་པ་པོ་ཀུན་རྨོངས་པར་འགྱུར་པའི་ཕྱིར་རོ། །ལུགས་
說道者與聽聞者將成愚昧之故矣。第三
གསུམ་པ་ནི། ཐོས་བསམ་གྱིས་གཞན་ཞིག་གཉེན་པོ་ཕབ་ནས། བསྒོམས་པས་
軌則者，以聞思抉擇他者後，在以禪修
ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚེ་དེ་དང་འབྲེལ་མེད་གཞན་ཞིག་བསྒོམ་པ་ནི། ཤིན་ཏུ་ཐ་ཚད་
進行修持時，係禪修與彼無關之他者，至極低劣
པ་ཡིན་ཏེ། རྟ་རྒྱུག་པ་ལ་དཀྱུས་ཀྱི་ས་བསྟན་ནས། རྒྱུགས་ས་གཞན་དུ་བྱེད་པ་ལྟར་
也；猶如賽馬，指示正式場地已卻在他處跑馬一般，

འབྲེལ་མེད་དུ་འགྱུར་རོ། །དེས་ན། ཐོས་བསམ་གྱིས་གང་གཏན་ལ་ཕབ་པ་དེ་ 020

將成無關矣。彼故，聞思所抉擇之某者，

ཉིད་བསྒོམས་པས་ཉམས་སུ་ལེན་དགོས་པ་ཡིན་ལ། གང་བསྒོམ་པར་བྱ་བའི་དོན་

即需以禪修修持彼也。其所禪修之彼義，

P64

དེ་ཉིད་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་མ་ཕབ་ན།་ བསྒོམ་པ་ཡིན་ཅི་ལོག་ཏུ་འགྱུར་བའི་ 001

如不曾以聞思抉擇過，則禪修將成顛倒之

ཕྱིར་རོ། གདོན་མི་ཟ་བར་དེ་གཉིས་བསྟན་བཅོས་ཀྱིས་ས་ོས་ོར་བསྟན་པ་དགོས་ན།

故矣。毫無疑問，若論典需各別開示彼二者，

སྐབས་ལྔག་མ་ལྟས་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་འབེབས་པ་སྟོན་ལ། དང་པོ་གསུམ་

則若承許後五段講述以聞思進行抉擇，前三

གྱིས་སྒོམས་པས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་སྟོན་པར་ཁས་ླངས་ན་ཡང། གནོད་པ་རྩང་

段講述以禪修進行修持，理應亦無絲

ཟད་ཀྱང་བསྟན་རྒྱུ་མེད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །སྦྱོར་བཞི་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་གང་ 005

毫可指出妨害之故矣。修持四加行之彼士夫，

ཟགས་དེས་སེམས་བསྒྲིད་ནས་སྒྲུབ་པའི་བར་ལ་སོགས་པ་ཉམས་སུ་མི་ལེན་ན། སྦྱོར་

若未修持由發心至禪觀之間等等，則

བཞི་ཉམས་སུ་ལེན་པར་འགལ་ལ།་ལེན་ན་ནི། སྐབས་དང་པོའི་སྐབས་ནས་

違修持四加行。若修持，則需如第一段內容

བསྟན་པ་ལྟར་ཉམས་སུ་ལེན་དགོས་པས། ཐོས་བསམ་དང་ཉམས་ལེན་གྱི་གཞུང་

所述般而修持。故將聞思與修持之教典各別

སོ་སོར་གཅོད་པ་ཤིན་ཏུ་མི་རིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདི་རྣམས་ལ་ཚོ་བ་གཉིར་ pdf 077

分開，為至極未合理故矣。於此諸項，尚不

ཚུགས་པ་མ་རྟེད་པའི་རྟགས་སུ་མི་ཆོ་ཏྲེ་ལ་པོ་སྟེ་སྟོང་ལ་ལེགས་པར་སྣང་ས་ 010

獲基礎了解，徵兆即是雖一生善學藏典，

པ་ཞིག་ཀྱང། དེ་གདོད་སྒྲུབ་པ་བྱེད་འདོད་སྐྱེས་པའི་ཚེ་ཉམས་ལེན་བྱས་པར་མིང་

方生欲求禪觀之時，即追隨於假名修持而

བཀྲགས་པའི་ཅི་ཡང་མི་ཤེས་པ་ཞིག་གི་རྗེས་སུ་འབྲང་བ་མང་བར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ།

任皆亦不通達者之後，見有諸多故矣。

།ཁོ་བ་རྩུང་ཟད་ཆགས་པ་རྣམས་ཀྱང་ཐོས་བསམ་བྱེད་པའི་ཚེ་ན་ཡང།　　ལམ་

雖諸略得了解者，即使於聞思之時，不生

བློའི་ངོ་བོར་མ་བསྒྲེད་པར་བློའི་དམིགས་པ་འབའ་ཞིག་ཏུ་བྱས་པའི་རྟགས་སུ་

起道為心之本質，而唯作為心之所緣。其徵兆

འཆད་པ་པོ་རྣམས་ཀྱང་འཆད་པས་ཡིད་སྐྱེ།　　ཉན་པ་པོ་རྣམས་ཀྱང་ཉན་པས་　　015

即是諸講者亦因講說而厭煩，諸聽者亦大多

ཕལ་ཆེར་ཡིད་སྐྱེ་བར་སྣང་བའི་ཕྱིར་རོ།　　།ལུགས་བཞི་པ་ནི།　　མི་འཐད་པ་རྟོགས་

因聽聞而厭煩，見有故矣。第四軌則者，未合理

པར་སླ་སྟེ།　　བསྟན་བཅོས་སྤྱིའི་རྣམ་གཞག་ཙམ་ཡང་མི་ཤེས་པར་གསལ་ལོ།།

則易知也，唯論典總理論亦未了解，可明知矣。

།ལུགས་ལྔ་པ་ནི།　　སྒོབ་དཔོན་གྱིས་སྡུད་འགྲེལ་དུ།　　དེ་རང་ལུགས་སུ་བཞག་པ་

第五軌則者，軌範於《攝論釋》，雖看似將彼

ལྟར་སྣང་ཡང།　　འགྲེལ་པ་དོན་གསལ་འདིར་དེ་ལ་དམིགས་ཕྱག་པའི་དགག་

立為自宗，然於此《明義釋》則徹底破彼，

པ་འོག་ནས་མཛད་པའི་ཕྱིར་རོ།　　།ཁོ་རིམས་ལ་ལོག་རྟོག་འགོག་པའི་ཚུལ་སྟོན་པ་　　020

後文將述故矣。不知開示依序滅倒妄之方，而

མ་ཁོ་བར་ལམ་གསུམ་བཀྲགས་པ་བར་སྟོན་པའི་གཞུང་ཞེས་འཆད་པ་དག་ཀྱང་སྣང་ངོ།།　།

謂：「開示施設三道之典也。」亦見有謂矣。

P65

ལུགས་ཐ་མ་དཔྱད་པར་བྱ་སྟེ།　　རྒྱུན་གྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་དེས་ངེས་པར་　　001

當析後軌也，若許：「莊嚴論所專為之彼

དམན་པའི་ལམ་སྟོན་དུ་བཀང་ནས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་དུ་འཇུག་དགོས་སོ་ཞེས་

所調，必定需先行低道，後方入大

འདོད་པ་ཡིན་ན།　　དབང་པོ་རྣུལ་པོ་འགའ་ཞིག་རྣམ་མཁྱེན་དུ་བགྲོད་པའི་ལམ་ཉི་

乘道矣。」雖有些許鈍根者，棄相智晉昇

བ་བོར་ནས་ལམ་རིང་བ་ལ་འཇུག་པ་ཡོད་ཀྱང། བསྟན་བཅོས་འདིའི་ཚེད་དུ་བྱ་བའི་ pdf 078
近道，而入於遠道；然此論所專為之所調，
གདུལ་བྱ་ལ་དེ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ལམ་ལ་རིམ་གྱིས་འཇུག 005
彼不可能之故矣。若就依序入三乘道之士夫
པའི་གང་ཟག་སྲིད་པའི་དབང་དུ་བྱེད་ན། ཐེག་པ་ཆེན་པོར་རིགས་རིས་པའི་གང་ཟག
則有可能而言，在開示大乘決定種姓士夫
གི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་སྟོན་པའི་སྐབས་སུ། དེ་དོར་ནས། འབྲེལ་མེད་གཞན་སྟོན་པ་མི་
道次第之階段，棄彼已而開示其他無關者，
རིགས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཡང་ཁ་ཅིག་སྐབས་དང་པོ་གསུམ་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གང་ཟག
未合理故矣。又依某者承許：「前三段開示大乘
གི་འཇུག་ཡུལ་སྟོན་པ་ཡིན་ལ། སྐབས་བར་པ་བཞིས་དེ་ལ་འཇུག་པའི་རྣལ་འབྱོར་
士夫之趨入境，中間四段開示趨入彼之瑜伽，
སྟོན་ཅིང། ཐ་མས་ཞུགས་པའི་འབྲས་བུ་སྟོན་པར་འདོད་བཞིན་དུ། གཞི་ཤེས་ཉན་ 010
末則開示已趨入之果。」而承許唯聲獨
རང་ཁོ་ན་དང། ལམ་ཤེས་སངས་རྒྱས་ལ་མེད་པར་འདོད་པ་ཡང་བསམ་པར་བྱ་
有基智、佛無道智；亦唯當思
བ་ཁོ་ནའོ། །གསུམ་པ་ནི། དགོས་འབྲེལ་གྱི་སྐབས་ནས་བསྟན་པ་ལྟར། མདོན་
考矣。第三，如必要相關階段所開示般，
པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀ་ཐོས་བསམ་གྱིས་བདེ་བླག་ཏུ་རྟོགས་པ་དགོས་པ་ཡིན་ལ།
以聞思而輕易證悟八現觀，即是必要性。
ཐོས་བསམ་གྱིས་དྲན་པའི་ཡུལ་དུ་བྱས་པ་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པས་ཉམས་སུ་བླངས་པ་
有宣謂以彼為所憶境，由聞思禪修彼而進行
ལས་ས་བཅུ་བགྲོད་པར་གསུངས་པས། སྐབས་བརྒྱད་ཀས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གང་ 015
修持，之後晉昇十地。故八段亦皆開示大乘
ཟག་གིས་ཐོས་བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱ་བའི་དོན་ཡང་བསྟན་ལ། ཐོས་
士夫以聞思所抉擇之義。

བསམ་གྱིས་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་དོན་དེ་ཉིད་བསྒོམས་པས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཡིན་པས།

禪修經聞思所抉擇之彼義，即是修持。

ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་ཡང་བརྒྱད་ཀས་བསྟན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །འགྲེལ་ཆེན་

故當知八段亦開示修持之方式。《大註》

དུ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་དང་གདམས་ངག་ལ་སོགས་པའི་སྒྲུབ་པའི་རང་བཞིན་

曰：「菩提心與教誡等等之禪觀自性，

གནས་སྐབས་བརྒྱད་ཀྱི་དབྱེ་བས་ཕྱེ་བ་ཐམས་ཅད། ཅེས་རྣམ་མཁྱེན་མཆོག་བྱེད་ཀྱི་ 020

八段分類所為之一切劃分。」將彼相智能表

ཚོས་བཅུ་པོ་དེ་ཉིད་ལམ་གྱི་གཞིར་བཟུང་ནས། དེ་ལ་གནས་སྐབས་བརྒྱད་མངོན་ pdf 079

十法作為道基，以八現觀之門將彼

P66

པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཕྱེ་བ་ཡིན་ལ་དེ་ཡང་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་སྒོ་ནས་དམ་ 001

劃分為八段。彼亦，為成辦發心門所

བཅས་པའི་དོན་དེ་ཉིད་སྒྲུབ་པའི་ཆེད་དུ་ལམ་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ལ། སྒྲུབ་པ་ཉམས་

發誓彼事之故而修持道，即安立而稱為

ལེན་ཅེས་རྣམ་པར་བཞག་ཅིང་། སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་སྔོན་དུ་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་འགྲོ་དགོས་

「禪觀修持」。於發心之前，需先有大悲，

ཤིང་། དེ་ལ་སྔོན་དུ་སྐབས་གསུམ་པར་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་བྱུག་

且於彼前時，需先學習第三段所抉擇之無常等

གི་ལམ་སྐྱེས་བུ་འབྲིང་གི་བསམ་པ་སྒྲུབ་བ་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་ཤིང་། དེ་ལ་བརྟེན་ 005

十六項之道，中士之心意。且賴於彼

ནས་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པས་ཀུན་ནས་བསླངས་ཤིང་། སྟོང་ཉིད་

而發起勝菩提心，以之為動機，且以空性

མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་མི་རྟག་སོགས་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་

現證慧所攝持之無常等現

པའི་ལམ་སྐབས་གཉིས་པའི་སྐབས་ནས་བསྟན་པ་དེ་ཉིད་ལ་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ཤེས་པ་

證道，彼即第二段內容所開示之聲聞道

དང།　དེ་བཞིན་དུ་རང་རྒྱལ་གྱི་ལམ་ཤེས་པའི་ཚུལ་ཡང་སྣང་བར་བྱ་ལ།　སྤྱིད་
智。同理，亦應配合獨覺道智之情形。
ཞིའི་མཐའ་འགོག་པའི་ལམ་གཉིས་ཀ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་མངོན་སུམ་དུ་ཤེས་པ་　010
菩薩現實通達滅有寂邊之二道，
ན།　བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་ཤེས་པ་ཞེས་བྱ་ཞིང་།　དེ་དག་ལ་ནན་ཏན་གྱིས་
故稱為「菩薩道智」；且以勤勉發起精進
བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་ལམ་ཡིན་པའི་སྒོ་ནས།　བསྟན་
將彼等作為差別之道。由彼門，名言上稱
པ་ཞེས་ཐ་སྙད་དུ་བྱའོ།　།བསྟན་པ་དེ་ཉིད་མཁྱེན་པ་གསུམ་གའི་རྣམ་པ་ཡོངས་སུ་
為「禪觀」矣。彼禪觀者，圓滿禪修三智之完整
རྫོགས་པར་སྒོམ་ཞིང་དེ་ཡང་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་གཉིས་གཟུང་དུ་སྦྱིལ་ནས་ཉོན་
形貌，且彼亦以安止與勝觀二者雙運，而能摧
མོངས་དང་རྣམ་རྟོག་འཇོམས་པར་བྱེད་པའི་རྣལ་འབྱོར་དེ་ཉིད་ལ་སྒྲོམ་བ་ཞེས་བྱ་ལ།　015
滅煩惱與妄念，彼瑜伽即被稱為「加行」也。
དེ་ཉིད་གནས་སྐབས་དང་སྒོམ་ཚུལ་གྱི་སྒོ་ནས་སྒྲོམ་བ་བཞིར་དབྱེའོ།　།སྒྲོམ་བ་དང་
以階段與禪修法之門劃分彼為四加行矣。與加行
ངོ་བོ་གཅིག་པའི་བསྟན་པ་ལ་བཞིར་དབྱེ་བ་ཡང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་ཉམས་སུ་　pdf 080
本質同一之禪觀，可劃分為四項，亦在修持大
ལེན་པ་ལ་བསམ་པ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་པ་སྟོན་དུ་བཏང་དགོས་ལ།　དེ་
乘道時，需先發精進於心意廣大。有賴
ལ་བརྟེན་ནས་སྒྲོམ་བ་ལགས་ལེན་རྒྱ་ཆེན་པོ་འབྱུང་ཞིང་།　བསམ་སྒྲོམ་རྒྱ་ཆེན་པོ་ལ་
於彼，可成廣大修持加行。且賴廣大心意
བརྟེན་ནས་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་རྒྱུད་ཆོག་གཙུ་ཆེན་པོ་གསོགས་ནུས་ལ།　དེ་ལྟར་ན་གདོན་　020
加行，即能累積相智因廣大資糧。若據彼，則毫
མི་བཏང་རྣམ་མཁྱེན་དུ་ངེས་པར་འབྱུང་ནུས་པས་བསྟན་པ་བཞིར་དབྱེ་ལ།　དེ་
無疑問，必能決定而出相智，故劃分為四禪觀。

P67

ལ་ཡང་། ཆེད་དུ་བྱ་བ་གསུམ་གྱི་དོན་དུ་དམིགས་པ་བཅུ་གཅིག་ལ་དམིགས་པ་ 001

彼亦，為三專為事之故，需先緣取十一

སྟོན་དུ་བཏང་དགོས་པས་སོ། །རིགས་སྦྱོང་ལམ་གྱི་སྐབས་དེར་ཞའདྲ་ཀྱང་།

所緣故矣。雖在彼加行道階段解釋種姓，

སེམས་བསྐྱེད་རྒྱུད་ལ་མ་སྐྱེས་པའི་གོང་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་སངས་པ་དགོས་ལ།

但在相續尚不生發心之前，需大乘種姓醒覺。

དེ་ལ་ཉན་ས་ནས་བཤད་པ་ལྟར་གྱི་རིགས་གང་དང་ལྡན་བརྟགས་པའི་ཐབས་དང་།

彼則據《聲聞地》所釋所具種姓觀察方便；與據

མདོ་རྒྱུན་དང་བྱང་ས་ནས་བཤད་པ་ལྟར་རིགས་སད་པའི་རྟགས་རྣམས་ཤེས་པར་བྱ་ 005

《經莊嚴》、《菩薩地》所釋種姓醒覺諸兆，

དགོས་པས། གདུལ་བྱ་བཀྲི་བའི་རིམ་པ་ལྟར་ན་སྐྱིང་རྗེ་ཆེན་པོ་ལ་འཇུག་པའི་སྔ་

需了知也。若據所調引領次第，在引入大悲之

རོལ་ནས་རིགས་ནས་འཇུག་དགོས་སོ། །སྒྲུབ་པའི་གདམས་དག་གི་སྐབས་སུ་དོན་

前時，需由種姓導引矣。在禪觀教誡階段，雖

ཚན་བཅུའི་ལྟོག་པ་ལས་མ་གསུངས་ཀྱང་། ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་ལམ་འབྲས་བུ་དང་བཅས་

除十項方面外不曾宣說，但需受取三乘之

པ་མ་ལུས་པའི་གདམས་ངག་ནོད་དགོས་ལ། ཚོགས་ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་སྟོང་པ་

不餘道果教誡。在資糧道階段已禪修空

ཉིད་ཀྱི་དོན་བསྒོམས་པས་དེ་སྐོམ་བྱང་དུ་གྱུར་པའི་ཐོག་མའི་ས་མཚམས་སྟྲོན་ལམ་ 010

性義，故彼成為修所生之最初界限，即講述

བསྟན་ལ། དེ་ལ་དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་གཉན་ཡོད་པ་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །

加行道。彼有其他特別必要性，後將釋也。

མདོར་བར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་རྣམས་ཇི་ལྟར་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་ཚུལ་ན་ལོག་སུ་

在如何修持現證之諸次第的方法，當另外

འཆད་པར་འགྱུར་བས་འདིར་དེ་ཙམ་ལས་མ་སྨྲོས་སོ། །གཉིས་པ་ལ། མཁྱེན་ pdf 081

說明，故在此唯前述外不贅述矣。第二分三：

པ་གསུམ་དང་སྦྱོར་བ་བཞི་དང་། ཆོས་ཀྱི་སྐུའོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་པོ་
三智、四加行與法身。初者有三項，其中初者
རྣམ་མཁྱེན་ལ། མཚན་ཉིད་ནི་སེམས་བསྐྱེད་ལ་སོགས་པའི་ཆོས་བཅུ་མངོན་སུམ་ 015
相智，性相：現證發心等十法之
གྱིས་རྟོགས་པ་མཐར་ཐུག་པའི་ཡེ་ཤེས་འདིའི་རྣམ་མཁྱེན་བདེན་གཉིས་མཁྱེན་པ་
究竟本智。此之相智，唯以通達二諦之
ཙམ་གྱི་སྒོ་ནས་བཞག་པ་ནི་སྒོབ་དཔོན་གྱི་བཞེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རང་གི་ཐོབ་བྱའི་
門而安立者，則非軌範之承許也；己之所得
རྣམ་མཁྱེན་དེའི་རྟོགས་བྱ་བསྟན་པ་ཉིད་ཀྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་སྟྲིའི་ལུས་ཏྲོ་
相智，必需是即由講述其所證，心境即出現
ཡུལ་དུ་འཆར་བ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །མཆོད་བྱ་ནི། རྣམ་ཀུན་མཁྱེན་ཉིད་
大乘總道軀幹。所表者，謂「即相遍智」也。
ཅེས་སོ། །མཚན་གཞི་ནི། སྟྲིར་དབྱེ་བའི་དབང་དུ་བྱས་ན། ཤེས་བྱའི་རྣམ་པ་ 020
事例者，依總體分類則有二，
ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དང་། རྒྱུ་འབྲས་གཡོ་བའི་དོན་བདུན་བཅུ་མངོན་སུམ་དུ་མཁྱེན་
通達所知一切形相、現實通達因果主分七十義
P68
པའི་ཡེ་ཤེས་གཉིས་ལས་འདིར་ནི་ཕྱི་མའོ། །ས་མཚམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ཁོ་ན་ན་ 001
之本智，此為後者。界限者，唯佛地有。
ཡོད་དོ། །གཉིས་པ་ལམ་ཤེས་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། རང་རྒྱུད་ལྡན་གྱི་གང་ཟག་
第二，道智。性相者，相續具已士夫彼
དེའི་རྒྱུད་ཀྱི་སྟོང་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་ཐེག་པ་ཆེན་
相續之現證空性慧所攝持之大乘
པོའི་གང་ཟག་གི་མངོན་པར་རྟོགས་པའོ། །ཁ་ཅིག །ལམ་གསུམ་བདེན་སྟོང་དུ་
士夫之現觀。某者承許：現證三道
མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ལམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དུ་འདོད་པ་མི་འཐད་དེ། 005
諦空之本智，即道智之性相。未合理也；

ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ལེས་པའི་ལམ་ལེས་ཀྱིས་མི་རྟག་སོགས་བཅུ་དྲུག་མངོན་སུམ་དུ་མ་
理應通達聲聞道道智不現證無常等
རྟོགས་པར་འགྱུར་ལ། དེ་ལྟ་བུང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ལེས་མཐོང་གིས་བལྟས་
十六項。若依彼，理應菩薩以智觀看見
ནས་འདའ་བར་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་མཐོང་ལམ་གྱི་དུས་ན་བསྒྲུབ་
後所超越之現觀，於大乘見道位時
པ་མི་རིགས་པར་ཐལ་བ་དང་། ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས་ཅན་རྣེས་སུ་བཟུང་བའི་ཚེད་ pdf 082
生起則未合理；理應為攝受聲聞種姓
དུ་ལམ་ལེས་གསུམ་གྱི་དང་པོ་བསྒོམ་པ་མ་ཡིན་པར་ཐལ་བ་དང་། མི་རྟག་སོགས་ 010
者而非禪修三道智之初項；如若
མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སྤྲོས་བྲལ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ཡིན་ན་ནི།
現證無常即能現證離戲，理應於
སྒོམ་ལམ་ན་བདེན་གཉིས་ངོ་བོ་ཐ་དད་དུ་འཛིན་པའི་དྲི་མ་ཟད་པར་སྣང་བ་ཡོད་
學道位時，已斷盡執二諦為本質相異之
པར་ཐལ་བ་དང་། མཉམ་རྗེས་ངོ་བོ་གཅིག་ཏུ་ཡོད་པར་ཐལ་པ་སོགས་སོ། །
執著污垢；理應等後本質為同一等等矣。
གཞན་ཡང་ལམ་ལེས་ལ་ཞི་བའི་མཐའ་འགོག་པའི་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་ལམ་ལེས་ཀྱིས་
另又，理應道智所攝遮滅寂靜邊之大悲心
བསྡུས་པ་མིད་པར་ཐལ་བ་དང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ཐུགས་རྗེའང་ཀྱི་དམིགས་ 015
不為道智所有；若菩薩相續之無緣大
པ་མིད་པའི་སྙིང་རྗེ་སྟོང་ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་མ་རྟོགས་ན། ལམ་ལེས་ལ་དེས་
悲亦不現證空性，則承許彼週遍
ཁྱབ་པར་འདོད་པ་ནི་མི་རིགས་པ་ཁོ་ནའོ། །མཚན་བྱ་ནི། ལམ་ལེས་ཉིད་ཅེས་
道智者唯是未合理也。所表者，謂「即道智」
སོ། །མཚན་གཞི་ནི། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ལེས་པའི་ལམ་ལེས་སོགས་སྟོང་ཉིད་
矣。事例者，通達聲聞道道智等現證

མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་ཐེག་ཆེན་འཕགས་པའི་མངོན་རྟོགས་

空性慧所攝持之大乘聖者之一切現觀。

མཐའ་དག་གོ། །ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་མཐོང་ལམ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་ 020

界限者，由大乘見道位直至佛地。

བར་དོ། །གསུམ་པ་གཞི་ཤེས་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། རང་རྒྱུད་ལྡན་གྱི་གང་ཟག་

第三，基智之性相者，相續具已士夫

P69

དེའི་རྒྱུད་ཀྱི་གང་ཟག་གི་བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་ 001

相續之現證補特伽羅無我慧所攝持之

པའི་ཡེ་ཤེས་གང་ཞིག་ཉན་ཐོས་པ་ཉིད་མངོན་རྟོགས་ཀྱི་རིགས་སུ་གནས་པའོ། །མཚན་

某本智而住於聲聞現觀之種類。所表者，

བྱ་ནི། དེ་ནས་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་ཅེས་སོ། །མཚན་གཞི་ནི། མི་རྟག་

謂「隨後即彼一切知」。事例者，一切

སོགས་བཅུ་དྲུག་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ཤིང་དེའི་རིགས་སུ་གནས་པ་མཐའ་དག་གོ །

現證無常等十六項且住於彼種類者。

གཞི་བདེན་སྟོང་སྤྲོས་བྲལ་དུ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་གཉེན་པོ་གཞི་ 005 pdf 083

在名言上，稱「現證基諦空離戲本智」為

ཤེས་ཞེས་ཐ་སྙད་འདོགས་པ་ནི། སྤྱོད་དཔོན་གྱི་འཁྲིལ་པ་ཆེ་ཆུང་གང་ན་ཡང་

「對治基智」者，在軌範之任何大小註解亦

མེད་དོ། །ས་མཚམས་ནི། འཕགས་པའི་གང་ཟག་མཐའ་དག་ལའོ། །

無矣。界限者，於一切聖者士夫。

གཉིས་པ་ལ་བཞིའི་དང་པོ་རྣམ་རྫོགས་སྤྲོར་བ་ལ། མཚན་ཉིད་ནི། མཉམ་གཞག་

第二，四項之初者，相圓加行之性相者，禪修

ཀྱི་རྣམ་པ་སྤྲོམ་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཐེག་ཆེན་གོམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་རོ། །

三智形相 *173* 之勝慧所攝持之菩薩瑜伽。

མཚོན་བྱ་ནི། རྣམ་ཀུན་མངོན་རྫོགས་རྟོགས་པ་དང་ཞེས་སོ། །དབྱེ་བ་ནི། མཉམ་ 010

所表者，謂「以及眾相最圓觀」。分類者，

གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་སྒོམ་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་བརྒྱ་དང་བདུན་ཐུ་རྟ་
禪修三智形相之菩薩瑜伽，有百又七
གསུམ་ཡོད་དོ། །ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཚོགས་ལམ་ནས་རྒྱུན་མཐའི་བར་དོ། །
三。界限者，由大乘資糧道至續流際。
གཉིས་པ་རྩེ་སྦྱོར་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། སྟོང་པ་ཉིད་ལ་དམིགས་པའི་སྒོམ་བྱང་གི་
第二，頂加行之性相者，緣空修所生
ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་སྒོ་ནས། མཉམ་པའི་རྣམ་པ་བསྒོམ་པ་རབ་ཏུ་གྱུར་བའི་
慧攝持之門禪修尊智形相已成最極之
སེམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་དོ། །མཆོག་བྱ་ནི། རྩེ་མོར་ཕྱིན་དང་ཞེས་སོ། །དབྱེ་བ་ 015
菩薩瑜伽。所表者，謂「到達於頂與」。分
བསྟན་ན་བཞི་དང་། རྒྱས་པར་ན་བརྒྱ་བདུན་ཐུ་རྟ་གསུམ་མོ། །ས་མཚམས་
類略有四☆，廣則百又七三。界限者，由大乘
ཐེག་ཆེན་གྱི་སྦྱོར་ལམ་དྲོད་ནས་ས་བཅུ་རྒྱུན་མཐའི་བར་དོ། །གསུམ་པ་མཐར་གྱིས་
加行道暖位至十地續流際。第三，漸次
སྦྱོར་བ་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། མཉམ་པ་གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་ལ་བརྟན་པ་ཐོབ་ཕྱིར་ཏེ་མ་
加行之性相者，為於三智形相得堅固之故而
གྱིས་སྒོམ་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་སེམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་དོ། །མཆོག་བྱ་ནི། མཐར་གྱིས་པ་
漸次禪修之勝慧所攝持之菩薩瑜伽。所表者，謂「漸次」。
ཞེས་སོ། །དབྱེ་བ་བཅུ་གསུམ་མོ། །ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་ཚོགས་ལམ་ནས་རྒྱུན་ 020
分類，有十三。界限者，由大乘資糧道
མཐའི་སྐྱ་ལོགས་པར་དོ། །བཞི་པ་སྐད་ཅིག་སྦྱོར་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། མཐར་གྱིས་
至續流際前分。第四，剎那加行之性相者，由
P70
སྦྱོར་བའི་སྟོབས་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་མཐར་ཐུག་གོ། །མཆོག་ 001 pdf 084
漸次加行之威力所出之菩薩究竟瑜伽。所
བྱ་ནི། སྐད་ཅིག་གཅིག་མངོན་རྫོགས་བྱང་ཆུབ་ཅེས་སོ། །དབྱེ་ན་བཞི། ས་
表者，謂「一剎那得圓菩提」。分類，

མཚམས་རྒྱུན་མཐའ་ཁོན་ན་ཡོད་དོ། །གསུམ་པ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ལ་མཚན་ཉིད་ནི།
有四。界限者，唯續流際有。第三，法身。
མཁྱེན་གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་བསྒོམ་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ཐོབ་པའི་འབྲས་བུ་མཐར་ཐུག་གོ།
性相者，以禪修三智形相之威力所得究竟果。
མཚོན་བྱ་ནི། ཆོས་ཀྱི་སྐུ་དང་ཞེས་སོ། །དབྱེ་ན་སྐུ་བཞིའོ། །ས་མཚམས་ 005
所表者，謂「以及法身」。分類，有四身。
སངས་རྒྱས་ཀྱི་ས་ཁོན་ན་ཡོད་དོ། །དེ་རྣམས་ཀྱི་གྲངས་བསྡུས་པ་ནི་དེ་རྣམས་
界限者，唯佛地有。彼等之數，歸納則謂「彼
བརྒྱད་ཅེས་སོ། །དེ་ལ་མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་གྲངས་ངེས་པའི་ཚུལ་ནི། ཐར་པ་
八項」矣。其中，三尊智數量決定之道理者，
ཙམ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དང་། ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཀུན་གྱིས་ཐོག་
唯希求解脫與希求一切智之眾士，初時
མར་ཤེས་པར་བྱ་ཞིང་། གཏན་ལ་དབབ་པར་བྱ་བའི་གཞི་འཕགས་པའི་བདེན་
所應通達、所抉擇之基，即是由四聖
པ་བཞི་མི་རྟག་སོགས་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་གི་སྒོ་ནས་བསྒོམ་པ་ན། ཉན་ཐོས་དང་རང་ 010
諦無常等十六形相之門而觀修，就能得
སངས་རྒྱས་རྣམས་ཀྱི་དབུ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པར་བྱེད་པ་ལ་ངེས་པར་དགོས་
聲聞與獨覺眾之阿羅漢果而言決定必需，
ཤིང་། དེ་ཙམ་གྱིས་དབུ་བཅོམ་པའི་འབྲས་བུ་ཐོབ་པར་བྱེད་ནུས་པ་དང་།
且唯以彼即能得阿羅漢果。
བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་ལམ་ཤེས་སྒོམ་པའི་སྔོན་དུ་རྣམ་པ་བཅུ་
菩薩眾於禪修道智之前時，亦必需先
དྲུག་བསྒོམ་པ་སྟོན་དུ་འགོ་དགོས་ཤིང་། དེ་ཡང་ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས་ཅན་རྗེས་
禪修十六形相；彼亦，應當攝受聲聞
སུ་བཟུང་བར་བྱ་བ་དང་། རང་ཉིད་འཁོར་བ་མཐའ་དག་ལ་ཡིད་འབྱུང་བསྐྱེད་ 015
種姓者、自己於整個輪迴能生厭離
པའི་ཕྱིར་ཏུ་གཞི་དེ་ལྟ་བུ་ཤེས་པ་དགོས་ཤིང་། མེད་ན་མ་འབྱུང་བ་དང་། བྱང་
之故，必需通達如彼基礎，若無則不出。
ཆུབ་སེམས་དཔས་རྣམ་མཁྱེན་དུ་བགྲོད་པའི་ལམ་ལེགས་པར་ཤེས་པ་ཞེས་པའི་ཐ་
得名言謂「菩薩善通達相智晉昇道。」

སྒྲུབ་འཐོབ་པ་དང།　འཇིག་རྟེན་མཐའ་དག་གི་དོན་སྒྲུབ་པ་ལ་ཐེག་པ་གསུམ་གྱི་
以及於成辦所有世間之事，必需通
ལམ་ཤེས་པ་དགོས་ཤིང་མེད་ན་མི་རྣམ་པ་དང་རིགས་ཅན་གསུམ་གཱ་ལ་ཆོས་　pdf 085
達三乘之道，若無則未能。對於三種
ཀྱི་འཁོར་ལོ་རྫོགས་པར་བསྐོར་བ་ལ་རྣམ་མཁྱེན་དེས་པར་དགོས་ཤིང་དེ་མེད་ན་མི་　020
姓者圓滿轉動法輪，定需相智，無彼則
རྣམ་པས།　འཕགས་པ་བཞིའི་བཞེད་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཚ་ནས་ཀྱང་།　མཁྱེན་པ་
未能。故由成辦四聖所允事方面，尊智亦數量
P70
གསུམ་དུ་གྲངས་ངེས་ལ།　ཐེག་པ་ཆེན་པོ་པས་ཉམས་སུ་ལྡང་བར་བྱ་བའི་མཁྱེན་པ་　001
決定為三。大乘者所修持之尊智，
ལ་ཡང་གསུམ་ངེས་པར་དགོས་ཤིང་དེ་ལས་མང་བ་མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།　།སློབ་
亦決定必需三者，未需較彼更多之故。
དཔོན་འཕགས་པས།　བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལམ་ཤེས་མཐོང་གིས་
若由聖者軌範釋菩薩以智觀見聲聞道已
བལྟས་ནས་འདའ་བའི་དོན་བཤད་པ་དང་།　ཐེག་པ་གསུམ་ཆར་འཐོབ་པའི་རྒྱུ་ཞེས་
而超越之義，與謂「能得三乘之原因」本頌等，
སོགས་ལས་ན།　གཞི་ཤེས་དང་ལམ་ཤེས་སོ་སོར་སྣྲི་བོ་ལ་མེད་པ་ལྟར་མངོན་ནོ།　།　005
可見似乎異生無基智與道智矣。
སྦྱོར་བ་བཞིའི་གྲངས་ངེས་པ་ནི།　ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པ་མ་ལུས་པ་
四加行之數量決定者，於摧滅不餘煩惱與
འཇོམས་པར་བྱེད་པ་ལ།　མཁྱེན་གསུམ་གྱི་རྣམ་པ་རྫོགས་པར་སྒོམ་དགོས་ལ།　དེ་
所知障，必需圓滿禪修三尊智之形相。彼亦
ལ་ཡང་གོམས་པ་དབང་གྱུར་ཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་དང།　གོམས་པ་རབ་ཀྱི་མཐར་ཕྱིན་
可納為：為串習能得自在、串習達到上等究
པའི་སྒོམ་ཚུལ་གཉིས་སུ་འདུས་པས།　སྦྱོར་བ་དང་པོ་གཉིས་དང་།　ཆོས་ཐམས་
竟之二類禪修法，故為前二加行。在能正式
ཅད་སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་ལ་མངོན་པར་རྫོགས་པ་བྱང་ཆུབ་པའི་ཆོས་སྐུ་དངོས་སུ་ཐོབ་　010
得到一剎那間萬法增上圓滿菩提之法身

པར་བྱེད་པ་ལ། དེའི་སྦྱོར་བའི་སྐབས་སུ་མི་རྟག་པ་ལྟ་བུ་གཅིག་ཡིད་ལ་བྱས་པ་
方面，必需在彼加行階段，作意於例如無常
ན། གཞན་རྣམས་ཡིད་ལ་བྱེད་པའི་རྩོལ་བ་མི་དགོས་པར། མཐྱོན་གསུམ་གྱི་
一項時，即可未需勤力而作意諸他項，三尊智
རྣམ་པ་མཐའ་དག་ཡིད་ཡུལ་དུ་འཆར་བ་དགོས་ལ། དེ་ལ་སྔོན་དུ་རྩོལ་བས་རིམ་
之所有形相即於意境出現，彼則需於前時，以
ཅན་དུ་གོམས་པར་བྱེད་པ་དགོས་པས་བརྟན་པ་ཐོབ་པའི་ཡན་ལག་སྦྱོར་བ་ཕྱི་མ་
勤力次第串習，係得堅固之支分，故定為後
གཉིས་སུ་རིས་པས་སྦྱོར་བ་བཞིར་རིས་སོ། །དེའི་འབྲས་བུ་མཐར་ཐུག་པ་ 015 pdf 086
二加行。故加行決定為四矣。彼之究竟果，稱
ལ་ཚོས་ཀྱི་སྐུ་ཞེས་བྱའོ། །མངོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་ཀྱི་གོ་རིམས་རིས་པ་ནི།
為「法身」矣。八現觀之次第決定者，
འགྲེལ་ཆེན་གྱི་ཚོས་སྐྱེའི་མཚམས་སྦྱར་དུ། གང་གི་ཚེ་སྦྱངས་གསོལ་ཡེ་ཤེས་ཐ་
《大註》第八段法身銜接詞釋曰：「『某時，已極
རྣམ་པར་སྦྱངས་པ་ལ་སོགས་པའི་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཇི་སྐད་དུ་བཤད་པའི་
斷所有諂誑等等之作意眾，依詞句所
རིམ་གྱིས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་ལ་ཚོས་ཐམས་ཅད་སྒྱུ་མ་དང་འདྲ་བ་
解釋之次第，於萬法如幻以一切相智
ཉིད་དུ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྗེས་སུ་རིག་པར་བྱེད་པ་དང་། ལམ་ 020
隨後理解此慧度，且以道
ཀྱི་རྣམ་པ་ཤེས་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྣམ་པར་དཔྱོད་པ་དང་། ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་
相智予以細分析，且以一切知而
P72
ཀྱིས་འཇུག་པ་དང་། རྣམ་པ་ཀུན་མངོན་པར་རྫོགས་པར་རྟོགས་པས་རྟོགས་པར་ 001
趨入，以眾相最圓觀而行證悟，
བྱེད་པ་དང་། རྩེ་མོའི་མངོན་པར་རྟོགས་པས་སེམས་པ་དང་། མཐར་
以頂現觀而思惟，
ཀྱིས་པའི་མངོན་པར་རྟོགས་པས་འཇལ་བ་དང་། སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་པའི་མངོན་
以漸次現觀而量取，以一剎那現觀

པར་རྟོགས་པས་ཉེ་བར་རྟོགས་པར་འགྱུར་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་སྐུ་མངོན་པར་རྫོགས་
而成近證悟，且得法身增上圓滿
པར་བྱང་ཆུབ་པས་ཀྱང་བསྒོམ་པར་འགྱུར་བ་དེའི་ཚེ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འདི་ལ་ 005
菩提，故雖為禪修之彼時，此位菩薩
ཆོས་ཀྱི་སྐུའི་ངང་བཞིན་གྱི་ཡོན་ཏན་ཐམས་ཅད་དང་། ལོངས་སྤྱོད་རྫོགས་པའི་
全體圓滿獲得法身自性之所有功德、圓
སྐུའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཞིང་དང་། སྤྲུལ་པའི་སྐུའི་ངང་གི་ངོ་བོ་
滿受用身性相之佛剎、化身自己
སངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོས་བླ་ན་མེད་པ་འཕྲིན་ལས་དང་བཅས་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་རྣམས་
本質-佛之無上法且伴隨事業，將
དཀའ་བར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེས་བྱ་ན་ཚིག་གི་དོན་ཡིན་ནོ་ཞེས་བཤད་པས།
未為困難矣。』是詞句之義矣。」
མཁྱེན་པ་གསུམ་ནི་བཤད་པའི་རིམ་པ་ཡིན་ལ། འདིར་བཤད་པ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་པོ་ 010
故三尊智者，為解釋次第；此處所釋者，
པའི་གང་ཟག་གི་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་རིམ་པ་བཤད་པ་ཡིན་པས་ཐོག་མར་རྣམ་པ་
釋大乘士夫之修持次第故；首先當
བཅུ་དྲུག་བསྒོམ་པ་སྟོན་དུ་འབྱོ་ཞིང་། དེ་ནས་ལམ་ཤེས་སྐྱེ་ལ། དེའི་རྗེས་སུ་
禪修十六形相，其後生道智，其後將
ཆོས་བཅུ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་འགྱུར་བས་སོ། །སྦྱོར་བ་དང་པོ་གཉིས་ཀྱང་ pdf 087
現證十法故矣。初、二加行亦為生起次第，
སྐྱེ་རིམ་དང་ཕྱི་མ་གཉིས་ཀྱང་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་ཡིན་ནོ། །སྦྱོར་བ་དང་པོ་དང་གསུམ་
後二項亦為生起次第矣。初、三加行，亦為生起
པ་ཡང་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་དང་། མཁྱེན་གསུམ་དང་སྦྱོར་བཞི་ནི་བཤད་པའི་རིམ་ 015
次第*(有誤，初、四則可)*；三尊智與四加行者，係解釋
པའོ། །མངོན་པར་རྟོགས་པ་བརྒྱད་དུ་ངེས་པ་ནི་སྦྱོར་བ་བཞིས་བསྒོམ་པར་བྱ་བ་
次第。現觀決定為八者，四加行所禪修者
ནི། མཁྱེན་པ་གསུམ་གྱི་རྣམ་པར་ངེས་ལ། དེ་སྒོམ་ཚུལ་སྦྱོར་བ་བཞིར་ངེས་
決定為三尊智之形相，彼禪修法加行則決定
ཤིང་། འབྲས་བུ་ཆོས་སྐུར་ངེས་པའོ། །གཉིས་པ་རྒྱས་བཤད་ལ། མཁྱེན་པ་
為四，果位決定為法身。第二，廣釋分三：

གསུམ་གྱི་ལུས་བཞད་པ་དང་། སྒྲོར་བ་བཞིའི་ལུས་བཞད་པ་དང་། ཆོས་སྐུའི་
釋三尊智之身軀、釋四加行之身軀與釋法身之
ལུས་བཞད་པའོ། །དང་པོ་ལ། རྣམ་མཁྱེན་གྱི་ལུས་དང་ལམ་ཤེས་ཀྱི་ལུས་དང་། 020
身軀。初者分三：釋相智之身軀、道智之身軀、
གཞི་ཤེས་ཀྱི་ལུས་བཞད་པའོ། །དང་པོ་ལ། ཆོས་བཅུའི་རང་བཞིན། དེས་
基智之身軀。初者分四：釋十法之自性、
P73
རྣམ་མཁྱེན་མཚོན་ཚུལ། གོ་རིམས་ངེས་པ། བསྟན་བཞད་སྒྲུབ་བའོ། །དང་ 001
彼表相智道理、次第決定、述釋配合。
པོ་ལ། བསམ་པ་དམ་བཅའ་དང་། དེའི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་སྟོན་པ་གདམས་
初者分三：心意立誓、指示成辦彼事之方便即為教
ངག་དང་། དམ་བཅའི་དོན་སྒྲུབ་བྱེད་ཀྱི་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ཐེག་ཆེན་སེམས་
誡、能成辦所立誓事者即為禪修。初者大乘發心，
བསྐྱེད་ལ་མཚན་ཉིད་ནི་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །མཚོན་བྱ་ནི། སེམས་བསྐྱེད་པ་དང་།
將再說明其性相。所表者，「發心以及」。分類
དབྱེ་བ་ནི་ཉི་ཤུ་གཉིས་སོ། །ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཚོགས་ལམ་ཆུང་ངུ་ནས་ 005
有廿二。界限者，由大乘下品資糧道至
སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་བར་རོ། །གཉིས་པ་ནི། མཚན་ཉིད་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་
佛地。第二，性相者，對於能得大乘發心所專為
ཀྱི་ཆེད་དུ་གཉེར་བྱ་ཐོག་པའི་ཐབས་མ་ནོར་བར་འདོམས་པའི་རྗེད་བྱེད་དོ། །མཚོན་
希求之方便不錯誤而進行教誡之能詮。所表者，
བྱ་ཐེག་ཆེན་གྱི་གདམས་ངག་དང་། དབྱེ་ན་བཅུའོ། །ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་
大乘之「教誡」。分類有十。界限者，由
ཚོགས་ལམ་དུ་མ་ཞུགས་པའི་སྔ་རོལ་ནས་ཀྱང་ཡོད་ཅིང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་བར་ pdf 088
尚不入大乘資糧道之前時亦有，且直至佛地
ཡོད་ལ། འདིར་བསྟན་པའི་གཙོ་བོ་ནི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་གསུང་རོ། །གསུམ་པ་ལ། 010
有矣，此處主要所述則為佛語。第三分二：
སྒོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་སྒོམ་བྱང་གི་བསྒྲུབ་པ་ཐོག་མ་ངོས་བཟུང་བ་དང་། བསྒྲུབ་པ་སྤྱིའི་
認定證空修慧之最初禪修、禪修總

རྣམ་གཞག་གོ། །དང་པོ་ཐེག་ཆེན་དེས་འབྱེད་ཡན་ལག་གི་མཚན་ཉིད། ཐར་པ་ཆ་
理論。初者，大乘抉擇支*加行道*之性相者，於順解脫
མཐུན་ཀྱི་རྗེས་སུ་སྐྱེས་པའི་ཐེག་ཆེན་ཀྱི་མངོན་རྟོགས་གང་མོས་སྤྱོད་ཀྱི་སས་བསྡུས་
分*資糧道*後所生起之大乘某現觀，為勝解行地*異生地*所攝者
པའོ། །དབྱེ་ན་རྣམ་བཞི་དང་། གཉིས་པ་ལ། སྒྲུབ་པའི་རྟེན་དང་། བརྟེན་
也。分類，有四項。第二分二：禪修所依、能依
པ་བསྒྲུབ་པའོ། །དང་པོ་ཐེག་ཆེན་བསྒྲུབ་པ་ཡི་ནི་རྟེན་དུ་གྱུར་པའི་ཚོས་ཀྱི་དབྱིངས་ 015
禪修。初者，作為大乘禪修之所依，即住法界
ཀྱི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པའི་རིགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། ཚོས་དབྱིངས་གང་ཞེག ཐེག་
自性之種姓，其性相為：法界某者，作為大乘禪修
ཆེན་སྒྲུབ་པའི་རྟེན་གཞི་བྱེད་པ། བརྟེན་ཚོས་ཀྱི་སྐོར་ནས་དབྱེ་ན། འདིར་སྨོས་བཏུ་གསུམ་
之所依基。由所依法之方式分類，則有此處所說
དང་ཐེག་ཆེན་ཀྱི་ཚོགས་ལམ་མོ། །ས་མཚམས་འདིར་དངོས་སུ་བསྟན་
十三項，及大乘資糧道。界限者，此處正述者
པ་དྲོད་ནས་དང་། སྤྱིར་ཚོགས་ལམ་ནས་རྒྱུན་མཐའི་བར་དོ། །གཉིས་པ་ལ།
由暖位，一般則由資糧道直至續流際。#第二
སྒྲུབ་པའི་དམིགས་པ་དང་། ཆེད་དུ་བྱ་བ་དང་། སྒྲུབ་པའི་དབྱེ་བའོ། །དང་ 020
分三：禪修所緣、所專為、禪修之分類。初者，
པོ་དེའི་མཚན་ཉིད་ནི། སྒྲུབ་པས་སྤོང་འདོགས་བཅད་པར་བྱ་བའི་གཞིའོ། །མཚོན་
其性相者，以禪修進行排除增益時之基礎。所表
P74
བྱ་དམིགས་པ་དག་དང་། དབྱེ་ན་བཅུ་གཅིག་གོ །གཉིས་པ་ལ་མཚན་ཉིད་ནི། 001
者，「諸種所緣」。分類，有十一。第二，性相者，
གང་གི་ཆེད་དུ་བསྒྲུབ་པ་ལ་འཇུག་པའི་འབྲས་བུ་མཐར་ཐུག །དབྱེ་ན་ཆེན་པོ་
專門為彼之故而趨入禪修後所得究竟果。分類，
གསུམ། ས་མཚམས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའོ། །གཉིས་པ་ལ། ཐེག་ཆེན་སྒྲུབ་
有三大。界限者，佛地。第三，大乘禪修
པའི་མཚན་ཉིད་ནི། ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་ལ་བརྟེན་ནས་ཆེན་པོ་གསུམ་སྒྲུབ་པའི་
之性相為：依賴大乘發心後成辦三大之所行

བྱ་བའོ། །གོ་ཆའི་སྒྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ཕར་ཕྱིན་རེ་རེའི་ནང་དུ་བྱུག་བྱུག་ཚང་བར་ 005
事。披甲禪修之性相為：於一一度之中齊攝
བསྡུས་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་བྱང་སེམས་ཀྱི་བྱ་བའོ། །དབྱེ་ན་དྲུག pdf 089
六六而修持之菩薩事。分類，有六。界限者，
ཐེག་ཆེན་ཀྱི་ཚོགས་ལམ་ནས་རྒྱུན་མཐའི་བར་དོ། །འཇུག་པའི་བྱ་བའི་སྒྲུབ་པའི་
由大乘資糧道直至續流際。趨入事禪修
མཚན་ཉིད་ནི། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ཆོས་ཅི་རིགས་པ་སྡུད་བ་གཅོ་བོར་
之性相為：以任何類大乘因果法作為加行主分
བྱུང་བའི་སྒོ་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་བྱ་བའོ། །དབྱེ་ན་དགུ །ས་མཚམས་མོས་སྒྲུང་
而修持之事。分類，有九。界限者，由勝解
ཀྱི་ས་ནས་རྒྱུན་མཐའི་བར་དོ། །ཚོགས་ཀྱི་སྒྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་ནི། རང་འབྲས་ 010
行地*加行道*直至續流際。資糧禪修之性相為：直接能
བྱང་ཆེན་དངོས་སུ་འབྱིན་པའི་བྱ་བའོ། །དབྱེ་ན་བཅུ་བདུན། ས་མཚམས་ཆོས་
給己果大菩提*聖道*之事。分類，有十七。界限者，
མཆོག་ཆེན་པོ་ནས་རྒྱུན་མཐའ་བར་དོ། །དེས་པར་འབྱུང་བའི་སྒྲུབ་པའི་མཚན་ཉིད་
由上品世第一法直至續流際。定出禪修之性
ནི་རྣམ་མཁྱེན་དུ་གདོན་མི་ཟ་བར་ངེས་པར་འབྱིན་པའི་དགའ་སའི་རྣལ་འབྱོར། དབྱེ་
相為：無疑定給相智之淨地瑜伽。分類，有八。
ན་བརྒྱད། ས་མཚམས་དགའ་བ་ས་གསུམ་ནའོ། །བཅས་རྣམས་ཞེས་པ་བཅུ་པོ་
界限者，於三清淨地有。所謂「諸項」，義為
དེར་འདུས་པའི་དོན་ཏོ། །གཉིས་པ་ནི། རྒྱུས་འབྲས་བུ་མཚོན་པའི་ཚུལ་ལ་ཡང་ 015
納於彼十項。第二，雖亦有略略解釋以
ཐུང་ཟད་དུ་ཡོད་ཀྱང་། སྒོ་བ་དཔོན་གྱི་བཞད་པ་ནི། འགྲེལ་ཆེན་དུ། ཡུལ་
因表果道理，然軌範之承許則於《大註》中
གྱིས་ཡུལ་ཅན་མཚོན་པར་ཤེན་ཏུ་གསལ་ཏེ། དེའི་དགོས་པ་ཡང་དོན་དུ་གཉིར་
明白係以對境表有境也；謂曰：「彼必要
བྱའི་རྣམ་མཁྱེན་དེའི་རང་བཞིན་ནི། ཆོས་བཅུ་པོ་འདི་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའོ་
性亦所希求相智之自性者，現證此
ཞེས་བཤད་པ་ན། དེ་རྟོགས་པའི་ཚུལ་ཡང་དང་པོར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་
十法矣。」係釋曰：彼證悟之方，亦於初

བསྒྲིད་དེ། བསྒྲུབ་པ་བཞིའི་རིམ་པས་ཉམས་སུ་མྱོང་ནས་མཐར་ཆེན་པོ་གསུམ་ 020
時發殊勝菩提心後，以四禪修次第領受已，
མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པར་བསྟན་པས། རྣམ་མཁྱེན་དེ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་བྱ་
末則三大現前，故唯講述能現證彼相智
P75
བའི་ཆོས་བཅུ་པོ་བསྟན་པ་ཙམ་གྱིས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་སྤྱིའི་ལུས་ཟློ་ཡུལ་དུ་ pdf 090
之十法，以故大乘總道身軀即出現於心境，
ཤར་ནས། ཐོབ་བྱའི་འབྲས་བུའི་རང་བཞིན་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་
隨後知所得果之自性，係為彼之故。第三，
པ་ནི། དགོས་པའི་དབང་གིས་སྐྲབ་པའི་རྟེན་བར་དུ་བསྟན་ཡང། སྐྱེ་རིམ་གྱི་
雖因必要而於中間第四法述禪修所依，然若就生起
དབང་དུ་བྱས་ན་དང་པོར་རིགས་སད་དེ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད།
次第而言，初為種姓醒覺，後發殊勝菩提心、
སྐྲབ་པའི་གདམས་ངག་ཉན། གདམས་པའི་དོན་ཉམས་སུ་ལྡངས་པས་སྟོང་ཉིད་ལ་ 005
聽聞禪修教誡、實修教誡義所詮，故相續生出
དམིགས་པའི་སྐོམ་བྱང་གི་བསྒྲུབ་པ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་ལ། དེ་ཡང་དམིགས་པ་བཅུ་
緣空性之修慧禪修加行道。彼亦緣取十一
གཅིག་ལ་དམིགས་ཤིང་། ཆེད་དུ་བྱ་བ་ཆེན་པོ་གསུམ་གྱི་ཆེད་དུ་ཡིན་ལ། ཉམས་
所緣，且係為了所專為三大之故。
སུ་ལེན་པའི་རིམ་པ་ཡང་བསྒྲུབ་པ་བཞིའི་རིམ་པས་ཉམས་སུ་ལྡངས་པས། ཆོས་
修持之次第亦以四禪修次第而修持，
བཅུ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་རྣམ་མཁྱེན་ཐོབ་པར་འགྱུར་བ་ཡིན་ནོ། །བཞི་བ་ནི།
故將得現證十法之相智。第四，
རྟེན་གྱི་གང་ཟག་ཐུབ་པའི་མངོན་རྟོགས་རྣམ་ཀུན་མཁྱེན་པ་ཉིད་དོ། །གཉིས་པ་ལ། 010
所依士夫能者之現觀，即是相遍智矣。第二
ཆོས་བཅུ་གཅིག་གིས་ལམ་ཤེས་མཚོན་པ་དང་། བསྟན་བཤད་སྦྱར་བའོ། །དང་
分二：十一法表道智、述釋配合。初者
པོ་ལ། ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཡན་ལག་དང་། ཡན་ལག་ཅན་གྱི་ལམ་ཤེས་སོ། །དང་
分二：道智之支分 5–1、具支分之道智 10。初者，

པོ་ནི། ལམ་ཤེས་སྒྲིབ་བའི་རྟེན་གེགས་དང་བྲལ་བ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་
生道智所依遠離阻礙 *1*，如來自性之
རང་བཞིན་གྱི་འོད་ཀྱིས། འདོད་གཟུགས་ཀྱི་ལྷའི་རྣམ་སྨིན་གྱི་འོད་མོག་མོག་པོར་
毫光，令欲色天異熟之毫光成為晦暗，
བྱེད་པས་ང་རྒྱལ་སེལ་བ་དང་། ལ་སོགས་པས་ལྷན་ཅིག་བྱེད་ཀྱིན་སེམས་བསྐྱེད་དང་། 015
故除我慢；「等」者，以俱有緣發心、因種姓，
རྒྱུ་རིགས་དང་། རང་བཞིན་དང་བྱེད་ལས་རྣམས་ཀྱིས་ལམ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུ་དང་ངོ་བོ་
與自性以及作用諸項解釋道智之因 *3*、本質
དང་འབྲས་བུ་རྣམས་བཤད་དོ། །གཉིས་པ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་པོ། སློབ་མ་ཉན་ཐོས་
與果諸項。第二分三，初者，「弟子」，通達
ཀྱི་ལམ་ཤེས་པའི་ལམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཁྱད་ཆོས་གསུམ་གྱིས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་
聲聞道道智之性相：以三特別法而為特別
པའི་མི་རྟག་སོགས་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་གང་ཞེག pdf 091
之無常等某現證者，為攝受聲聞種姓者而
སུ་བརྟུང་བའི་ཆེད་དུ་ཤེས་པར་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་སོ། །གཉིས་པ་བས་རྒྱའི་ལམ་ 020
通達之現觀。第二，「麟喻道」，通達獨
རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་ལམ་ཤེས་པའི་ལམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་གཞན་འདྲ་བ་ལ། གཟུང་
覺道道智之性相，其他皆同，謂「證所取
P76
བྱ་ཕྱི་རོལ་དོན་གྱིས་དབེན་པར་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཞེས་པ་དང་། རང་སངས་རྒྱས་
遠離外義智」，與「為攝受獨覺
ཀྱི་རིགས་ཅན་རྣམས་སུ་བརྟུང་བའི་ཆེད་དུ་ཞེས་སོ། །གསུམ་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་
種姓者」。第三，菩薩道智分二*見道、修道*，初者，
ལམ་ཤེས་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་འདི་དང་གཞན་པའི་ཡོན་ཏན་གྱི་ཕན་ཡོན་ཆེ་བ་ཐེག་
此與其他之功德，其大利德即為大乘
པ་ཆེན་པོའི་མཐོང་བའི་ལམ་གྱི་མཚན་ཉིད་སྟིང་ཞེ་གཉིས་ཀའི་མཐར་འགོག་བྱེད་ཀྱི་
見道，其性相：係能滅有寂二邊之諦
བདེན་པ་མངོན་རྟོགས་སོ། །གཉིས་པ་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་ཐེག་ཆེན་སྒོམ་ལམ་གྱི་ 005
現觀矣。第二分二，初者，大乘修道作用

བྱེད་པའི་མཚན་ཉིད་དེ་བསྒོམས་སྟོབས་ཀྱིས་ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན་ནོ། །གཉིས་པ་ལ།
之性相：於彼觀修力所得之利德。第二，
ཟག་བཅས་སྒོམ་ལམ་དང་། ཟག་མེད་སྒོམ་ལམ་མོ། །དང་པོ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་
有漏修道與無漏修道。初者分三，其中初者，
པོ། མོས་པ་སྒོམ་ལམ་གྱི་མཚན་ཉིད་ཡུམ་དོན་གསུམ་གྱི་འབྱུང་གནས་སུ་ཡིད་
勝解修道之性相：相信佛母為三事泉源之
ཆེས་པའི་རྗེས་ལ་མངོན་རྟོགས་སོ། །ས་མཚམས་དང་པོ་ནས་བཅུ་བའི་བར་དོ། །
(大乘)隨現觀；界限，由初地直至十地；分類，
དབྱེ་ན་ཉིར་བདུན། དེའི་ཕན་ཡོན། བསྟོད་དང་བཀུར་དང་བསྟུགས་པ་གསུམ་ནི། 010
有廿七；其利德即讚歎、承事與受讚三項者，
སངས་རྒྱས་དང་བྱང་སེམས་གོང་མ་རྣམས་མོས་པ་གསུམ་སྒོམ་པའི་བྱང་སེམས་ལ་
諸佛與上賢菩薩於禪修三勝解之菩薩，由彼分
ཆ་དེ་ནས་ཐུགས་དབྱེས་པའི་ཆ་དང་དངོས་གནས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་བརྗོད་པའི་ཆ་གང་
而尊意歡欣部分，與諷頌實際功德部分任何
རུང་ངོ། །གཉིས་པ་བསྟོ་བ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བླ་ན་མེད་པའི་སྒོམ་ལམ་གྱི་མཚན་ཉིད། །
者矣。第二，迴向無上作意修道之性相：
རང་གཞན་གྱི་དགེ་རྩ་རྗོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་སྐྱེ་བར་བྱེད་པའི་ཟག་ pdf 092
能將自他善根轉為圓滿菩提支(因)之
པ་དང་བཅས་པའི་ཐེག་ཆེན་གྱི་རྗེས་ལ་མངོན་རྟོགས། དབྱེ་ན་བཅུ་གཉིས། ས་མཚམས་ 015
有漏大乘隨現觀；分類，有十二；界限，
སྔ་མ་བཞིན་ནོ། །གསུམ་པ་རྗེས་སུ་ཡི་རང་བ་ཡིད་ལ་བྱེད་པ་བླ་ན་མེད་པའི་སྒོམ་
如前。第三，隨喜無上作意修道
ལམ་གྱི་མཚན་ཉིད་རང་གཞན་གྱི་དགེ་བ་ལ་མངོན་པར་དགའ་བ། ཟག་པ་དང་
之性相：增上喜悅自他善行之有漏
བཅས་པའི་ཐེག་ཆེན་གྱི་རྗེས་ལ་མངོན་རྟོགས་སོ། །དབྱེ་ན་གཉིས། ས་མཚམས་
大乘隨現觀；分類，有二；界限，如前矣。
སྔོན་བཞིན་ནོ། །གཉིས་པ་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ། བསྒྲུབ་པ་སྒོམ་ལམ་གྱི་མཚན་
第二分二，初者，禪修修道之性相：
ཉིད་ཟག་པ་མེད་པའི་ཐེག་ཆེན་གྱི་རྗེས་ལ་མངོན་རྟོགས་གང་། རྟོགས་པ་མཐར་ 020
某無漏大乘隨現觀，能安立究竟證德之

ཐུགས་པའི་ལག་ཏུས་འཇོག་བྱེད། དབྱེ་ན་ལྔ། གཉིས་པ་ཤིན་ཏུ་རྣམ་པར་དག་པ་
成效；分類，有五。第二，稱為最極純淨
P77
ཞེས་བྱ་བའི་སྒོམ་པའི་ལམ་གྱི་མཚན་ཉིད། དེ་གང་སྤྱངས་པ་མཐར་ཐུག་པའི་ལག་
修道之性相：某彼者，能安立究竟斷德之成
ཏུས་འཇོག་བྱེད། དབྱེ་ན་དགུ། གཉིས་ཀའི་ས་མཚམས་ས་དང་པོ་ནས་བཅུ་པའི་
效；分類，有九；二者之界限，由初地
བར་དོ། །གཉིས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པ་མཁས་རྣམས་ཀྱི་
直至十地。第二，善巧菩薩聖眾士之現觀
མངོན་རྟོགས་ལམ་ཞེས་ཉིད་ནི་དེ་འདྲར་བཤད་དོ། །ལམ་ཞེས་ཡུལ་གྱི་སྒོ་ནས་
道智者，即釋為如彼矣。由對境門與
དང་། ངོ་བོའི་སྒོ་ནས་མཚོན་པ་ཅི་རིགས་སུ་བསྟན་ཏོ། །དེ་ཡང་རྣམ་མཁྱེན་དུ་ 005
本質門表示道智，述任何類矣。彼又，謂
བཤད་པའི་ལམ་ལེགས་པར་ཤེས་པ་ཞེས་པ་ནི། ཐེག་པ་གསུམ་གའི་ལམ་ལེགས་
曰：「善通達相智晉昇道」者，即曰：「善通達
པར་ཤེས་པ་ཞེས་པ་ནི། ཐེག་པ་གསུམ་གའི་ལམ་ལེགས་པར་ཤེས་ན་དེའི་གྲངས་སུ་
三乘道」，若善通達三乘道，即成為彼之
འགྱོ་བ་ཡིན་གྱི། ལམ་ཉི་ཚེ་བ་འབའ་ཞིག་བསྒོམ་པ་ནི་རྣམ་མཁྱེན་གྱི་རྒྱུན་འགྱུར་
數量，此外唯禪修片面道者，雖為
ཡང་། རིང་བའི་ལམ་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ལ། གཞི་ཤེས་མཚོན་
相智因，然應知其為遠道。第三分二：基智
བྱེད་ཀྱི་ཚོས་དང་། བསྟན་བཅོས་སྦྱར་བའོ། །དང་པོ་ལ། འབྲས་ཡུམ་ལ་ཉེ་རིང་ 010
能表法 9、述釋配合。初者分四：近遠果佛母
གི་རྒྱུ་མཚན་དང་། རྒྱུ་མཚན་དེ་ཉིད་བསྒྲུབ་པ་དང་། མི་མཐུན་པ་དང་གཉེན་པོའི་
之原因 2、成立彼原因 2、不順品與對治
ཕྱོགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་། གཞི་ཤེས་ཀྱི་སྦྱོར་བའོ། །དང་པོ་ལ་སྟིད་མཐའ་ལ་མི་ pdf 093
品之分類 2、基智之加行 2。初者，未住三有
གནས་པའི་ལམ་ནི། །ཐབས་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོས་ཟིང་མི་རྟག་སོགས་མངོན་སུམ་
邊之道者，以方便大悲攝持，且現實了知無

དུ་ཤེས་པས་སྤོང་མཐའ་འགོག་པར་བྱེད་པ་ནི། སྤྱིད་ལ་མི་གནས་པའི་ལམ་ཤེས་
常等，故能遮除三有邊者，即未住於三有道智*1。
སོ། །འདི་དག་སྔར་བྱང་སེམས་ཀྱི་མཐོང་སྒོམ་གྱི་ལམ་སྤྱིད་ཞི་འགའ་འགོག་ 015
此等在前時講述菩薩之見修道能遮除有寂
བྱེད་དུ་བསྟན་པ་ན་དེ་དག་འགོག་བྱེད་ཀྱི་ལམ་གང་ཡིན་སྙམ་པ་ལ་དོགས་པ་བཅད་ནས་
邊時，或思：何道能遮除彼等耶？除疑後
མཚོན་བྱའི་དོན་གཞི་ཤེས་དང། མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དོན་གཉིས་པོ་ལམ་ཤེས་ཀྱི་ཁྱད་
所表義為基智，二能表義為道智之各別，
པར་ཡིན་པས་སྐྱིང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་གཞི་ཤེས་ཟེར་བ་ནི་ཐ་སྙད་ཙོག་པར་
故云「悲故未住於寂靜基智」者，名相
སྨྲ་བའོ། །སྐྱིང་རྗེས་ཞི་ལ་མི་གནས་པའི་ལམ་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཀུན་རྫོབ་
顛倒矣。悲故未住於寂靜道智*2之性相：觀待於
པ་ལ་ལྟོས་པའི་ཞི་བའི་མཐའ་འགོག་བྱེད་ཀྱི་རིགས་སུ་གནས་པའི་ཐེག་ཆེན་འཕགས་ 020
世俗者而住於能遮滅寂靜邊種類之大乘聖
པའི་མངོན་རྟོགས། དེ་གཉིས་ཀ་ས་དང་པོ་ཡན་ཆད་ནས་སོ། །ཤེས་པས་ཞེས་
者之現觀。彼二者初地以上矣。謂「知故」者，
P78
པ། སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་འབའ་ཞིག་ལ་སྣང་བ་མི་འཐད་དེ། དེའི་
唯配合了空慧則未合理也，《大註》謂
དོན་འགྲེལ་ཆེན་དུ་ཤེས་རབ་ཀྱིས་འཁོར་བའི་སྐྱོན་མཐོང་བ་དང། ཞེས་གསུངས་
彼義曰：「以慧見輪迴過」，
ལ། འཁོར་བའི་སྐྱོན་ཐ་སྙད་པའི་ཤེས་པས་མཐོང་བ་ཡིན་གྱི། དོན་དམ་ལ་
由名言識見輪迴過，然而由緣勝義
དམིགས་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱིས་མཐོང་བ་མི་སྲིད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཞིས་པ་ནི། ཐབས་
之推理識見之則未可能之故。第二，非方便
མ་ཡིན་པས་རིང་བའི་གཞི་ཤེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་མི་རྟག་སོགས་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ 005
故為遙遠基智*3之性相：某現證無常
པའི་ཡེ་ཤེས་གང། སྐྱིང་རྗེ་ཆེན་པོ་དང་བྲལ་ཞིང་བདེན་འཛིན་གྱིས་བཅིངས་པའོ། །
等之本智，已離大悲且為諦執所束縛者。

ཐབས་ཀྱིས་རིང་བ་མ་ཡིན་པའི་གཞི་ལེས་ཀྱི་མཚན་ཉིད། དེ་གང་། སྣོང་རྫེ་ཆེན་པོ་ pdf 094
方便故即非遙遠基智4之性相：某彼，
དང་སྙོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ལེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའོ། །མི་རྟག་སོགས་རྟོགས་པའི་ཡེ་
為大悲與了空慧所攝持者。證無常等
ལེས་དེ་ཉིད་ཐབས་ལེས་ལྡུད་པར་ཅན་དང་བྲལ་མ་བྲལ་གྱི་དབྱེ་བའི་སྒོ་ནས་མཚོན་
智，彼已離或不離特別方慧作為分類而
པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཚོས་གཉིས་པོ་འདི་ཡང་ལམ་ལེས་ཀྱི་སྐབས 010
為表示矣。此二能表法亦將於道智
ལ་དོགས་པ་གཅོད་པར་བྱེད་པ་ཡིན་ནོ། । གསུམ་པ་ནི། གཞི་ལེས་དེ་
階段進行除疑。第三，由已離特別
ཉིད་ཐབས་ལེས་ལྡུད་པར་ཅན་དེ་དང་བྲལ་བ་དང་། དེས་ཟིན་པའི་སྒོ་ནས་མི་
方慧與為彼所攝持之門，將彼基智
མཐུན་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ལེས་དང་། གཉེན་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ལེས་དག་ཏུ་ཕྱེ་བ་
劃分為不順品基智5與對治品基智6二者。
ཡིན་ཀྱི །སྔ་མ་བདེན་འཛིན་དུ་འདོད་པ་ནི་རིགས་པའི་རྣམ་གཞག་མི་ལེས་
然而承許前者為諦執者，則未知推理之理論，
ལེང་། ལམ་བགྲོད་པའི་རིམ་པ་ལ་མི་མཁས་པས་དོར་བར་བྱ་བ་སྟེ། ཉན་ཐོས་ 015
且未精通道晉昇次第，故應棄之也；聲聞
ཀྱི་མཐོང་ལམ་ཚོས་ཅན། རྟོག་པར་ཐལ། བདེན་འཛིན་གྱི་ལེས་པ་ཡིན་པའི་
之見道(無間道)為有法，理應為虛妄心，是諦執識之故。
ཕྱིར། འདོད་ན་གསལ་སྣང་མེད་པས། ཉོན་སྒྲིབ་ཀྱི་ས་བོན་གྱི་དངོས་གཉེན་བྱེད་
若承許，以無明顯，故承許為煩惱障(遍計)種子*之正對
པར་འདོད་པ་ཉམས་སོ། །གཞན་ཡང་འོག་རྟོག་ཏུ་ཐལ། སྔ་མ་དེའི་ཕྱིར། འདོད་
治則敗矣。另又，理應成倒妄，彼前者之故。
ན་ཞེན་ཡུལ་ལ་འཁྲུལ་བས་གང་ཟག་གི་བདག་འཛིན་དང་། ཉམས་སུབླང་བྱ་
若承許，以錯亂於耽著境，故理應成人我執；
ཡིན་མིན་ལྡུད་པར་ཅུང་ཟད་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་རོ། །ཐབས་ལེས་ལྡུད་པར་ཅན་གྱིས་ 020
亦理應無是否為所修持之差別矣。釋特別方慧
ཟིན་པའི་གཞི་ལེས་དེ་ཉིད་ལ་གཉེན་པོའི་ཕྱོགས་ཀྱི་གཞི་ལེས་ཞེས་བཤད་ཀྱི། སྒོང་
所攝持之彼基智為「對治品基智」，然而稱現

P79

ཉིད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ལ་གཉེན་པོ་གཞི་ཤེས་ཀྱི་ཐ་སྙད་འཕགས་སེང་
證空性智為「對治基智」一名，聖獅二
གཉིས་ཀས་མ་མཛད་དོ། །བཞི་པ་ལ་གཞི་ཤེས་སྦྱོར་བའི་དབྱེ་བ་དང་། འཇིམ་
位不曾為之也。第四分三：基智加行之分類1、
སྤྱངས་དང་འབྲས་བུའོ། །དང་པོ་ནི། གཞི་ཀུན་རྫོབ་པའི་སྡུད་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་ pdf 095
執取方式8、果9。初者，就顛倒耽著於基世俗住軌之
དང་ཁྱད་པར་ལ་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་ཞེན་པ་དང་། དོན་དམ་པའི་སྡུད་ལུགས་ཀྱི་ངོ་བོ་དང་ཁྱད་པར་ལ་ཕྱིན་
本質與差別、顛倒耽著於勝義住軌之本質與差別，
ཅི་ལོག་ཏུ་ཞེན་པའི་གཉེན་པོར་སྒོམ་པའི་སེམས་དཔའི་རྣལ་འབྱོར་ནི་གཞི་ཤེས་ཀྱི་ 005
於其對治進行觀修之菩薩瑜伽，即基智加行。
སྦྱོར་བ་དང་། དབྱེ་ན་བཅུ། འདིར་ཁྱད་གཞིའི་སྒོ་ནས་སྦྱོར་ལམ་དང་སྦྱར་ཡང་།
分類有十，此雖以特別基方式配合加行道，
ས་བཅུ་པའི་བར་དུ་ཡོད་དོ། །གཉིས་པ་ནི། གཞིའི་དབྱེ་བ་དང་། མཚན་མཆོག་
但直至十地有矣。第二，對於基之分類、性相所表、對境、
དང་། ཡུལ་དང་ཡུལ་ཅན་ལ་བདེན་ཞེན་འགོག་པར་སྦྱོར་བ་དེའི་མཉམ་ཉིད་འཇིམ་སྤྱངས་སོ། ། .
有境滅除諦耽著，為加行彼之平等性，即執取方式矣。
སྟོག་པས་དབྱེ་ན་བཞིའོ། །གསུམ་པ་ནི། དངོས་བསྟན་མཐོང་བའི་ལམ་གྱི་མཚན་
由層面分類則有四。第三，正述見道之性相：
ཉིད་སྤྲོས་བྲལ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་བདེན་པ་མངོན་རྟོགས། ཚོས་དགུ་པོ་དེ་ 010
現證離戲之大乘諦現觀。彼等九法者，
དག་གིས་ནི། མི་རྟག་སོགས་ཀྱི་རྣམ་པ་ཅན་གྱི་གཞི་ཤེས་དེ་ཉིད་དངོས་བསྟན་དང་
係由正述與間述二者之門，作為代表而
ལུགས་བསྟན་གཉིས་ཀའི་སྒོ་ནས་མཚོན་ནས་བསྟན་ལ། ཤེས་མཐོང་གིས་བསྟས་
講述具無常等形相之基智也。慧見觀察
ནས་འདའ་བར་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་བྱང་སེམས་ཀྱི་མཐོང་ལམ་གྱིས་བསྡུས་པ་ནི།
所超越之現觀，為菩薩見道所攝者，
དངོས་བསྟན་གྱི་མཐོང་ལམ་དེའི་ལུགས་ལ་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ། །བྱང་ཆུབ་སེམས་
於正述見道時間接講述矣。菩薩相續

དཔའི་རྒྱུད་ལ་ཤེས་པར་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་དང་། མངོན་དུ་བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་ 015
應通達之現觀與應得之現觀，
གཉིས་ལས། དང་པོ་ལ་ལམ་གསུམ་གཡོད་ཀྱང་ཤེས་མཐོང་གིས་བལྟ་བ་ཙམ་
二者中初項雖有三道，然唯慧見觀察與
དང་། ཤེས་མཐོང་གིས་བལྟས་ནས་འདའ་བའི་མངོན་རྟོགས་ནི་བཤད་པ་ལྟར་རོ། །
慧見觀察而超越之現觀者，如所釋矣。
ཕྱི་མ་ནི། ཐར་པ་ཙམ་ཐོབ་པ་ལ་ངེས་པར་སྒོམ་མི་དགོས་ཤིང་། ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་
後者，唯得解脫則未定需觀修，然作為所知
གཉེན་པོར་ངེས་པར་སྒོམ་དགོས་པའི་ལམ་རྣམས་ཏེ། ཐབས་ཤེས་ཁྱད་པར་ཅན་
障之對治則定需觀修之諸道者，諸特別方
རྣམས་སོ། །དེས་ན་ཤེས་མཐོང་གིས་བལྟ་བ་ཙམ་དང་། བལྟས་ནས་འདའ་བར་ 020
慧矣。彼故，若講述唯慧見觀察與觀察而
བྱ་བའི་མངོན་རྟོགས་སྟོན་ན་མཐོང་ལམ་བསྟན་དགོས་ཀྱི་དེའི་རིགས་འདྲའི་སྒོམ་ལམ་ pdf 096
超越之現觀，則需講述見道，然述彼之同類修道
P80
སྟོན་པར་མི་རིགས་སོ། །ལམ་གང་མངོན་དུ་བྱ་བའི་ཆེད་དུ་མངོན་དུ་བྱེད་པའི་སྒོབ་
則未合理。為得其道故，若講述能得之
ལམ་ཀྱི་གཙོ་བོ་སྟོན་ན་སྒོམ་ལམ་བསྟན་དགོས་ལ། དེའི་རྒྱུར་མཐོང་ལམ་ཡང་
學道位主分，則需講述修道，亦需述其原
བསྟན་དགོས་པས་སོ། །དེས་ན་འདིར་དངོས་སུ་བསྟན་པའི་མཐོང་ལམ་འདའ་བྱེད་
因見道故矣。彼故，在此正述之見道為能越，
དང་། ཞུགས་ལ་བསྟན་པ་ནི་འདའ་བྱའི་མངོན་རྟོགས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། རྣམ་
間述者為所越現觀。第二，承許安立
གཞག་གི་ཉེན་ཉན་ཐོས་དང་རང་སངས་རྒྱས་ལ་སོགས་པའི་མངོན་རྟོགས་དེ་འདྲ་ 005
所依聲聞與獨覺等等之如彼現觀，
ཀུན་ཤེས་ཉིད་དུ་འདོད་དོ། །སྟོབ་སྦྱོང་གྱི་དབང་ལས་འདི་ལྟར་བཤད་པར་ཟད་ཀྱི།
即是遍知矣。因修辭之故唯如此而釋，
མཐོང་ལམ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་ཚིག་ཐ་མ་ཡིན་པས། དེས་ན་དོན་ནི། མཐོང་ལམ་ཉན་

ཐོས་ལ་སོགས་ཀྱི་ཞེས་པར་བཤད་ཅིང་། འགྲུར་ཁ་ཅིག་ལས་དེ་ལྟར་སྣང་བ་ཡང་
聲聞等等之」，且亦有一譯文如彼配合
ཡོད་དོ། །གཉིས་པ་ལ། དབང་དུ་བྱ་རྒྱུ་འབྲས་དང་། བརྟན་པ་རྒྱུ་འབྲས་
也。第二分二：自在因果、堅固因果。
སོ། །དང་པོ་ལ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ། རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བ་ལ་གཉིས། མཆོད་ 010
初中分二，初項，相圓加行分二：能表法 11、
བྱེད་ཀྱི་ཚོས་དང་། བསྟན་བཤད་སྦྱར་བའོ། །དང་པོ་ལ། དགེ་རྩ་གསོག་པའི་
述釋配合。初者分二：就累積善根之
རྟེན་གྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་སྤྱིའི་རྣམ་གཞག་དང་། དགེ་རྩ་སྨིན་པའི་རྟེན་གྱི་དབང་
所依為主而講述總理論 5、就成熟善根之
དུ་བྱས་ནས་རྒྱུད་ལ་སྐྱེ་བའི་རིམ་པ་དངོས་སུ་བསྟན་པའོ། །དང་པོ་ལ། ལམ་
所依為主而正式講述相續生起次第 6。初者分四：
ཞེར་སྒོམ་གྱི་རྣལ་འབྱོར་སྟོམ་པའི་འཇིག་སྟངས་ཀྱི་དབྱེ་བ་དང་། མཉམ་གཞག་
觀修道慧度瑜伽(相圓加行)執式之分類 1(173)、等置之
གི་སྦྱོར་བ་དང་། སྦྱོར་བ་སྟོམ་པའི་སྐྱོན་ཡོན་དང་། ལམ་ཞེར་སྒོམ་གྱི་རྣལ་ 015
加行 2(19)、修加行之過 4 (46)德 3 (14)、表示道慧度
འབྱོར་དུ་མཚོན་པའི་མཚན་ཉིད་དོ། །དང་པོ་ལ་སྦྱོར་བའི་རྣམ་པ་ནི། དེའི་འཇིག་
瑜伽之性相 5(91)。初者，加行之形相者，彼之
སྟངས་ཀྱི་དྲྭ་བཤད་སྟེ། དབྱེ་ན་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་རྩ་གསུམ་མོ། །འདིར་བསྟན་པའི་རྣམ་ pdf 097
個別執式分類有百七十三。有以此處所述之
པ་མཚོན་བྱར་བྱས་ནས་དེའི་མཚན་ཉིད་ཁ་བསྣང་བ་ནི། རྣམ་པ་ཞེས་བྱ་མཚན་ཉིད་
形相作為所表，性相為彼之補充者，不知「所謂
དེ། ཞེས་པའི་དོན་མ་རྟོགས་པ་སྟེ། དེ་ནི་འཕགས་པའི་འགྲེལ་པར། གཉེན་
形相性相也」之義，彼則《聖註》釋為
པའི་མཚན་ཉིད་བསྟན་པར་བཤད་ཀྱི། རྣམ་པའི་མཚན་ཉིད་དུ་མ་བཤད་ཅིང་། དེ་ 020
述對治之性相，然不釋形相之性相，而且
ལྟ་ན། གཞི་དང་། གཉེན་པོ་དང་། རྣམ་པ་གསུམ་གཅད་བསྟན་བཅོས་སུ་བཤད་
依彼則將棄論典所釋基、對治、形相三者

P81

པའི་སྐབས་དོན་སྟོར་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ནི། འདིར་དངོས་སུ་
階段義之故矣。第二，此處正述主要
བསྒྲུབ་པའི་གཙོ་བོའི་སྦྱོར་བའི་མཚན་ཉིད་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་དང་། གཞི་ལམ་རྣམ་
加行之性相：證悟對境有境、基道
གསུམ་བདེན་སྟོང་སྦྱོས་བྱལ་དུ་རྟོགས་པའི་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྣལ་འབྱོར་རོ།
形相三者諦空離戲之止觀雙運瑜伽。
འདིར་དངོས་སུ་བསྒྲུབ་པ་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཞི་ལྷག་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་རྣལ་འབྱོར་དུ་
此處正述者係證空性止觀雙運瑜伽，
བྱས་ནས། དེ་ཚོགས་ལམ་ནས་ཡོད་པར་འདོད་པ་ནི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལ་མི་མཐས་ 005
承許彼由資糧道而有者，係未精通道次
པ་ཡིན་ཏེ། དེ་འདྲའི་ལམ་ལ་རིས་པར་སྦྱོར་ལམ་དུའོ་ཞོག་པའི་ཕྱིར་རོ། །
第也；如彼之道，決定需得加行道暖位故矣。
ཡང་བསྒོམ་བྱ་རྣམ་པ་དང་། སྒོམ་བྱེད་སྦྱོར་བ་གཉིས་སུ་ཕྱེ་ནས་རྣམ་པ་བརྒྱ་དང་བདུན་
又，將所修形相與能修加行分為二，以百七十三
ཐུ་རྟ་གསུམ་སྦྱོར་བའི་སྒྲུབ་འདོགས་གཅད་པར་བྱ་བའི་གཞི་དམིགས་པར་བྱས་ནས།
形相作為斬除加行增益所依之基(形相)，予緣取已，
དེ་ཐམས་ཅད་བདེན་སྟོང་དུ་བསྒོམ་ནས་བསྒོམ་པ་རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བའི་སྒོམ་ཚུལ་དུ་
攝彼一切為諦空而禪修，以之為相圓加行禪修
བྱེད་པ་ནི་ཤིན་ཏུ་མི་འཐད་དོ། །རྣམ་རྫོགས་སྦྱོར་བས་རྣམ་པ་བརྒྱ་བདུན་ཐུ་རྟ་ 010
法則至極未合理。相圓加行必需是將一切百
གསུམ་པོ་མཐའ་དག་རང་གི་རྣམ་པའི་འཛིན་སྟངས་སུ་ཤར་བར་བྱས་ནས་ཞི་ལྷག་
七十三形相現為自己形相之執取方式，之後
ཟུང་འབྲེལ་གྱིས་སྒོམ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། འདི་དག་ནི་ཚོག་དོན་གྱི་སྐབས་སུ་ pdf 098
以止觀雙運而禪修之故。此等將在詞義段
འཆད་པར་འགྱུར་བས་དེ་ཙམ་ལས་མ་སྦྱོས་སོ། །བཅས་རྣམས་དང་ཞེས་པས།
講述，故除前述外不贅矣。「與諸項」
སྦྱོར་བ་བསྒོམ་པ་དང་། དག་རྒྱ་གསོག་པའི་རྟེན་གྱི་གང་ཟག་བསྟན་ཏོ། །སྦྱོར་
述觀修加行、累積善根之所依士夫。將加

བ་ལ་ཉི་ཤུར་དབྱེ་བ་ནི་གནས་སྐབས་སུ་ཐོབ་པའི་ཡོན་ཏན་ལ་སོགས་པའི་དབྱེ་བ་ 015
行分類為廿係暫時所得功德等之分類，
ཡིན་གྱི། མཉམ་གཞག་འབའ་ཞིག་གི་དབྱེ་བ་མ་ཡིན་ནོ། །དེ་ལ་འདིར་སྦྱོར་
此外並非只是等置之分類。其中此處
ཞེས་པ་ནི། ཞི་སྒྲུབ་ཟུང་དུ་འབྲེལ་བར་སྦྱོར་པ་ཡིན་པས་ཇི་སྙེད་པ་ལ་དམིགས་
「加行」係述止觀雙運，故資糧道亦有
པའི་ཞི་སྒྲུབ་ཟུང་འབྲེལ་ཚོགས་ལམ་ནི་ཡང་ཡོད་ལ། ཇི་ལྟ་བ་ལ་དམིགས་པ་ནི་
緣盡所有之止觀雙運，緣如所有者則如前述。
སྔར་ལྟར་རོ། །གསུམ་པ་སྦྱོར་བའི་ཡོན་ཏན་གྱི་མཚན་ཉིད་དེ་བསྟོམས་སྟོབས་ཀྱིས་
第三，加行功德之性相：以彼禪修力所得
ཐོབ་པའི་ཕན་ཡོན། དབྱེ་ན་བཅུ་བཞི། སྦྱོར་བའི་སྐྱོན་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི་སྦྱོར་བ་ 020
利德，分類有十四。加行過失之性相：能作為
སྐྱེ་བའམ་གནས་པའི་གེགས་བྱེད་དོ། །དབྱེ་ན་ཉེ་བྱགས་གོ། །བཞི་པ་ལམ་ཤིན་
加行生出或安住之阻礙，分類有四六。第四，
P82
ཕྱིན་གྱི་རྣལ་འབྱོར་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི། འབྲས་བུའི་ཤེར་ཕྱིན་ཐོབ་བྱེད་ཀྱི་ཐབས་སུ་
道慧度瑜伽之性相：作為果慧度能得方便
གྱུར་པའི་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་སེམས་དཔའི་བྱ་བའོ། །དབྱེ་ན་དགུ་བཅུ་རྩ་གཅིག་གོ །
之雙運菩薩事，分類有九一。
ས་མཚམས་ཐེག་ཆེན་གྱི་ཚོགས་ལམ་ནས་རྒྱུན་མཐའི་བར་རོ། །གཉིས་པ་ལ།
界限，由大乘資糧道直至續流際。第二分四：
སྦྱོར་བ་སྐྱེད་པའི་གནས་སྐབས་དང་། སྨིན་པའི་སྐབས་དང་། རྟེན་གྱི་གང་ཟག་
加行生出之階段、成熟階段、所依士夫、
དང་། གང་ཟག་གི་སྒོམ་རིམ་རོ། །དང་པོ་ཐེག་ཆེན་ཐར་པ་ཆ་མཐུན་གྱི་མཚན་ 005
士夫之禪修次第。初者，(此處所述)大乘順解脫分之
ཉིད་ནི། རྣམ་མཁྱེན་རང་རྒྱུད་ལ་བསྒྲུབ་པར་མཁས་པའི་སེམས་དཔའི་རྒྱུད་ཀྱི་
性相：善巧於己相續成就相智之菩薩相續之
ཆོས་མངོན་རྟོགས་སོ། །དབྱེ་ན་ལྔ། གཉིས་པ་ནི། འདིར་བསྟན་ཐེག་ཆེན་ངེས་
法現觀，分類有五。第二，此處(第四段)所述大乘

འབྱེད་ཚ་མཐུན་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི་ཐབས་ཀྱི་ཚས་ཀྱང་པར་དུ་བྱེད་པའི་སེམས་དཔའི་
順抉擇分之性相：以方便分作為特別之菩薩之
དོན་མངོན་རྟོགས། དབྱེ་ན་བཅུ་གཉིས། གསུམ་པ་ནི། སློབ་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་ pdf 099
義現觀，分類有十二。第三，有學不退轉
ཚོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་དགེ་འདུན་གྱི་མཚན་ཉིད། གཟུགས་སོགས་འདུ་ཤེས་ལྡོག་པ་ 010
聚眾所攝僧伽(菩薩)之性相：已得離色等想(諦執現前分)等
སོགས་རྣམས་གང་རུང་ཐོབ་པའི་སེམས་དཔའ། ।དབྱེ་ན་གསུམ། ས་མཚམས་དྲོད་ཡན་
任何徵兆之菩薩，分類有三；界限，暖位
ཚད་ན་ཡོད་དོ། ।བཞི་པ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་པོ་ཆོས་སྐྱེའི་ལག་ཏུ་ལེན་འཛོག་བྱེད་སྤྱིད་
以上有矣。第四分三，初者，能放置法身成效之
དང་ཞི་བ་མཉམ་པ་ཉིད་ཀྱི་སྒྲུབ་བའི་མཚན་ཉིད། རྗེས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཡང་བདེན་འཛིན་
三有寂靜平等性加行之性相：於後得階段亦能
མངོན་ཀྱུར་སྐྱེ་བའི་ཚོ་སྐབས་བཅོམ་པའི་སེམས་དཔའི་ཡེ་ཤེས་སོ། ।གཉིས་པ་
摧滅生現前諦執之機會之(淨地)菩薩本智。第二，
ཞིང་དག་པ་བླ་ན་མེད་པའི་སྒྲུབ་བའི་མཚན་ཉིད། རང་གང་དུ་འཚང་རྒྱ་འགྱུར་གྱི་ 015
無上清淨剎土加行之性相：成就已於彼處將
ཞིང་ཁྱད་པར་ཅན་འགྲུབ་པའི་སྨོན་ལམ་ལ་སོགས་པའི་དགེ་རྩ་ནུས་པ་མཐུ་ཅན་དུ་
成佛之特別剎土之願望等之善根能力已具
གྱུར་པའི་སེམས་དཔའི་ཡེ་ཤེས་སོ། ।གསུམ་པ་ཐབས་མཁས་སྒྲུབ་བའི་མཚན་ཉིད།
威勢之(淨地)菩薩本智。第三，善巧方便加行之性相：
འབད་རྩོལ་རྣགས་པ་ཞི་བའི་སྒོ་ནས་འཕྲིན་ལས་ལྷུན་གྱིས་གྲུབ་པའི་སེམས་དཔའི་ཡེ་
以粗分勤力止息門而事業自成之(淨地)菩薩本智。
ཤེས་སོ། ।གཉིས་པ་ནི། ཆོས་བཅུ་གཅིག་པ་དེ་དག་རྣམ་ཀུན་མངོན་རྫོགས་རྟོགས་
第二，當知彼等十一法，係能表示眾相最圓
པའི་སྒྲུབ་བ་མཆོག་པར་བྱེད་པའི་ཆོས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། ।ཁ་ཅིག་ཐོག་མཐའ་བར་ 020
現觀加行之法。##某者以初中後三階段「與」字
གསུམ་གྱི་བཅས་ཀྱི་སྒྲ་ཀུན་ལ་སྦྱར་ནས་བཅས་བཅུ་བཞིར་འབྱེད་པ་ནི་རྣོངས་པ་ངོ་
應配合一切，故劃分為「十四與」者，係能生

P83

མཚན་སྐྱེད་པའི་རྣམ་གཞག་གོ། །གཉིས་པ་རྩེ་སྦྱོར་ལ་བཞིའི་དང་པོ་སྦྱོར་ལམ་རྩེ་
奇罕愚昧之理論矣。第二，頂加行有四，初者，加行道
སྦྱོར་ནི། རྩེ་སྦྱོར་ཐོབ་པ་དེའི་རྟགས་བཅུ་གཉིས་གང་རུང་ཐོབ་པའི་དེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན་
頂加行者，得頂加行得彼之十二種徵兆任何者，
དང་པོ་དང་། སྟོང་གསུམ་གྱི་སེམས་ཅན་དང་མཉམ་པའི་སངས་རྒྱས་མཆོད་པ་བས་
為初順抉擇分；擁有較之供養等同於三千有情數之
ལྷག་པ་ལ་སོགས་པའི་རྣམ་འཕེལ་བཅུ་དྲུག་ཆང་བའི་གཉིས་པ་དང་། མཉྫིན་གསུམ་ pdf100
佛陀更為超勝等之十六種極增長，為第二；
རྗེས་མཐུན་པ་རྫོགས་པའི་ཤེས་རབ་དང་། གཞན་དོན་ལ་མི་ཕྱེད་པའི་བརྟན་པ་ཐོབ་ 005
得隨順三智圓滿勝慧，以及得到於他事未能
པའི་གསུམ་པ་དང་། མཐོང་ལམ་བསྒྲིབ་པའི་ནུས་པ་སྨིན་པ་ན་ཉིང་ངེ་འཛིན་མཐའ་
割裂之堅固，為第三；能生見道之能力成熟故得
ཡས་པའི་སེམས་ཀྱུན་ཏུ་གནས་པ་ཐོབ་པའི་ངེས་ཚ་བའི་པ་དང་། བཞི་ནི་རིམ་པ་
內心遍住於越邊等持，為第四抉擇分；四者
བཞིན་དུ་དེད་རྩེ་སྦྱོར་སོགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དོ། །གཉིས་པ་དང་གསུམ་པ་མཐོང་ལམ་
依序為暖頂加行等之性相。第二與第三稱為
རྩེ་སྦྱོར་ཞེས་བྱ་བ་དང་། བསྒོམ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ལམ་རྩེ་སྦྱོར་གྱི་མཚན་ཉིད་རིམ་པ་
「見道頂加行」及與稱為「禪修」之道頂加行之
བཞིན་དུ་མཐོང་སྤངས་རྟོག་པའི་ས་བོན་གྱི་གཉེན་པོ་བྱེད་པའི་ཕྱག་ཆེན་གྱི་བདེན་པ་ 010
性相，依序為：作為見斷妄心種子對治之
མངོན་རྟོགས་དང་སྒོམ་སྤངས་རྟོག་པའི་ས་བོན་གྱི་གཉེན་པོ་བྱེད་པའི་ཕྱག་ཆེན་གྱི་རྗེས་
大乘諦現觀、作為修斷妄心種子對治之
ལ་མངོན་རྟོགས་སོ། །དབྱེ་ན་ལམ་གཉིས་པ་སོ་སོ་ལ་རྣམ་པར་རྟོག་པ་རྣམ་པ་བཞིའི་
大乘隨現觀。分類則二道各各項皆有四類虛妄心
གཉེན་པོ་རྣམ་པ་བཞི་དང་ངོ་། །བཞི་པ་བར་ཆད་མེད་རྩེ་ལོག་སྤྱོད་དང་
其之四對治。第四，無間頂加行與顛倒
བཅས་པ་ནི། བར་ཆད་མེད་པའི་ཉིང་ངེ་འཛིན་གྱི་རྩེ་སྦྱོར་གྱི་མཚན་ཉིད་ནི། མཉྫིན་
禪修，無間等持頂加行之性相：攝修

གསུམ་བསྟས་སྒོམ་རབ་ཏུ་བྱང་བའི་རྣལ་འབྱོར་གང་། རྣམ་མཁྱེན་དངོས་སུ་སྐྱེད་ 015
三智(形象)已為最極之某瑜伽，能直接生相智矣。
བྱེད་དོ། །བསལ་བྱ་ལོག་པར་བསྒྲུབ་དང་བཅས་པ་འདིར་བསྟན་བསལ་བྱ་ལོག་
以及與所應除顛倒禪修，此(5段)述所應除顛倒禪修
སྒྲུབ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ནི་འདིར་བསྟན་པའི་བདེན་གཉིས་ངོ་བོ་གཅིག་ལ་འདུ་མི་རྩུང་
之性相：未能將此述二諦集為本質同一而行
བར་འཛིན་པའི་ས་བོན་དང་མངོན་གྱུར་གང་རྩུང་། དབྱེ་ན་བཅུ་དྲུག །གཉིས་པ་ནི།
執取之種子與現前任何者；分類則有十六。第二，
རྩེ་མོའི་མངོན་རྟོགས་ཞེས་སོ། །གཉིས་པ་བརྟན་པ་རྒྱུ་འབྲས་ལ། དང་པོ་མཐར་
謂「頂現觀」矣。第二，堅固因果，初漸
ཀྱིས་པ་ནི། བསྟན་བཤད་སྦྱར་མཐར་ཀྱིས་པ་ཞེས་དང་། དབྱེ་ན། སྦྱིན་པའི་ 020
次者，述釋配合謂「漸次」；分類，布施
པར་ཕྱིན་ཀྱི་མཐར་ཀྱིས་པ་སོགས་རྣམ་པ་གསུམ་དང་རྣམ་པ་བཅུའོ། །གཉིས་པ་ pdf101
度漸次等三類與十類。第二，
P84
སྐད་ཅིག་སྦྱོར་ལ། བསྟན་བཤད་སྦྱར་བ་ནི། སྐད་ཅིག་མ་གཅིག་གིས་མངོན་རྫོགས་
剎那加行，述釋配合謂「以由一剎那現
བྱང་ཆུབ་པ་ཞེས་དང་། དབྱེ་ན། ལྟོག་མཚམས་མི་འདྲ་བའི་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་ནི་ངོ་
圓得菩提」。分類，由不同面向之性相而有
བོ་གཅིག་ལ་ལྟོག་པ་ཐ་དད་པ་རྣམ་པ་བཞིའོ། །ས་བདུན་པ་ཡན་ཆད་ན་ཡོད་པར་
四類本質同反體異矣。有承許第七地以上方
བཞེད་པ་ནི། སྟོང་དཔོན་ཀྱི་དགོངས་པར་མི་སེམས་ལ། རྒྱུན་ཀྱི་ཐ་མ་ན་ཡང་དུས་
有者，不認為是軌範之尊意；續流際亦未可能
ཆ་མེད་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མ་ནི་མི་སྲིད་པས། བྱ་རྟོགས་ཀྱི་སྐད་ཅིག་མའི་ཐུང་མཐའོ། । 005
為無分時間剎那，故為事圓剎那之短際矣。
སྦྱོར་བ་ཐ་མ་གཉིས་སྦྱོར་ཚུལ་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལ་དཔྱད་ན་འདི་ལྟར་མངོན་ཏེ། རྒྱུན་
若析後二加行禪修法之性相，明確如此：
མཐའི་སྟ་རོལ་ས་བཅུ་པའི་གནས་སྐབས་སུ་མཐར་ཀྱིས་པ་སྦྱོར་པའི་ཚེ། མི་རྟག་
續流際前時第十地階段禪修漸次之時，現證

པ་ལྟ་བུའི་ཚེས་གཅིག་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པ་ན། སྟོན་གོམས་པའི་ཤུགས་ཀྱིས་རྩོལ་
例如無常一法時，雖因昔時串習力而
བ་ཆེན་པོ་མི་དགོས་ཀྱང་། རྩོལ་བ་ཆུང་ངད་དང་བཅས་པས་མཐྱེན་གསུམ་གྱི་རྣམ་
未需大勤力，然伴有些略勤力，故於不餘三智
པ་མ་ལུས་པ་གོ་རིམས་མ་འཚོལ་བར་དཀྱུས་ཐོག་གཅིག་ལ་མངོན་སུམ་གྱི་ཡུལ་དུ་ 010
形相不需尋其順序而連貫成為現實之境；
འགྱུར་ལ། འོན་ཀྱང་ཐད་ཀ་ཐད་ཀའི་སྐབས་སུ་ཡང་བསྒོམ་པའི་རྩོལ་བ་ཆུང་ངད་དགོས་
然而直接直接當下仍需些略策勵之勤力，
པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ཁ་ཅིག་གིས་མཐར་གྱིས་པའི་སྟྲོར་བས་ཚེས་བཅུ་གསུམ་རིམ་
應知矣。某者曰：漸次加行唯是漸次
གྱིས་བསྒོམ་པ་ཁོ་ན་ལ་འཆད་པ་ནི། སྐབས་དོན་བོར་བར་ཤེམས་ཏེ། རྣམ་པ་བརྒྱ་
禪修十三法。竊以棄階段義也；於串習
བདུན་ཅུ་རྩ་གསུམ་ལ་གོམས་པ་དབང་བྱུར་ཐོབ་དགོས་པའི་ཕྱིར། ཚེས་བཅུ་གསུམ་
百七十三形相需得自在之故。亦需依
ཡང་ཇི་ལྟར་རིགས་པའི་གོ་རིམས་མ་འཚོལ་བར་སྒོམ་དགོས་མོད་ཀྱི། བཅུ་ 015
如何瞭解之順序不誤而禪修十三法，此外
གསུམ་པོ་ནི་ཕལ་ཆེར་རྣམ་པ་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་རྩ་གསུམ་མཉམ་གཞག་ཏུ་སྒོམ་པའི་ pdf102
應知十三法者，大致上等置時禪修百七三形相，
རྗེས་ཀྱི་བྱ་བ་མཐར་ཐྱིས་པ་བརྟན་བྱེད་ཀྱི་ཡན་ལག་ཏུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །རྗེས་ཀྱི་
在後得事時漸次則作為令堅固之支分矣。後得
སྐབས་སུ་དགོན་མཆོག་གསུམ་རྗེས་སུ་དྲན་པ་དང་། གཉེར་ཤེམས་སྤེལ་བ་དང་།
階段需緣取隨念三寶、增長捨心、
སྤོང་བའི་ཤེམས་པ་ལ་དམིགས་པ་སོགས་སོ། །སྐད་ཅིག་སྒོར་སྒོམ་བའི་སྐབས་སུ།
能斷棄心等等。在禪修剎那加行階段，
ཇི་ལྟར་སྐྱེས་བུའི་ཅོ་ཆུན་རྒྱུད། ཅེས་པའི་དཔེ་ལྟར་ན། ཟག་མེད་ཀྱི་ཚེས་གཅིག་ 020
如喻：「如何士夫水車續」，一無漏法
མངོན་སུམ་དུ་གྱུར་པ་ན། ལྷག་མ་རྣམས་ལ་སྐྱེམ་མི་དགོས་པར་དཀྱུས་གཅིག་ལ་
已成現實之時，諸餘者即未須策勵在連貫間

P85

གོ་རིམས་མ་འཆོལ་བར་མངོན་སུམ་དུ་འགྱུར་བའོ། །དེ་རྒྱུན་མཐའི་སྟོང་བའི་
次第不誤而即現實，彼為續流際加行
ལམ་གྱི་ཚེ་ཡིན་ལ། བར་ཆད་མེད་པའི་ལམ་གྱི་ཚེ་ནི། མངོན་པར་རྟོགས་པ་དེ་
道時，應知在無間道時，方現證之當下
མ་ཐག་ནས་པ་མཐུ་ཅན་གྱི་བདག་ཉིད་དུ་གྱུར་པའི་སྟོན་ནས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་མཉམ་པར་
即成為能力具勢之性質，以其方式在正等置
བཞག་བཞིན་པའི་ངང་ནས་རྣམ་མཁྱེན་སྐད་ཅིག་དང་པོར་འཕོ་བར་འཇུག་པར་བྱ་ལ་
於空性之狀態下即遷入相智第一剎那。
དེའི་ཚེ་ནི་བྱོང་བ་གཅིག་པོ་དེ་ཉིད་ཀྱིས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་འཁོར་བ་ཇི་སྲིད་པར་མི་ 005
彼時彼同一本質之了知，於直至有輪迴以未
ལྡང་བའི་ཚུལ་དུ་མཉམ་པར་བཞག་ལ། དེ་ཉིད་ཀྱི་ཚེ། ཤེས་བྱ་ཇི་སྙེད་པ་ཐམས་
興起方式等置於空性。即於彼時，如庵摩羅果
ཅད་ལག་མཐིལ་དུ་སྐྱུར་རུ་བཞག་པ་ལྟར་མངོན་སུམ་དུ་གཟིགས་པ་ཡིན་ནོ། །
置於手心一般現見一切盡所有所知。
སྐབས་འདིར་མ་ཟད་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པའི་ཚུལ་ཀུན་ཏུ་རྟོགས་པར་དཀའ་
不僅在此階段，實則任皆難證慧度道理，
བས་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཡུན་རིང་དུ་མཉེས་པར་བྱས་པ་ལས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་
故唯應長期令善知識欣悅，由之而證矣。
ཁོ་ནའོ། །གསུམ་པ་ཆོས་སྐུའི་ལུས་བཤད་པ་ནི། དག་པ་གཉིས་ལྡན་གྱི་དབྱིངས་ 010
第三，釋法身之身軀。具二清淨之
སུ་གྱུར་པའི་ངོ་བོཉིད་ཀྱི་སྐུ་དང་། དེས་པ་ལྔས་ཁྱད་པར་དུ་བྱས་པའི་ཡོངས་
法界即自性身、以五決定作為特別
སྟོང་རྫོགས་པའི་སྐུ་དང་བཅས་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ་གཉིས་ལས་གཞན་པ་དེས་པ་ལྔས་ pdf103
之受用圓滿身，同理，除二者而另外不以五決定
ཁྱད་པར་དུ་མ་བྱས་པའི་གཟུགས་ཀྱི་སྐུ་མཐར་ཐུག་པ་མཆོག་གི་སྤྲུལ་པའི་སྐུ་ནི་
作為特別之究竟色身，即殊勝應化身；前述即
ཐོབ་བྱའི་འབྲས་བུ་ཡིན་ལ། སོ་སོའི་མཚན་ཉིད་ཀྱང་དེས་ཤེས་པར་བྱའོ། །བསྟན་
所得之果。各各性相，亦應以彼而知矣。述釋

བཞག་སྟེ་བ་ནི། ཆོས་སྐུ་ཞེས་སོ། །སྒོོབ་དཔོན་གྱི་བཞེད་པས་བསྟན་བཞག་སྟོོང་ 015
配合者，謂「法身」矣。軌範之承許故亦有述釋
བའི་ཚིག་ཏུ་ཡང་མཛད་མོད་ཀྱི། འདིས་སྐུ་བཞི་པ་བསྟན་པར་བྱས་ན་ཡང་། བསྟན་
配合之詞句，此雖述第四身，然承許
བཅོས་ཀྱི་ཚིག་དོན་ལ་མ་ཞུགས་པའི་སྐྱོན་མེད་པར་བཞེད་པས་དེའི་ལྟར་ན། རྟོགས་
並無不入論典詞義之過失。故若依彼，
པ་ཡི་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་སྐུའི་མཚན་ཉིད་ཇི་སྙེད་པ་ལ་ལྟོས་ནས་གཟིགས་
證德本智法身之性相：觀待於如所有與盡所有
པ་མཐར་ཐུག་པའི་ཞེས་པའོ། །མཛད་པ་དང་བཅས་པ་ཆོས་སྐུའི་ཆོས་རྣམ་པ་
而為究竟能見之識。以及與行誼，於之四項中
བཞིར་ནི་ཡང་དག་པར་བརྗོད་པའོ། །འོག་ནས་འདིའི་དོན་བསྡུའི་སྐབས་སུ་སངས་ 020
純真詮釋法身之法矣。在後文此義結論段落
རྒྱས་ལ་སོགས་པའི་ཡུལ་ཉིད་དུ་ཡི་ཞེས་ལ་སོགས་པ་ལ་ལྟོས་ནས་ཞེས་པའི་དོན།
謂：「於佛等對境，觀待於本智等」，謂其義
P86
ཡི་ཞེས་ཀྱི་སོགས་ཁོང་ནས་ཡི་ཞེས་འདོན་པ་བཀག་ནས། ཟག་པ་མེད་པའི་ཡི་
曰：「破除本智等係由內在引出本智，而安立
ཞེས་སྟོ་ཚན་ཉིར་གཅིག་ལ་ཡི་ཞེས་ཆོས་སྐུ་དང་། མཚན་དཔེས་སྤྲས་པའི་སྐུ་
廿一類無漏本智為本智法身，相好莊嚴之
མཐར་ཐུག་པ་ལ་ལོངས་སྐུར་བཞག་ཅེས་སོགས་ཀྱི་དོན་དུ་འཆད་པ་གཉིས་ཀས་
究竟身為報身。」為「等」字之義，二者皆不曾
སྒོོབ་དཔོན་གྱི་འགྲེལ་བ་ཞིབ་ཏུ་མ་མཐོང་བ་ཡིན་ཏེ། འདིའི་ཐད་ཀྱི་འགྲེལ་ཆེན་དུ།
細看軌範師之註也；正於此義方面，
ཡི་ཞེས་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་དང་། གཟུགས་སྐུ་གཉིས་ལ་ཡི་ཞེས་ཀྱི་ཚོགས་ལས་བྱུང་བ་ 005
《大註》宣謂：「本智法身與色身二者，
དང་། བསོད་ནམས་ཀྱི་ཚོགས་ལས་བྱུང་བ་དང་། གཉིས་ཀའི་ཆ་ལས་བྱུང་
係由智資糧而出，由福資糧而出，
བའི་དོན་དུ་གསུངས་པའི་ཕྱིར་རོ། །གསུམ་པ་བསྟན་ཏེ་བཞད་པ་ནི། ཚིགས་
由二者而出。」之故矣。第三，釋結論。

བཅད་བཅོ་ལྔ་ཡོད་པ་དེ་ལ་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་དང་པོ་གཉིས་ཀྱིས་ནི་ཚོས་ཅན། ། pdf104
彼十五偈為品者，初二者為有法，
ལུས་མདོར་བསྡུན་པ་ཡིན་ཏེ། ལུས་དངོས་པོ་བརྒྱད་ཀྱི་ཀུང་གྲངས་ཙམ་དུ་བསྡུས་
係身軀略述也；唯歸納為身軀八事句數
པའི་ཕྱིར། ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་ལྷག་མ་བཅུ་གསུམ་གྱིས་ནི་ཚོས་ཅན། ལུས་ 010
之故。品中餘十三偈為有法，
རྒྱས་པར་བཤད་དེ། བརྒྱད་པོ་དེ་དག་ཉིད་ཀྱི་དོན་བདུན་བཅུའི་ཀུང་གྲངས་ཙམ་དུ་
係身軀廣釋也；唯歸納彼等八者之義為七十
བསྡུས་ནས་བཤད་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་ན་བཅོ་ལྔས་ལུས་ལེགས་པར་བཤད་པ་ཡིན་
句數而釋之故。若依彼，以十五偈妥善釋身軀矣。
ནོ། །སྟོང་ལྟར་བསྡུས་པ་དང་རྒྱས་པར་བཤད་པའི་ཕྱིར། བཞི་པ་རྒྱས་པར་མ་
如前，略述與廣釋之故。第四，不廣大演
བཀོད་བའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། བསྡུས་པའི་དོན་གྱི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་འདི་རྣམས་
繹，其原因者，歸納義詞句15所成此諸品為
ནི་ཚོས་ཅན། ཡན་ལག་རྒྱས་བཤད་འཆད་པའི་སྔ་རོལ་ཏུ་ཞིབ་ཏུ་རྣམ་པར་མ་ 015
有法，於述支分廣釋之前尚不詳細開
བཀོད་ལོ། །རྒྱུ་མཚན་དེ་ལྟར་བཀོད་ན་ཡན་ལག་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་འགྲེལ་པ་དང་།
解，原因係顧慮若如彼開解，則與支分廣釋之
རྒྱོབ་པའི་ཉེས་པར་འགྱུར་དུ་དོགས་ནས་མ་བཀོད་བའི་ཕྱིར། རྒྱོབ་པར་འགྱུར་ཏེ།
註解將有重覆之過，而不開解之故。應重覆也；
བསྟན་བཅོས་མཛད་པ་ཉིད་ཀྱིས། སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་གཞན་དོན་ཕྱིར། ཅེས་བྱ་
論典作者將以「發心者為他事故」
བ་ལ་སོགས་པ་འཆད་པར་འགྱུར་བའི་བསྟན་བཅོས་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་རྩ་ཚིག་མཐའ་
等句所講述之論典廣釋所有根本詞句
དག་གིས་ལུས་འདི་འཆད་པས་སོ། །ཁྱབ་སྟེ་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་རྩ་ཚིག་མཐའ་དག་ 020
講述此身軀故矣。週遍也；將述廣釋之所有
འཆད་ལ། དེ་དག་རྣམ་པར་བཤད་པས་ལུས་འདི་བཤད་པར་བསམས་པ་སྟེ།
根本詞，思以彼等詳疏釋此身軀也；

P87

བཤད་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། ཁ་ཅིག །མདོར་བསྡུན་རྒྱས་བཤད་ལ་རྒྱོས་སྐྱོན་རྩི་བ་
將釋之故。某者云：「以略述廣釋有重覆過，然以
འབྲེལ་བ་མེད་པས་སྐབས་འདིའི་རྩོད་སྤོང་མི་འཐད་ཅེས་ཟེར་བ་ནི། དོན་མ་རྟོགས་
無關，故在此段行斷諍未合理也。」貌則不
པའི་རྣམ་འགྱུར་རོ། །འོན་ཡང་ལག་རྒྱས་བཤད་ཀྱི་འབྲེལ་པ་རུ་བ་དང་རྒྱོས་པར་
解其義矣。則或云「理應支分廣釋之註解與
འགྱུར་ཏེ། དེས་ལུས་རྒྱས་པར་འཆད་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཞེ་ན། རྩ་བའི་ཚིག་ཙམ་ལ་ pdf105
根本文重覆也，彼廣述身軀之故矣。」唯依根本詞
བརྟེན་ནས་དོན་རྟོགས་པར་ཁོང་དུ་ཆུད་ནུས་པ་རྣམས་ལ་མི་དགོས་མོད་ཀྱི། དེ་ལྟར་ 005
即能通達圓滿意義之眾士則未需也，然針對
མི་ནུས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་མཛད་པ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ཚིག་དོན་ལ། མཁྱེན་པ་
未能如彼之眾士而撰矣。第三，詞義分三：廣釋
གསུམ་རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་སྦྱོར་བ་བཞི་རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། ཚོས་སྐུ་
三智、廣釋四加行、廣釋法身。
རྒྱས་པར་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ། དོན་དུ་གཉེར་བྱ་རྣམ་མཁྱེན་བཤད་པ་དང་།
初者分三：釋所希求相智、
དེར་བགྲོད་པའི་ལམ་ཤེས་བཤད་པ་དང་། ལམ་ཤེས་རྣམ་པར་དག་བྱེད་ཀྱི་ཡན་
釋登彼道智、釋能淨道智
ལག་གཞི་ཤེས་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ། མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། ཚོས་བཅུ་ 010
支分基智。初者分三：銜接文、廣釋
རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། སྐབས་བསྡུ་བའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ལྟར་བསྡུས་པའི་
十法、段落總結。初者，如前 15 盡述
དོན་ཀུན་བསྡུན་ནས། དང་པོར་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་བཤད་པར་བཞེད་དེ།
歸納義已，尊意欲先釋一切相智也；
སེམས་བསྐྱེད་སོགས་གསུངས་ཞེས་སོ། །རྣམ་མཁྱེན་དང་པོར་འཆད་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ།
宣說「發心」等矣。先述相智有其原因也；
མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་མ་ལུས་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པར་འདོད་པའི་གདུལ་
欲求現實證悟不餘現觀次第之諸

བྱ་རྟོགས་ཀྱིས་མཐར་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་མཁྱེན་པ་ཉིད་ཐོབ་པར་བྱ་དགོས་པས་སོ། ། 015
所調眾，最終需應得一切相智故矣。
དེ་དགོས་ཏེ། ཆེད་དུ་གཉེར་བྱའི་འབྲས་བུའི་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར་དེར་ཐལ།
需彼也；係所專為之主要果之故。應成彼；
རྒྱན་གྱི་ཆེད་དུ་བྱ་བའི་གདུལ་བྱ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་བློ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་
莊嚴論所專為所調眾菩薩，欲求隨於
འདས་པ་དང་ད་ལྟར་གྱི་སངས་རྒྱས་རྣམས་གཤེགས་པའི་རྗེས་སུ་མཐུན་པར་ཐོབ་
過現眾佛逝往之後而得無上菩提
པར་འདོད་པས་སོ། །ཐོག་མར་འཆད་རིགས་ཀྱང་། སེམས་བསྐྱེད་དང་གདམས་
故矣。或問：於初時講述雖合理，然何故
ངག་སོགས་ཪམ་ཞིག་བཤད་པ་ཅི་ཡིན་ཞེ་ན། དེ་དག་འཆད་པར་རིགས་ཏེ། རྣམ་ 020
唯釋發心與教誡等耶？講述彼等為合理也；
མཁྱེན་དེ་སྤྱད་པའི་ཚོགས་ལེའུར་བྱས་པ་རྣམ་པར་བཤད་པའི་སྒོ་ནས་ཡུལ་ཀྱིས་ཡུལ་
尊意欲以詳疏彼相智歸納頌之門，以對境
P88
ཅན་རྒྱས་པར་མཚོན་བཞེད་པའི་ཕྱིར། མཚམས་སྦྱར་འདི་དང་འབྲེལ་བར་འོག་ pdf106
廣大表示有境之故。如此銜接詞般，配合
མ་ཀུན་ལ་སྦྱར་ནས་བཤད་པ་བྱེད་པ་ནི། རྟོར་པ་ངོ་མཚར་བསྐྱེད་པའི་རྣམ་བཞག་
一切後文而解釋者，是愚昧生奇罕之理論，
ཡིན་པས་མཁས་པས་འབད་པར་མི་བྱ་སྟེ། བ་གླང་གི་མཚན་ཉིད་ནོག་སོགས་
故學者未應致力也；黃牛之性相，項肉等
འདུས་པའི་དོན་ལྟག་པར་ཤ་འཕྱངས་པ་དང་། མགྲིན་པར་པགས་པ་འཕྱང་བ་
集合物，需解釋為後腦堆肉、脖子皮垂
སོགས་ཀྱི་བཤད་པ་བྱེད་དགོས་པ་ཅི་ཞིག་བསྟན་བཅོས་ཀྱི་གདུལ་བྱར་མི་རུང་བའི་ 005
等，暫時未堪為論典所調之
ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ལ་རྣམ་མཁྱེན་ཐོབ་པའི་ཆེད་དུ་དམ་བཅས་པའི་བསམ་པ་དམ་
故矣。第二分三：釋為得相智而立誓之
བཅའ་བཤད་པ་དང་། དམ་བཅའི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཐབས་སྟོན་པའི་གདམས་ངག་
心意__立誓 *1*、釋講述成辦立誓事方便之教誡 *2*、

བཤད་པ་དང་། གདམས་དངོན་ཇི་ལྟར་སྒྲུབ་པའི་སྒྲུབ་པ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ།
釋如何成就教誡義之禪修 3-8。初者分二：
སྤྱིའི་དོན་དང་། ཡན་ལག་གི་དོན་ཏོ། །དང་པོ་ལ་ཐག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་སྤྱི་བའི་
總義、支分義。初者分四：生大乘發心之所依、
རྟེན་དང་། རྒྱུ་དང་། ངོ་བོ་དང་། ཕན་ཡོན་ནོ། །དང་པོ་ནི། སྨོན་སེམས་ 010
原因、本質、利德。初者，生願心之
སྐྱེ་བའི་རྟེན་ནི། ཐེག་ཆེན་ལ་མོས་ཤིང་སངས་རྒྱས་ཐོབ་པར་འདོད་པའི་ལྷ་དང་
所依者，勝解大乘且欲得佛果之天與龍等
ཀླུ་ལ་སོགས་པ་ལ་ཡང་སྐྱེའོ། །འཇུག་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བྱང་བ་དང་། ལམ་
亦生起矣。行菩提心者，《菩薩地》與《道炬論》
སྒོམ་དུ་དེའི་རྟེན་སོ་ཐར་གྱི་སྡོམ་པ་དགོས་པར་བཤད་པ་ནི། རྟེན་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་
釋彼所依需有別解律者，係針對特別
དབང་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི། འདོད་པའི་ལྷའི་རྟེན་དང་། གོང་མའི་རྟེན་ཅན་གྱི་བྱང་
所依也，然欲天所依、上層所依者之某
ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཁ་ཅིག་གི་རྒྱུད་ལ་ཡང་ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །གཉིས་པ་ནི། 015
些菩薩相續亦有故矣。第二，
བསྡུད་བཏུས་ལས། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྐུ་མཐོང་ནས་འདི་ལྟ་བུ་ཐོབ་ན་སྣམ་པ་དང་
《集學論》釋發心四種情形：見佛身
སངས་རྒྱས་དང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ཀྱི་མཐུ་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་མཐོང་
已心思若得如此、見聞眾佛菩薩之
ཐོས་སོགས་དང་། ཐག་ཆེན་གྱི་བསྟན་པ་རྒྱབ་པ་མ་བཟོད་པ་དང་། སེམས་ཅན་
不可思議威勢、不忍大乘聖教沈沒、
སྡུག་བསྔལ་གྱིས་མནར་བ་མ་བཟོད་ནས་སེམས་བསྐྱེད་པའི་ཚུལ་བཞི་བཤད་ལ། རྒྱུ་ pdf107
不忍有情為苦所迫。所釋由四因、
བཞི་དང་། རྐྱེན་བཞི་དང་། སྟོབས་བཞི་ལས་སྐྱེ་བར་བཤད་པ་རྣམས་ནི། རྒྱུ་ 020
四緣、四力而生起者，
རྐྱེན་མཐའ་ཅོད་པའི་ཡན་ལག་ཏུ་ཡིན་ལ། གཞན་གསུམ་ཡང་སངས་རྒྱས་དོན་

P89

བཀྲིར་གྱི་སེམས་བསྐྱེད་ཙམ་ཞིག་ཡིན་མོད། འདིར་དངོས་སུ་བསྟན་པ་ནི་སྟོང་པའི་
佛果之發心，此處正述者係作為行持
རྟེན་བྱེད་པའི་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་གཙོ་བོ་མཚན་ཉིད་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པ་ཡིན་པས།
所依之主要發心，性相盡皆圓滿，
སེམས་ཅན་གྱི་སྡུག་བསྔལ་མ་བཟོད་ནས་དེ་དང་བྲལ་བར་འདོད་པའི་སྙིང་རྗེས་ཀྱིས་
故確定必需：不忍有情受苦而以悲為動機欲求
ནས་བསྒྲུབ་བ་ངེས་པར་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ལ། མཚན་ཉིད་དང་། དབྱེ་
離彼。第三分三：性相、分類、
བ་དང་། སྨོན་འཇུག་གི་ཁྱད་པར་རོ། །དང་པོ་ནི། གཞན་གྱི་དོན་དུ་ཡང་ 005
願行之差別。初者，與為他事之故追求
དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་དོན་གཉིས་ཀྱི་འདུན་པ་དང་། མཚུངས་ལྡན་གྱི་སེམས་
純真圓滿菩提之希求相應之特
ཁྱད་པར་ཅན་ནོ། །འདི་བསྐྱེད་པ་ལ་གཞན་དོན་དོན་གཉིས་དང་། བྱང་ཆུབ་དོན་
別心。生此者，追求他事想與追求
གཉིས་ཀྱི་བསམ་པ་སྟོང་བའི་ཚུལ་ལ་སོགས་པ་ནི་རྗེ་བཙུན་ཀློ་བཟང་གྲགས་པའི་དཔལ་
菩提想修心之方式等，有尊德洛桑札巴
བཟང་པོའི་ཞལ་སྔ་ནས་མཛད་པའི་མདོན་པར་རྟོགས་པའི་རྒྱན་གྱི་རིམ་པ་ལས་ཤེས་
吉祥賢親撰之《現觀莊嚴次第》，由之可
པར་བྱའོ། །གཉིས་པ་ནི། སྟོན་པ་དང་འཇུག་པའི་སེམས་སོ། །གསུམ་པ་ནི། 010
了解。第二，願心與行心。第三，
སྟོམ་རིམ་ལས་འགྲོ་བ་དེ་དག་ལ་ཕན་པའི་ཕྱིར་སངས་རྒྱས་སུ་གྱུར་ཅིག་ཅེས་གང་
《修次第》謂：「謂為利彼等有情故願成佛，
ཐོག་མར་དོན་དུ་གཉེར་བ་དེ་ནི། སྟོན་པའི་སེམས་སོ། །གང་ཕན་ཆད་སྟོམ་པ་བརྟུང་
某初時彼追求想者，為願心也。為利某者而取得
སྡེ་ཚོགས་རྣམས་ལ་ཞུགས་པ་དེ་ནི་ཞུགས་པའི་སེམས་སོ། །ཞེས་གསུངས་པ་དང་།
律儀入於諸資糧，彼即行心。」
སྟོང་འཇུག་ལས་དེ་གཉིས་ཀྱི་དཔེ་མཛད་པ་ནི། འགྲོ་བར་འདོད་དང་འགྲོ་བ་ཡི། ཞེས་ pdf108
《入行論》說明彼二之喻：「欲求走往與走往，

བྱག་ཏུ་ལྟར་ཤེས་པ་ལྟར། དེ་བཞིན་མཁས་པས་འདི་གཉིས་ཀྱི། །བྱེ་བྲག་རིམ་ 015
各別如何了知般，如彼學者依次知，此二者之
བཞིན་ཤེས་པར་བྱ། །ཞེས་གྲོང་ཁྱེར་དེར་བགྲོད་པར་བྱའོ་སྙམ་པ་གཞིར་བྱས་པ་
各別矣。」心忖：「當往彼大城矣。」以之為
ལ་གོམ་པ་འདོར་པ་ལ་སོགས་པའི་ལུས་ཀྱི་བྱ་བས་དངོས་སུ་ཟིན་པ་དང་། མ་ཟིན་པ་
基礎已，有受移步等身活動所正攝持與不攝持
གཉིས་སུ་ཡོད་པ་ལྟར། སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་སྤྱིའི་མཚན་ཉིད་ལྟགས་པར་ཁྱད་པར་མེད་
二類。同彼般，在發心總性相上無差
པ་ལ། སྤྱོད་པ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་བྱ་བས་དངོས་སུ་ཟིན་པ་དང་། མ་ཟིན་པ་གཉིས་
別，受行持修持事正攝持與不攝持則可分為二
སུ་དབྱེ་བ་ནི་ལུང་སྦྱ་མའི་ཡང་དོན་ཡིན་ལ། འཇུག་སྤྱོམ་བླངས་ནས་སྤྱོད་པ་ལ་ 020
類，彼亦為前引經文之義。承許取行心律已，學
སྤྱོད་པའི་ཚེ་སྤྱོན་སེམས་མེད་པར་འདོད་པ་ནི་དེ་དག་གི་དོན་མ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཡང་
行持時無願心者，非彼等之義也；彼亦
P90
འདི་ལྟར་འཇུག་སྤྱོམ་བཟུང་བའི་ཇེས་སུ་ཡང་སྤྱོད་པ་ལ་སློབ་པ་ལ་བློའི་འཇུག་ཚུལ་
如此，取行心律已學行持時，內心之趨入方式亦
གཉིས་ཡོད་དེ། སེམས་བསྐྱེད་ཀྱིས་ཀུན་ནས་བསླང་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་གཏོང་བའི་
有二，不唯以發心為動機，且增長捨心
སེམས་པ་སྟེལ་བའི་རྣམ་བཤད་བའི་དུས་ཤིད་ན། རྣམ་མཁྱེན་དོན་གཉིར་ཀྱི་དྲན་
之形相出現時，正式有期望於追求相智
འདུན་དུ་རེ་དངོས་སུ་ཡོད་པ་ནི་སྤྱོད་པ་ཉམས་ལེན་ཀྱི་བྱ་བས་དངོས་སུ་ཟིན་པའི་དོན་
之憶念希求，即行持修持事正攝持之義；
ཡིན་ལ། དེ་ལྟ་བུ་མེད་པའི་དུས་ན་དངོས་སུ་མ་ཟིན་པའོ། །དེས་ན་སྨོན་སེམས་ 005
無似彼之時，即不正攝持。彼故承許願心
ནི་ཚོགས་ལམ་ནས་བཟུང་སྟེ་ས་ཐོབ་ནས་གྲུབ་བླངས་པ་ལ་ཉེས་པ་མེད་པར་
由資糧道起有，雖已得地起亦有，見其無過
མངོན་ཏེ། ས་ཐོབ་ནས་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་ཀྱང་། དེས་
失也；得地已雖現證空性義，彼不

དངོས་སུ་ཟིན་པའི་སེམས་བསྒྲིད་སྐབས་དུ་མར་འབྱང་བའི་ཕྱིར་རོ། །འཇུག་
正攝持之發心，於諸多階段出故矣。雖
སྤྱོམ་དང་འཇུག་སེམས་གཉིས་འགལ་ཡང་དེ་བསྒྲིད་པ་ནི་སྤྱོམ་པ་བཟུང་བའི་དབང་
行心律與行心相違，然應知唯由取得律儀
ཁོན་ལས་ཤེས་པར་བྱའོ། །འཇུག་སེམས་ནི་ཚོགས་ལམ་ནས་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་ 010
之故而生彼，行心則由資糧道至佛地。
བར་རོ། །འདིར་བཤད་པ་ཀུན་རྫོབ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ཡིན་གྱི། དོན་ pdf109
此處所釋為世俗菩提心之分類，非
དམ་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་དབྱེ་བ་ནི་མིན་ལ། དེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ནི་བླ་ན་
勝義菩提心之分類。彼二之差別，前者非唯
མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་དོན་དམ་པའི་གནས་ལུགས་ཙམ་ལ་སེམས་པ་མིན་པར་ཀུན་
思及無上菩提之勝義實相，亦思及世俗
རྫོབ་པའི་སྐུ་ལ་ཡང་སེམས་པ་ནི་སྤྱ་མ་ཡིན་ལ། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་དོན་དམ་པའི་གནས་
佛身；後者唯如水置水思及菩提
ལུགས་འབའ་ཞིག་ལ་ཆུ་ལ་ཆུ་བཞག་གི་ཚུལ་དུ་སེམས་པ་ནི་ཕྱི་མ་སྟེ། དེ་ནི་མཐོང་ 015
之勝義實相，彼則於得
ལམ་ཐོབ་ཡན་ཆད་ན་ཡོད་ཀྱི་སོ་སོ་སྐྱེ་བོ་ལ་མེད་དོ། །བཞི་པ་ནི། གནས་
見道位起方有，異生無矣。第四，暫時上
སྐབས་ངན་འགྲོའི་རྒྱུ་སྤྱད་བསགས་འདག་ཅིང་ཕྱི་མ་འཕྲོ་འཆད་པ་དང་། བའི་
淨化前積惡趣因且中斷後續、新積
འགྲོའི་རྒྱུ་གསར་དུ་གསོག་ཅིང་སྤྱད་བསགས་པ་རྣམས་ཟད་པའི་མཐའ་མེད་པ་དང་།
善趣因且諸前積者無窮盡邊、成為
ལྷ་དང་བཅས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱིས་ཕྱག་བྱ་བའི་འོས་སུ་འགྱུར་བ་དང་། མཐར་བླ་
與天神等世間者之適宜所禮敬；究竟上
ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་ཐོབ་པ་སོགས་ཀྱི་ཕན་ཡོན་ནོ། །གཉིས་པ་ལ་དཀྱུས་མ་མཚན་ 020
得無上菩提。等等利德矣。第二分二：本文
ཉིད་དམིགས་པ་དང་བཅས་པ་བཤད་པ་དང་། འཕྲོས་དོན་དབྱེ་བ་བཤད་པའོ།
釋性相與所緣、引伸義釋分類。

P91

།དང་པོ་ལ། མཚན་ཉིད་དང་། དེ་དེས་པའི་ཡན་ལག་དམིགས་པའོ། །དང་པོ་
初者分二：性相、定彼支分為所緣。初者
ལ། སྤྱིའི་མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། རྩ་བ་དང་། འགྲེལ་བའོ། །དང་པོ་ནི།
分三：總銜接文、根本文、註釋文。初者，
སེམས་བསྐྱེད་པ་རང་གི་ངོ་བོ་དེའི་དམིགས་པ་དང་བཅས་པ། གཉིས་པ་ནི།
發心，自己之本質與彼之所緣。第二，
འདིར་བསྟན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་མཚོན་བྱའོ། །སེམས་ཅན་གཞན་
此述大乘發心者，為所表；為令其他有情
སྡུག་བསྔལ་མཐའ་དག་ལས་གྲོལ་བའི་དོན་གྱི་ཕྱིར་ཏུ་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ 005
解脫所有痛苦一事之故，而欲求純真圓滿之
ཆུབ་འདོད་པ་དང་མཚུངས་ལྡན་གྱི་སེམས་ཁྱད་པར་ཅན་མཚན་ཉིད་དོ། །འདིར་
菩提，與彼相應之特別心，即性相。此處
དོན་དངོས་སུ་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་བསྟན་ནས་དེ་ལ་འདོད་པའི་སྒྲས་བསྟན་པ་ནི་ pdf110
正式義為述大乘發心，其中以「欲求」而述者，
དགོས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་དོན་དུ་ཡིན་ཏེ། མིང་འདི་ཙམ་གྱིས་འཕངས་པའི་གཞན་
係為特別必要性，唯以此名引出欲求
དོན་འདོད་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་འདོད་པ་གཉིས་ཀྱི་དོན་འདིར་ཤུགས་ལ་བསྟན་ཏེ།
他事與欲求菩提，二事在此為間述，
དེ་ཡང་གཞན་དོན་འདོད་པ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་རྒྱུར་དགོས་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་འདོད་ 010
彼又為了解需欲求他事作為發心因，需
པ་ཐོགས་སུ་དགོས་པར་ཤེས་པའི་ཆེད་ཡིན་ཏེ་འཆད་པར་འགྱུར་རོ། །དེས་
欲求菩提作為助伴，後將述之。彼故
ན་འདོད་དོ། །གང་ན་བླ་ན་མེད་པའི་བྱང་ཆུབ་བོ། །གང་གི་ཆེད་དུ་ན། གཞན་
曰：「欲求矣。於何耶？無上菩提。為何耶？
ཀྱི་དོན་དུའོ་ཞེས་པས་དོན་དུ་གཉིར་བྱ་བྱང་ཆུབ་དང་གཞན་དོན་གཉིས་བྱང་ཆུབ་
為他事。」故所追求者為菩提與他事二者。雖
སྔོན་ལ་འབྱུང་ཡང་དེ་གཉིས་དོན་གཉིར་གྱི་བསམ་པ་ནི་གོ་རིམས་ལྟོག་སྦྱ་བསྐྱེད་

དབྱེ་བར་ཞེས་བར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ལ། ཚིག་དོན་དང་། རྩོད་པ་ 015
序相反而生。第三分二：詞義、
སྤང་བའོ། །དང་པོ་ནི། གཞན་གྱི་དོན་གྱི་ཕྱིར་ཏུ་ཐོག་མར་རང་ཉིད་སངས་
斷諍。初者，心忖：「為他事之故，自己
རྒྱས་སུ་གྱུར་ནས་རེགས་ཅན་གསུམ་གྱི་སྐལ་བ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་འབད་པར་བྱའོ་
先成佛已，依據三種姓緣份如何而當努力矣。」
སྙམ་དུ་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཆོས་ཅན། གཉིས་སུ་ཡོད་དེ། གཞན་གྱི་དོན་དུ་ཡང་
而發心作為有法，有二也；已入其之性相者，
དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་འདོད་པའི་མཚན་ཉིད་ཞུགས་པའི་སྨོན་པ་སེམས་
即為他事之故而欲求純真圓滿之菩提，為願心
བསྐྱེད་དང་། འཇུག་པའི་ངོ་བོ་ཉིད་རྣམ་པ་གཉིས་སོ། །གཉིས་པ་ལ། རྩོད་ 020
與行心之本質性二類矣。第二分二：提諍、
པ་དང་། ལན་ནོ། །དང་པོ་ནི། །ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་
回答。初者，或問：「欲求純真圓滿菩提
P92
འདོད་པའི་དོན་གཉིར་གྱི་འདུན་པ་ཆོས་ཅན། ཇི་ལྟར་ན་སེམས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་པར་
之追求希求想者作為有法，如何成為發
འགྱུར་ཏེ། མ་ཡིན་པར་ཐལ། སེམས་ལས་བྱང་བ་ཡིན་པའི་ཁྱབ་སྟེ།
心也，理應非，週遍為心所也；
བྱང་ཆུབ་འདོད་པ་ནི་དེ་དོན་དུ་གཉེར་བ་དག་བའི་ཆོས་ལ་འདུན་པ་ཡུལ་སོ་སོར་
欲求菩提者，追求彼，為希求善法，
ངེས་པ་ནང་ཚན་འདུ་བྱེད་ཀྱི་ཕུང་པོས་བསྡུས་པ་ཡིན་ལ། སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་ pdf111
為五別境中行蘊所攝；發心者，某心，
སེམས་གང་ཞིག་ཡུལ་ཁྱད་པར་དུ་འཕགས་པ་དོན་གཉིས་ཡུལ་དུ་སྣང་བ་ཅན་དུ་ 005
具殊勝對境，二事所顯為對境而出，
འབྱུང་བ་མ་ཡིན་ནམ་སྟེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཅི་ན། རྩོད་པ་འདིའི་དོན་ལ་ཆོག་འཐད་
非耶？是之故。」此諍論之義，唯重
ཞིག་ལ་འཆེལ་བ་དག་ན་རེ། སེམས་བསྐྱེད་འདོད་པར་བཞག་པ་ལ་འདོད་པ་
詞句眾云：「安立發心為欲求，

སེམས་བསྐྱེད་མ་ཡིན་པར་ཐལ་བ་འཕེན་པ་ཁོ་ན་མེད་པའོ། །ཞེས་ཟེར་བ་ནི་
非唯引過：欲求非發心。」若提諍者
རྟོད་པ་ཡོའི་བསམ་པ་ལ་ཡང་འདོད་པ་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་དུ་བཞག་པར་
之心意，亦於安立欲求為發心之性相而
རྟོད་པ་ན། མཚན་ཉིད་དེ་གང་ལ་ཞུགས་པའི་མཚན་གཞི་འདོད་པ་དེ། སེམས་བསྐྱེད་ 010
提諍：「彼性相所趨入之事例欲求，需承許彼
དུ་ཁས་ལེན་དགོས་སྨྲམ་པ་རྟོག་པ་དང་ལྡན་པ་ཡིན་ན། འབྱུང་བས་ཁས་ལེན་
即發心。」若具前尋思而出，故何有
མེད་པའི་གོ་སྐབས་གལ་ལ་ཡོད། སློབ་དཔོན་ཁས་ལེན་མེད་པའི་རྟོད་པ་བཀོད་ནས་དེའི་
無承許之階段？軌範舉出無承許之諍論，引出
ལན་འདེབས་པ་ཞང་ས་ནས་བསྟན་བཅོས་རྟོམ་པ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། །ཐལ་བ་དེའི་ཁྱབ་
彼之答覆而撰論典者，非矣。軌範亦承許
པ་སློབ་དཔོན་གྱིས་ཀྱང་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པས་ལན་གྱི་དངོས་ལ་གནོད་བྱེད་དེ་ཉིད་
彼過之週遍性，故答覆之正式能害即彼。
ཡིན་ལ། དེས་སེམས་སེམས་བྱུང་ཐུབ་ཐ་དད་དུ་བསྟན་ཏེ་ཞེས་ཟེར་བ་ནི། འགལ་ 015
或云：「彼述心王心所質相異。」係相違也，
ན་ཐུབ་ཐ་དད་ཀྱི་ཁྱབ་པ་ཚངས་པས་ཀྱང་བསྒྲུབ་མི་ནུས་སོ། །གཉིས་པ་ལ།
梵天亦未能成立質相異之週遍性。第二
གཞན་དོན་འདོད་པའི་མིང་གིས་བཏགས་པ་དང་། བྱང་ཆུབ་འདོད་པའི་མིང་གིས་
分二：取名欲求他事、取名欲求菩提。
བཏགས་པའོ། །དང་པོ་ནི། སེམས་བྱུང་ཡིན་ན་སེམས་བསྐྱེད་མ་ཡིན་པ་བདེན་
初者，若是心所則確真並非發心，
མོད་ཀྱི་འོན་ཀྱང་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་སྐབས་འདིར་ཆོས་ཅན།
然在此述發心性相之階段作為有法，
སེམས་བསྐྱེད་ལ་འདོད་པའི་མིང་གིས་ཉེ་བར་བཏགས་པ་ལ་བརྟེན་པ་ཡིན་པས་གཞི་ 020
依賴於發心近取名為欲求，故無承許
མཐུན་ཁས་བླངས་པའི་ཉེས་པ་མེད་དོ། །ཆོས་གསུམ་ཚང་བས་བཏགས་པའི་ཕྱིར།
基相順之過失。齊備三法而取名之故。

P93

འདོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་དེ། རྒྱུའི་མིང་གིས་འབྲས་བུ་ལ་བཏགས་ནས་བསྟན་ pdf112
有取名之原因也；以原因取名而述果
པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གཞན་དོན་དོན་གཉིར་གྱི་འདྲུན་པ་དང་། ཐེག་ཆེན་སེམས་
之故。追求他事之希求與大乘發心成為
བསྐྱེད་རྒྱུ་འབྲས་སུ་འགྱུར་ཏེ། དེག་བའི་ཆོས་སེམས་ཅན་མཐའ་དག་སྡུག་བསྔལ་
因果，若有追求他事，性相為希求善法，
དང་བྲལ་བ་ལ་འདུན་པའི་མཚན་ཉིད་ཀྱི་གཞན་དོན་དུ་གཉེར་བ་ཡོད་ན་དེའི་
一切有情離諸苦，隨其後定即發起
རྗེས་སུ་དེས་པར་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པས་ཁྱབ་ལ། དེ་སྔོན་དུ་མ་སོང་ན། 005
菩提心故，為週遍，若前時無彼，
འདིར་བསྟན་པའི་སེམས་བསྐྱེད་མཚན་ཉིད་རྫོགས་པ་མི་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར། གཞན་དོན་དོན་
此述發心，未生圓滿性相之故。取名追求
གཉེར་ཀྱི་མིང་གིས་བཏགས་པ་ལ་དགོས་པ་ཡོད་དེ། དེ་ལྟར་གཞན་དོན་དོན་
他事，有必要性也；為知謂：「如前
དུ་གཉེར་བའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་རྒྱུད་ལ་སྤྱོད་པ་རྟེན་སེམས་བསྐྱེད་དང་།
追求他事之菩薩，其相續行持之所依
སྤྱོད་པས་བསྡུས་པའི་དགེ་བའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་འཕེལ་བར་འགྱུར་རོ་ཞེས་ཤེས་
發心，行持所攝之一切善法將增長矣。」
པར་བྱ་བའི་ཆེད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དངོས་ལ་གནོད་བྱེད་ནི་སྔར་བཤད་པ་དེ་ཉིད་དོ། । 010
之故。正式能害即前所釋。
སྐབས་འདིར་དོན་གཉིར་གྱི་འདྲུན་པ་བྱང་ཆུབ་དོན་གཉེར་ལ་འཆད་པ་ནི། ཕ་རོལ་
有謂此階段追求之希求係追求菩提者，
ཏུ་ཕྱིན་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པའི་རྣམ་གཞག་ཟུང་ཟད་ཙམ་ཡང་མི་ཤེས་ཤིང་། འདིར་
些略未知到彼岸道次第理論，而且不知
གང་གས་གཞི་དང་བཏགས་ཆོས་གཏན་ལ་ཕབ་པས་ཅི་བྱེད་པ་མ་ཤེས་པ་ཡིན་ནོ། ।
為何在此處抉擇施設基與施設法。
དེས་ན་འདིར་ཟུང་ཟད་བརྗོད་ན། བྱང་ཆུབ་ཀྱི་མཆོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་པའི་སྐྱོ་རོལ་
彼故在此當略為解釋，發起殊勝菩提心之

ཀུ་སྔོང་པ་ཉིད་རྟོགས་པ་འབྱོ་དགོས་པ་ནི། གདུལ་བྱ་གཉིས་ཀྱི་དབང་པོ་རྣོན་པོ་ 015
前時需先證空性，係二類所調中之利根者，
ལ་ཡིན་ཀྱི། རྩུལ་པོ་ལ་ངེས་པ་མེད་ལ། དེ་ལ་ཡང་ཐོག་མར་སེམས་བསྐྱེད་པའི་དུས་
然鈍根則不一定，其亦於最初發心之彼
ཉིད་ནས་སྙིང་རྗེའི་སྙིང་པོ་ཅན་དུ་འགྱུར་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །དེས་ན་འདིར་བསྟན་པའི་
時起需具悲心之精華。彼故，為應知
སེམས་བསྐྱེད་ལ་ངེས་པར་སྙིང་རྗེ་ཆེན་པོ་སྔོན་དུ་འགྲོ་དགོས་པར་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་
此處所述發心決定需先有大悲心之故，
གཞན་དོན་དོན་གཉིར་ཀྱི་མིང་གིས་བཏགས་པ་ཡིན་ལ། སྙིང་རྗེ་མཚན་ཉིད་རྫོགས་པར་ pdf113
取名追求他事。彼悲心性相圓滿即
དེས་དྲངས་པའི་སེམས་བསྐྱེད་ཡོད་པ་སྟོང་པ་ལ་སློབ་འདོད་ངང་གིས་འབྱུང་ལ། དེ་ 020
可引出發心，自然即欲學行持，
ཡོད་ན་རྣམ་མཁྱེན་ཀྱི་རྒྱུའི་དགེ་བའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་འཕེལ་པར་འགྱུར་ཞིང། དེ་
若有彼，相智因之一切善法將增長，而且
P94
ལྟར་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་ཡང་བཏགས་པ་ཡིན་ནོ། །ཆོས་གཅིག་ལགā་མཐིལ་དུ་མཆིས་
為如彼而知之故亦行取名。如所宣曰：「若掌
ན་ཆོས་ཐམས་ཅད་ལགā་མཐིལ་དུ་མཆིས་པར་འགྱུར་རོ། །གཅིག་པོ་གང་ཞེ་ན་
心有一法，則掌心將有萬法。一者何耶？
སྙིང་རྗེའོ། །ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལམ་ལ་འཇུག་པར་འདོད་པ་
悲心矣。」眾士欲入大乘道，於初中後
རྣམས་ཀྱིས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་དུ་གལ་ཆེ་བས་ཐོག་མར་སྙིང་རྗེ་བསྒོམ་པར་བྱ་
皆為重要，故初時當禪修悲心。
ཞིང། དེ་མ་ཉམས་པར་མཚན་ཉིད་རྫོགས་པ་གོང་ནས་གོང་དུ་འཕེལ་བ་ཡོད་ན། 005
且若彼不衰損而性相圓滿，由上增長向上，
སེམས་བསྐྱེད་དང་སྟོང་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་འགྱུར་རོ། །ཞེས་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་
曰：「發心與行持將盡圓滿矣。」為精通
ལམ་ཀྱི་གོ་རིམས་ལ་མཁས་པར་ཤེས་པའི་ཆེད་དུ་འདིར་ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་ལ་
大乘道次第之故，當知此處就大乘

གཞན་དོན་དོན་གཉིར་བྱེ་འདུན་པའི་མིང་གིས་བཏགས་པར་ཤེས་པར་བྱེས་ཤིག །
發心而取名為追求他事之希求。
འདི་ལ་བརྟེན་ནས་བརྗོད་པར་བྱ་བ་མང་སྟེ་མ་སྨོས་སོ། །གཉིས་པ་ནི། དོན་གཉིར་
依此所詮多矣，不贅也。第二，第二項
བྱེ་འདུན་པ་གཉིས་ཀྱི་རྣམ་པ་གཅིག་ཏུ་བྱང་ཆུབ་དོན་གཉིར་བྱེ་འདུན་པའི་དབང་དུ་ 010
追求之希求，一方面上就追求菩提之希
བྱས་ན་ཡང་འདུན་པའི་མིང་གིས་བཏགས་པ་ཡིན་པས་གཞི་མཐུན་ཐས་བླངས་པའི་
求而言，亦取名希求，故無承許基相
ཉེས་པ་མེད་དོ། །འབྲས་བུ་ལ་རེ་བ་འཆའ་བའི་སྨོན་ལམ་ནི་དོན་དུ་གཉེར་བ་སྟེ་དེ་
順之過。期望於果所發願望即追求，彼
ཡང་འདིར་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་འདོད་པ་ཉིད་ཡིན་ལ་སེམས་བསྐྱེད་
在此處即欲求純真圓滿之菩提。發心作為
པ་ཙམ་ངན། བྱང་ཆུབ་དོན་གཉིར་བྱེ་འདུན་པའི་མིང་གིས་འདོགས་པའི་ཆུ་མཚན་ pdf114
有法，取名為追求菩提之希求，有其原
ཡོད་དོ། །དེ་དང་མཚུངས་པ་ལྔས་ལྡན་ཅིག་སྤྱོད་པའི་ཕྱིར། དེའི་སྔར་བསྟན་པ་ནི་ 015
因也；與彼以五相應同行之故。「彼」詞所述者，
དགོས་པ་དང་བཅས་ཏེ། དེ་ལྟར་ན་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་རྣམས་ལ་སྨོན་ལམ་
係與必要性也；係應知謂：「若如彼，菩薩眾
བཞད་པ་དེ་དང་ལྡན་པའི་སེམས་དེ་སྐྱེའོ་ཞེས་བྱ་བར་ཤེས་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏུ་ཡིན་
發起具有所釋彼願望之彼心矣。」之故。
པའི་ཕྱིར་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་འཇུག་སྒོ་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་སེམས་བསྐྱེད་དུ་ཤེས་
為知大乘之入門為大乘
པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ཏེ། ཚིག་མངས་སུ་དོགས་པས་མ་སྨོས་སོ། །དངོས་ལ་གཞོད་བྱེད་
發心之故，恐詞過繁不贅矣。正式能害者，
ནི་སྔར་ལྟར་རོ། །གཉིས་པ་ལ། དྲི་བ་དང་། ལན་ནོ། །དང་པོ་ནི། མཚན་ 020
如前矣。第二分二：提問、回答。初者，不唯
ཉིད་ལ་འཕྲོས་པའི་དྲི་བར་མ་ཟད། ཡང་འབྲས་བུ་གང་འདོད་པའི་བདག་ཉིད་
於性相引發詢問，亦問：「所欲某果之體性，

P95

ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་དེ་ནི་གང་ཡིན། གང་གི་དོན་དུ་སེམས་བསྐྱེད་
彼純真圓滿菩者何耶？為何事而發心，
པ། གཞན་གྱི་དོན་ནི་གང་ཡིན་ཞེན། གཉིས་པ་ལ། རྩ་བ་དང་། འགྲེལ་
他事者何耶？」第二分二：根本頌、註解文。
པའོ། །དང་པོ་ནི། དམིགས་ཡུལ་བྱང་ཆུབ་དེ་དང་གཞན་དོན་དེ་ནི་ཚོས་ཅན།
初者，所緣境彼菩提與彼他事者作為有法，
རྒྱས་འབྱེད་བསྡུས་པ་གསུམ་གཅོས་བསྡུས་པ་དང་། རྒྱས་པའི་སྒོ་ནས་བརྗོད་
應知由廣中略三品攝略、廣大門而
པར་ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། མདོ་བར་མ་ལས་བསྡུན་པ་བཞིན་དུ་གཞན་གཉིས་ལས་ཀྱང་ 005
詮釋也；依據中品經籍所述，其他二者亦齊備
དོན་ཚང་བར་བསྡུན་པའི་ཕྱིར། སློབ་དཔོན་གྱི་དགོངས་པ་དེ་ཁོ་ན་བཞིན་དུ་གནས་
意義而述之故。軌範之尊意唯依彼而住也；
ཏེ། འདིའི་ཐད་ཀྱི་འགྲེལ་ཆེན་དུ། འཕགས་པ་སྟོང་ཕྲག་ཉི་ཤུ་པའི་མདོ་ཇི་
《大註》在此方面釋曰：「將如實詮釋
ལྟ་བ་བཞིན་དུ་བརྗོད་པར་བྱའོ། །ཞེས་བཤད་པ་དང་། དབྱི་བ་སྟོན་པའི་སྐབས་
聖二萬五千經。」在述分類階段亦曰：「某
སུ་ཡང་། གང་གི་ཕྱིར་མདོ་སྡེ་རིན་པོ་ཆེ་འདི་ནི། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་
故此大經藏珍寶者，趨入近集攝二萬五千
པ་སྟོང་ཕྲག་ཉི་ཤུ་པའི་དོན་ཉེ་བར་བསྡུ་བ་ལ་འཇུག་པ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སྨོས་བཤད་པ་ 010
般若經之義。」唯如前所釋也。
ཏོ་ནའོ། །དེ་སྐད་དུ་ཡང་སློབ་དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱི་གླང་པོས། དེ་ལྟར་ཇི་སྐད་བཤད་
陳那軌範亦釋彼詞謂曰：「如彼諸語(中品)之所
རྣམས་ཀྱི། །བརྒྱད་སྟོང་འདིར་དོན་མ་ཚང་མེད། །འདིར་གཞུང་བསྡུས་པ་ཡིན་འདོད་ pdf115
釋，此八千無不備義，承許此(八千)即攝略典，
དེ། །དོན་ནི་ཇི་སྐད་གསུངས་དེ་ཉིད། །ཅེས་བཤད་པས་མདོ་བཞིན་དུ་ཞེས་པ་
實則即彼諸語(中品)宣。」故所謂「依經籍」，
སྟོང་ཕྲག་ཉི་ཤུ་པ་ལ་ངེས་པར་བཤད་དགོས་པའི་ཕྱིར་དང་། འགྲེལ་བར་མདོའི་
定需釋為《二萬五千頌》之故；註釋有謂

དོན་དང་མི་འགལ་བར་ཞེས་འབྱུང་བ་འདིའི་ཚིག་འགྲེལ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། སྟོང་ 015
曰：「未違經文義」，即此詞之註解之故。若欲說明
དཔེའ་གྱི་ལུགས་འཆད་པར་འདོད་ན། སྟོང་པོ་བཀོད་པ་སོགས་དང་མི་འགལ་བར་
軌範之軌則，無論如何未應說：「與《華嚴經》
ཞེས་འཆད་པ་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མི་བྱའོ། །གཉིས་པ་ལ། དམིགས་ཡུལ་གཉིས་
等未相違。」。第二分三：釋二所緣境、
བཤད་པ་དང། དེ་ཉིད་གྲུབ་ཟིན་པར་བསྟན་པ་དང། ཁྱིར་གཞན་མི་འདྲེན་
述彼二已成立、不引用其他根據之
པའི་རྒྱུ་མཚན་ནོ། །དང་པོ་ནི། ཐེག་ཆེན་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཡུམ་
原因。初者，大乘發心之所緣境，廣略二品
བར་མ་བཞིན་དུ་རྒྱས་བསྡུས་གཉིས་ལས་ཀྱང་བསྟན་པས་རྒྱལ་བའི་ཡུམ་རྣམ་པ་གསུམ་ 020
亦如同《中品般若》而講述，故三部般若
ཚར་ལས་ཀྱང་བསྡུས་པ་དང་རྒྱས་པའི་སྒོ་ནས་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཡང་
亦由攝略與廣大門講述發心之所緣境為純
P96
དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་ཆུབ་དང་གཞན་གྱི་དོན་བསྟན་ཏེ། རྒྱས་བསྡུས་གཉིས་ལས་
真圓滿菩提與他事也；廣略二品亦未違背
ཀྱང་སྟོང་ཕྲག་ཉི་ལྔ་པའི་མདོའི་དོན་དང་མི་འགལ་བར་ཏེ་མཐུན་པར་དེའི་དོན་ཇི་
而隨順二萬五千頌經文義，如彼義如何般，
ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མ་ཚང་བ་མེད་པར་བསྟན་པའི་ཕྱིར། རྒྱས་བསྡུས་གཉིས་ན་དེ་ཇི་
無不齊備講述之故。廣略二品非無如彼
ལྟ་བ་བཞིན་དུ་སྟོན་བྱེད་ཀྱི་ངག་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། ཡུམ་བར་མ་ལས་བྱང་ཆུབ་མདོར་
如實講述之語詞也；中品佛母以略述與廣釋
བསྟན་དང་རྒྱས་བཤད་བསྟན་པའི་དོན་བརྗོད་བྱར་བྱས་ནས་ཤེས་པར་བྱེད་པའི་དོན་ 005
菩提之義作為所詮，係具能知義
ཅན་གྱི་ངག་དང། ཡུམ་བར་མ་ལས་བསྟན་པའི་གཞན་དོན་མདོར་བསྟན་རྒྱས་བཤད་
之詞句。中品佛母所述之略述廣釋他事之義，
ཀྱི་དོན་རབ་ཏུ་སྟོན་པ་ལྟུང་ལེན་པའི་ཡུམ་རྒྱས་པའི་ངག་དང། བརྒྱད་སྟོང་པ་ལས།
於之諄諄極講述，即廣品佛母之詞句。《八千頌》宣

རབ་འབྱོར་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་
曰：「須菩提，菩薩大菩薩當由慧度
པ་ལས་བརྩམས་ཏེ་སྦྱོར་བར་བྱོས་ཤིག　།ཅེས་པའི་དགེ་སྦྱོང་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་　pdf116
起始勇毅而行。」以前語詞講述之故。
རྒྱལ་བའི་ཡུམ་རྣམ་པ་གསུམ་ཆར་ལས་ཀྱང་།　ཡུམ་གསུམ་ཆར་དང་མི་འགལ་བར་　010
有云：「係曰：『三部佛母亦未違背三部佛母
བསྟན་ཅེས་པར་འབྱུང་རོ།　།ཞེས་ཟེར་བ་ལྟ་ཚོད་དུ་ཤེས་པར་བྱའོ།　།ཡུམ་
而講述。』」應知其為雙面刃矣。或問：「中品
བར་མའི་དོན་ཇི་ལྟ་བུ་སྟོན་པ་ལྟུང་ལེན་པ་ཡིན་ཞེ་ན།　ཨུ་རིའི་བུ་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་
佛母之義如何諄諄講述耶？」「舍利子，菩薩
སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཅོས་ཐམས་ཅད་རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མངོན་པར་
大菩薩於此欲求於一切法一切相增上
རྫོགས་པར་འཚང་རྒྱ་བར་འདོད་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བརྩོན་པར་
圓滿成佛，故當精進於慧度矣。」
བྱའོ།　།ཞེས་པའི་བྱང་ཆུབ་མངོན་བསྟན་གྱི་དོན་དང་།　ཨུ་རིའི་བུ་འདི་ལ་ཞེས་པ་　015
為略述菩提義；由謂「舍利子，於此。」
ནས་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་ཕར་ཕྱིན་དྲུག་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་སྦྱིན་པར་བྱ་བ་དང་།　སྦྱིན་པ་
至「於布施等一切六度，應未緣取所施、
པོ་དང་།　ལེན་པ་པོ་ལ་སོགས་པ་མི་དམིགས་པར་བསྒྲུབ་པར་བྱའོ་ཞེས་པའི་བྱང་ཆུབ་
施者、取者等而觀修矣。」為廣釋菩提義；
རྒྱས་བཤད་ཀྱི་དོན་གཞན་གཉིས་ལས་བསྟན་པའོ།　།ཡུམ་བར་མའི་ཚིག་སྡུ་བསྡུས་
其他二部(亦)講述矣。雖見可釋為唯攝略中品
པ་ལ་བཤད་དུ་རུང་ངོམ་སྡུང་ཡང་།　དོན་ཀྱི་སྡུ་བསྡུས་པ་ལ་འགྱིག་གོ　།ཚོས་ཀྱན་
佛母些略詞句，然為攝略其義則佳矣。於萬法
མངོན་པར་རྫོགས་པར་བྱང་ཆུབ་པ་ནི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ངོ་བོ་ཡིན་ལ།　དེའི་ཐབས་སྟོང་　020
增上圓滿成菩提者，為菩提之本質。彼之方，宣謂
ཤེར་ཕྱིན་ལ་སློབ་པར་གསུངས་པ་ནི།　ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མདོར་བསྟན་པ་དང་།　ཞར་
總體為學慧度者，由方便門略述也。宣謂

P97

ཕྱིན་བྱུག་གི་ལ་སྟོང་ཉིད་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱིས་ཟིན་པའི་སྒོ་ནས་བསྒྲུབ་པར་གསུངས་
以證空慧攝持門學習六度者，
པ་ནི། ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རྒྱས་པར་བཤད་པའོ། །ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་
由方便門廣釋也。經文曰：「又，菩薩大菩薩
དཔའ་ཆེན་པོ་ཕྱོགས་བཅུ་རེ་རེའི་ཞིང་གང་གཱའི་བྱེ་མ་སྙེད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཁྱི་ཁམས་
欲求能令於十方一一剎土盡所有恆河沙數之
ན་སེམས་ཅན་གང་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་དག་ཐམས་ཅད་ཕུང་པོ་ལྷག་མ་མེད་པའི་མྱ་ངན་
世間界，凡所有眾生彼等一切皆於無餘蘊之
ལས་འདས་པའི་དབྱིངས་སུ་ཡོངས་སུ་མྱ་ངན་ལས་འདའ་བར་འདོད་པས། ཞེས་ 005
涅槃法界中盡完全涅槃，
རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་བསླབ་པར་བྱའོ། །ཞེས་པའི་གཞུང་བར་མའི་མདོར་ pdf117
故當學習慧度矣」為中品經以方便門
གཞན་དོན་ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མདོར་བསྟན་ལ། དེའི་དོན་བསྡུས་པ་ནི། སེམས་
略述他事也。攝略其義者，曰：「欲求依據
ཅན་ཐམས་ཅད་རིགས་ཅན་གསུམ་གྱི་སྐལ་པ་ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་
三種姓之緣份如何般，安置一切有情於
འདོད་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཞེས་དང་། ཡང་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་ཅན་སེར་
涅槃，故當修此慧度。」又曰：「菩薩於慳吝有情
སྤྱ་ཅན་རྣམས་ནི་སྦྱིན་པ་ལ་ཞེས་སོགས་ཀྱིས། གཞན་དོན་ཐབས་ཀྱི་སྒོ་ནས་རྒྱས་ 010
眾者，行布施。」等句，為方便門廣釋他
པར་བཤད་ལ། དེའི་དོན་བསྡུས་པ་ནི། སེར་སྤྱ་ཅན་ལ་སོགས་པ་རྣམས་སྦྱིན་པ་
事，攝略其義者，曰：「欲求安置慳吝
ལ་སོགས་པ་ལ་དགོད་པར་འདོད་པས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་འདི་ཉིད་ལ་
等眾於布施等，故當修此
བསླབ་པར་བྱའོ། ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའོ། །ཁ་ཅིག་ལྷུར་ལེན་པའི་ངག་
慧度矣。」等句矣。某者曰：「諄諄一詞
བསྟན་བཅོས་ལ་བྱས་ནས། དེས་བསྡུས་པ་དང་རྒྱས་པར་བསྟན་ཅེས་འཆད་པ་ནི་
係配合論典，彼表示攝略與廣大。」為無關

འབྲེལ་མེད་ཀྱི་ཚིག་སྟེ། ཡུམ་གསུམ་ཆར་ལས་ཀྱང་། བསྟན་བཅོས་ལས་རྒྱས་ 015
之詞也；理應：「三部般若亦曰，論典中有廣
བསྡུས་སུ་བསྟན་ཅེས་པར་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་དང་། གཞན་དོན་དང་བྱང་ཆུབ་རྒྱས་
略講述。」之故。在分類段落，將講述
བཤད་རབ་དབྱེའི་སྐབས་ལ་འཆད་པ་ནི། དེར་བཤད་མོད་ཀྱང་སྐབས་འདིའི་དོན་
廣釋他事與菩提者，雖於彼有釋，然非此段
ནི་མ་ཡིན་ལ། ཡང་བསྡུས་པ་མཚན་ཉིད་སྟོན་པའི་རྩ་ཚིག་དང་། རྒྱས་པ་རབ་
落之義。又謂：攝略為講述性相之根本文，廣大為
དབྱེའི་རྩ་ཚིག་ལ་འཆད་པ་ནི། ཁ་གང་ཚུགས་ཚུགས་ཀྱི་བཤད་པར་གསལ་ལོ། །
分類之根本文者，顯然為信口而說之詞矣。
གཞན་དོན་ནི་འདིར་གཞན་རྒྱུད་ཀྱི་མྱང་འདས་ཡིན་ལ། དེ་ཐབས་རྒྱས་བསྡུས་ཀྱི་ 020
他事者，在此為他相續之涅槃。彼方便，由廣略門
སྒོ་ནས་བསྟན་ཏོ། །གཉིས་པ་ནི། དམིགས་ཡུལ་གཉིས་གོང་དུ་བསྟན་པ་དེ་
而述矣。第二，前 *4 個引文* 已成立二所緣境，
P98
ལྟར་ན་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་གཞན་ཀྱི་དོན་ཀྱི་ཕྱིར་ཡང་དག་པར་རྫོགས་པའི་བྱང་
若依彼，則應知發心者，其體性係為他事之故
ཆུབ་འདོད་པའི་བདག་ཉིད་ཡིན་པར་ཤེས་པར་བྱའོ། །གསུམ་པ་ནི། གཏུགས་ལག་ pdf118
而欲求純真圓滿之菩提矣。第三，經文、
གི་གཞུང་གསུངས་རབ་ལས་སྐབས་ཀྱི་དོན་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་སྟོན་པ་ལྟར་
至言諄諄講述階段義發心之所緣者，
ལེན་པ་ཡུམ་གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་ལས་ཀྱང་གསུངས་མོད་ཀྱི། འགྲེལ་པ་འདིར་ 005
三部佛母一切亦皆有宣說，然在此註不
ངྲངས་ཉིད་དུ་དངོས་སུ་བྱེས་སོ། །མདོར་བསྡུས་པ་ཙམ་ཞིག་འཆད་པར་འདོད་
正式寫根據矣。欲僅略略講述，
ལ། ཚིག་མངས་སུ་དོགས་ནས་མ་བྱེས་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་ལ། མཚམས་
然恐文繁而不寫之故。第二分三：銜接文、
སྦྱར་བ་དང་། རྩ་བ་དང་། འགྲེལ་པའོ། །དང་པོ་ནི། དེ་ལྟར་ཞེས་ཏེ།
根本文、註釋文。初者，謂「如前」。

ལུས་རྣམ་གཞག་གི་དངྟས་ཀྱི་དོན་མ་ཡིན་པར་འཕྲོས་དོན་ཚོགས་བཅད་དུ་སྡེབས་
非身軀理論之直接義，而係引申義納為偈頌文，
པས་བར་སྐབས་ཀྱི་ཚིགས་སུ་བཅད་པ། གཉིས་པ་ནི། དེ་ཡང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ 010
故為中段偈文。第二，「彼亦」等句
སེམས་བསྐྱེད་ཉིར་གཉིས་བཤད་དེ། ཉིར་གཉིས་དཔེས་མཚོན་པར་བྱ་བའི་དོན་
釋廿二發心也；由廿二喻所表之義、
དང་། དཔེ་དོན་ཚོས་མཐུན་ཀྱི་སྒོ་ནས་དོན་ཀྱིས་བསྟན་པའི་ཕྱིར། གསུམ་པ་ལ།
喻義順法門實際講述之故。第三分二：
དཔེ་ཉིར་གཉིས་ཀྱིས་དོན་ཉིར་གཉིས་མཚོན་པའི་ཚུལ་དང་། ས་མཚམས་སོ། །
廿二喻能表廿二義理趣、界限。
དང་པོ་ལ། རྒྱས་པར་བཤད་པ་དང་། དོན་བསྡུ་བའོ། །དང་པོ་ནི། ཞེས་
初者分二：廣釋、歸納。初者，
བྱ་བ་དག་གིས་སེམས་བསྐྱེད་ཉིར་གཉིས་བཤད་དེ། འདི་ལྟར་འདུན་པ་དང་ 015
等詞解釋廿二發心也；如此，與希求
མཚུངས་པར་ལྡན་པའི་སེམས་བསྐྱེད་ནི་ཚོས་ཅན། ས་ལྟ་བུ་སྟེ་ལམ་ཐམས་ཅད་
相應之發心為有法，如大地1也；能引出
འདྲེན་པས་ཆོས་དཀར་པོ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཞིའི་དངོས་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བསམ་
一切道，故為一切白法之基實有之故。
པ་དང་ལྡན་པ་ནི། གསེར་བཟང་པོ་ལྟ་བུ་སྟེ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་བསམ་པ་ཉམས་
具心意者，如純金也；直至菩提心意未改變
པར་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར། འདི་གཉིས་ཀྱི་མདོ་བྱང་ཆུབ་མདོར་བསྟན་རྒྱས་བཤད་
衰損之故。此二者之經文，如略述地廣釋金菩提。
བཞིན་ནོ། །ལྟག་པའི་བསམ་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་རྒྱ་བ་ཚེས་པ་ལྟ་བུ་སྟེ། དྲན་པ་ཉིར་ 020
具誠心者，如新月也；念住等
གཞག་སོགས་དགེ་བའི་ཆོས་མཐའ་དག་མི་ཉམས་པར་རྣམ་པར་འཕེལ་བར་འགྱུར་བའི་
所有善法未衰損而將極增長之故，
ཕྱིར། མདོ་ལས། ཤཱ་རིའི་བུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཡུམ་ལ་གནས་ཏེ་བྱང་ཕྱོགས་སོ་ pdf119
經宣曰：「舍利子，大菩薩住佛母已，將盡圓滿

P99

བདུན་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱའོ། །ཞེས་སོ། །མཆིམ་གསུམ་རྗེས་མཐུན་བསྟོམ་པའི་
卅七菩提分矣。」具隨順三智而
སྒོམ་བ་དང་ལྡན་པ་ནི་མེ་ལྟ་བུ་སྟེ། ཐམས་ཅད་མཆིམ་པ་ཉིད་གསུམ་གྱིས་སྤྲིམ་པའི་
禪修之加行者，如烈火也；以一切智三者焚燒
བུད་ཤིང་མངོན་གྱུར་བསྲེགས་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ཉིད་ལ་ཤེས་
蓋障柴薪現前者之故，經宣曰：「欲求以知與見一
པ་དང་མཐོང་བས་རྣམ་པར་བལྟས་ནས་འདའ་བར་འདོད་པས། ཞེས་སོ། །སྤྲིན་
切知，故見形相而超越之。」
པ་དང་ལྡན་པ་ནི་གཏེར་ཆེན་པོ་དང་འདྲ་སྟེ། འོངས་སྡུག་ཀྱིས་སེམས་ཅན་ཐམས་ 005
具布施者，如大寶藏也；能以受用令一切
ཅད་ཚིམ་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས། སེམས་ཅན་སེར་སྣ་ཅན་སྤྱིན་པ་ལ་འགོད་
有情滿足之故，經宣曰：「欲安置具慳吝有情
པར་འདོད་པས། ཞེས་སོགས་སོ། །ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ལྡན་པ་ནི་རིན་པོ་ཆེའི་འབྱུང་
於布施。」等句。具持戒者，如珍寶源
ཁུངས་ཀྱི་གནས་དང་འདྲ་སྟེ། ཡོན་ཏན་རིན་པོ་ཆེའི་རྟེན་གྱི་དངོས་པོ་བྱེད་པའི་
也；能作為功德珍貴寶所依之實有之故，
ཕྱིར། མདོ་ལས་ཚུལ་ཁྲིམས་འཆལ་བ་ཞེས་སོགས་སོ། །བཟོད་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་
經宣曰：「破戒」等句。具安忍者，
རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་དང་འདྲ་སྟེ། གནོད་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་མི་འདོད་པ་ཐམས་ཅད་ 010
如大海也；傷害與痛苦等一切非所欲驟來
ཐོག་ཏུ་བབ་པས་མི་འཁྲུགས་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་གནོད་སེམས་ཅན་སོགས་སོ། །
時未擾動之故，經宣曰：「具害心」等句。
བརྩོན་འགྲུས་དང་ལྡན་པ་ནི་རྡོ་རྗེ་དང་འདྲ་སྟེ། ལམ་ལ་ཡིད་ཆེས་པ་བརྟན་པས་ཐེག་
具精進者，如金剛也；堅定相信正道，故未
པ་ཆེན་པོ་ལས་མི་ཕྱེད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་ལེ་ལོ་ཅན་སོགས་སོ། །བསམ་
可分割離開大乘之故，經宣曰：「懈怠者」等句。
གཏན་དང་ལྡན་པ་ནི་རི་རྒྱལ་པོ་དང་འདྲ་སྟེ། ཉོང་ངེ་འཛིན་བརྟན་པས་དམིགས་
具靜慮者，如山王也；等持堅固，故未因所緣

པའི་རྣམ་པར་གཡེང་བས་མི་བསྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་སེམས་རྣམ་པར་གཡེངས་ 015
渙散而搖動之故，經宣曰：「心渙散」
བ་སོགས་སོ། །ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་སྨན་དང་འདྲ་སྟེ།
等句。具勝慧度者，如良藥也；
ཉོན་མོངས་པ་དང་ཤེས་བྱའི་སྒྲིབ་པའི་ནད་རབ་ཏུ་ཞི་བར་བྱེད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས།
能令煩惱所知障疾病最極止息之故，經宣
ཤེས་རབ་ངན་ལྟ་བ་སོགས་སོ། །ཐབས་ལ་མཁས་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་དགེ་བའི་ pdf120
曰：「惡慧」等句。具善巧方便者，
བཤེས་གཉེན་དང་འདྲ་སྟེ། སེམས་ཅན་མི་འདོར་བའི་ཐབས་ཚད་མེད་བཞིས་གནས་
如善知識也；以未捨有情之四無量心方便，
སྐབས་ཐམས་ཅད་དུ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་ཡོངས་སུ་མི་གཏོང་བའི་ཕྱིར། མདོ་ལས། 020
於一切階段完全未捨有情事之故，經宣
དགེ་བའི་སེམས་བསྐྱེད་པ་གཅིག་ཙམ་ཡང་ཐབས་མཁས་པས་སོགས་སོ། །སྨོན་ལམ་
曰：「唯生一善心亦方便善巧故。」等句。具
P100
དང་ལྡན་པ་ནི། ཡིད་བཞིན་གྱི་ནོར་བུ་དང་འདྲ་སྟེ། འབྲས་བུ་ལ་དབང་བསྒྲུངས་
願望者，如同如意寶珠也；以自在於果之五神通
བའི་ཐབས་མངོན་ཤེས་ལྔས་ཇི་ལྟར་སྨོན་པའི་འབྲས་བུ་འགྲུབ་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས། བྱང་
方便，如何所發願果將實現之故，經宣曰：「成
ཆུབ་སེམས་ཅུས་ཀྱི་སྐུ་སྒྲུབ་པ་དང་ཞེས་སོགས་སོ། །སངྒས་དང་ལྡན་པ་ནི་ཉི་མ་དང་འདྲ་སྟེ།
就菩提佛果身。」等句。具威力者，如旭日也；
བསྟུ་བའི་དངོས་པོ་བཞིས་གདུལ་བྱ་ཡོངས་སུ་སྨིན་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས།
以四攝法能完全成熟所調之故，經宣曰：「大菩薩
བྱང་ཆེན་གྱིས་ཟས་སྐོམ་གོས་ལ་སོགས་པས་སེམས་ཅན་གྱི་ 005
以飲食衣等等，令有情心意
ཡིད་ལ་བསམ་པ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པར་བྱ་བ་སོགས་སོ། །ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་
所思完全圓滿。」等句。具本智度
ཕྱིན་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་ཆོས་ཀྱི་སྒྲ་དབྱངས་སྐྱེན་པ་དང་འདྲ་སྟེ།
者，如法音琴瑟也；以得大解脫

རྣམ་གྲོལ་ཐོབ་པའི་ཐབས་སོ་སོ་ཡང་དག་པར་རིག་པ་བཞེས་གདུལ་བྱ་འདུན་པར་བྱེད་པའི་
方便四無礙解講述所調所希求之法
ཚོས་སྨྲོན་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཉིད་ཉེ་ལུ་ལ་སློབ་པ་ཞེས་སོགས་སོ། །
之故，經宣曰：「大菩薩，學二十空。」等句。
མངོན་པར་ཤེས་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་རྒྱལ་པོ་ཆེན་པོ་དང་འདྲ་སྟེ། རྟོགས་པ་ཐོབ་ཟིན་ཀྱང་ 010
具神通者，如大國王也；得證悟已，威勢不虛耗
མི་ཟ་བའི་མཐུ་ཐོགས་པ་མེད་པས་གཞན་ཀྱི་དོན་སྒྲུབ་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་བྱང་ཆུབ་
而無阻礙成辦他事之故，經宣曰：「大菩薩
སེམས་བསྐྱེད་པ་གཅིག་གིས་ཕྱོགས་བཅུའི་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་འདའ་བ་སོགས་སོ། །
以一發心，將超越十方一切世間。」等句。
བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་དང་ལྡན་པ་ནི་བང་མཛོད་དང་འདྲ་སྟེ། བླ་ན་མེད་པའི་
具福德與本智者，如府庫也；猶如擁有眾多
བྱང་ཆུབ་ཀྱི་ཉེ་བར་སྨྲོན་པ་བསོད་ནམས་དང་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ཚོགས་མང་པོའི་མཛོད་ལྟ་ pdf121
指示近無上菩提之福德與本智資糧之府庫之故，
བུ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་བྱང་ཆུབ་ཕྱོགས་བཅུའི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པ་ཉན་ 015
經宣曰：「大菩薩，十方如來與
ཐོས་དང་བྱང་སེམས་ཀྱི་དགེ་འདུན་དང་བཅས་པ་ཞེས་སོགས་སོ། །བྱང་ཆུབ་ཀྱི་
聲聞菩薩僧眾。」等句。具有卅七
ཕྱོགས་དང་མཐུན་པའི་ཚོས་སོ་བདུན་དང་ལྡན་པ་ནི་ལམ་པོ་ཆེ་དང་འདྲ་སྟེ། དུས་གསུམ་
菩提分法者，如大路也；三時一切
ཀྱི་འཕགས་པ་ཐམས་ཅད་དེ་ནས་གཤེགས་ཤིང་ཇེས་སུ་གཤེགས་པའི་ཕྱིར།
聖者由彼道逝往且隨後逝往之故，
མདོ་ལས་བྱང་ཆུབ་དུས་གསུམ་གྱི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་
經宣曰：「大菩薩，欲得一切三時諸佛
ཐོབ་པར་འདོད་པ་སོགས་སོ། །སྙིང་རྗེ་དང་ལྷག་མཐོང་དང་ལྡན་པ་ནི་བཞོན་པ་ 020
之功德。」等句。具悲心與勝觀者，如座騎也；
དང་འདྲ་སྟེ། འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པ་གང་དུ་ཡང་མི་ལྷུང་བས་བདེ་
未墮入任何輪迴與涅槃故易行走

P101

བླག་ཏུ་འགྲོ་བའི་ཕྱིར། མདོ་ལས་བྱང་ཆེན་ཉན་རང་ཐམས་ཅད་ཀྱི་སྟོན་དུ་འགྲོ་བ་
之故，經宣曰：「大菩薩，行於一切聲聞獨覺之
ཞེས་སོགས་སོ། །གཟུངས་དང་སྤྲོབས་པ་དང་ལྡན་པ་ནི་ཆུ་འབྱིན་ཅིང་མི་
前。」等句。具總持與勇毅者，如湧出水且未
ཟད་པ་བཀོད་མའི་ཆུ་དང་འདྲ་སྟེ། སྔར་ཐོས་པ་དང་མ་ཐོས་པའི་ཆོས་འཛིན་པས་
窮盡之噴泉也；執持昔已聞與尚不聞之法故
མི་ཟད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས། ཕྱོགས་བཅུའི་སངས་རྒྱས་ཐམས་ཅད་ཀྱིས་
未窮盡之故，經宣曰：「一切十方諸佛
གསུངས་པ་དང་གསུང་པ་དང་གསུང་པར་འགྱུར་བ་ཞེས་སོགས་སོ། །གཟུངས་ 005
已宣正宣與將宣說。」等句。總持
ཀྱིས་འཛིན་པར་བྱེད། སྤྲོབས་པས་ཟད་མི་ཤེས་པར་བྱེད་པའོ། །ཆོས་ཀྱི་སྒོམ་
能執持，勇毅能未知窮盡矣。具四法印
བཞིའི་དགའ་སྟོན་དང་ལྡན་པ་ནི། སྒྲ་སྐད་པ་དང་འདྲ་སྟེ། ཐར་པ་འདོད་པའི་
之喜宴者，如琴瑟也；傳發能令欲求
གདུལ་བྱ་ལ་འཁོར་བ་ལས་གྲོལ་བར་བྱེད་པའི་སྐད་པ་སྤྲོགས་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས།
解脫之所調脫離輪迴之悅耳音之故，經宣曰：「十
ཕྱོགས་བཅུ་ཡི་ཡི་ཞིང་འཇིག་རྟེན་གྱི་བར་སྐབ་པ་སྐབ་གནག་ཏུ་གྱུར་པ་ལུས་ཀྱི་འོད་
方一一剎土世間之間已沈沈黑暗，
ཀྱིས་སྣང་བར་བྱས་ནས། དེར་སྐྱེས་པའི་སེམས་ཅན་ལ་དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་སྒྲ་ 010
以身光照亮之，令生彼處有情聽聞
ཐོས་པར་བྱ་བ་ཞེས་སོགས་སོ། །བཙོན་པ་གཅིག་པའི་ལམ་དང་ལྡན་པ་ནི་ཆུ་
三寶之聲。」等句。具晉昇唯一道者，
བོའི་རྒྱུན་དང་འདྲ་སྟེ། གདུལ་བྱ་ཀུན་གྱུར་མོང་དུ་འདུས་བའི་ནུས་པ་ཐོབ་པས་ pdf122
如河流也；已得令一切所調全體集合之能力故
གཞན་གྱི་དོན་བྱ་བ་ཐ་མི་དད་པའི་ཕྱིར། མདོ་ལས། ཕྱོགས་བཅུ་རི་རིར་མཐའ་
他事所行未相異之故；經宣曰：「於十方一一
ཡས་པའི་འཇིག་རྟེན་གྱི་ཁམས་ན་སེམས་ཅན་ལོང་བ་དང་འོན་པ་དང་སྨོན་པ་དང་།
越邊世間界，目盲、耳聾、瘋狂、赤裸、

གཅིར་བུ་དང་། བཀྲེས་པ་དང་སྐོམ་པ་ལ་སོགས་པ་ཞེས་སོགས་སོ། །མཛད་པ་ 015
饑餓、口渴等等有情。」等句。具有等同
བཟུ་གཉིས་སྤྲུལ་ནས་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་བྱེད་པའི་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་དང་མཚུངས་པར་ལྡན་
於法身，能化現十二行誼而行有情之事，彼
པའི་སེམས་བསྐྱེད་པ་ནི་ཆོས་ཅན། སྤྲིན་ལྟ་བུ་སྟེ། དབང་ལྡན་གྱི་གནས་ན་བཞུགས་
發心者為有法，如雲朵也；居兜率天處以及
པ་དང་། དེ་ནས་འཕོས་ནས་ཡུམ་གྱི་ལྷུམས་སུ་འཇུག་པ་ལ་སོགས་པ་མཛད་པ་
由彼遷離而入住母胎等十二行誼，
བཟུ་གཉིས་དུས་ཀུན་ཏུ་སྟོན་པར་རྟང་བ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །མདོ་ལས། ཤྲཱི་རིའི་བུ་
堪可常時示現故矣，經宣曰：「舍利子，
གཞན་ཡང་བྱང་ཆུབ་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་སྤྱོད་ལམ་སྟོན་པ་ཞེས་སོགས་སོ། 020
另亦，大菩薩，示如來之行誼。」等句。
།གཉིས་པ་ནི། དེ་ཡང་ས་གསེར་ཟླ་བ་མི་ཞེས་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་དཔེས་སེམས
第二，若以「彼又地金新月火」等詞之喻
P102
བསྐྱེད་པ་ཉི་ཤུ་རྒྱས་བཤད་པ་ཡིན་ན། །སྔར་བཤད་པ་ལྟར་དཔེས་མཆོད་པར་
釋廿二發心，則如前所釋般，譬喻所
བྱ་བའི་དོན་དང་། ཆོས་མཐུན་གྱི་སྒོ་ནས་འཕངས་པ་དེ་ལྟར་ནའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་
表之義、順法所引，依彼之故。第二分二：
ལ། ས་མཚམས་སོ་སོར་བཤད་པ་དང་། ལམ་གྱུར་བསྡུས་པར་བསྟན་པའོ།།
釋各各界限、述集攝一切道。
དང་པོ་ནི། དེ་ལ་སེམས་བསྐྱེད་པ་དང་པོ་གསུམ་ནི་ལས་དང་པོ་པའི་སས་བསྡུས་
初者，其中初三發心係初業者地所攝，
སོ། །ཆོག་ལམ་ཆུང་ངུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེན་པོ་ཉིད་ཀྱིས་རིམ་པ་བཞིན་དུ་བསྡུས་ 005
即下中上品資糧道依序集攝之故。
པའི་ཕྱིར། དེའི་འོག་ཏུ་སྦྱོར་བ་དང་ལྡན་པ་གཅིག་ནི་ས་དང་པོ་ལ་འཇུག་པའི་ལམ་
隨後具加行一項係入初地之道所集攝，
ཀྱིས་བསྡུས་སོ། །ཐེག་ཆེན་སྦྱོར་ལམ་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། དེའི་འོག་ཏུ་བཅུ་
大乘加行道集攝之故。隨後十項為

ནི་ཚོས་ཅན། རབ་ཏུ་དགའ་བ་ལ་སོགས་པ་ས་བཅུས་བསྡུས་ཏེ་རིམ་པ་བཞིན་དུ།
有法，為極喜地等十地所集攝也；依序即是
ས་བཅུའི་ངོ་བོར་གྱུར་པའི་མཐོང་བ་དང་སྒོམ་པའི་ལམ་གྱི་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན་ཡིན་པའི་ pdf123
作為十地本質之見道與修道之具行境者之故。
ཕྱིར། དེའི་འོག་ཏུ་མངོན་ཤེས་དྲུག་དང་ལྡན་པ་སོགས་ལྷ་ནི་ཁྱད་པར་གྱི་ལམ་གྱིས་ 010
其後，具六神通等五項者特別道所集攝；
བསྡུས་སོ། །དག་པ་ས་གསུམ་གྱིས་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། དེའི་འོག་ཏུ་སེམས་བསྐྱེད་
三清淨地集攝之故。其後末三項發心
པ་ཐ་མ་གསུམ་ནི། སངས་རྒྱས་ཀྱི་སས་བསྡུས་ཏེ་སངས་རྒྱས་ཀྱི་སའི་སྒྲུབ་བ་དང་
係佛地所集攝也；佛地之加行、正行、
དངོས་དང་མཇུག་གི་སྒོ་ནས་རིམ་པ་བཞིན་དུ་བསྡུས་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་ནི།
結行依序集攝之故。第二，
སེམས་བསྐྱེད་པའི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་ནི། ལས་དང་པོ་པའི་ས་ནས་བཟུང་སྟེ། སངས་
發心之分類者，由初業者地起始，
རྒྱས་ཀྱི་སའི་བར་གྱིས་བསྡུས་པ་ཡིན་ནོ། །ཚུལ་དེ་གོང་དུ་བཤད་པ་དེ་ལྟར་ནའི་ 015
直至佛地集攝；彼理趣，如前所釋，依彼之故。
ཕྱིར། གཉིས་པ་ལ། དངོས་དང་། གདམས་ངག་གི་དོན་བསྟོམས་པས་
第二分二：正文、釋已修教誡義故
སྟོང་ཉིད་ལ་དམིགས་པའི་སྒོམ་བྱང་སྐྱེས་པའི་ཐོག་མ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ།
初生緣空修所生。初者分二：
མཚམས་སྦྱར་བ་དང་། དོན་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ནི། སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་དབྱེ་
銜接文、釋義。初者，發心之分類係
བ་དབྱུས་མའི་འཕྲོས་དོན་ཡིན་པས་མཚན་ཉིད་དང་དམིགས་པ་སྟོན་པའི་ཞར་ལ་
本文之引伸義，故於講述性相與所緣時附帶
བརྗོད་ནས་དེའི་རྗེས་སུ་གདམས་ངག་སྟེ། ནོད་པ་ཡོན་ཏན་ཡུང་ཀྲུབ་ཀྱི་སེམས་ 020
而論述已，之後為教誡也；受取者如前發起
དང་པོ་ལ་སོགས་པ་གསུམ་བསྐྱེད་པའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ནི་ཚོས་ཅན། མཆོག་
初三項等菩提心之菩薩為有法，殊勝化身

註解 [F1]:
辛二　釋講述成辦立誓事方便之教誡
壬一　正文
壬二　釋已修教誡義故初生緣空修所生
壬一　正文
癸一　銜接文
癸二　釋義

P103

གི་སྒྲུབ་པའི་སྐྱས་ཐེག་ཆེན་གྱི་གདམས་ངག་འདོམས་པ་ནི་དགོས་པ་དང་བཅས་ཏེ།
進行告誡大乘教誡者，有必要性也；發起
སྔར་མ་ཐོབ་པའི་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་པ་དང་དེས་འཕངས་པའི་ཆོས་སྦྱོར་བ་
前尚不得之菩提心，為能成就彼所引法
ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་བསྡུས་པའི་ཞི་ལྷག་སོགས་འགྲུབ་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར་དང།　　སྔར་
加行美滿所集攝之止觀等之故，
ཡོན་ཏན་ཐོབ་པ་མི་ཉམས་པར་ཡོངས་སུ་བསྲུང་བའི་དོན་གྱི་ཆེད་ཀྱིས་མངོན་པར་
為盡守護前已得功德未衰損之故，以之令
འཕེལ་བར་བྱ་བའི་ཕྱིར་ཏེ་ཡིན་པའི་ཕྱིར།　　ཆོག་ལམ་ཆེན་པོ་ནས་ཆོས་རྒྱུན་གྱི་　005
極增長之故。上品資糧道起得法流等持
ཉིང་ངེ་འཛིན་ཐོབ་པས་མཆོག་གི་སྒྲུབ་པའི་སྐྱ་ལས་དངོས་སུ་གདམས་ངག་ཉན་ནས་
故週遍能由殊勝化身正聞教誡係就
པས་ཁྱབ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ཀྱི།　　སྤྱིར་ནི་ལམ་དུ་མ་ཞུགས་པས་ཀྱང་དེ་ལས་ཐེག་　pdf124
主要者而言，然總體上若尚不入道者亦能
ཆེན་གྱི་གདམས་ངག་དངོས་སུ་ཉན་རྟས་ན།　　ཆོག་ལམ་ཆུང་ངུ་ནས་ཡོད་པ་སྟོས་
由彼正聞大乘教誡，則未需言下品資糧道起
མི་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ།　　ཁོད་པ་ཡིའི་ཁྱད་པར་ནི།　　གདམས་ངག་ཉན་པའི་དུས་
即有之故矣。受取者之特別性為聞教誡即時
ཇི་ལྟ་བ་བཞིན་དུ་དོན་དུ་གཉེར་བར་བྱེད་པའི་སེམས་དཔའ།　　ཁགདམས་ངག་ཉན་　010
如理如實能生追求之菩薩，聞教誡之因即
པའི་རྒྱུ་ཆོས་རྒྱུན་གྱི་ཉིང་ངེ་འཛིན་ནི།　　ལམ་འོག་མ་རྣམས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་དངོས་
法流等持，係下層道諸眾正式謁佛
སུ་མཐོང་བ་དང།　　དེ་ལས་ཆོས་ཐོས་པའི་སྒྲིབ་བྱེད་རགས་པ་ཞལ་ཆེར་སྦྱངས་ནས།
由彼聞法之粗分蓋障大部份淨治已，
མཆོག་གི་སྒྲུབ་པའི་སྐྱ་ལས་གདམས་ངག་དངོས་སུ་ཉན་པའི་རྟས་པ་ཁྱད་པར་ཅན་
由殊勝化身正聞教教之特別能力
སྐྱེས་པའི་ཞི་གནས་དང་ལྷག་མཐོང་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ཉིང་ངེ་འཛིན་ཏོ།　　ཁདེའི་རྒྱུ་
所生出之止觀雙運等持。其因則係於

བསྐལ་པ་དུ་མར་ཚོགས་བསགས་པ་དང་། པུ་ཏ་དང་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་པར་དག་ 015
多劫已積資糧、見地與持戒純淨、
པ་དང་། རིགས་དང་ལྡན་པ་དང་། ཐོས་པ་མང་བ་དང་། རིགས་ཀྱི་ཉེས་དམིགས་
具足種姓、多聞、種姓四過患
བཞི་ཡལ་ཆེར་སྤྱངས་པའོ། །གཉིས་པ་ལ། སྤྱིའི་དབྱེ་བ་དང་། དགེ་འདུན་དགོན་
大多已斷除。第二分二：釋總分類、別釋
མཆོག་བྱེ་བྲག་ཏུ་བཤད་པའོ། །དང་པོ་ལ། རྩ་བ་དང་། འགྲེལ་པ་དང་། དོན་བསྡུ་
僧寶。初者分三：根本文、註釋文、歸納義。
པའོ། །དང་པོ་ནི། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གདམས་ངག་ནི་ཚོས་ཅན། བཅུའི་བདག་ཉིད་དུ་
初者，大乘之教誡者為有法，應當知有十
ཤེས་པར་བྱ་སྟེ། བསྒྲུབ་པ་རང་གི་ངོ་བོ་ནས་སྒོམ་ལམ་ལ་གདམས་པའི་བར་རྣམས་ 020
體性也；有由告誡禪修自己之本質直至修道諸
ཡོད་པའི་ཕྱིར་རོ། །སྒྲུབ་པའི་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་གཉིས་ལས་སྔ་མ་སངས་རྒྱས་ལ་
項之故矣。禪修之所依與能依二項之中，前者為就
P104
སོགས་དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་གདམས་པ་དང་། ཕྱི་མ་ལ། ཁྱད་གཞི་དང་། ཁྱད་
佛陀等等勝三寶行告誡；後者有二：特別基、特別法，
ཚོས་སོ། །དང་པོ་ལ་རྣམ་པ་དང་། དམིགས་པ་ལ་གདམས་པ་ནི། སྒྲུབ་དང་
初者告誡形相與所緣，即係告誡
བདེན་པ་རྣམས་ལ་གདམས་པའོ། །ཁྱད་པར་གྱི་ཚོས་ལ་མི་མཐུན་ཕྱོགས་སེལ་བར་ pdf125
禪修與諸聖諦。特別法即告誡排除不
གདམས་པ་དང་། ཡོན་ཏན་སྒྲུབ་པར་གདམས་པའོ། །མངོན་གྱུར་སེལ་བ་ལ། བསྒྲུབ་
順品、告誡成辦功德。告誡排除現前者為禪修
པ་བརྟན་པ་དང་། འཕེལ་བ་དང་། མི་ཉམས་པའི་རྒྱུ་ལ་གདམས་པ་མ་ཞེན་པ་ 005
堅固、增長、未衰損因，即為告誡
དང་ །ཡོངས་སུ་མི་དལ་བ་དང་། ཐེག་ཆེན་གྱི་ལམ་ནི་ཡོངས་སུ་འཛིན་པ་ལ་གདམས་
不耽著、全未疲倦、大乘道者完全予執持。
པའོ། །བསྒྲུབ་པ་ལ་རང་དབང་དུ་འཇུག་པ་དང་། འབྲས་བུ་མྱུར་དུ་རྫོགས་པའི་རྒྱུ་ལ་
告誡自主入於禪修、果速圓滿因，

གདམས་པ་སྤྱན་ལྔ་དང་ནི་མངོན་ཤེས་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དྲུག་ལ་གདམས་པའོ། །སྤྱང་བྱའི་
則為告誡五眼以及神通六功德。排除
སྟ་བོན་སེལ་བ་མཐོང་ལམ་དང་སྤྲོམ་ལམ་ལ་གདམས་པའོ། །གཉེན་པ་ལ། བཏེན་
所斷種子，則為告誡見道與修道。第二分三：
པ་བསྒྲུབ་པ་ལ་གདམས་པ་དང་། སྒྲུབ་པའི་རྟེན་ལ་གདམས་པ་དང་། སྒྲུབ་པའི་ 010
告誡能依禪修、告誡禪修所依、告誡禪修之
ཁྱད་པར་གྱི་ཆོས་ལ་གདམས་པའོ། །དང་པོ་ལ། བསྒྲུབ་པ་རང་གི་ངོ་བོ་ལ་གདམས་
特別法。初者分二：告誡禪修己本質、
པ་དང་། དེའི་དམིགས་པ་ལ་གདམས་པའོ། །དང་པོ་ནི། བསྒྲུབ་པ་ལ་འདོམས་
告誡其所緣。初者，告誡禪修矣。
པའོ། །གང་སྒྲུབ་ན། བསམ་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་ཀྱི་རབ་ཏུ་དབྱེ་བ་དང་། དེས་
禪修何者耶？即告誡在禪修心意菩提心
འཕངས་པའི་སྡེར་བ་སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པ་སྔར་ཇི་སྐད་བཤད་པ་བསྒྲུབ་པ་ལ་འདོམས་
之分類、彼所引出之加行布施等如前文所釋方面。
སོ། །ཚུལ་ཇི་ལྟར་སྒྲུབ་ན། སྒྲུབ་པ་པོ་རྟེན་གྱི་གང་ཟག་དང་། ཉམས་སུ་ལྡང་ 015
如何禪修耶？禪修者能依士夫、所修持、
བྱ་དང་། འབྲས་བུ་ལ་སོགས་པ་རྣམས་ཇི་ལྟར་བཤད་པ་བཞིན་དུ་ཚད་མས་གྲུབ་
果等諸項，如同如何所釋般以量成立
ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་ལ་བརྟེན་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་དང་། དེ་
而修持，即依世俗諦之道次第；
ཐམས་ཅད་བདེན་སྟོང་དུ་རྟོགས་ནས་ཉམས་སུ་ལེན་པ་དོན་དམ་པའི་བདེན་པ་ལ་བརྟེན་
證彼等一切為諦空而修持，即依勝義諦
པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས་མི་འདའ་བས་དང་། ཉན་ཐོས་ལ་སོགས་པ་དང་ཐུན་མོང་
之道次第，未越離之故；與聲聞等為不共，
མ་ཡིན་པ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་ལས་འདའ་བ་དང་། ཆོས་ཀྱི་སྐུ་མངོན་ 020
為令一切有情涅槃、增上成就法身之故，
པར་འགྱུར་བའི་ཆེད་དུ་ཡུམ་ལ་སྡོད་པའི་ཆོས་བཞི་མི་དམིགས་པའི་ཚུལ་གྱིས་འཇུག pdf126
謂曰：「應以未緣理趣而趨入行持般若四法

註解 [F3]:
丑二　註釋文
寅一　告誡能依禪修
寅二　告誡禪修所依
寅三　告誡禪修之特別法
寅一
卯一　告誡禪修己本質
卯二　告誡其所緣

P105

པར་བྱའོ་ཞེས་སློབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་འདོམས་པའི་ཕྱིར་རོ། །ཀུན་རྫོབ་རྫུན་པ་སྐྱུ་མ་
矣。」以學習法告誡之故矣。未越離證悟
ལྟ་བུར་རྟོགས་པའི་ཚུལ་ལས་མི་འདའ་བའི་དོན་ཡཁད་ན་སྟར་ལྟར་ཤེས་པར་བྱའོ། །
世俗為假如幻之理，若釋其義，則如前當知矣。
ཤྲཱི་པུ་ཏྲ་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་
宣曰：「舍利子，此中菩薩大菩薩行勝慧
ཏུ་ཕྱིན་པ་ལ་སློབ་པའི་ཚེ། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཉིད་ཡོད་བཞིན་དུ་བྱང་ཆུབ་
到彼岸之時，菩薩於有之下菩薩未
སེམས་དཔའ་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མཐོང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་བསྟན་པ་རང་གི་ངོ་ 005
純真隨見。」等句講述告誡禪修自己
བོ་ལ་གདམས་པ་བསྟན་ཏེ། སེམས་བསྐྱེད་དང་དེའི་སྐབས་སུ་བསྟན་པའི་ཚོས་
之本質也；於發心與彼之階段所講述
རྣམས་ལ། བདེན་པ་གཉིས་ལ་བརྟེན་པའི་ལམ་གྱི་རིམ་པ་ལས་མི་འདའ་བར་བསྟན་
之諸法，告誡應未越離依二諦之道次第
པར་བྱ་བར་གདམས་པའི་ཕྱིར། ཤྲཱི་པུ་ཏྲ་འདི་བྱ་གལ་ཏེ་འཛམ་བུ་གླིང་འདི། དགེ་སློང་
而禪修之故。宣曰：「舍利子，設若於此贍部洲，
ཤྲཱི་པུ་ཏྲ་དང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་བསྟན་པ་རང་གི་ངོ་བོའི་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ལ་
比丘舍利子」等句講述告誡禪修自己不共
གདམས་པ་བསྟན་ཏེ། རང་ཉིད་འབའ་ཞིག་གི་དོན་དུ་ཐེག་པ་དམན་པ་ཡིད་ལ་མི་ 010
之本質也；告誡未應唯為自己之故而作意
བྱ་བར་གདམས་པའི་ཕྱིར་རོ། །འདིར་བདེན་པ་གཉིས་ལ། མཚན་ཉིད་དང་། མིང་
於小乘之故矣。此處釋二諦分四：性相、名詞義、
དོན་དང་། མཚན་གཞིའི་དབྱེ་བ་དང་། གཅིག་དང་ཐ་དད་བརྟག་པའོ། །དང་པོ་ལ།
事例之分類、觀察同異。初者，
དོན་དམ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད་ནི། རང་ཉིད་དངོས་སུ་རྟོགས་པའི་མངོན་སུམ་ཚད་མ་དེས།
勝義諦之性相：於己親證之彼現量
གཉིས་སྣང་རྒྱབ་པའི་ཚུལ་གྱིས་རྟོགས་པར་བྱ་བ་གང་ཞེག །སྒྲུབ་པའི་རྣམ་པར་རྟོགས་བྱ་
以二顯沈沒方式所證某者，非於成立形相上所證矣。

མ་ཡིན་པའོ། །ཀུན་རྫོབ་བདེན་པའི་མཚན་ཉིད། རང་ཉིད་དངོས་སུ་རྟོགས་པའི་ཚད་མ་དེས། 015
世俗諦之性相：住於於己親證之彼量
གཉིས་སྣང་དང་བཅས་པའི་སྒྲོ་ནས་རྟོགས་པར་བྱ་བའི་རིགས་སུ་གནས་པའོ། །གཉིས་
伴有二顯方式所證之種類。第二，
པ་ནི། ཡུལ་ཅན་དམ་པ་མ་འཁྲུལ་པ་འཕགས་པའི་མཉམ་གཞག་གི་གཟིགས་ངོར་ pdf127
住於不錯亂純正有境聖者等置之能見上，
གནས་པས། དོན་དམ་པ་བདེན་པ་དང་། ཡུལ་ཅན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཏུ་ཐ་སྙད་པའི་བསམ་
故為勝義諦。於顛倒有境內心名言心意上
པའི་ངོར་བདེན་གྱི། གནས་ཚོད་ལ་རྫུན་པས་ཀུན་རྫོབ་པའི་བདེན་པ་ཞེས་དང་། ཡང་
為諦真，然於安住則為假，故名「世俗諦」。又，
ཏུ་ཀུན་རྫོབ་པ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་དངོས་སུ་མཐོང་བ་ལ་སྒྲིབ་པ་འདི་དབང་ཤེས་ལ་སོགས་ 020
彼世俗內心能障礙親見真實性，此住於根識等上，
པའི་ངོར་གནས་པས་ཀྱང་ཏུ་ཀུན་རྫོབ་པ་དང་། དེའི་ངོར་བདེན་པའི་སྒྲ་ཟཧད་པའོ། །
故亦為世俗內心，於彼上說「諦」之詞。
P106
གསུམ་པ་ནི། དོན་དམ་བདེན་པ་ལ་བརྗོད་རྒྱལ་མི་འདྲ་བ་ཙམ་མ་གཏོགས་ངོ་བོས་བྱས་
第三，在勝義諦方面唯詮釋方式不同此外無本質
པའི་དབྱེ་བ་མེད་ལ། དོན་དམ་ལ་ནི་རྣམ་གྲངས་པའི་དོན་དམ་རིགས་ཤེས་རྗེས་
所為分類，勝義中之品類勝義即推理識比度，
དཔག་དང་། རྣམ་གྲངས་མ་ཡིན་པའི་དོན་དམ། དོན་དམ་གཟིགས་པའི་འཕགས་
非品類勝義即見勝義聖者
པའི་མཉམ་གཞག་གོ །ཀུན་རྫོབ་བདེན་པ་ལ་དབྱེ་ན། ཡང་ལོག་གཉིས་སུ་ཤེས་
之等置。應知世俗諦之分類有正倒二者。
པར་བྱའོ། །འཇིལ་པ་ནི། བདེན་གཉིས་གཅིག་ཡིན་ན། དགོངས་འགྲེལ་ལས་ 005
第四，若二諦為同一，理應有《解深密經》
གསུངས་པའི་ཉེས་པ་བཞིར་འགྱུར་ལ། ངོ་བོ་ཐ་དད་ཡིན་ན་ཡང་དེ་ལས་གསུངས་
所宣四過；若本質相異，亦理應有彼所
པའི་ཉེས་པ་བཞིར་འགྱུར་བས། ངོ་བོ་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་པའོ། །
宣四過。故係本質同一而反體相異。

འདིའི་ཐད་ཀྱི་སློབ་དཔོན་འཕགས་པའི་འགྲེལ་པར་བཤད་པ་གཞན་རྣམས་ནི་གོ་བར་
此方面依聖者軌範註中所釋，其他諸項可了解矣；
ཟད་ལ། ས་བརྒྱད་པ་ལ་ནི་དེའི་དགོངས་པ་ཅན་གྱི་སྙིང་ལས་འདས་པ་བཀག་
然若略釋謂曰：「於第八地禁止具彼尊意之
པས་ཞེས་པའི་དོན་ཏུང་ཟད་བཤད་ན། སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་ཐད་དུ་ཐམས་ཅད་ཤེས་པ་ 010
涅槃故」之義，釋曰：「在發心上於彼一切
ཉིད་ལ་མཐོང་བས་བལྟས་ནས་འདའ་བ་ཞེས་བཤད་པ་དང་། གཞོན་ནུའི་ས་ལས་
係以智見故看而超越。」宣謂：「欲求超越
འདའ་བར་འདོད་པས་ཞེས་གསུངས་པས། མཐོང་ནས་འདའ་བ་དང་། གནས་
童子地故。」故見而超越與住而超越
ནས་འདའ་བ་གཉིས་ལས། དང་པོ་ནི། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔས་ཉན་རང་གི་ས་
二者之中，前者係菩薩於聲獨地，
ལ་མཐོང་ལམ་གྱི་སྐབས་སུ་ཤེས་མཐོང་གིས་བལྟས་ནས་དེ་ལས་འདའ་བར་བྱེད་པ་ pdf128
在見道階段，以智見看已而能超越彼，
དེ་ཡིན་ལ། གཉིས་པ་ནི། ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་ས་བརྒྱད་པ་སྟེ། དེ་ལས་འདའ་ 015
即彼也；第二即不退轉之第八地，「超越彼」
བའི་དོན་ནི། ས་བརྒྱད་པར་བརྟག་པ་མཐའ་བཟུང་གི་ཚུལ་གྱིས་སངས་རྒྱས་
義為於第八地以假設而言，若諸佛
རྣམས་ཀྱིས་མ་བསྐུལ་ན། དེ་མ་ཐག་ཏུ་འགྲོ་བའི་དོན་རྒྱུན་བཅད་ནས། ཟག་
不予催促，則有情事續流立刻中斷，
པ་མེད་པའི་དབྱིངས་སུ་སྐྱོམས་པར་འཇུག་པར་འགྱུར་བས། སངས་རྒྱས་
將等入於無漏法界，故諸佛
རྣམས་ཀྱིས་བསྐུལ་བས། ས་བརྒྱད་པ་ལ་རྒྱུན་ཆགས་སུ་སྐྱོམས་པར་འཇུག་
予以催促，故於第八地雖持續等入，
ཀྱང་། མངོན་དུ་བྱེད་པ་ལས་འདའ་བའི་དོན་ཏོ། །གཞོན་པ་ལ། སྤྱིའི་ 020
然由得果而超越，即彼義矣。第二分二：
དོན་དང་། ཡན་ལག་གི་དོན་ཏོ། །དང་པོ་ལ། བདེན་པ་བཞིའི་གྲངས་ངེས་པ་
總義、支分義。初者分四：四諦之數決定、

P107

དང་།　གོ་རིམས་ངེས་པ་དང་།　མཚན་གཞི་དང་།　དེ་ཉིད་ངེས་བྱེད་ཀྱི་ཚད་

次第決定、事例、能定彼者之量。

མའི་།　།དང་པོ་ནི།　ཐར་པ་དོན་གཉེར་རྣམས་ཀྱིས་གཏན་ལ་དབབ་བྱའི་གཙོ་

初者，希求解脫眾之主要所抉擇，

བོ་ནི།　འཁོར་བ་དང་མྱ་ངན་ལས་འདས་པས་བསྡུས་པའི་ཕྱོགས་གཉིས་སུ་ངེས་ལ།

決定為輪迴與涅槃所攝之二品，

འཁོར་བ་ལ་ཡང་རྒྱུ་འཆིང་བྱེད་ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་དང་།　འབྲས་བུ་བཅིངས་པ་

輪迴亦決定有二：因能縛之集諦、

སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་གཉིས་སུ་ངེས་སོ།　།རྣམ་བྱང་ལ་ཡང་འཁོར་བ་ལས་བྱོལ་　005

果所縛之苦諦。遍淨化亦決定有二：

བར་བྱེད་པའི་ཐབས།　རྒྱུ་ལམ་གྱི་བདེན་པ་དང་།　བྱོལ་བ་འབྲས་བུའི་ངོ་བོ་འགོག་

能解脫輪迴之方便為因道諦、解脫果之本質

པའི་བདེན་པ་གཉིས་སུ་ངེས་པས་འཁོར་བ་འཇུག་ལྟོག་གི་རྒྱུ་འབྲས་བཞིར་ངེས་སོ།　།

為滅諦，故入退輪迴因果決定有四項。

གཉིས་པ་ནི།　དོན་གྱི་རིམ་པའི་དབང་དུ་བྱས་ན།　ཀུན་འབྱུང་དང་།　ལམ་གྱི་བདེན་

第二，若以(因果)實際次第為主則應先講述集諦

པ་དང་པོར་བསྟན་པར་བྱ་བ་ཡིན་ལ།　སྡུག་བསྔལ་དང་འགོག་པ་ཕྱིས་བསྟན་

與道諦，而後講述苦諦與

པར་བྱ་བ་ཡིན་ནོ།　།འདིར་ནི་ཡུལ་ཅན་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་རིམ་པ་དང་མཐུན་པར་　010

滅諦。此處則隨順有境現觀(修行)次第

གོ་རིམས་གཞན་དུ་བསྟན་པར་བྱ་སྟེ།　འདི་ལྟར།　སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པ་དང་།　pdf129

而當講述另外次第，即如此：苦諦、

ཀུན་འབྱུང་དང་།　འགོག་པ་དང་།　ལམ་སྟེ།　ཐོག་མར་འཁོར་བ་སྨྱོ་དང་བྲལ་བྱ་བག་

集、滅、道。初時妥善思惟輪迴

གི་ཉེས་དམིགས་ལེགས་པར་བསམས་པའི་སྐོར་ནས་དེ་ལས་འབྱལ་འདོད་ཀྱི་ློག་བསྐྱེད་

總別過患，由彼方式需生出欲求離彼

པར་བྱེད་དགོས་ཏེ།　དེ་སྔོན་དུ་མ་སོང་ན་དེའི་རྒྱུ་ལ་སྔོང་འདོད་སྐྱེ་བ་མི་སྲིད་པའི་

之心也；若彼不先行，未可能生出欲斷彼因之

ཕྱིར་རོ། །སྡུག་བསྔལ་ལ་འབྱལ་འདོད་སྐྱེས་པ་ན་འདི་དང་འབྲལ་བར་བྱེད་ནུས་ 015
故。已生欲離苦時忖度：將能離此或未能？
སམ་མི་ནུས། འདི་ལ་རྒྱུ་ཡོད་དམ་མེད། རྒྱུ་དེ་ཡང་རྟག་གམ་མི་རྟག་སྙམ་དུ་ཀུན་
此者有因或無？彼因為常或無常？
འབྱུང་ལ་རྟོག་པར་བྱེད་དེ། སྡུག་བསྔལ་རང་གི་ངོ་བོ་ཚ་མ་འདོན་པ་བཞིན་དུ་
而尋思集也；見痛苦自己之本質未能如拔刺
སྤོང་མི་ནུས་པར་མཐོང་བའི་ཕྱིར་རོ། །དེ་ལྟར་བརྟགས་པ་ན། ལས་དང་ཉོན་མོངས་
般斷除之故。如彼觀察時己通達業與煩惱
པ་གཉིས་དེའི་རྒྱུར་ཁོང་དུ་ཆུད་ནས་དེ་ལ་སྤོང་འདོད་ཀྱི་ཏིང་སྐྱེ་བས་ཀུན་འབྱུང་དུས་
二者為彼之原因，即生出欲斷彼之心，故於第
གཉིས་པར་བསྟན་ཏོ། །ཀུན་འབྱུང་སྤོང་ནུས་སུ་མཐོང་བ་ན། སྡུག་བསྔལ་འགོག་ 020
二時講述集。見能斷集時，即見
ནུས་སུ་མཐོང་བར་འགྱུར་ལ། དེ་ནས་སྡུག་བསྔལ་འགག་པའི་འགོག་པ་མངོན་དུ་
能滅苦，隨後見有時機可得苦已斷之滅，
P108
བྱ་དུས་སུ་མཐོང་བས་འགོག་པ་དུས་གསུམ་པར་བསྟན་ཏོ། །དེ་སྔོན་དུ་བྱེད་པ་ཡང་
故於第三時講述滅。有見於在彼之前時
ལམ་བསྟེན་ཅིང་གོམས་པར་བྱས་པ་ལ་རག་ལས་པར་མཐོང་བས། ལམ་ཀྱི་བདེན་
亦須仰賴依止且串習道，故於
པ་དུས་བཞི་པར་བསྟན་ཏོ། །གལ་ཏེ་དུས་དང་པོ་སྡུག་བསྔལ་འགོག་ནུས་སུ་མཐོང་
第四時講述道。或謂：「設若初時見
ན། སྡུག་བསྔལ་འགག་པ་སྔོན་དུ་བྱ་ནུས་སུ་མཐོང་བས་ཁྱབ་པས་འགོག་
能滅苦，即週遍見能先令苦已滅，故於
པ་དུས་གཉིས་པར་བསྟན་རིགས་ལ། ཡང་ཀུན་འབྱུང་སྤོང་ནུས་སུ་མཐོང་ནས། 005
第二時述滅則合理。又，見能斷集後
སྡུག་བསྔལ་འགོག་ནུས་སུ་མཐོང་དགོས་པས། ཀུན་འབྱུང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་སྟར་བསྟན་
需見能滅苦，故於苦之前述集為
པར་རིགས་སོ། །ཀུན་འབྱུང་སྤོང་ནུས་སུ་མཐོང་བ་བདག་མེད་པར་རྟོགས་པ་ལ་རག་
合理矣。見能斷集則有賴於證悟

ལས་པས། ཐོག་མར་དེ་ཉིད་བསྟན་པར་བྱ་བ་ཡིན་པས་ཇི་སྐད་བཤད་པའི་བདེན་ pdf130
無我，故於初時應述彼者。故前詞所釋四諦
བཞིའི་གོ་རིམ་མ་ངེས་སོ། །ཞེ་ན། བཤད་པར་བྱ་སྟེ། སྤྱིར་བྱ་བ་གང་ལ་ཡང་དེ་
次第為不定矣。」當釋之也；總之於任何事
ལ་འཇུག་པ་ལ་ཕན་ཡོན་མཐོང་ཞིང་། དེ་ལ་ལྟོག་པ་ལ་ཉེས་དམིགས་མཐོང་བ་ 010
亦有賴於見趨入則有利德，見反之則有過患；
ལ་རབ་ལས་པས། འཁོར་བ་སྤྲིད་བྱེ་བྲག་གི་ཉེས་དམིགས་བསམས་པས་འཁོར་
故已思輪迴總別過患，則見輪迴如
བ་ལ་མེའི་དོང་ལྟ་བུར་མཐོང་ནས་དེ་དང་འབྲལ་འདོད་ཀྱི་བློ་ཙམ་ཞིག་དང་པོར་
火灰坑般，隨後初時唯生欲離彼之心，
བསྒྲིད་པ་ཡིན་གྱི་འབྲལ་ནུས་སུ་གོ་བ་མིན་ནོ། །དེ་ནས་དུས་གཉིས་པར་ཀུན་འབྱུང་
非了解將能離矣。其後於第二時則以量
སྤོང་ནུས་སུ་ཚད་མས་མཐོང་བ་ཡིན་ལ། དེ་མཐོང་བ་ན་འགོག་པ་མངོན་དུ་བྱ་ནུས་
見能斷集，見彼時即見將能得滅，
སུ་མཐོང་བས། ཀུན་འབྱུང་དུས་གཉིས་པ་དང་འགོག་པ་དུས་གསུམ་པར་བསྟན་ 015
故於第二時述集，於第三時述滅為
རིགས་སོ། །ལམ་ཐ་མར་བསྟན་པར་བྱ་བ་ནི་སྟོང་ཉར་རོ། །དེས་ན་རྣལ་འབྱོར་
合理矣。應於最末時述道者，如前矣。彼故，
པའི་རྒྱུད་ལ་བདེན་པ་བཞི་ལ་དམིགས་པའི་མཐོང་ལམ་སྐྱེ་བ་ན་ཡང་། གོ་རིམས་དེ་དག་
瑜伽士相續生緣四諦之見道，亦隨順
དང་མཐུན་པར་སྐྱེ་བ་ཡིན་རོ། །ཁ་སྐོམ་པ་ནི། དང་ཉར་མ་ཁལ་མའི་རྒྱུ་རེར་ལ་
彼等次第而生矣。第三，現在腎臟刺痛
སོགས་པའི་ཚོར་བ་ནི་སྡུག་བསྔལ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་དང་། རས་ཡིད་དུ་འོང་བ་ལ་
等之感受者，為苦苦；特別愛染悅意
ལྷག་པར་སྤྱད་ནས་རོ་མྱོང་བའི་ཚོར་བ་སོགས་འགྱུར་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་། ལས་ 020
美食而品嚐滋味之感受等為壞苦；
ཉོན་གྱིས་ལག་ཏུས་བཞག་པའི་རྣ་བ་བཅས་ཀྱི་ཕུང་པོ་གང་ཡིན་ཐམས་ཅད་འདུ་བྱེད་
業煩惱之成效所置之一切任何有漏蘊，

P109

ཀྱི་སྡུག་བསྔལ་ཏེ། དེ་དག་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་གྱི་བདེན་པའོ། །ཟག་པ་དང་བཅས་
即行苦，一切彼等皆為苦諦。
པའི་ལས་དང་། ཉོན་མོངས་ཐམས་ཅད་ཀུན་འབྱུང་གི་བདེན་པ་ཡིན་ལ། སྡུག་བསྔལ་
有漏業與一切煩惱皆為集諦，苦已
འགགས་པའི་བྱལ་བ་ནི་འགོག་པའི་བདེན་པ་དང་། བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་
滅之離為滅諦，現證無我之勝慧
རྟོགས་པའི་ལྷེས་རབ་ལམ་གྱི་བདེན་པའོ། །བཞི་པ་ལ། ལོག་རྟོག་བཅུ་དྲུག་དོས་
為道諦。第四分二：認定十六倒妄、
བཟུང་བ་དང་། དེ་དང་འགལ་བ་བདེན་པའི་རྣམ་པ་བཅུ་དྲུག་དོས་བཟུང་བའོ། །
005
認定違彼之真諦十六形相。
དང་པོ་ནི། སྡུག་བསྔལ་ལ་ལོག་པར་ཞུགས་པ་གཙང་བ་དང་། བདེ་བ་དང་། རྟག་
pdf131
初者，顛倒趨入苦，即執為淨、樂、常、
པ་དང་། བདག་ཏུ་འཛིན་པ་བཞི་དང་། ཀུན་འབྱུང་ལ་ལོག་པར་ཞུགས་པ། སྡུག་
我四者。顛倒趨入集，有二：
བསྔལ་རྒྱུ་མེད་དུ་འཛིན་པ་དང་། མི་མཐུན་པ་རྒྱུར་འཛིན་པ་གཉིས། ཕྱི་མ་ལའང་།
執苦為無因、執為不隨順因。後者亦有三：
རྒྱུ་གཅིག་ཁོ་ནས་བྱས་པར་འཛིན་པ་དང་། དབང་ཕྱུག་ལ་སོགས་པ་གཞན་གྱིས་
執唯一因所作、執自在天等他者
བློ་སྟོན་དུ་བཏང་ནས་བྱས་པར་འཛིན་པ་དང་། རང་བཞིན་རྟག་ལ་གནས་སྐབས་ 010
先思惟已而作、執自性常暫時
འགྱུར་བར་འཛིན་པའོ། །འགོག་པ་ལ་ལོག་ཞུགས་ནི། ཐར་པ་ཡི་མེད་དུ་འཛིན་
改變。顛倒趨入滅者，執本無解脫、
པ་དང་། ཟག་བཅས་ཀྱི་ཁྱད་པར་འགའ་ཞིག་ཐར་པར་འཛིན་པ་དང་། སྡུག་
執有漏之某些差別為解脫、
བསྔལ་གྱི་ཁྱད་པར་འགའ་ཞིག་ཀུན་ནོམ་པའི་ཐར་པར་འཛིན་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་
執苦之某些差別為豐盛之解脫、執苦
ཟད་པ་ཡོད་ཀྱང་། ཡང་སྲིད་པར་འཛིན་པའོ། །ལམ་ལ་ལོག་ཞུགས་ནི། ཐར་ལམ་
雖盡然又復返回。顛倒趨入道者，執本無

ཡེ་མེད་དུ་འཛིན་པ་དང་། བདག་མེད་གོམས་པ་ལམ་དུ་མི་རིགས་པར་འཛིན་པ་ 015
解脫道、執串習無我為道實未合理、
དང་། བསམ་གཏན་གྱི་ཁྱད་པར་འགའ་ཞིག་ཙམ་ཐར་ལམ་དུ་འཛིན་པ་དང་། སྡུག་
執唯靜慮之某些差別為解脫道、
བསྔལ་བྱོག་པའི་ཆོས་ཅན་དུ་བྱེད་པའི་ལམ་མེད་པར་འཛིན་པའོ། །གཉིས་པ་ནི།
執無返離痛苦之有法為道。第二，
སྡུག་བསྔལ་གྱི་སྡུག་བསྔལ་ཆོས་ཅན། མི་རྟག་པ་ཡིན་ཏེ། རེས་འགའ་སྐྱེ་བའི་
苦苦為有法，是無常 1 也；偶爾生出之故。
ཕྱིར་དང་། སྡུག་བསྔལ་བ་ཡིན་ཏེ། ལས་ཉོན་གྱི་གཞན་དབང་ཅན་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
是苦性 2 也；是具業煩惱他主之故。
སྟོང་པ་ཡིན་ཏེ། དབང་བསྒྱུར་བ་པོའི་བདག་དོན་གཞན་མེད་པའི་ཕྱིར། བདག་མེད་ 020
是空 3 也；無他義控制者我之故。是無我 4 也；
པ་ཡིན་ཏེ། རང་དབང་བའི་བདག་གི་ངོ་བོར་མ་གྲུབ་པའི་ཕྱིར། ཀུན་འབྱུང་གི་
自主我之本質不成立之故。集之形相者，
P110
རྣམ་པ་ནི། ཟག་པ་དང་བཅས་པའི་ལས་དང་སྲེད་པ་ཆོས་ཅན། རྒྱུའི་རྣམ་པ་ཡིན་
有漏業與愛染為有法，是因之形相 1 也；
ཏེ། རང་འབྲས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྩ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཀུན་འབྱུང་ཡིན་ཏེ། དེ་ pdf132
是自果痛苦之根本之故。是集 2 也；
རྣམ་པ་ཐམས་ཅད་པ་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར། རབ་སྐྱེ་ཡིན་ཏེ། དེ་ལྟུགས་
再三生出彼自果痛苦一切種類之故。是極生 3 也；強力
དྲག་བསྐྱེད་པའི་ཕྱིར། སྲིད་པའི་སྲེད་པ་ཆོས་ཅན། རྐྱེན་གྱི་རྣམ་པ་ཡིན་ཏེ། རང་
生出彼自果痛苦之故。有支之愛染為有法，是緣之形相 4 也；
འབྲས་སྡུག་བསྔལ་གྱི་ལྷན་ཅིག་བྱེད་རྐྱེན་ཡིན་པའི་ཕྱིར། འགོག་པའི་རྣམ་པ་ནི། 005
是自果痛苦之俱有緣之故。滅之形相者，
གཉེན་པོའི་སྟོབས་ཀྱིས་སྡུག་བསྔལ་གཏན་ཟད་པའི་བྱལ་བ་ཆོས་ཅན། ཁྱེད་འགོག་
對治力無我慧令痛苦究竟窮盡之離解脫為有法，汝是
པའི་རྣམ་པ་ཡིན་ཏེ། སྡུག་བསྔལ་སྤངས་པའི་བྱལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ཞི་བའི་རྣམ་པ་
滅 1 之形相也；是已斷痛苦之離之故。是止息 2 之

ཡིན་ཏེ། ཉོན་མོངས་སྤྲངས་པའི་བྱལ་བ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། བྱ་རོམ་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་
形相也；是已斷煩惱之離之故。是豐盛3之形相也；
ཏེ། ཕན་པ་དང་བདེ་བའི་ཐར་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ངེས་པར་འབྱུང་བའི་རྣམ་
是利益與安樂之解脫之故。是定出4之形相也；
པ་ཡིན་ཏེ། སྨྲར་མི་ལྡོག་པའི་ཚོས་ཅན་གྱི་ཐར་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། ལམ་གྱི་རྣམ་ 010
未復返回不衰損之有法之解脫之故。道之形相者，
པ་ནི། བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཚོས་ཅན། ལམ་གྱི་རྣམ་
現證無我慧為有法，是道之形相也；
པ་ཡིན་ཏེ། ཐར་པར་བགྲོད་བྱེད་ཀྱི་ལམ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རིགས་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་
是能晉昇解脫之道之故。是理解之形相也；
ཏེ། ཉོན་མོངས་ཀྱི་དངོས་གཉེན་བྱེད་པའི་ཕྱིར། སྒྲུབ་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་ཏེ། སེམས་
能為煩惱之正對治之故。是禪修之形相也；
ཀྱི་གནས་ལུགས་མཐར་ཐུག་པ་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཡེ་ཤེས་ཡིན་པའི་ཕྱིར།
是現證內心究竟實相之本智之故。
ངེས་པར་འབྱིན་པའི་རྣམ་པ་ཡིན་ཏེ། སྡུག་བསྔལ་སྨྲར་མི་ལྡོག་པའི་ཚོས་ཅན་དུ་ 015
是定給之形相也；是以痛苦為未復返回之
བྱེད་པའི་གཉེན་པོ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་ལ་བཞིའི་དང་པོ་སྡུག་བསྔལ་བདེན་
有法之對治之故。第二，四項中初者，於苦諦
པ་ལ་འདོམས་པ་ནི། ཤཱ་རིའི་བུ་འདི་ལ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་སེམས་དཔའ་ཆེན་
告誡謂曰：「舍利子，此中若菩薩大菩薩
པོ་གཟུགས་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་བརྩོན་ན་བརྩོན་ཞེས་བྱའོ་ཞེས་སོགས་ཚོས་ཅན། སྡུག་
精進色空性，則稱為精進矣」等句為有法，
བསྔལ་ལ་ཤེས་བྱ་བའིན་ཞེན་དགག་པའི་ཚེད་དུ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། ཟག་བཅས་ pdf133
是為滅耽著苦應知為諦實而告誡也；
ཀྱི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་འབྱས་བུཉུར་པའི་སྟོང་པ་ཉིད་དང་། དེ་མངོན་སུམ་ 020
謂曰：「有漏色等果之空性，
དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་དག་བདེན་པས་སྟོང་པ་དེ་བཞིན་ཉིད་
與現證彼之慧度，二者諦實為空，於真如性

P111

ཀྱི་ངོ་བོར་བ་དང་བཞིན་གཅིག་གོ་ཞེས་ཤེས་པར་བྱ་བར་གདམས་པའི་ཕྱིར། གཉིས་པ་
之本質自性一矣。」告誡應知之故。第二，
ཀུན་འབྱུང་བདེན་པ་ལ་གདམས་པ་ནི། གཟུགས་སྐྱེ་བའི་ཚོས་ཅན་ནམ། འགག་པའི་
於集諦告誡謂曰：「未真隨見色為生之有法，
ཚོས་ཅན་དུ་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མཐོང་ཞེས་སོགས་ཀུན་འབྱུང་བ་ལ་གདམས་
或為滅之有法。」等句是告誡集也；
པ་ཡིན་ཏེ། ཟག་བཅས་རྒྱུས་བསྡུས་ཀྱི་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་ནི་གསར་དུ་ཀུན་
告誡謂曰：「有漏因所攝之色等者，
འབྱུང་བ་དང་ཡང་འགོག་པ་དང་། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་དང་། རྣམ་པར་བྱང་ 005
非是於新集、再滅、遍煩惱、極淨化之有法而
བའི་ཚོས་ཅན་དུ་བདེན་པར་གྱུར་པ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་འདོམས་པའི་ཕྱིར། དེར་བདེན་
諦實成立矣。」之故。彼諦實
པར་མ་གྲུབ་སྟེ་སྟོང་པ་ཉིད་དང་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་རྒྱུ་བྱུར་པ་དག་དོན་དམ་པར་
不成立也；空性與色等為因者，二者於勝義
ཐ་མི་དད་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །ཀུན་འབྱུང་སྤང་བྱར་བདེན་པ་དགག་པའི་ཆེད་དུའོ། །
不相異性故。為破集應斷為諦實之故。
གསུམ་པ་འགོག་བདེན་ལ་གདམས་པ་ནི། ཤྱ་རིའི་བུ་སྟོང་པ་ཉིད་མི་སྐྱེ་མི་འགག་
第三，於滅諦告誡者，謂曰：「舍利子，空性
ཅིང་། ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་མ་ཡིན། རྣམ་པར་བྱང་བ་མ་ཡིན་ཞེས་པ་དེ་ 010
未生未滅，且非遍煩惱，非極淨化。」
འགོག་པ་ལ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དྲི་མ་དང་བྲལ་བ་དེ།
彼為於滅告誡也；謂曰：「空性已離偶垢也；
འདུས་བྱས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་སྐྱེ་བ་དང་འགག་པ་དང་སྦྱང་གཉེན་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་པ་
已離有為性相生滅、斷治遍煩惱
དང་རྣམ་པར་བྱང་བ་དང་གནས་སྐབས་རྒམས་པ་དང་འཕེལ་བ་དང་རྒྱུ་འབྲས་ལ་
極淨化、暫時衰損增長、因果等
སོགས་པ་བདེན་པར་གྲུབ་པ་དང་བྲལ་བ་ཡིན་པ་དེ་ལ་ནི་ཁྱད་ཆོས་བདེན་པ་བ་གང་

དུ་ཡང་མ་གྲུབ་བོ་ཞེས་གདམས་པའི་ཕྱིར། གང་དུ་ཡང་བདེན་པར་མ་གྲུབ་ 015
亦不成立矣。」告誡之故。理應任亦諦實不
པར་ཐལ། དོན་དམ་པར་ཀུན་རྫས་ཉོན་མོངས་ཀྱི་སྤྲོ་གཅུགས་མེད་པ་ནས་ཁྱད་པར་ pdf134
成立也；於勝義由無遍煩惱之總色，至特別是
མ་རིག་པ་སྐྱེ་བ་ཡང་མེད་རྣམ་བྱང་གི་སྤྲོ་མ་རིག་པ་འགགས་པ་ཡང་མེད། ཁྱད་
亦無無明生，亦無遍淨化之總無明滅，特別是
པར་རྟོགས་པ་སངས་རྒྱས་ཀྱང་མེད། སྤྱངས་པ་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་བར་དུ་ཡང་མེད་པའི་ཕྱིར།
亦無證悟佛，亦無直至已斷菩提之故。
འགོག་པ་མངོན་དུ་བྱས་བར་བདེན་པ་དགག་པའི་ཚེད་དུ་ཡིན་ནོ། །བཞི་པ་
是為破滅應得為諦實之故。第四，於道諦
ལམ་བདེན་ལ་འདོད་མས་པ་ནི། ཤྲཱི་རིའི་བུ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཕྱིན་ལ་སློབ་པའི་ཚེ། བདག་ 020
行告誡者，謂曰：「舍利子，大菩薩行持慧度時，
ཉིད་ལ་སྦྱིན་པ་ལ་བརྩོན་ཞེས་པའམ། མི་བརྩོན་ཞེས་བྱ་བར་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་
未真隨見於己謂精進於布施，或謂未精進。」
P112
མི་མཐོང་ཞེས་སོགས་ལམ་ལ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། སྦྱིན་པ་ལ་སོགས་པའི་ཕ་རོལ་
等句是於道告誡也；謂曰：「布施等度
ཏུ་ཕྱིན་པ་དང་། བྱང་སེམས་བདག་ཉིད་བསྒོམ་བྱ་སྒོམ་བྱེད་དུ་བདེན་པར་མ་གྲུབ་
與菩薩自己，所修能修諦實不成立
པས་ལྡན་པ་མ་ཡིན། བཀག་པ་བདེན་པར་མ་གྲུབ་པས་མི་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པར་རྟོགས་
故非具，滅為諦實不成立故非未具，
པར་གྱིས་ཤིག་ཅེས་འདོམས་པའི་ཕྱིར། སྟོང་པ་ཉིད་ལ་སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་སྦྱོར་བར་
盼予證悟。」告誡之故。謂曰：「未應以空性結合
མི་བྱེད་དེ། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱིས་རྣལ་འབྱོར་ལ་མ་ཡིན་ནོ་ཞེས་སོགས་རིགས་པ་དང་ 005
空性也；非以空性行瑜伽矣。」等句是告誡
བསྒྲུབ་པ་ལ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། ནང་སྟོན་པ་ཉིད་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ཡུལ་དུ་བྱེད་
理解與禪修也；以內空性等三者作為對境
པའི་ཕྱིར་ངེ་འཛིན་དང་། ཕྱི་ཡུལ་སྟོང་པ་ཉིད་ལ་སོགས་པ་གསུམ་ཡུལ་ཡུལ་ཅན་
之等持與外境空性等三者，有境與對境

དུ་བདེན་པར་མེད་ཅིང་། བཀག་པ་དེ་ཉིད་ཀྱང་བདེན་པར་མེད་དོ་ཞེས་འདོམས་
無諦實，且彼滅亦無諦實矣。」告誡之故。
པའི་ཕྱིར། གཟུགས་ལ་སྔོན་གྱི་མཐའ་སྦྱོར་བར་མི་བྱེད་འབྱེད་པར་མི་བྱེད་དོ།
「色未應結合前邊，未應區分矣。」等句
ཞེས་སོགས་ངེས་འབྱིན་ལ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། སྔོན་གྱི་མཐའ་འཁོར་བ་དང་། 010
是告誡定給也；往昔邊輪迴與後時邊涅槃，
ཕྱི་མའི་མཐའ་སྐྱང་འདས་དག་ཕན་ཚུན་གང་ལས་ངེས་པར་འབྱུང་བ་དང་། གང་
二者彼此由某定出於某定出、
དུ་ངེས་པར་འབྱུང་བ་དེར་ལྡན་པ་བདེན་པར་མ་གྲུབ་པ་དང་། བདེན་པར་མ་གྲུབ་
彼具有為諦實不成立，彼諦實
པ་དེ་ཉིད་ཀྱང་བདེན་པར་མ་གྲུབ་པས་མི་ལྡན་པ་མ་ཡིན་པ་ཉིད་དུ་བསྟན་པོ་ཞེས་ pdf135
不成立亦諦實不成立故非未具有，成立矣。」
འདོམས་པའི་ཕྱིར། ལམ་བསྟེན་བྱར་བདེན་པར་ཞེན་པ་དགག་པའི་ཆེད་དུ་གདམས་
告誡之故。為破耽著道應依為諦實而告誡矣。
པའོ། །གཉིས་པ་ལ། སྤྱིའི་དོན་དང་། ཡན་ལག་གི་དོན་ཏོ། །དང་པོ་ལ། 015
第二分二：總義、支分義。初者分四：
ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་དཀོན་མཆོག་གསུམ་དོས་བཟུང་བ་དང་། སྐྱབས་སྤྱིའི་རྣམ་
認定不共三寶、總皈依理論、
གཞག་དང་། ཀུན་རྫོབ་པ་དང་དོན་དམ་པའི་སྐྱབས་ཀྱི་ཁྱད་པར་དང་། ཇི་ལྟར་
世俗與勝義皈依之別、
སྐྱབས་སུ་འགྲོ་བའི་ཚུལ་ལོ། །དང་པོ་ནི། རྒྱུད་བླ་མར། འདུས་མ་བྱས་ཤིང་
如何皈依之法。初者，如《寶性論》曰：「無
ལྷུན་གྱིས་གྲུབ། །གཞན་གྱི་རྐྱེན་གྱིས་རྟོགས་མིན་པ། །མཁྱེན་དང་བརྩེ་དང་ནུས་
為 1 而且自然成 2，非以他緣而證悟 3，具有智 4 愛 5
པར་ལྡན། །དོན་གཉིས་ལྡན་པའི་སངས་རྒྱས་ཉིད། །ཅེས་པ་ལྟར། དོན་ 020
與能力 6，具有二事 78 即為佛。」，佛寶
གཉིས་ཕུན་སུམ་ཚོགས་པ་སྐུ་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག
具二事美滿、三身體性。

P113

དང་། ཡང་། བསམ་མེད་གཉིས་མེད་རྟོག་མེད་པ། །དག་གསལ་ལ་གཉེན་
又如曰：「無思 1 無二 2 無妄心 3，清淨 4 明晰 5
པའི་ཕྱོགས་ཉིད་ཀྱི། །གང་ཞིག་གང་གིས་ཆགས་བྲལ་བ། །བདེན་གཉིས་
對治品 6，某者 7 以某已離貪 8，彼法具
མཚན་ཉིད་ཅན་དེ་ཆོས། །ཞེས་པ་སྟེ། རྣམ་བྱང་གི་བདེན་པ་གཉིས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་
二諦性相。」，法寶具遍淨化之
ཅན་ཀྱི་ཆོས་དཀོན་མཆོག་དང་། ཡང་། ཇི་བཞིན་ཇི་སྙེད་ནང་གི་ནི། །ཡི་
二諦之性相。又如曰：「如有 1 盡有 2 內之 3 者，
ཤེས་གཟིགས་པ་དག་པའི་ཕྱིར། །ཟློ་ལྡན་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་ཚོགས། །བླ་མེད་ 005
本智察見清淨 456 故，聰慧不退轉聚眾，
ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་ཉིད། །ཅེས་པ་སྟེ། རིག་བྱེད་ཀྱི་ཡོན་ཏན་དང་ལྡན་པ་
即具無上之功德。」，聖不退轉僧寶
འཕགས་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པའི་དགེ་འདུན་དཀོན་མཆོག་སྟེ། དེ་ཙམ་ལས་མ་སྨྲོས་
具理解 7 解脫 8 之功德也。唯彼不贅述矣。
སོ། །གཉིས་པ་ནི། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། སྟོན་པ་བསྟན་པ་སྨྲོས་དོན་གྱིས། །
第二，又如彼宣曰：「導師聖教所學事，
ཐེག་གསུམ་པ་དང་བྱེད་གསུམ་ལ། །མོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དབང་བྱས་ནས། ། pdf136
三乘以及三種行，諸勝解眾為主故，
སྒྲུབས་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ཡིན། །ཞེས་གསུངས་པ་སྟེ་ནོ། །འདིར་ནི་ 010
即安立為三皈矣。」，此述總體
སྨྲིར་གསུང་རབ་ལས། །སྒྲུབས་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག་པའི་དགོས་པ་བསྟན་པ་
至言中安立三皈理論之必要性，
ཡིན་ཏེ། ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་རིགས་ཅན་ལམ་ལ་ཞུགས་པ་དེ་ཉིད་ཀྱི་རང་རྒྱུད་ལ་
應知彼大乘種姓已入道者已相續
ཐོབ་བྱའི་སངས་རྒྱས་འབྲས་བུའི་སྒྲུབས་དང་། བྱང་ཆེན་གྱི་སངས་རྒྱས་རྒྱུའི་
所得之佛為果皈依，已成就之佛
སྒྲུབས་སུ་ཤེས་པར་བྱ་བ་དང་། རིགས་ཅན་གཞན་གཉིས་ཀྱི་ཡང་རྒྱུའི་སྒྲུབས་
為因皈依，亦為其他二種姓者 聲獨 之因皈依；

དང་།　ལམ་ལ་མ་ཞུགས་ཀྱང་སངས་རྒྱས་ལ་མཆོད་པ་དང་།　བཀུར་སྟི་སོགས་　015
尚不入道者亦於佛進行供養承事等，
མཆོག་ཏུ་བྱ་བའི་དོན་པར་མོས་པ་རྣམས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས།　སངས་རྒྱས་དཀོན་
行最勝事，以勝解眾為主之故
མཆོག་སྤྲུལས་སུ་རྣམ་པར་བཞག་གོ　།རང་སངས་རྒྱས་ཀྱི་རིགས་ཅན་ལམ་ལ་
安立佛寶為皈依。於諸獨覺種姓已入
ཞུགས་པ་སྲིད་པ་ཐ་མ་པའི་ཚེ།　གཞན་གྱི་སྣ་ལ་མི་ལྟོས་པར་རྒྱང་འདས་རང་
道者，已相續希求於三有最後世，未賴
རྒྱུད་ལ་དོན་དུ་གཉེར་བ་རྣམས་ཀྱི་འབྲས་བུའི་སྒྲུབས་དང་།　ལམ་དུ་མ་ཞུགས་
他者言聲而涅槃，則為果皈依。雖尚不入道，
ཀྱང་དམ་པའི་ཆོས་ལ་མཆོག་ཏུ་བྱ་བའི་དོན་པར་མོས་པ་རྣམས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས་　020
然勝解於正法行殊勝事之眾士為主，則
ཆོས་དཀོན་མཆོག་སྤྲུབས་ཉིད་དུ་རྣམ་པར་པར་བཞག་གོ　།ཉན་ཐོས་ཀྱི་རིགས་ཅན་ལམ་
安立法寶即為皈依。於諸聲聞種姓已入
P114
ལ་ཞུགས་པ་སྲིད་པ་ཐ་མ་པའི་ཚེ།　གཞན་གྱི་སྣའི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་ཐོབ་པའི་
道者，已相續希求於三有最後世隨他者
སྒྲུབ་འདས་དོན་དུ་གཉེར་བ་རྣམས་ཀྱི་འབྲས་བུའི་སྒྲུབས་དང་།　ལམ་དུ་མ་ཞུགས་ཀྱང་
言聲而得涅槃，則為果皈依。雖尚不入道，
དགེ་འདུན་ལ་མཆོག་ཏུ་བྱ་བའི་དོན་པར་མོས་པ་རྣམས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ནས།　དགེ་
然勝解於僧伽行殊勝事之眾士為主，
འདུན་དཀོན་མཆོག་སྤྲུབས་ཉིད་དུ་རྣམ་པར་བཞག་གོ　།རང་རྒྱུད་ལ་ཐོབ་བྱར་དོན་
則安立僧寶即為皈依。應知雖不希求
དུ་མི་གཉེར་ཡང་།　གང་ལ་སྒྲུབས་སུ་སོང་བའི་ཆོས་དང་དགེ་འདུན་དཀོན་　005
己相續所得，然所皈依之法寶
མཆོག་ཀྱང་།　དེ་ལ་ལྟོས་པའི་རྒྱུའི་སྒྲུབས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ།　།གོང་དུ་ཐེག་པ་ཆེན་　pdf137
與僧寶亦觀待於彼而為因皈依。依於
པོ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྒྲུབས་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག་པ་ལ་བརྟེན་ནས་རིགས་ཅན་
前述大乘不共三皈理論，可知亦為

གཞན་གཉིས་ཀྱི་ཡང་རྒྱུའི་སྐྱབས་གསུམ་དང་། འབྲས་བུའི་སྐྱབས་གཉིས་ཀྱང་བོ་
他二種姓者之三因皈依與二果皈依。
བར་འགྱུར་མོད་ཀྱི། འདི་ནི་གསུང་རབ་རྣམས་ལས་སྐྱབས་གསུམ་སྟྱིར་རྣམ་པར་
然此處唯陳述諸至言總三皈依
བཞག་པའི་དགོས་པ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །གསུམ་པ་ནི། དེ་ཉིད་ལས། སྡུང་ཕྱིར་སྐྱེ་ 010
理論之必要性。第三，彼曰：「棄故 *1*
བའི་ཚོས་ཅན་ཕྱིར། །མེད་ཕྱིར་འཛིགས་དང་བཅས་པའི་ཕྱིར། །ཚོས་རྣམ་
欺誑有法故 *2*，無故 *3*伴有畏懼故 *4*，
གཉིས་དང་འཕགས་པའི་ཚོགས། །གཅིག་ཀྱི་སྐྱབས་མཚོག་མ་ཡིན་ནོ། །ཞེས་
二類法與聖者聚，非為永久勝皈矣。」
གསུངས་སོ། །དེ་ལ་དོན་དམ་པ་དང་། ཀུན་རྫོབ་པའི་སྐྱབས་ཀྱི་དོན་ནི། ཉན་ཐོས་
其中勝義與世俗皈依之義者，如同聲聞
རིགས་ངེས་པ་ལྟར། རང་གི་བསམ་ངོར་འཁོར་བའི་སྡུག་བསྔལ་ཞི་བ་ཙམ་ཞིག་དོན་
決定種姓者，已心意唯希求止息輪迴苦，
དུ་གཉེར་ཞིང་དེ་ལས་གོང་དུ་བགྲོད་མི་དགོས་པར་འཛིན་ཅིང་། དངོས་པོའི་གནས་ 015
且認為其外未需晉昇向上。就實情而言，
ཚོད་ལ་ལམ་གྱི་བགྲོད་པ་མཐར་མ་ཐུག་པའི་སྐྱབས་དེ་ཀུན་རྫོབ་པའི་སྐྱབས་དང་།
道晉昇尚不究竟之彼皈依即為世俗皈依。
བསམ་དོན་ཡང་བགྲོད་པ་མཐར་ཐུག་པར་འཛིན་ཅིང་། དོན་ལ་ཡང་མཐར་ཐུག་པ་
心意上亦認定為究竟晉昇，實際上亦為究竟，
དོན་དམ་པའི་སྐྱབས་ཀྱི་དོན་ཡིན་གྱི། ལུང་གི་ཚོས་ལ་སོགས་པ་མཐར་ཐུག་གི་ཚོས་
即為勝義皈依之義。然成立教言法等非
སྐུ་མ་ཡིན་པར་བསྟུབ་པ་གང་ཟག་སུ་ལ་ཡང་ཤེས་འདོད་པས་མི་རིགས་པ་ཁོ་
究竟法身，則士夫誰亦無欲求通達，故唯未應理。
ནའོ། །དེས་ན་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་ལུང་གི་ཚོས་ཡིན་ཡང་དོན་དམ་པའི་སྐྱབས་མ་ 020
彼故雖為大乘教言法，然非究竟皈依，
ཡིན་ཏེ། དོན་མངོན་པར་རྟོགས་པའི་ཐབས་སུ་བསྟན་པར་བྱ་བ་ཙམ་ཡིན་གྱི། དོན་
實際上唯述為現觀之方便。實際上

P115

མངོན་པར་རྟོགས་པ་མཐར་ཐུག་པ་ཐོབ་པ་ན། དེ་མ་ཐོབ་པ་ཐོབ་པའི་ཐབས་སུ་མི་དགོས་
得究竟現觀，未需彼尚不得而能得之方便，
པས་གཟིངས་ལྟར་སྤང་བར་བྱ་བ་ཁོ་ནའོ། །འདིར་ཡང་སྤྱིའི་མཐའ་གཅོད་པ་ཁྱབ་ pdf138
故如筏般唯應捨棄。此亦為總研析，
པ་སྒྲུབ་པའི་ཡན་ལག་ཡིན་གྱི། དོན་གྱི་གཙོ་བོ་མ་ཡིན་ནོ། །ཁྱང་ཆུབ་སེམས་
係成立遍支，然非主要義矣。
དཔའ་འཕགས་པའི་རྒྱུད་ཀྱི་བདག་མེད་མངོན་སུམ་དུ་རྟོགས་པའི་ཤེས་རབ་ནི།
菩薩聖者相續之現證無我慧者，雖於
གཟིགས་ངོར་དྲི་མ་མཐའ་དག་དང་བྲལ་བ་ལྟར་སྣང་ཡང་། དྲི་མ་མཐའ་དག་མ་ 005
能見之面上似顯為已離一切垢，然尚不盡
ཟད་པ་དང་། རང་གི་ངོ་བོ་ལ་དྲི་མའི་བསྣད་པ་མ་ཞུགས་ཀྱང་། ངོ་བོ་ལ་དྲི་
一切垢；已本質雖不雜污垢，然本質尚
མ་མཐའ་དག་མ་ཟད་པས་དེར་སྣང་དང་། དེས་སྟོང་ཚོགས་པ་རྫོགས་པ་སྤྱི་བའི་ཚོས་
不盡一切垢，故顯為彼與彼空，聚集為假，欺誑
ཅན་ཡིན་པས། དོན་དམ་པའི་སྐྱབས་མ་ཡིན་པར་བསྟན་གྱི། འདུས་བྱས་ཡིན་
之有法，故述為非勝義皈依。若係有為，
ན་དོན་དམ་པའི་སྐྱབས་མ་ཡིན་པས་ཁྱབ་པ་བསྟན་པར་འདོད་པ་ནི། སངས་
則非勝義皈依，故承許為述遍者，
རྒྱས་ཀྱི་ལམ་བདེན་དང་། གཟུགས་སྐུ་རྣམ་པ་གཉིས་མཐར་ཐུག་གི་སྐྱབས་ཡིན་ 010
則破佛之道諦與二色身為究竟皈依，
པ་འགོག་པའི་ལོག་རྟོག་གི་ཐ་ཆད་དུ་ཤེས་པར་བྱ་ལ་རྒྱང་རིང་དུ་སྤང་བར་བྱའོ། །
知為倒妄思中極粗鄙者，應遠遠棄之。
ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཐེག་པའི་ཚུལ་ལ་ཡང་། ཉན་ཐོས་ཀྱི་ལྷག་མེད་ཀྱི་མྱང་འདས་ནི་དོན་
聲聞乘門道理中，聲聞無餘涅槃亦
དམ་པའི་སྐྱབས་མ་ཡིན་ཏེ། སྡུག་བསྔལ་ཐམས་ཅད་དུ་ཕྱི་བའི་ཕྱིར།
非勝義皈依也；唯以無一切苦而區分之故。
དེས་ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་འཇིགས་པ་མ་ཟད་པ་འཕེན་པར་བྱེད་པ་ཡིན་གྱི། མི་ཤེས་པ་
彼能引出尚不窮盡所知障之怖畏，然無知

ཁ་ཅིག །རང་ལུགས་ལ་དེ་དོན་དམ་པའི་སྒྲུབས་མ་ཡིན་པའི་སྐྱོན་བྱེད་འགོད་པ་ 015
某者說曰：自宗舉其為非勝義皈依之能立，
སྐབས་སུ་བབ་པ་དོར་ནས་ཐལ་འགྱུར་དུ་བྱེད་ཅིང་། རྒྱས་བསལ་ཉན་ཐོས་སྡེ་
則棄階段義而為應成，且論因後陳為聲聞
པའི་ཁས་ལེན་ལ་འཆད་པ་དང་། ཁ་ཅིག་མཐར་ཐུག་གི་དུས་ན་མེད་པའི་དོན་དུ་
部派之承許。某者則說於究竟時為無之義；
འཆད་པ་དང་། མེད་དགག་གཏན་ཚིགས་སུ་འགོད་པ་སོགས་ནི། དོན་མ་རྟོགས་
以及舉無遮為論因等等者，為不通達
བཞིན་དུ་རྣམ་གཞག་བྱེད་པ་ནི། སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་དྲི་མ་ཅན་དུ་འགྱུར་བས་
其義而建理論，令佛聖教成為有污垢，等捨
བཏང་སྙོམས་སུ་བཞག་ན་མཛེས་སོ། །ཉན་ཐོས་ཀྱི་ཚུལ་ནི་རང་ལུགས་ལ་ཡང་ 020
而不論則佳矣。聲聞之道理，亦為承許自宗
ཁས་ལེན་པའི་ཐེག་པའི་ཚུལ་ཡིན་གྱི། གྲུབ་མཐའ་འོག་མའི་འདོད་ཚུལ་མ་ཡིན་ pdf139
之一乘門道理，然非下宗義之承許。
P116
ལ། མར་མེ་ཞི་བའི་དཔེ་ཡང་ཉན་ཐོས་ཞི་བའི་དབྱིངས་སུ་ཤུགས་པ་ན། གཞན་
油燈熄滅喻亦為聲聞已入寂靜法界，略緣
གྱི་དོན་ལ་རྒྱང་ཟད་དམིགས་པའི་སྣང་བ་ཡང་ནུབ་པའི་དོན་ཡིན་གྱི། སྤྲོ་པ་ཁ་
他事光亮亦已沈沒之義，然非如些許
ཅིག་འདོད་པ་ལྟར་བེམ་རིག་རྒྱུན་ཆད་པའི་དོན་མ་ཡིན་ནོ། །ཉན་རང་དབུ་བཅོམ་
部派所承許之物心續流中斷之義矣。聲獨阿羅漢
པ་ཡང་འདུ་བྱེད་ཀྱི་མཚན་མ་ལ་གཤེད་མ་རལ་གྱི་གདེངས་པ་ལྟར་ཤེས་སྒྲིབ་ཀྱི་
亦於諸行之表相如屠夫舉刀般伴有
འཇིགས་པ་དང་བཅས་པའོ། །དེས་ན་དོན་དམ་པའི་སྒྲུབས་ནི། དེ་ཉིད་ལས། 005
所知障矣。彼故勝義皈依者，如即
དམ་པའི་དོན་དུ་འགྲོ་བ་ཡི། །སྐྱབས་ནི་སངས་རྒྱས་ཉག་གཅིག་ཡིན།། །
彼曰：「於勝義上有情眾，皈處唯是佛世尊，
ཐུབ་པ་ཆོས་ཀྱི་སྐུ་ཅན་ཕྱིར། །ཚོགས་ཀྱང་དེ་ཡི་མཐར་ཐུག་ཕྱིར། །ཅེས་
能者具有法身故，聚眾亦彼究竟故。」

གསུངས་པ་ལྟར།　སྐུ་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་ཅན་གྱི་སངས་རྒྱས་ཁོ་ན་དོན་དམ་པའི་
唯具三身體性之佛世尊，為勝義皈依矣。
སྒྲུབས་སོ།　།བཞི་པ་ནི།　དཀོན་མཆོག་གསུམ་གྱི་ཡོན་ཏན་དང་།　དེ་ལ་
第四，已妥善通達《聖集攝經》
སྒྲུབས་སུ་སོང་བའི་བསྟན་པར་བྱ་བའི་རིམ་པ་རྣམ་པར་གཏན་ལ་དབབ་པ་བསྟུ་བ་　010
所宣抉擇三寶之功德與皈依彼
སོ་གཏན་ནས་གསུངས་པ་རྣམས་ལེགས་པར་ཤེས་པར་བྱས་ནས།　རང་ཉིད་སྤྱིར་
已學處次第，隨後自己好好思惟
འཁོར་བའི་ཉེས་དམིགས་དང་།　ཁྱད་པར་དུ་དན་འབྲོའི་ཉེས་དམིགས་ལེགས་
總輪迴過患，特別是惡趣過患而憶念
པར་བསམས་ནས་འཇིགས་པ་དྲན་པ་དང་།　དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་འཇིགས་པ་
畏懼，且知曉三寶有能力救度而
ལས་སྐྱོབ་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པར་ཤེས་པའི་ཚུལ་གཉིས་ལ་བརྟེན་ནས།　དཀོན་མཆོག་
離畏懼。依賴前述二因，發自
གསུམ་ལ་བསམ་པ་ཐག་པ་ནས་བློ་ལྡོག་འཆད་བའི་སྐྱབས་འགྲོ་ཡིད་ལེགས་པར་　015
內心深處信賴三寶，即是皈依。先以
འཁུལ་བ་སྟོན་དུ་བཏང་ཞིང་།　སྐྱབས་འགྲོའི་བསླབ་བྱ་ལ་ཚུལ་བཞིན་དུ་བསླབ་
之調柔心意後，當如理學習皈依學處矣。
པར་བྱའོ།　།དེ་ལྟར་བྱས་ན་ཆུལ་བའི་ཐུགས་རྗེ་ཞུགས་ནས་ཡོན་ཏན་གོང་ནས་གོང་
若如前已行，勝者大悲入已，功德將由上
དུ་འཕེལ་བར་འགྱུར་བས།　དལ་འབྱོར་གྱི་རྟེན་ལ་སྙིང་པོ་ལོན་པ་ཡིན་གྱི།　སྐྱབས་
增長而上，故於暇滿所依取得心要，此外亦無
འགྲོ་ཡིད་འཁུལ་རྣས་པ་རེ་ཙང་མིད་པར།　ཐོས་བསམ་བསྒོམ་པ་ལ་འབད་པ་　pdf140
些許能力以皈依調柔心意卻口說努力
སྙད་བྱེད་པ་ནི་འབྲས་བུ་ཤིན་ཏུ་ཆུང་ངོ་།　།འདིར་དངོས་སུ་བསྟན་པ་ནི་ཐེག་པ་ཆེན་　020
聞思修，則成果極微矣。此處直接講述者
པོ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པའི་སྐྱབས་གསུམ་རྣམ་པར་བཞག་པ།　འོག་ནས་སངས་རྒྱས་
為大乘不共三皈理論，後文「緣佛寶

P117

སོགས་དམིགས་དང་པ་དང་། ཞེས་པའི་སྒྲབས་འགྲེའི་ཡུལ་སྟོན་པ་ཡིན་ནོ། །
等起信心。」為述皈依境矣。
གཉིས་པ་ལ་གསུམ་གྱི་དང་པོ། སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་ལ་འདོམས་པ་ནི།
第二有三，初，就佛寶進行告誡。
བྱང་སེམས་ཤེར་ཕྱིན་ལ་སློབ་པའི་ཚེ། གཟུགས་ལ་རྣམ་མཁྱེན་ཉིད་སྦྱོར་བར་མི་
曰：「菩薩行慧度時，未於色配合相智也，
བྱེད་དེ། གཟུགས་ཉིད་ཡང་དག་པར་རྗེས་སུ་མི་མཐོང་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་སངས་
未真隨後見彼色。」等句為斷除耽著佛世尊
རྒྱས་ལ་བདེན་ཞེན་སྤང་བའི་ཚེད་དུ་གདམས་པ་ཡིན་ཏེ། དམིགས་པར་བྱ་བ་དང་ 005
為諦實而告誡也；曰：「通達所緣與能緣
དམིགས་པར་བྱེད་པ་བདེན་པས་སྟོང་པར་མཉམ་པ་ཉིད་དུ་ཤེས་པའི་ཡེ་ཤེས་མཐར་
為諦空平等性之究竟本智即
ཐུག་སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་གོ་ཞེས་འདོམས་པའི་ཕྱིར། དེར་ཐལ། རྣམ་
為佛寶矣。」而告誡之故。理應彼，
པ་ཐམས་ཅད་མཉེན་པ་ཉིད་དོན་དམ་པར་མི་དམིགས་པ་ལ་གཟུགས་ལ་སོགས་པ་
曰：「於勝義未緣取一切相智，色等
ཡུལ་ཡུལ་ཅན་དང་། མཚན་ཉིད་དང་མཚོན་བྱ་དང་། དབྱིངས་དང་རིག་པར་
有境對境、性相所表、法界覺性，未配合
དོན་དམ་པར་མི་སྦྱོར་ཞིང་སྤྲོས་ཞེན་བྱར་མེད་དོ་ཞེས་འདོམས་པའི་ཕྱིར། རྣམ་ 010
於勝義，無配合而耽著矣。」而告誡之故。
མཉེན་ལ་གདམས་པས་སངས་རྒྱས་ལ་གདམས་པར་འགྱུར་ཏེ། རྣམ་མཉེན་སངས་
就相智而告誡，故為就佛寶而告誡也；相智
རྒྱས་སུ་མཚོན་པར་བྱེད་པའི་ཚོས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ཡིན་པའི་ཕྱིར། རྣམ་མཉེན་དོན་
係佛能表法之性相之故。未於勝義
དམ་པར་མི་དམིགས་ཏེ། སངས་རྒྱས་དང་དག་པ་གཉིས་ལྡན་གྱི་བྱང་ཆུབ་དག་བདེན་
緣取相智也；因佛與具二清淨之菩提二者
སྟོང་དུ་མཚན་ཉིད་གཅིག་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །གཉིས་པ་ཚོས་དཀོན་མཆོག་ལ་གདམས་ pdf141
諦空，性相同一故矣。第二，就法寶而告誡。

པ་ནི། གཟུགས་དངོས་པོ་ཡོད་ཅེས་བྱ་བར་མི་སྨྲོར། དངོས་པོ་མེད་ཅེས་བྱ་བར་ 015
「未應曰色實有為有，未應曰實有為無。」
མི་སྨྲོར་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་ཆོས་ལ་གདམས་པ་བསྟན་ཏེ། ཐམས་ཅད་མཉེམ་པ་ཉིད་
等句為就法而述告誡也；即「一切智三者，
གསུམ་གྱིས་ཡུལ་དུ་བསྡུས་པའི་གཞི་དང་གཉེན་པོ་དང་རྣམ་པའི་གསལ་བ་མཐའ་
於對境所集攝之基、對治、形相之差別，一切
དག་བསྡུས་པ་དག་གིས་བསྡུས་ཤིང་བསྡོམས་པའི་ཆོས་ཐམས་ཅད་དོན་དམ་པར་ངོ་
諸集攝所集攝且歸納之一切法，於勝義無本質性
བོ་ཉིད་མེད་དོ་ཞེས་འདོམས་པའི་ཕྱིར། གསུམ་པ་དགེ་འདུན་དགོན་མཆོག་ལ་
矣。」告誡之故。第三，就僧寶而告誡。
འདོམས་པ་ནི། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་འཕགས་པ་སྟོང་པ་ཕྱིར་མི་ལྡོག་པ་རྣམས་ 020
傳授經文曰：「當勝義無生性趨入於菩薩聖者
ལ་དོན་དམ་པར་སྐྱེ་བ་མེད་པ་ཉིད་དུ་འཇུག་པར་བྱའོ་ཞེས་ལུང་འབོགས་པ་དགེ་འདུན་
有學不退轉眾矣。」為就僧伽
P118
ལ་འདོམས་པ་ཡིན་ཏེ། དགེ་འདུན་དགོན་མཆོག་ལམ་སྐྱབ་པའི་ཐོགས་སུ་བདེན་
而告誡也；告誡破除耽著僧寶禪修
པར་ཞེན་པ་དགག་པའི་ཆེད་དུ་འདོམས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དགེ་འདུན་དེ་ཡང་
助伴為諦實之故。或問：彼僧伽亦有
རྣམ་པ་དུ་ཞེག་ཡོད་ཅེ་ན། འབྲས་བུ་ལ་གནས་པ་གསུམ་དང་ལྡན་པ་བཞིའི་བྱེ་
多類耶？以三住果與四向之各別
བྲག་གིས་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་བདུན་པོ་རང་སངས་རྒྱས་དང་ལྷན་ཅིག་བརྒྱད་པོ་ཆོས་ཅན།
為七大士，以及獨覺一起八者為有法，
དུ་མར་དབྱེར་རུང་སྟེ། དབང་པོ་རྣུལ་པོ་ལ་སོགས་པའི་བྱེ་བྲག་གིས་གྲངས་ཉི་ཤུར་ 005
可分為多類也，以鈍根等個別有廿數之故。
ཡོད་པའི་ཕྱིར། ཞུགས་གནས་བརྒྱད་དུ་འགྱུར་བ་མ་ཡིན་ནམ་ཞེ་ན། ཐེག་པ་ཆེན་
或問：非八向住耶？大乘阿羅漢
པའི་དབུ་བཅོམ་པ་ནི་སྣབས་འདིའི་དགེ་འདུན་དགོན་མཆོག་གི་ནང་དུ་མ་གཏོགས་
除於此階段僧寶之外也，

པ་ཡིན་ཏེ། སངས་རྒྱས་དཀོན་མཆོག་གི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་པ་ཉིད་ཀྱིས་སོ། །
以屬於佛寶範圍故矣。為破除
དཀོན་མཆོག་གསུམ་ལ་དོན་དམ་པར་སྐྱབས་སུ་ཞེན་པ་དགག་པའི་ཆེད་དུ་ཡིན་ནོ། །
耽著三寶於勝義為救度之故矣。
གསུམ་པ་སྤྱན་པའི་ཁྱད་པར་ཀྱི་ཚོས་ལ་གདམས་པ་ལ་གསུམ། མི་མཐུན་ཕྱོགས་ 010
第三，就禪觀之特別法而告誡分三：告誡
མངོན་གྱུར་སེལ་བ་ལ་གདམས་པ་དང་། ལམ་ཁྱད་པར་ཅན་བསྟན་པར་གདམས་ pdf142
消除現前不順品、告誡禪觀特別道、
པ་དང་། སྤང་བྱའི་ས་བོན་སེལ་བར་གདམས་པའོ། ཁདང་པོ་ལ་གསུམ་ཀྱི་དང་
告誡消除應斷之種子也。初者分三，初者，
པོ་བསྟན་པ་མ་ཉམས་པའི་རྒྱུ་ལ་གདམས་པ་ནི། བྱང་ཆེན་ཞེར་ཕྱིན་ལ་སྦྱོད་པ་ནི།
就禪觀不損因而告誡。謂曰：「大菩薩行慧度時，
ལུས་དང་ངག་དང་ཡིད་གང་གིས་ཞེས་སོགས་ཀྱིས་སྨོ་གསུམ་གྱི་བྱ་བ་ངན་པ་ལ་མ་
任何身口心」等句係告誡不耽著
ཞེན་པ་ལ་འདོམས་པ་ཡིན་ཏེ། ལུས་ལ་སོགས་པ་དོན་དམ་པར་ངོ་བོ་ཉིད་མེད་པར་ 015
三門劣事也，述曰：「盼證悟身等等於勝義
རྟོགས་ཤིག་ཅེས་བསྟན་པའི་འདོམས་པ་ཡིན་པའི་ཕྱིར། དེ་ལྟར་གདམས་པར་རིགས་
無本質性。」而告誡之故。如彼告誡為合理也；
ཏེ། སྟོང་པ་ཉིད་ཀྱི་དོན་ལ་གོམས་པར་མ་བྱས་ན་སྨོ་བས་བརྩོན་འགྲུས་བརྩམས་
若不曾串習空性義，加行起精進而
པ་ཉིད་ཀྱིས་སྔར་སེམས་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཇི་སྐད་ཅཊ་པའི་དོན་ལ་བསྟན་པ་ནན་
勤勉禪觀前時發心階段詞句所釋義，
ཏན་བྱེད་པ་ལ་དབང་རྩལ་ལ་ལ་མངོན་པར་ཞེན་པར་འགྱུར་བས་དེ་སྟོང་དགོས་པའི་
些許鈍根將起現耽著，故需斷彼之故。
ཕྱིར། རྒྱུ་གང་ལས་ན། བྱ་བ་ཕལ་བ་ལ་ཆགས་པའི་ལུས་ལ་སོགས་པའི་བསོད་ནམས་ 020
或問由何因？將由身貪庸俗事等等福德
ཉིད་ཀྱིས་སྐྱེ་བར་འགྱུར་རོ། །གཉིས་པ་བསྟན་པ་འཕེལ་བའི་རྒྱུ་ལ་གདམས་པ་ནི།
而生出矣。第二，就禪觀增長因而行告誡。謂曰：